

GUVERNUL ROMÂNIEI

**MINISTERUL INTEGRĂRII EUROPENE
AUTORITATEA DE MANAGEMENT PENTRU
PROGRAMUL OPERAȚIONAL REGIONAL**

**PROGRAMUL OPERAȚIONAL REGIONAL
2007- 2013**

**BUCUREȘTI
- Aprilie 2006 -**

PROGRAMUL OPERAȚIONAL REGIONAL (POR)

CUPRINS

LISTA ACRONIMELOR ȘI ABREVIERILOR.....	3
INTRODUCERE.....	5
1. ANALIZA SITUAȚIEI ECONOMICE ȘI SOCIALE A REGIUNILOR....	10
1.1 ANALIZE REGIONALE COMPARATIVE: DISPARITĂȚI IN	
DEZVOLTAREA ECONOMICĂ ȘI SOCIALĂ A REGIUNILOR	
ROMÂNIEI.....	10
Performanțele economice și potențialul de creștere al regiunilor	10
Dezvoltarea antreprenorială	12
Populația și forța de muncă.....	13
Șomajul	17
Infrastructura de transport.....	19
Infrastructura pentru servicii de sănătate, sociale și pentru situații de urgență	22
Educația.....	28
Turism	31
Dezvoltare urbană	33
Mediu	37
1.2. PROFILURILE SOCIO-ECONOMICE ALE REGIUNILOR ȘI	
DISPARITATI INTRAREGIONALE	39
Regiunea de Dezvoltare Nord - Est	39
Regiunea de Dezvoltare Sud-Est	44
Regiunea de Dezvoltare Sud.....	49
Regiunea de Dezvoltare Sud-Vest	54
Regiunea de Dezvoltare Vest.....	60
Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest	66
Regiunea de Dezvoltare Centru	71
Regiunea de Dezvoltare București-Ilfov.....	76
2. ANALIZA SWOT	83
3. STRATEGIA	85

3.1 OBIECTIVE.....	85
3.2. AXE PRIORITARE TEMATICE.....	86
3.2.2 Axa Prioritară 2: Consolidarea mediului de afaceri regional și local	97
3.2.3 Axa Prioritară 3: Dezvoltarea turismului regional și local	100
3.2.4 Axa Prioritară 4: Dezvoltare urbană durabilă	104
3.2.5 Axa Prioritară 5: Asistență Tehnică.....	107
3.3. COERENȚA CU POLITICILE NAȚIONALE ȘI COMUNITARE.....	110
3.4. COMPLEMENTARITATEA CU CELELALTE PROGRAME	
Operaționale și operațiuni finanțate din Fondul	
European pentru Agricultură și Dezvoltare	
Rurală(FEADR) și Fondul European pentru Pescuit (FEP)	116
4. PLANUL FINANCIAR AL POR.....	118
5. IMPLEMENTAREA POR.....	120
5.1. MANAGEMENTUL POR.....	120
5.2 MONITORIZAREA SI EVALUAREA.....	127
5.4 INFORMARE ȘI PUBLICITATE.....	140
5.5 SISTEMUL UNIC DE MANAGEMENT AL INFORMAȚIEI.....	141
6. PARTENERIATUL.....	142
ANEXA 1 - TABELE INDICATORI PENTRU ANALIZE SOCIO-	
ECONOMICE	148
ANEXA 2 – PROFILURI REGIONALE	151
ANEXA 3 –ANALIZA SWOT PE REGIUNI DE DEZVOLTARE	164
ANEXA 4 – AJUTORUL DE STAT	177

LISTA ACRONIMELOR ȘI ABREVIERILOR

ARIS	Agenția Română pentru Investiții Străine
ADR	Agenția de Dezvoltare Regională
AM	Autoritatea de Management
ANIMMC	Agenția Națională pentru Întreprinderi Mici și Mijlocii și Cooperație
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BM	Banca Mondială
BSS	Structuri de sprijinire a afacerilor
C&D	Cercetare & Dezvoltare
CDI	Cercetare, Dezvoltare, Inovare
CDR	Consiliul de Dezvoltare Regională
CE	Comisia Europeană
CEE	Țările din Centrul și Estul Europei
CES	Coeziune Economică și Socială
CNDR	Consiliul Național pentru Dezvoltare Regională
DGDR	Direcția Generală pentru Dezvoltare Regională (MIE)
DRU	Dezvoltarea Resurselor Umane
EAC	Europa și Asia Centrală
EDIS	Sistemul Extins de Descentralizare și Implementare
EUR	Euro
FEDR	Fondul European pentru Dezvoltare Regională
FS	Fonduri Structurale
FSE	Fondul European Social
IAR	Indicele de atractivitate regional
IMM	Întreprinderi Mici și Mijlocii
ISD	Investiții Străine Directe
ISPA	Instrumentul Structural de Preaderare
JAP	Joint Assessment Paper
MAI	Ministerul Administrației și Internelor
MAPPM	Ministerul Mediului și Gospodăririi Apelor
MARR	Reconstrucția Regiunilor Miniere Afectate
MC	Ministerul Culturii
MCI	Memorandum Comun de Includere
MEdC	Ministerul Educației și Cercetării
MFP	Ministerul Finanțelor Publice
MIE	Ministerul Integrării Europene
MMSSF	Ministerul Muncii, Familiei și Securității Sociale
MS	Ministerul Sănătății
MTCT	Ministerul de Transport, Construcții și Turism
NGO	Organizații Non-guvernamentale
NIRDT	Institutul Național pentru Cercetare și Dezvoltare în Turism
NIS	Institutul Național pentru Statistică
NUTS	Nomenclatorul Unităților Statistice Teritoriale
OI	Organism Intermediar
PDR	Planul de Dezvoltare Regională
PIB	Produsul Intern Brut
PNAA	Programul Național pentru Adoptarea Acquis-ului

PND	Planul Național de Dezvoltare
PNUD	Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare
PO	Programul Operațional
POR	Programul Operațional Regional
POS	Programul Operațional Sectorial
SAPARD	Programul Special de Aderare pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală
SG	Scheme de Grant
SIIR	Sistemul Informațional Integrat Regional
SWOT	Puncte tari, puncte slabe, oportunități și amenințări
TAIEX	Unitatea de Asistență Tehnică pentru Schimb de Informații
TIC	Tehnologii Informaționale și Comunicații
UE	Uniunea Europeană
USAID	Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională

INTRODUCERE

Programul Operațional Regional (POR) se adresează celor 8 Regiuni¹ de Dezvoltare ale României, stabilite cu respectarea Regulamentului CE Nr. 1059/2003, referitoare la stabilirea unui sistem comun de clasificare statistică a unităților teritoriale. În conformitate cu această clasificare, în România au fost create 8 Regiuni de Dezvoltare:

- Regiunea 1: Nord-Est
- Regiunea 2: Sud-Est
- Regiunea 3: Sud
- Regiunea 4: Sud-Vest
- Regiunea 5: Vest
- Regiunea 6: Nord-Vest
- Regiunea 7: Centru
- Regiunea 8: București – Ilfov

Regiunile de Dezvoltare sunt unități teritoriale - statistice, alcătuite din 4-7 județe prin asocierea liberă a Consiliilor Județene. Ele corespund nivelului NUTS II în Nomenclatorul Unităților Statistice Teritoriale (NUTS) ale EUROSTAT, pentru care se colectează date statistice specifice, în conformitate cu reglementările EUROSTAT pentru teritoriile de nivel NUTS II.

Clasificarea NUTS a României, pe cele trei niveluri teritoriale recomandate de EUROSTAT sunt:

Tabel 1

Nivel corespunzător NUTS	Unitate	Nr. de unități (iunie 2004)
I	România	1
II	Regiuni	8
III	Județe și Municipalityatea București	42

Regiunile de Dezvoltare reprezintă cadrul pentru elaborarea, implementarea și evaluarea politicii de dezvoltare regională și a programelor de coeziune economică și socială prin care aceasta se implementează.

Toate regiunile NUTS II din România au un Produs Intern Brut (PIB) mai mic de 75% din media comunitară, fiind prin urmare, eligibile pentru finanțare din Fonduri Structurale în cadrul Obiectivului „Convergență”, așa cum este specificat în art. 5 (Capitolul 3) a propunerii de Regulament General pentru Fonduri Structurale și Fondul de Coeziune din iulie 2004².

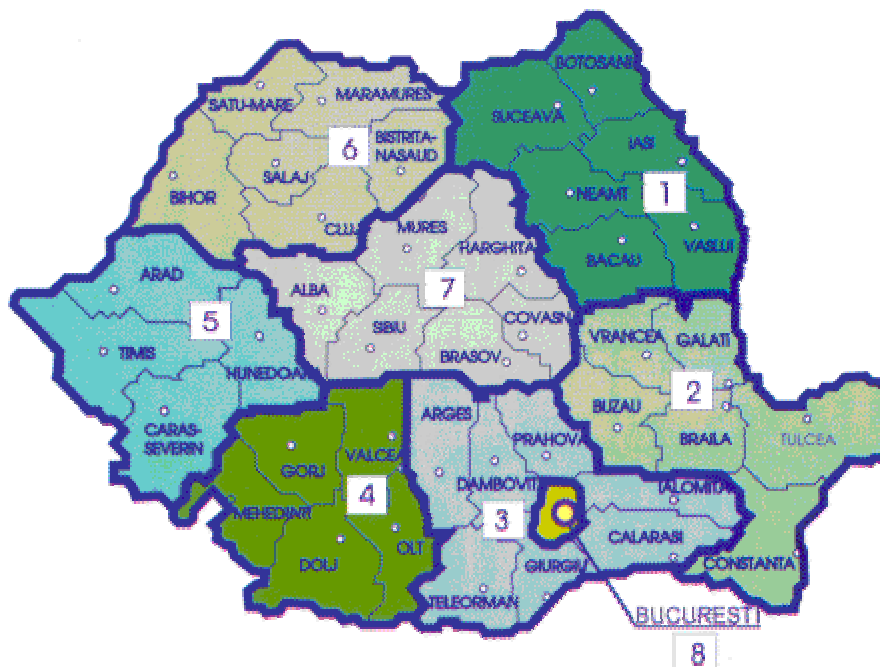
Prin Decizia Guvernului Nr. 402/2004, Ministerul Integrării Europene a fost desemnat Autoritate de Management pentru Programul Operațional Regional 2007-2013, având responsabilitatea managementului, gestionării și implementării asistenței financiare alocate acestui program. Autoritatea de Management pentru Programul Operațional Regional s-a

¹ în conformitate cu OUG 75/2001

² Brussels, COM(2004) 492 final, propunere Regulament al Consiliului privind Fondul European de Dezvoltare Regională, Fondul Social European și Fondul de Coeziune

constituită în cadrul MIE, conform HG 243/2006. Împărțirea regională a POR este ilustrată pe harta de mai jos:

Grafic 1

Organismele intermediare pentru Programul Operațional Regional au fost desemnate cele opt Agenții de Dezvoltare Regională, conform angajamentelor asumate în Capitolul 21 – Politică regională și coordonarea instrumentelor structurale.

Programul Operațional Regional va fi finanțat în perioada 2007- 2013 din bugetul de stat și bugetele locale, cât și din surse private, fiind cofinanțat din Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR) - unul din Fondurile Structurale ale Uniunii Europene. Contribuția financiară a UE poate ajunge până a 85% din cheltuielile publice.

Programul Operațional Regional (POR) este un program care implementează elemente importante ale Strategiei Naționale de Dezvoltare Regională a Planului Național de Dezvoltare (PND), contribuind, alături de celelalte Programe Operaționale (PO), la realizarea obiectivului Strategiei Naționale de Dezvoltare Regională a PND și al Cadrului Național Strategic de Referință, anume diminuarea disparităților de dezvoltare economică și socială dintre România și media dezvoltării a statelor membre ale UE.

Analiza comparativă a Regiunilor de Dezvoltare evidențiază, după 1990, un proces de creștere a disparităților de dezvoltare economică și socială între regiuni. În 2003, diferențele de dezvoltare dintre cea mai dezvoltată Regiune (București - Ilfov) și cea mai puțin dezvoltată (Regiunea Nord-Est), în termeni de PIB/locuitor, au crescut de aproape trei ori. În același timp, se constată o creștere a disparităților între Regiunile situate în jumătatea vestică a țării (Nord-Vest, Centru și Vest), cu evoluții economice pozitive și un nivel în creștere a numeroși indicatori ai dezvoltării economice și sociale, și cele situate în jumătatea estică a țării (Nord-Est, Sud-Est, Sud și Sud-Vest), mai puțin dezvoltate.

Urmare a apariției și dinamicii acestor procese, puse în evidență de analizele economice și sociale, s-a stabilit ca obiectiv general al POR sprijinirea regiunilor rămase în urmă din punct de vedere al dezvoltării, iar în cadrul regiunilor întrucâtva mai prospere, a zonelor mai slab dezvoltate, prin valorificarea resurselor lor specifice, insuficient valorificate până în prezent, în vederea accelerării creșterii economice a acestor areale.

Principala cale identificată pentru atingerea acestui obiectiv o constituie corelarea alocărilor financiare pe Regiuni, cu gradul general de dezvoltare al Regiunilor și anume, invers proporțional cu mărimea PIB/locuitor, astfel încât Regiunile mai puțin dezvoltate să beneficieze, proporțional, de o alocare financiară mai mare. Aceste fonduri vor fi utilizate pentru finanțarea unor proiecte cu impact major asupra dezvoltării regionale și locale: reabilitarea și modernizarea infrastructurii de transport, educaționale și de sănătate, îmbunătățirea mediului de afaceri prin dezvoltarea structurilor de sprijinire a afacerilor (parcuri industriale, tehnologice, logistice, de afaceri etc) și sprijinirea inițiativelor întreprinzătorilor particulari, valorificarea potențialului turistic, istoric și cultural prin sprijinirea dezvoltării infrastructurii turistice și a inițiativelor antreprenoriale în acest domeniu, sprijinirea dezvoltării centrelor urbane cu potențial de creștere economică, pentru a le crea condiții să acționeze ca motoare ale dezvoltării regionale și locale.

Principalele caracteristici ale POR, care îl individualizează de celelalte Programe Operaționale, sunt:

- Puternică dimensiune teritorial-regională, prin care sunt vizate, în principal, Regiunile rămase în urmă și zonele mai slab dezvoltate din Regiunile întrucâtva mai prospere, urmărind revigorarea dezvoltării acestor areale și contracararea posibilelor efecte negative ale implementării celorlalte Programe Operaționale, care pot conduce la adâncirea disparităților între Regiuni și zone de dezvoltare;
- Domeniile de intervenție sunt în cea mai mare măsură, domenii publice, care se află în responsabilitatea autorităților locale și sunt complementare domeniilor de intervenție ale celorlalte Programe Operaționale;
- Contribuie la realizarea coeziunii teritoriale a țării, din punct de vedere economic și social, utilizând o alocare diferențiată a fondurilor pe Regiuni și zone de dezvoltare;
- Conține o importantă componentă de dezvoltare locală, justificată de dezvoltarea mozaicală a țării.
- Conține axe prioritare de dezvoltare tematice, comune tuturor regiunilor țării, reprezentând într-un fel numitorul comun de dezvoltare al tuturor regiunilor:

Axa 1 - Îmbunătățirea infrastructurii publice regionale și locale

Axa 2 - Consolidarea mediului de afaceri regional și local

Axa 3 - Dezvoltarea turismului regional și local

Axa 4 - Dezvoltarea urbană durabilă

Aceste axe prioritare sunt în concordanță cu politicile comunitare privind creșterea economică și crearea de noi locuri de muncă promovate de Uniunea Europeană, evidențiate în Capitolul 3.4 al acestui document.

Prin implementarea acestor axe prioritare, POR contribuie nu numai la atingerea obiectivului global al Strategiei Naționale de Dezvoltare Regională, dar și la realizarea obiectivului global al Planului Național de Dezvoltare și al Cadrelor Naționale Strategice de Referință și anume, diminuarea disparităților de dezvoltare dintre România și media dezvoltării Statelor, Membre ale UE, prin complementaritatea pe care o asigură Programelor Sectoriale:

- **Creșterea Competitivității Economice**
- **Infrastructură de Transport**
- **Infrastructură de Mediu**
- **Dezvoltarea Resurselor Umane**
- **Agricultură, Dezvoltare Rurală și Pescuit**
- **Asistență Tehnică**

Axele Prioritare ale POR au fost identificate într-un larg cadru partenerial (grupuri de lucru tematice, forumuri, etc), sub coordonarea Ministerului Integrării Europene. Partenerii regionali (Agențiile de Dezvoltare Regională) au fost solicitați să se implice activ și efectiv în procesul de elaborare a Programului Operațional Regional 2007-2013, astfel încât să se faciliteze cunoașterea și integrarea în document a nevoilor existente la nivel regional și local și să se obțină o implicare într-o măsură mai mare a autorităților locale și a organismelor regionale în procesul de definire a politicii de dezvoltare economică și socială a României. Acest proces s-a desfășurat pe tot parcursul anului 2005 și continuă și în prezent împreună cu organizațiile parteneriale implicate la nivel național și regional. Principalii parteneri de discuție în acest sens sunt următorii:

- a) Autoritățile publice regionale, locale, urbane, inclusiv Agențiile de Dezvoltare Regională
- b) Ministerele de linie și agențiile guvernamentale, în principal Ministerul Finanțelor Publice (MFP), Ministerul Economiei și Comerțului (MEC), Ministerul Educației și Cercetării (MEC), Ministerul Sănătății (MS), Ministerul Administrației și Internelor (MAI), Ministerul Muncii, Securității Sociale și Familiei (MMSSF), Ministerul Transporturilor, Construcției și Turismului (MTCT), Ministerul Mediului și Gospodăririi Apelor (MMGA), Ministerul Culturii (MC), Agenția Națională pentru Întreprinderi Mici și Mijlocii și Cooperăției (ANIMMC), Institutul Național pentru Cercetare - Dezvoltare în Turism (INCDT).
- c) Parteneri economici și sociali
- d) Alte organisme reprezentând societatea civilă, organizațiile de mediu, organizațiile neguvernamentale, organisme responsabile cu promovarea egalității între bărbați și femei

Organisme internaționale (Delegația Comisiei Europene, Banca Mondială, USAID, BERD, PNUD) au participat activ în cadrul consultațiilor publice pentru stabilirea axelor prioritare tematice și identificarea domeniilor de intervenție și acțiune ale POR.

Consultațiile publice organizate de către Ministerul Integrării Europene la nivel național și regional au asigurat o implicare activă și eficientă a tuturor organismelor relevante pentru dezvoltarea regională și diseminarea informațiilor tuturor partenerilor, respectând astfel principiul transparenței și accesului la informații a tuturor celor interesați de domeniile de intervenție ale POR

POR include comentariile și recomandările făcute în cadrul consultațiilor interministeriale și interregionale, precum și a meselor rotunde organizate de MIE.

De asemenea, principiul parteneriatului va fi utilizat și pe parcursul implementării, monitorizării și evaluării POR. Prin intermediul implementării și evaluării POR, se va asigura implicarea organizațiilor relevante de la nivel regional în procesul de selecție a proiectelor, astfel încât să fie selectate acele proiecte cu impact pozitiv major pentru regiuni, care să

soluționeze nevoi specifice ale regiunilor, prioritizate conform Planurilor și Strategiilor de Dezvoltare ale Regiunilor de Dezvoltare.

Programul Operațional Regional este structurat pe 5 axe prioritare tematice și nouă domenii de intervenție, precum și o axă prioritară cu două domenii de intervenție destinate Asistenței tehnice prin intermediul căreia să se asigure implementarea în bune condiții a Programului.

Structura Programului Operațional Regional

AXE PRIORITARE TEMATICE

Axa 1 Îmbunătățirea infrastructurii publice regionale și locale

- 1.1 Reabilitarea / modernizarea infrastructurii județene și locale de transport
- 1.2 Reabilitarea/modernizarea / dezvoltarea infrastructurii serviciilor de sănătate, sociale și de siguranță publică
- 1.3 Reabilitarea / modernizarea/ dezvoltarea infrastructurii educaționale

Axa 2 Consolidarea mediului de afaceri regional și local

- 2.1 Dezvoltarea structurilor de sprijinire a mediului de afaceri
- 2.2 Sprijinirea inițiativelor antreprenoriale

Axa 3 Dezvoltarea turismului regional și local

- 3.1 Restaurarea și valorificarea patrimoniului istoric și cultural
- 3.2. Valorificarea resurselor turistice naturale în contextul unei dezvoltări durabile
- 3.2 Creșterea calității serviciilor turistice de cazare și agrement

Axa 4 Dezvoltarea urbană durabilă

- 4.1 Sprijinirea regenerării urbane

Axa 5 Asistență tehnică

- 5.1 Sprijinirea implementării, managementului și evaluării Programului Operațional Regional
- 5.2 Sprijinirea activităților de publicitate și informare

Axele prioritare propuse și domeniile de intervenție incluse în POR sunt în concordanță cu obiectivele Strategiei Lisabona, ale Politicii de Coeziune a Uniunii Europene și cu Orientările Strategice Comunitare. Totodată, Programul este în concordanță cu principiile obiectivului Convergenței al Fondurilor Structurale.

1. ANALIZA SITUAȚIEI ECONOMICE ȘI SOCIALE A REGIUNILOR

1.1 ANALIZE REGIONALE COMPARATIVE: DISPARITĂȚI ÎN DEZVOLTAREA ECONOMICĂ ȘI SOCIALĂ A REGIUNILOR ROMÂNIEI

Datele statistice evidențiază că România a intrat în procesul de tranziție având un nivel relativ scăzut al disparităților regionale, comparativ cu alte State Membre sau Țări Candidate. Aceste disparități însă au crescut rapid și în mod deosebit între Regiunea București–Ilfov (care include capitala țării) și celelalte regiuni. Disparitățile inter-regionale în termeni absoluți sunt relativ mici prin comparație cu Uniunea Europeană. În termeni relativi însă, acestea au atins nivele comparabile cu cele din Republica Cehă, Slovacia, Belgia și Franța.

Performanțele economice și potențialul de creștere al regiunilor

Exceptând Regiunea București-Ilfov, a cărei situație în peisajul economic al țării este complet specială, creșterea economică a urmat o direcție vest-est, proximitatea piețelor vestice acționând ca factor de difuzare a creșterii. Creșterea economică are o componentă geografică semnificativă, zonele subdezvoltate fiind concentrate în Nord-Est, la granița cu Moldova și în Sud, de-a lungul Dunării. Subdezvoltarea apare ca fiind corelată în mare măsură cu preponderența activităților rurale, cu incapacitatea de atragere a investițiilor străine directe și cu o rată scăzută a inițiativelor antreprenoriale. Tabelul de mai jos sintetizează informațiile cheie asupra dezvoltării regiunilor.

Tabel 2

Indicatori cheie ai dezvoltării regionale în România (media națională = 100)

-%-

Regiune	PIB/locuitor		Rata șomajului (ANOFM)		ISD/locuitor		IMM/locuitor ³		Populație rurală	
	1998	2003	1998	2004	1998	2003	1998	2004	1998	2004
Nord-Est	79,8	72,3	133,6	123,8	15,3	23,7	71,3	77,1	123,9	125
Sud-Est	100,1	85,7	112,5	109,5	42,7	87,2	101,4	111	94,7	98,7
Sud	85,8	81,2	97,1	117,5	65,5	66,6	77,0	83,1	129,0	130
Sud-Vest	90,0	84,7	104,8	119	11,9	28,4	85,9	86,1	120,8	117
Vest	100,9	112,9	101,9	92,06	99,1	59,2	91,2	124,4	83,8	80,4
Nord-Vest	95,5	96,6	84,6	66,7	41,9	53,3	106,5	124,8	104,9	104,7
Centru	105,9	107,2	98,1	123,8	87,7	50,7	101,1	125,2	87,1	88,7
București-Ilfov	162,2	194,9	47,1	44,4	598,3	430,8	194,1	257,8	24,8	20,8

Sursa: Calcule realizate pe baza datelor din Anuarul Statistic al României 1999, 2005

Regiunea Nord-Est este marcată atât de dependența sa de agricultură, cât și de apropierea de granița cu Moldova și cu Ucraina. Același lucru este valabil, într-o anumită măsură, pentru Regiunea Sud, de asemenea dependentă de agricultură și unde Dunărea acționează ca o barieră în comerțul transfrontalier. Beneficiind de poziția lor mai apropiată de piețele vestice și de dependența lor mai redusă de sectorul primar, regiunile Vest, Nord-Vest și Centru au atras mai mulți investitori străini, fapt ce a contribuit semnificativ la dezvoltarea acestor regiuni.

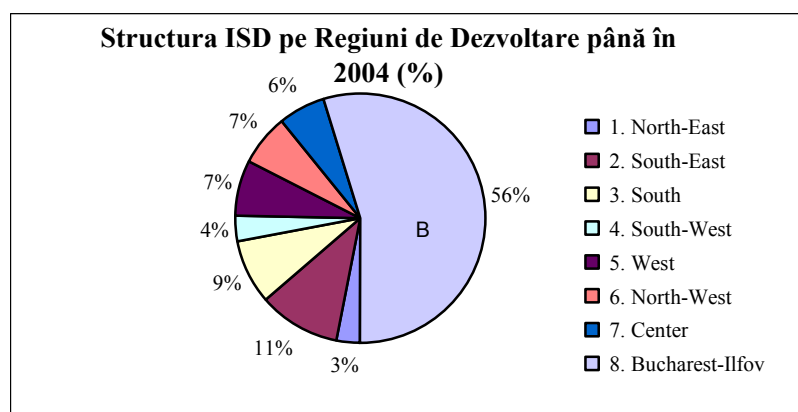
³ Cuprinde unitățile locale active în industrie, construcție, comerț și alte servicii, cu mai puțin de 250 de angajați la 1000 de locuitori.

În ciuda lipsei studiilor asupra dezvoltării regionale în România, nu există nici un dubiu că, odată cu reducerea sectorului de stat din economie, disparitățile interregionale s-au adâncit și agravat și tind să devină dominante în realitatea românească.

Între cauzele majore care au dus și duc la creșterea disparităților putem aminti:

- localizarea și amploarea investițiilor străine în regiunile de dezvoltare – în afara Regiunii București-Ilfov, investițiile străine în celelalte șapte regiuni de dezvoltare, în 2003, reprezentau numai 47% din totalul investițiilor străine directe
- pierderea capacității concurențiale a întreprinderilor atât pe piețele interne, cât și externe, din cauza uzurii morale și fizice accentuate a tehnologiilor (mai ales în regiunile situate în partea estică a țării) și acces limitat la finanțare a IMM.

Grafic 2

Investițiile străine în România s-au orientat în funcție de accesibilitatea și potențialul zonelor, precum și de mentalitatea oamenilor de afaceri și de tradiția în domeniul respectiv. Regiunea București-Ilfov se situează pe primul loc în ceea ce privește investițiile străine directe atrase, înregistrând 56% (8.426

Meuro dintr-un total de 15.040 Meuro) din totalul ISD realizate în România până în anul 2004. Acest situație este previzibilă, întrucât capitala constituie principalul pol de atracție al investitorilor străini, fapt confirmat de numărul mare al firmelor cu participare străină la capital localizate aici. Orașul Constanța este, de asemenea, locația predilectă a investițiilor străine directe din Regiunea Sud-Est.

Analiza la nivel regional a investițiilor străine directe indică faptul că Regiunile Vest și Nord-Vest beneficiază de o pondere relativ ridicată a participării străine la capitalul firmelor, pe fondul continuării schimburilor tradiționale și al unui comportament zonal în continuă adaptare la mediul de afaceri internațional (vezi Anexa 1, tabel 1).

Cel mai mare număr de societăți comerciale cu participare străină în ansamblul societăților, precum și cea mai mare pondere a capitalului social subscris revin dominant Regiunii București-Ilfov (peste 50%). Pe locurile următoare, dar numai din punct de vedere al ponderii societăților comerciale cu capital străin se situează Regiunile Vest, Nord-Vest și Centru, în timp ce din punct de vedere al valorii capitalului subscris, după București se situează Regiunile mai slab și mai târziu industrializate (Sud - Est și Sud). În cazul acestora din urmă explicația se află în faptul că în aceste regiuni numeroase societăți au fost realizate „green field”, din cauza lipsei sau insuficienței infrastructurilor specifice mediului economic (vezi Anexa 1, tabel 2).

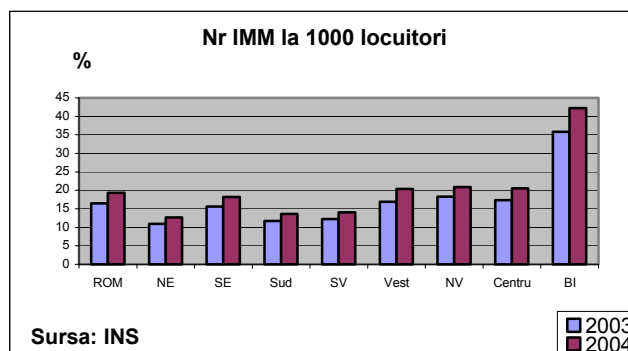
După anul 2000, capitalul străin este concentrat mai mult în Regiunile București-Ilfov, Vest, Nord-Vest, Centru. Aceasta are un efect pozitiv pe piața muncii în regiuni, prin creșterea constantă a cererii pentru calificarea forței de muncă și prin dezvoltarea serviciilor (ex. specializarea companiilor de recrutare). Disponibilitatea forței de muncă înalt calificată este

un important factor al localizării investițiilor. Pe măsura ce transferul activităților productive și creative către România se intensifică, cererea de forță de muncă înalt calificată va crește. Informațiile economice de ultimă oră arată faptul că regiunile care au reușit să atragă un volum important de investiții se confruntă deja cu dificultăți în a găsi pe piața muncii forță de muncă înalt calificată, în special în domeniile tehnic și administrativ.

Dezvoltarea antreprenorială

Grafic 3

Decalajele în dezvoltarea antreprenorială a diferitelor Regiuni ale țării, măsurată prin numărul întreprinderilor la 1000 locuitori, s-au adâncit în ultimii ani. Comparativ cu țările UE-15, în România sunt de 3,2 ori mai puține întreprinderi la 1000 locuitori, cu o distribuție inegală în cele opt Regiuni de Dezvoltare.

Cu 42,2 întreprinderi/1000 locuitori, București-Ilfov are de peste 3 ori mai multe întreprinderi, comparativ cu Regiunea Nord-Est, cea mai slab dezvoltată regiune a țării. Cele mai spectaculoase evoluții pozitive, din punct de vedere al dezvoltării antreprenoriale, au caracterizat în ultimii ani Regiunile Vest, Nord-Vest și Centru, în timp ce situația celorlate Regiuni (Sud-Vest, Sud și Sud-Est) prezintă o ușoară revenire în perioada analizată (2003-2004). În cazul Regiunilor Nord-Est, Sud -Est, Sud și Sud -Vest, slaba dezvoltare antreprenorială se corelează cu un grad scăzut de instruire a populației ocupate și un nivel scăzut de urbanizare. Această situație face ca cele patru regiuni să fie mai puțin atractive pentru investitori.

În ceea ce privește densitatea IMM (numărul IMM/1000 de locuitori), există o mare discrepanță între regiunile țării, în special între Regiunea București-Ilfov – 42,2 IMM/1000 locuitori (net superioară mediei naționale de 19,3 IMM/1000 locuitori) și Regiunea Nord-Est – 12,6 IMM/1000 locuitori, la nivelul anului 2004.

Structura IMM pe mărimi (micro-întreprinderi, întreprinderi mici, întreprinderi mijlocii), pentru 2004, rămâne relativ neschimbată, ponderea principală în toate regiunile aparținând microîntreprinderilor cu peste 85% din total IMM.

Activitățile economice în mediul rural sunt slab dezvoltate și slab diversificate, cu toate că în 2004, din totalul IMM-urilor, 20,3% activau în mediul rural, majoritatea acestora fiind microîntreprinderi, implicate în activități meșteșugărești. O întreprindere din șase, specializate în activități neagricole, își desfășoară activitatea în mediul rural, dar productivitatea lor este mult mai scăzută decât în mediul urban.

Structurile de sprijinire a afacerilor, la nivel regional (parcuri industriale, parcuri științifice, tehnologice, parcuri logistice, parcuri de afaceri) sprijină în mică măsură dezvoltarea IMM, întrucât sunt insuficiente ca număr și în mare parte nefuncționale.

Numărul parcurilor industriale autorizate, conform Institutului Național de Statistică, în 2004, erau de 34. Repartizarea parcurilor industriale pe regiuni este disproporționată, de la 1 parc pentru regiunea Vest, la 11 parcuri industriale în Regiunile Sud și Centru.

O analiză a acestor structuri de afaceri în funcție de stadiul de exploatare în care se află, evidențiază următoare situație: 14 parcuri industriale sunt în faza de exploatare, 7 în stadiu de închiriere și 14 sunt greenfield (Anexa 1, tabelul 3).

Aceste parcuri au atras 334 de firme care au închiriat spații. Cele mai multe din aceste firme se găsesc în Regiunea Sud (122) reprezentând 36,5% din numărul total al de firmelor aflate în aceste structuri de afaceri, urmată de Regiunea București-Ilfov, cu 101 firme .

În general, parcurile industriale de tip „brownfield” (ce însumează o suprafață de 439,86 ha), au preluat părți din vechile platforme industriale. Vechile platforme industriale sunt tot mai mult căutate de firme pentru a-și relocaliza activitatea din zonele centrale ale orașelor. Parcurile de tip „greenfield” nu au căpătat o mare amploare, cele mai multe dintre ele aflându-se în construcție.

Celelalte structuri de sprijinire a afacerilor (parcuri științifice și tehnologice, parcuri logistice, parcuri de afaceri), sunt slab dezvoltate; există doar 2 parcuri științifice și tehnologice situate în Regiunea Sud-Est, în Galați și Brăila). Practic, este operațional numai parcul din Galați, care a atras 33 de firme, ce au închiriat spații și funcționează, fiind exploatată întreaga suprafață a parcului științific și tehnologic.

Incubatoarele de afaceri, componentă importantă a infrastructurii de afaceri, cu rol major în impulsivitatea micilor întreprinzători, sunt de asemenea slab reprezentate, îndeosebi în anumite Regiuni (Vest și Nord-Vest cu câte 1 incubator de afaceri).

În anul 2004, în România erau operaționale 21 astfel de incubatoare oferind spații, servicii de consultanță și secretariat pentru aproximativ 230 de firme care au contribuit la crearea a numeroase noi locuri de muncă. Cele mai multe incubatoare sunt concentrate în Regiunile Sud-Vest (24%) și Centru (19%).

Accesul dificil la finanțare, slaba dotare cu infrastructuri, mergând de la utilități și lipsa spațiilor până la tehnologii de informare și comunicare, sunt probleme majore cu care se confruntă majoritatea structurilor de sprijinire a afacerilor.

Populația și forța de muncă

Populația

Populația României, în continuă scădere, este afectată de fenomenul de îmbătrânire, fenomen care se manifestă în cea mai mare parte a Statelor Membre ale Uniunii Europene. Începând cu 1990 segmentul populației în vârstă de până la 14 ani a intrat în declin concomitent cu expansiunea segmentului de vârstă de peste 65 de ani.

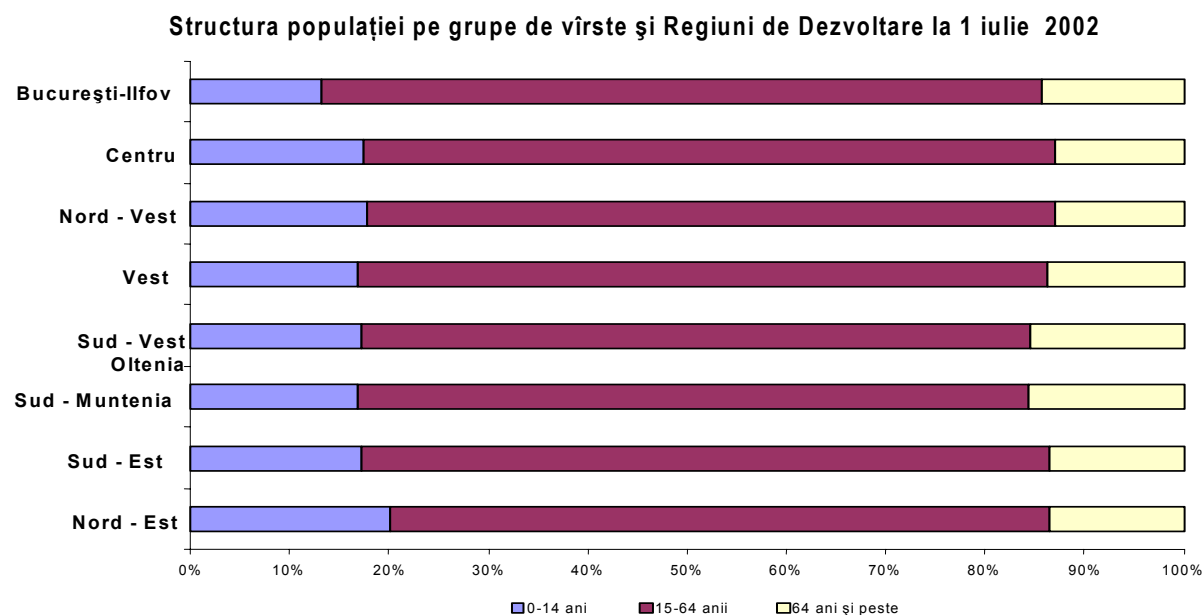
Pentru prima dată în ultimii 40 de ani, în anul 2002 procentul populației în vârstă (peste 60 de ani) a atins aceeași valoare înregistrată de segmentul cu vârsta de până la 14 ani, aproximativ 18%. Segmentul copiilor cu vârsta între 0 - 4 ani scade constant aproximativ cu 19%, la fel ca și cel al populației cu vârste între 15 - 19 ani. Pe termen lung, aceste noi tendințe demografice vor afecta atât sistemul educațional, în sensul reducerii efectivelor de elevi și studenți, cât și expansiunea cererii pentru servicii de sănătate și de protecție socială.

Procesul de îmbătrânire a populației va exercita o influență negativă asupra întregii economii, pe măsură ce numărul populației inactive va dezechilibra, în sensul împovărării, sistemul

asigurărilor sociale, și implicit la majorarea excesivă a taxelor în lipsa unor reforme pe fondul problemei. Regiunile Sud și Sud – Vest se confruntă cu un fenomen accentuat de îmbătrânire a populației, deținând cea mai mare parte a segmentul în vârstă de peste 65 de ani (16,3% , respectiv 16% în 2004), așteptându-se o amplificare a acestui trend. Ponderea cea mai ridicată în segmentul populației tinere se înregistrează în Regiunea Nord – Est (18,1% în 2004, în ușor declin față de procentul de 20.5% din 2002), iar cea mai scăzută în Regiunea Vest (15,5% în 2004 versus 17% în 2002), totuși peste rata de 12,1% a Regiunii București - Ilfov. La 1 iulie 2004, la nivel național se înregistrau 89,9 de vârstnici la 100 de tineri. Regiunile Sud, Sud-Vest, Vest și București-Ilfov au înregistrat o rată superioară mediei naționale. Ca urmare a migrației tinerilor Regiunea București – Ilfov este singura unde numărul bătrânilor îl depășește pe cel al tinerilor.

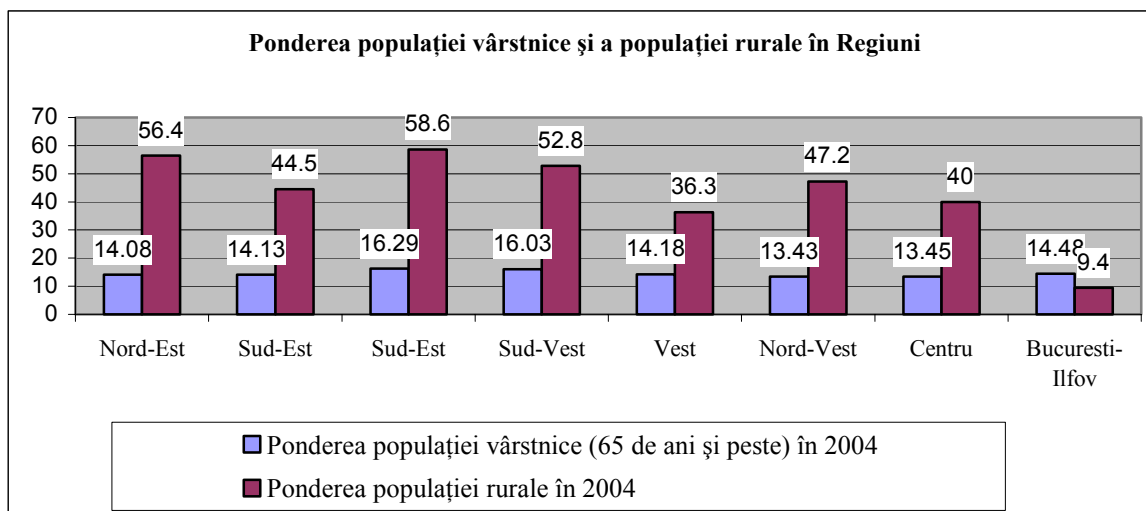
Pe de altă parte, rata de dependență demografică a atins valoarea critică în Regiunea Nord–Est, datorită presiunii exercitate de segmentul de vârstă 0 - 14 exercitat asupra adulților (28.2%), în timp ce segmentul vârstnicilor a înregistrat cele mai mari cote în Regiunile Sud și Sud – Vest, circa 23 de bătrâni la 100 de adulți. Referitor la Regiunea București-Ilfov, în ciuda ponderii foarte mari a vârstnicilor în totalul populației, situația în termenii dependenței demografice este mai bună, cu o pondere a adulților în regiune de 73.4% pentru 2004, cea mai ridicată din România. Explicația constă în atracția pe care o exercită capitala pentru locuitorii celorlalte regiuni prin oportunitățile sale de angajare.

Grafic 4

Presiunea exercitată de bătrâni asupra adulților și a potențialului populației active, implicit asupra sistemelor de bunăstare socială (sistemului de sănătate, bugetului asigurărilor sociale, protecție socială) influențează puternic evoluția politicilor economice și sociale. Îmbătrânirea populației din zonele rurale ale României va amplifica disparitățile economice în ceea ce privește dezvoltarea regională, în sensul că populația aptă de muncă va prefera să migreze intern spre zonele urbane importante.

Grafic 5

Migrația

Dimensiunea migrației interne interregionale diferă ca sens și intensitate. Regiunea Nord – Est are o poziție unică prin stabilitatea fluxurilor intra și inter regionale înregistrate în perioada 1995 - 2002.

Migrația nu a înregistrat variații semnificative ca intensitate și volum pentru perioada de raportare. Regiunile București – Ilfov, Vest și Centru reprezintă destinațiile preferate datorită standardelor de viață ridicate și oportunităților specifice.

Fluctuațiile înregistrate în evoluția populației se datorează migrării forței de muncă – tineri, în special – spre zonele urbane cu o infrastructură mai bine dezvoltată, în căutarea unor slujbe mai bune și a unei vieți sociale mai atractive. Este cazul tinerilor cu vârste cuprinse între 20 și 39 de ani. Migrația către zonele rurale este specifică populației de 40 de ani și peste, ca urmare a veniturilor mici câștigate și a lipsei unor condiții de viață decente. În general este vorba de persoane care în urma restructurărilor companiilor de stat nu au reușit să se reprofileze și astfel au fost forțați să se întoarcă în zonele rurale unde desfășoară activități de subzistență.

Ca urmare a înrăutățirii condițiilor socio – economice din mediul urban și a migrației masive spre zonele rurale, a crescut semnificativ populația în mediu rural. Astfel, în 2002, în 5 din cele 8 regiuni de dezvoltare ponderea populației rurale în total populației depășea nivelul înregistrat în anul 1991.

După 1990, România s-a confruntat cu mișcări masive ale populației spre diverse locații. Etnicii germani au părăsit România la începutul anilor 1990, în număr foarte mare, de ordinul zecilor de mii. Mai târziu numărul lor a scăzut la sub 1000 persoane (în 2001) printre altele datorită restricțiilor impuse de Germania pentru persoanele de etnie germană care nu posedau suficiente documente care să le ateste statutul etnic. În prezent, conform studiului „Fenomenul migrației din perspectiva integrării României în Uniunea Europeană” al Institutului European din România, numărul emigranților români a crescut ca urmare a oportunităților de carieră și a unei remunerări mai bună a slujbelor în străinătate. Pe de altă parte fenomenul de emigrare definitivă în Canada și SUA este constant de aproximativ 2000 -

3000 persoane pe an în timp ce emigrarea permanentă (ține cont de datele oficiale) și temporară pentru a munci a atins proporții îngrijorătoare.

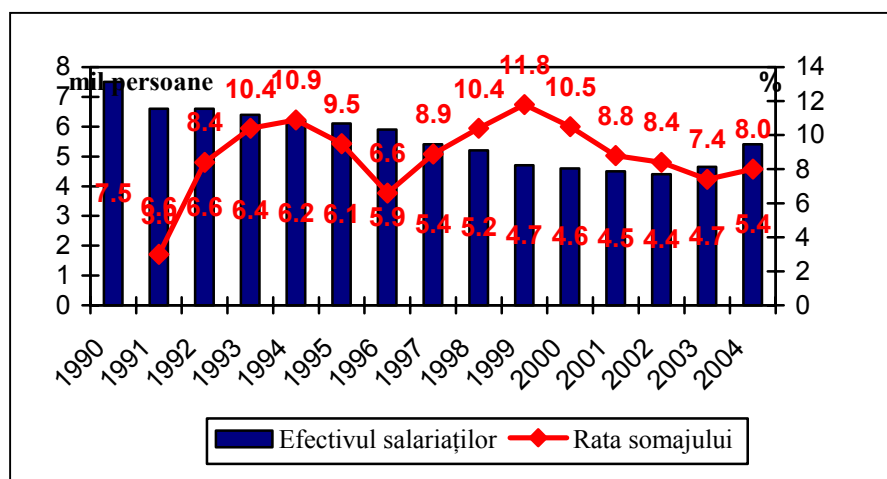
Datele statistice oficiale oferă doar o imagine de ansamblu asupra fenomenului de migrație din România (emigrare, imigrare), mai precis migrația definitivă, respectiv permanentă. Migrația externă a populației active necontabilizată ridică probleme demografice serioase care nu pot fi surprinse în nici un studiu. Din date neoficiale reiese că există minim 2 milioane de români care lucrează în străinătate în țări ca Spania, Italia, Grecia, Germania, ș.a.m.d. Cel mai mare nivel al migrației se înregistrează în Regiunile București – Ilfov, Centru și Vest. Conform Institutului Național de Statistică, 62.3% din totalul emigranților români provin din 11 județe din 5 regiuni.

Imigrația în România a înregistrat un trend ascendent (1.602 persoane în 1991 și 10.350 în 2001) urmat de o scădere în 2002 (6.582 persoane) ca urmare a restricțiilor impuse de statul român. Imigranții provin din țări din Europa, în special din Republica Moldova (79,2% în 2002), Germania, Franța, SUA. Între 1992 și 2002, Regiunea București – Ilfov a fost destinația favorită pentru aceștia (41,03%), urmată de Regiunea Nord – Est, Nord – Vest și Centru (10%).

Forța de muncă

Dinamica pieței muncii și a populației ocupate la nivel regional este rezultatul procesului de restructurare a economiei și al oportunităților de ocupare oferite de întreprinderile mici și mijlocii în diferitele regiuni. Conform graficului 4 din Anexa 1, în perioada 1997-2003, rata de ocupare a populației s-a redus în toate regiunile. Această diminuare a populației ocupate în total populație se corelează cu diminuarea locurilor de muncă în procesul restructurării economice și îndeosebi industriale, precum și cu pierderile de populație activă prin migrație externă.

În perioada 1990 - 2004, numărul populației ocupate a scăzut de la 7,5 milioane (1990) la 5,4 milioane (2004) în special din cauza restructurărilor din economie, în urma cărora a fost disponibilizată o mare parte a forței de muncă. Conform graficului, rata șomajului a crescut în mod constant între 1991 și 1999 (de la 3% la 11,8%). După 1999 rata șomajului a scăzut, ajungând la 6,3% în 2004.

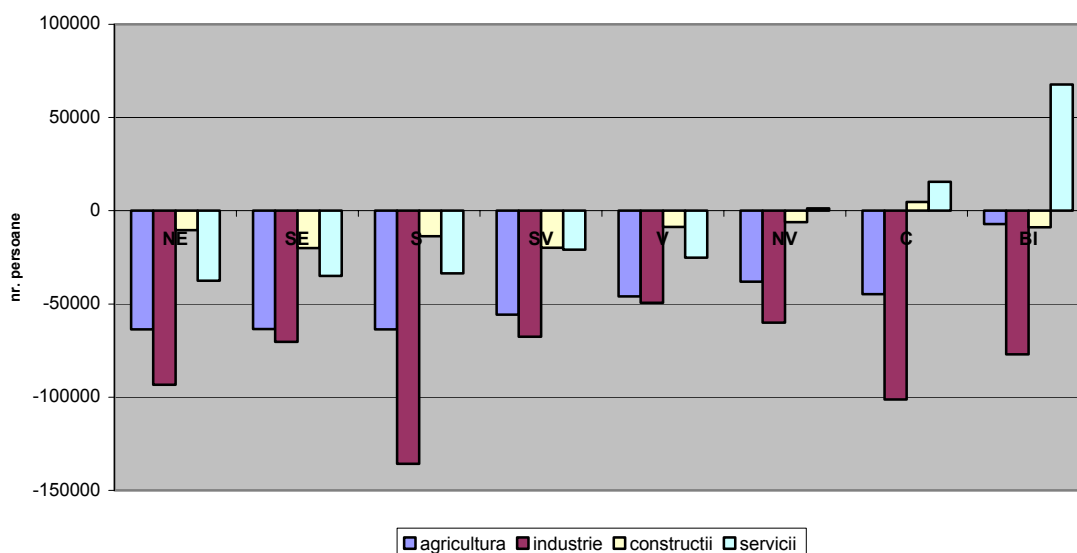

Grafic 6

Reflectând evoluțiile economiei românești, populația ocupată în agricultură și industrie a scăzut în perioada 1995-2004 în toate regiunile țării. În ceea ce privește sectorul construcțiilor se remarcă Regiunile Centru și București-Ilfov, singurele din țară în care numărul persoanelor ocupate a crescut (+82,8, respectiv +78,7 mii persoane), ritmul de construire înregistrând aici o dinamică mai accentuată.

Grafic 7

Evoluția populația ocupate pe sectoare de activitate (1995-2003)

Sursa: Calcule pe baza Statisticii Teritoriale, 2005, INS

În aceeași perioadă (1995-2003), populația ocupată în sectorul serviciilor a scăzut. În șase din cele opt regiuni, cele mai mari scăderi înregistrându-se în Regiunea Centru și Sud (-42,1 mii, respectiv -16,8 mii persoane) și a crescut semnificativ populația ocupată în Regiunea București-Ilfov și Nord-Vest (+28,7 mii, respectiv +15,5 mii persoane), regiuni care atrag importante investiții străine.

Distanțarea Regiunii București-Ilfov de celelalte regiuni, din punctul de vedere al creșterii populației ocupate în servicii, se datorează creșterii rapide a sectorului afacerilor, ratei relativ înalte de cuprindere în învățământul superior, factor care sprijină creșterea serviciilor, precum și amploarea investițiilor în sectorul telecomunicațiilor.

Șomajul

După 1990, șomajul a crescut brusc în toate regiunile țării, dar cele mai mari rate ale șomajului au cunoscut regiunile cu economie fragilă, industrializate în anii '60-'70: Nord-Est, Sud-Est, iar cele mai mici, Regiunile București-Ilfov și Vest. În 2000, cea mai mare rată a șomajului o dețineau în continuare Regiunile Nord-Est și Sud-Est, dar în afara acestora a crescut șomajul, aproape la același nivel, în Regiunile Sud-Vest Oltenia, Vest și Centru, ca urmare a restructurării miniere și marii industrii grele, care a afectat marile întreprinderi din aceste regiuni.

Reducerea șomajului după 2000 poate fi explicată prin amploarea pensionărilor, plecărilor la muncă în străinătate, muncii în economia subterană, dar și prin faptul că cei mai mulți șomeri

de lungă durată nu se mai înregistrează la oficiile forței de muncă. Toate acestea explică ratele șomajului relativ scăzute din regiuni.

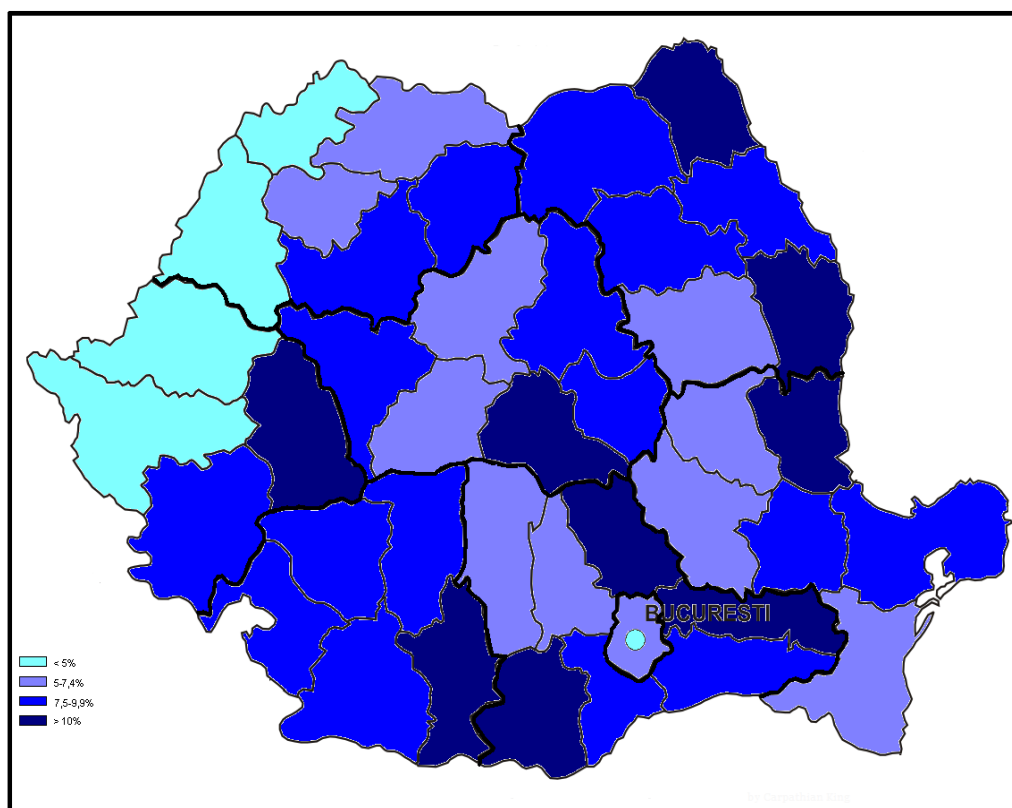
În anul 2004, cele mai ridicate rate ale șomajului le avea Regiunile Nord –Est și Centru (7,8%), în timp ce Regiunile Nord-Vest și Vest înregistrau cele mai scăzute rate (4,2%, respectiv 5,8%). Șomajul în Regiunea București-Ilfov este scăzut (2,8%), datorită creșterii rapide a serviciilor financiar-bancare și dezvoltării sectorului telecomunicațiilor, în care s-au creat noi locuri de muncă, în special pentru populația cu calificări înalte, a cărei pondere este mai ridicată în această regiune.

Rata șomajului este diferită în cadrul regiunilor, de la un județ la altul, județele din estul țării având rate mai mari ale șomajului decât cele din vest (Anexa 1, tabelul 5).

Județele cu rate mai mari ale șomajului se concentrează în câteva zone. O primă zonă este localizată în estul Moldovei, cuprinzând județele Botoșani, Iași, Vaslui și Galați; nivelul ridicat al ratei șomajului din această zonă (între 8 și 11%) este consecința unei subdezvoltării tradiționale a acestor județe, dar și restructurării industriale din ultimii ani, mai ales în cazul județelor Galați și Vaslui.

Același nivel ridicat al ratei șomajului (aproximativ 10,5%) se înregistrează în județele Brașov și Ialomița. Dacă în cazul județului Brașov cauza principală o constituie restructurarea industriei, care a afectat mai ales industria din centrele mici și mijlocii monoindustriale, cu impact și asupra așezărilor rurale, adiacente centrelor urbane (muncitori navetiști), în cazul județului Ialomița, șomajul a fost determinat de preponderența economiei agricole de subsistență, cauzate de scăderea locurilor de muncă din industria orașulelor județului.

Rata șomajului⁴ – disparități intraregionale (2003)

Prelucrare după Statistică Teritorială, 2005, INS

O altă zonă cu șomaj ridicat (între 7,6 și 10,2%) cuprinde județele Gorj, Vâlcea, Olt și Teleorman, diferențierea apărând de această dată între primele două în declin industrial și ultimele două județe preponderent agricole.

Ultima zonă identificată cuprinde județele Caraș-Severin, Hunedoara și Alba. În cazul acestora, restructurarea industriei a constituit cauza principală a nivelurilor ridicate înregistrate de rata șomajului (între 9 și 10,8%), toate având importante arii cu activității industriale tradiționale (extraction minereurilor–Alba, Hunedoara, Caraș-Severin; extraction cărbunilor–Hunedoara și Caraș-Severin; prelucrarea metalelor – Alba și Caraș-Severin).

Infrastructura de transport

România, prin așezarea sa geografică, reprezintă o zonă de intersecție a magistralelor internaționale de transport, care leagă atât nordul și sudul Europei, cât și vestul și estul acesteia. Rețeaua de transport asigură legătura cu toate rețelele de transport ale țărilor vecine dar și cu cele din țările Europei și Asiei.

Comparativ cu Statele Membre ale UE și cu unele țări est-europene, sistemul de transport românesc este insuficient dezvoltat și de slabă calitate, iar lipsa investițiilor în acest domeniu devine tot mai mult o barieră pentru dezvoltarea economică a țării. De aceea, insuficienta

⁴ Șomerii înregistrați la Agențiile pentru ocuparea forței de muncă.

modernizare a principalelor coridoare de transport poate duce la pierderea avantajelor oferite de poziția geografică a României, pe rutele de tranzit Vest – Est și Nord – Sud. În această situație, dezvoltarea infrastructurii de transport este deosebit de importantă pentru România, întrucât poate sprijini creșterea cererii de servicii de transport și accelera progresul economic al țării.

Diferențe în accesul la infrastructura de transport

Una din cauzele principale ale disparităților de dezvoltare inter și intra-regionale este dată de accesul diferit al regiunilor la infrastructura de transport județeană, națională și internațională dar și de calitatea necorespunzătoare a acesteia.

Regiunile care beneficiază de un acces mai bun la infrastructura de transport sunt: București-Ilfov, Centru și Sud. Regiunea București-Ilfov concentrează aeroporturile cu cel mai intens trafic internațional și național. Regiunea Centru are câteva noduri importante de cale ferată (Teiuș, Sibiu, Brașov, Târgu Mureș), prin care se realizează legătura României cu Europa Centrală și de Vest. Regiunea Sud cu o rețea de drumuri naționale în mare parte modernizată, este traversată de patru drumuri internaționale, având un acces bun la rețeaua națională și internațională de drumuri. Regiunea Vest asigură tranzitul feroviar și rutier spre vestul Europei și prin modernizarea aeroporturilor din Timișoara și Arad contribuie la diversificarea centrelor nodale de transport.

Printre regiunile cu acces limitat la infrastructura de transport este și Regiunea Nord-Est. În cadrul acestei regiuni, județul Botoșani are 16,8% drumuri din pământ, nepracticabile. Rețeaua de cale ferată a regiunii se situează sub nivelul mediu național din punct de vedere al lungimii tronsoanelor și al dotării tehnice.

La nivel intra-regional, rețeaua de transport inadecvată împiedică dezvoltarea orașelor mici și mijlocii a comunelor și a satelor. Multe zone dispun de rețele rutiere de transport între localități foarte slab dezvoltate (de exemplu, satele din Delta Dunării, Munții Apuseni, Carpații de Curbură, podișul Mehedinți), determinând chiar izolarea unor localități.

Transportul rutier

Lungimea totală a rețelei de drumuri în România, la finele anului 2004, era de 79.454 km (din care 26,2% sunt drumuri publice modernizate). Pe această rețea se desfășoară astăzi peste 80% din volumul de trafic, cu tendințe de sporire spectaculoasă în următorii ani.

Deși în perioada 1995-2004, rețeaua drumurilor publice modernizate s-a extins, densitatea drumurilor publice ($33,3 \text{ km}/100 \text{ km}^2$) continuă să fie foarte scăzută, comparativ cu media țărilor din UE ($116 \text{ km}/\text{km}^2$). Traficul mediu pe drumurile naționale se situează la sub 500 vehicule/zi și se prevede o creștere de peste 50% în perioada următoare.

Lipsa resurselor financiare destinate reabilitării și modernizării drumurilor publice, dar și insuficiența întreținere, a constituit una din multiplele cauze care au condus la slaba mobilitate a forței de muncă, la dificultăți în desfășurarea de noi activități economice, la o dezvoltare redusă a turismului, dar și a transportului internațional de tranzit, la un nivel scăzut de atragere a investițiilor străine și nu în ultimul rând la crearea unui „brand” de țară. România ar putea beneficia de poziția sa pe culoarul spre Asia Centrală și zona Caspică, iar țările UE ar dobândi un plus de siguranță în urmărirea intereselor comerciale și strategice în arealele respective.

Rețeaua de drumuri este slab dezvoltată și de o calitate necorespunzătoare comparativ cu țările din UE.

Tabel 3

Rețeaua de drumuri publice din România, pe regiuni, în anul 2004

Regiunea	Drumuri publice total (km)	% Drumuri publice nemodernizate	Drumuri naționale (km)	% Drumuri naționale ne modernizat (km)	Drumuri județene și comunale (km)	% Drumuri județene și comunale ne modernizate/ (km)	Densitatea drumurilor publice (pe 100 km ² teritoriu)
Nord-Est	13.375	75,7	2.657	12,3	10.718	91,5	36,3
Sud-Est	10.536	79,8	1.997	5,7	8.539	97,2	29,4
Sud	11.999	70,8	2.753	4,6	9.246	90,5	34,8
Sud-Vest	10.480	67,8	2.043	18,5	8.437	79,8	35,8
Vest	10.205	74,0	1.882	7,5	8.323	89,0	31,8
Nord-Vest	11.858	72,8	1.955	13,0	9.903	84,6	34,7
Centru	10.129	76,9	2.134	6,6	7.995	95,7	29,7
București-Ilfov	872	47,5	291	0,6	581	71,0	47,9

Sursa: Institutul Național de Statistică, Anuarul Statistic, 2005

Exceptând regiunea București-Ilfov, regiunea Sud – Vest înregistrează cel mai ridicat procent de drumuri publice modernizate (32,2%), în timp ce regiunea Sud - Est se situează pe ultimul loc în ceea ce privește media drumurilor publice modernizate (20,2%).

Resursele financiare au fost îndreptate spre reabilitarea rețelei de drumuri naționale, neglijându-se atât valoric cât și calitativ rețeaua de drumuri adiacente județene/comunale, fapt care adâncește discrepanțele regionale și împiedică dezvoltarea teritorială omogenă a țării.

Astfel, ponderea rețelei rutiere secundare reprezintă între 2,8% (Regiunea Sud – Est) și 20,2% (Regiunea Sud –Vest) din totalul drumurilor județene și comunale modernizate. Este de remarcat faptul că regiunea Centru înregistrează un nivel scăzut de modernizare a rețelei secundare de drumuri (4,3%), deși deține o pondere ridicată de căi rutiere naționale modernizate (23%).

Ponderea drumurilor modernizate în regiuni este scăzută, cu urmări negative în atragerea unor largi teritorii în activități economice productive, limitând atât desfacerea produselor agricole în centrele urbane, cât și posibilitatea ca zonele cu potențial agroturistic să fie atrase în circuitul economic național. (ex. zona subcarpatică a Munteniei și Olteniei, podișul Mehedinți, Munții Apuseni).

Din cauza fondurilor insuficiente alocate infrastructurii de drumuri, rețeaua de drumuri județene și locale nu a beneficiat de lucrări de modernizare semnificative, acest aspect contribuind la scăderea gardului de atractivitate a regiunilor de dezvoltare, dar a condus și la creșterea disparităților intra și interregionale.

Rețeaua de drumuri publice este distribuită uniform, pe regiuni, dacă nu se ia în considerare Regiunea București – Ilfov, unde, datorită capitalei densitatea drumurilor publice este mult mai mare (47.9/100 km²).

Principalele probleme ale rețelei de drumuri publice de la nivel regional sunt reprezentate de capacitatea insuficientă de a prelua traficul greu și vehiculele de mare tonaj (în special în regiunile București Ilfov, Nord - Vest și Vest), de lipsa autostrăzilor, de iluminatul și marcajele realizate necorespunzător, care conduc la micșorarea vitezei de rulare, creșterea timpului călătoriilor și consum foarte mare de combustibil. Pe de altă parte, aproape jumătate din totalul drumurilor modernizate se află într-o stare avansată de uzură datorită exploatării intensive a drumurilor ce fac legătura între orașele mici și mijlocii, între polii de dezvoltare din regiune, zonele de graniță și celelalte regiuni.

Reabilitarea și dezvoltarea rețelei de drumuri publice a fost și este o prioritate a politicii economice din România, drumurile reprezentând elementul esențial pentru îmbunătățirea competitivității și a gradului de accesibilitate.

Transportul aerian

În România există 17 aeroporturi, cele mai importante fiind Aeroportul Internațional „Henri Coandă” București (2,4 mil persoane din numărul total internațional de pasageri în 2004), Aeroportul „Aurel Vlaicu” Băneasa (106.000 pasageri), Timișoara (215.000 pasageri), Constanța (81.000 pasageri). În ultimii ani a sporit traficul și pe aeroporturile din Cluj, Sibiu și Arad; Constanța rămânând doar cu legături internaționale charter.

Transportul pe apă

Fluviul Dunărea, care străbate teritoriul României pe o distanță de 1.075 km, și deschiderea la Marea Neagră, cu 193,5 km litoral, oferă României un potențial important pentru a-și dezvolta sectorul de transport pe apă.

Sectorul românesc al Dunării include Dunărea-Maritimă și Fluviul Dunărea cu 30 de porturi, dintre care 4 sunt porturi fluvial-maritime și 26 sunt porturi fluviale.

Porturile românești totalizează 40.000 km de chei, dintre care 18,1% au fost construite cu 60 de ani în urmă și necesită lucrări urgente de reabilitare. În aceste porturi se desfășoară o activitate redusă, comparativ cu activitatea desfășurată în porturile din țările membre UE.

Din rețeaua de căi navigabile din România face parte și o rețea locală de căi navigabile interioare pe care se desfășoară, în principal, navigația de agrement sau navigația de mic trafic local, rețea care cuprinde lacurile naturale (Snagov, lacurile din sistemul București, lacurile litoralului românesc), lacurile de acumulare (Bicaz, Vidraru, Fântânele, Tornița, Mărișelu etc), precum și unele râuri interioare (Prut, Bega).

De asemenea, ar fi necesare investiții pentru reluarea transportului și sprijinirea infrastructurii pe râurile carpatice Bicaz, Olt, Mureș, pentru dezvoltarea turismului și a altor activități (ex. croaziere turistice).

Infrastructura pentru servicii de sănătate, sociale și pentru situații de urgență

Factorii socio-economici, de mediu și de stil de viață au determinat modificări semnificative în evoluția principalilor indicatori demografici. Natalitatea a scăzut de la 21,1 născuții vii la 1000 locuitori în 1970 la 13,6‰ în 1990 și la 10‰ în 2005, mortalitatea generală a oscilat în jurul valorii de 12,4‰ pe parcursul ultimilor zece ani, iar speranța de viață este, conform unui raport din 2004 al Organizației Mondiale a Sănătății, de 63,1 ani.

Natalitatea scăzută, creșterea mai lentă a mortalității generale, la care s-a adăugat după 1990 un masiv fenomen de emigrare a populației în vârstă de muncă, au condus la îmbătrânirea populației (14,3‰ în 2003 față de 10,4‰ în 1990 populația peste 65 ani), precum și la scăderea populației totale a țării cu 1,5 milioane locuitori în ultimii 10 ani, ajungând la 21.623.849 locuitori la 1 iulie 2005.

Aceste tendințe au un impact negativ asupra mărimii populației în vârstă de muncă, ceea ce a impus o regândire a sistemului serviciilor de sănătate, de protecție socială, de reinserție a grupurilor vulnerabile și de prelungire a vieții active a populației, atât din punct de vedere a calității serviciilor oferite, dar și din punct de vedere al dotărilor infrastructurale. Aceasta s-a concretizat în elaborarea unei legi pentru reformă în domeniul sănătății.

Urmare a acestei reforme, în România există următoarele tipuri de unități sanitare: spitale regionale, județene, locale, de urgență, de specialitate, pentru bolnavi cu afecțiuni cronice, clinice, institute medicale, unități de asistență medico-sociale, sanatorii, preventorii și centre de sănătate.

Majoritatea clădirilor care adăpostesc aceste unități sanitare, precum și echipamentele care le deservește sunt într-o stare precară, necesitând investiții importante pentru a oferi populației servicii la nivelul standardelor în domeniu.

Cele mai multe unități sanitare sunt în proprietate de stat. Clădirile sunt în patrimoniul autorităților locale (consiliilor locale/județene), acestea având obligația de a le întreține și reabilita, iar coordonarea resurselor materiale și umane se realizează la nivelul Ministerului Sănătății. Echipamentele sunt achiziționate din bugetul de stat, sub coordonarea Ministerului Sănătății. Spitalele își pot achiziționa echipamentele de care au nevoie, dar bugetul autorităților locale este insuficient, fiind în principal alocat pentru finanțarea cheltuielilor de reabilitare și întreținere, care intră în responsabilitatea lor și prin urmare, achiziționarea de echipamente rămâne pe ultimul plan.

În România, în 2004 existau 416 spitale publice, cu 142.029 paturi și 9 spitale private cu 544 paturi, cu o medie de 6,6 paturi la 1.000 locuitori, depășind astfel media UE de 6,1 paturi/‰, dar clădirile care le adăpostesc necesită reabilitare, iar în ce privește calitatea serviciilor furnizate, aceasta este sub standardele UE. Pe Regiuni, București-Ilfov, cu 10,4 paturi/1000 loc, Vest, Nord-Vest și Centru au o dotare cu paturi de spital supradimensionată (7,3‰, 7,2‰ și 7‰).

Supradimensionarea numărului de paturi este și urmarea faptului că a dispărut, cu puține excepții, o verigă importantă care asigură legătura dintre asistența medicală primară și asistența secundară: policlinicile - care puteau asigura tratament ambulatoriu. Medicii de familie nu au putere financiară pentru a avea dotările minime necesare, ceea ce face ca multe cazuri care puteau fi tratate ambulator să ajungă în spitale pentru investigații de rutină. De aceea, atât durata, cât și costurile de spitalizare cresc.

Infrastructura spitalicească are o situație precară, majoritatea spitalelor care necesită reabilitare fiind mai vechi de 50 sau 100 ani. Multe spitale funcționează în clădiri care nu au autorizație de funcționare (Regiunea Sud Vest - 94%, Regiunea Nord Vest - 86% și Vest - 70%), ceea ce afectează calitatea serviciilor oferite și siguranța pacienților spitalizați. Regiunea Centru are cel mai mare număr de clădiri fără evaluare în caz de cutremur - 70%. De asemenea, în fiecare regiune există clădiri spitalicești revendicate, cele mai multe fiind în Regiunea Vest (16%) și cele mai puține în Sud Vest (4%) .

Serviciile de sănătate se confruntă cu probleme operaționale și ca urmare a echipamentelor și utilităților depășite tehnic și moral – din camere de boiler, spălătorii, bucătării, și din alte infrastructuri conexe care asigură funcționarea spitalului, acestea fiind mai vechi de 25 ani în majoritatea cazurilor.

Echipamentele medicale sunt vechi, cu un ridicat grad de uzură fizică și unele depășite tehnic. Ultimele achiziții au fost efectuate în 2000, iar durata normală de funcționare este de 8 ani. Peste 700 de aparate de radiologie fără intensificator de imagine (lanț TV) din spitale nu îndeplinesc normele privind radioprotecția persoanelor în cazul expunerilor medicale la radiații ionizante și au fost sigilate la începutul lui 2006. De asemenea, aparatura compartimentelor de urgență, anestezie, terapie intensivă, chirurgie și ambulatorii este deficitară sau foarte veche, caz în care defecțiunile sunt frecvente iar posibilitățile de repunere în funcțiune sunt reduse din cauza scoaterii din fabricație de către firmele producătoare a tipurilor de aparate respective.

Pe regiuni, situația existentă a echipamentelor și necesarul evaluat se prezintă după cum indică tabelul de mai jos.

Tabel 4

Distribuirea echipamentelor și necesarul pe regiuni de dezvoltare în 2004

Regiune	Locuitori (nr) ⁵	Echipamente CT (2004)		Echipamente RMN (2004)		Angiografe - (2004)		Echipamente radio terapie (telecobalt) Necesari	Echipamente radio terapie – acceleratori liniari - 2004	
		Existent	Necesar	Existent	Necesar	Existent	Necesar		Existent	Necesar
NE	3 734 546	6	12	1	4	2	5	3	1	
SE	2 846 379	6	9	1	3	1	5	1	0	
S	3 329 762	3	11	0	1	0	3		0	
SV	2 306 450	4	4	1	1	1	3		1	
V	1 930 458	6	11	1	2	2	7	1	1	1
NV	2 737 400	5	8	1	1	4	5		2	1
C	2 530 486	8	6	1	1	4	6		1	
BI	2 208 368	17	22	4	7	11	10		2	
Total	21 623 849	55	83	10	20	25	44	5	8	2

Sursa: Ministerul Sănătății, 2006

Lipsa echipamentelor necesare întârzie diagnosticarea rapidă și la timp a bolilor, iar, ca urmare, cresc numărul de îmbolnăviri care necesită tratament spitalicesc, cheltuielile cu spitalizarea și tratarea. Indicii mortalității standardizate pe cauze ale bolilor în 2003/100 000 locuitori prezintă o situație îngrijorătoare: 773,4 cazuri în Nord -Vest, urmat de 771,2 în Vest și cele mai puține - 641 în Nord - Est în ceea ce privește bolile sistemului circulator, comparativ cu media UE de 270,3 cazuri. Mari probleme există de asemenea în ceea ce privește incidența bolilor sistemului respirator (în regiunea NE 82,3 față de o medie UE de 62,9), a tumorilor, a accidentelor (72,9 în Nord Est până la 56,1 în București-Ilfov față de o medie UE de 10,4-11,6 pentru autovehicule și 22 în ceea ce privește transportul) și a mortalității din cauza sistemului digestiv (81,8 în Sud Est față de media UE de 33,13).

Lipsa investițiilor în sistemul de sănătate se reflectă și în situația sistemului medical de urgență. Acesta operează prin intermediul spitalelor de urgență și al departamentelor de urgență existente în spitalele județene și al serviciilor de ambulanță. Este în curs de dezvoltare un sistem integrat⁶ de 8 spitale regionale, care se vor concentra cu precădere asupra cazurilor grave și a urgențelor. Clădirile spitalicești care adăpostesc spitalele regionale sunt de asemenea vechi și cu o infrastructură precară, iar echipamentele sunt uzate și de o calitate inferioară, necesitând investiții majore.

Sistemul medical de urgență este supraîncărcat și cu cazuri care nu necesită în mod necesar tratament de urgență. Deoarece nu există servicii de asistență primară 24 ore din 24, sistemul de ambulanță acoperă urgențele, transportul pacienților și solicitările la domiciliu și se concentrează cu precădere în zonele urbane (cu un timp mediu de răspuns de 15 minute), în zonele rurale timpul de răspuns variind în medie între 30 și 45 minute. Acești timpi de răspuns se datorează și calității proaste a infrastructurii de transport.

În România există 529 ambulanțe de tip B și C, care includ ambulanțele din dotarea Serviciului Național de Ambulanță și pe cele SMURD (Serviciu Medical de Urgență pentru Reanimare și Descarcerare). Regiunea Centru are cea mai bună acoperire la nivel de țară (4,3 ambulanțe la 100 000 locuitori), în timp ce Regiunile Sud-Vest (1,77) și Nord-Est (1,26) au o acoperire foarte slabă, indicatori care ne plasează mult sub standardele UE.

Sistemul de intervenții pentru situații de urgență operează prin intermediul unităților integrate de răspuns de la nivel național, județean și local, alcătuite din echipaje SMURD, brigăzi de pompieri și unități de protecție civilă. Evaluarea TAIEX a capacității de răspuns a acestor servicii efectuată în 2004 evidențiază faptul că acestea nu au capacitatea necesară pentru a face față unor incidente majore, în special din cauza lipsei echipamentelor și materialelor necesare, dar și a sistemului organizațional care necesită îmbunătățiri.

Serviciile SMURD acționează în cazul operațiunilor de salvare⁷ și au scopul de a completa serviciile de ambulanță⁸ și îmbunătăți calitatea serviciilor în cazurile critice și în operațiunile de salvare speciale. Pe parcursul ultimilor 15 ani, în 8 județe, respectiv 5 regiuni de dezvoltare, aceste structuri acționează în cazul urgențelor grave ca structuri integrate între serviciile de pompieri județene, spitalele județene și spitalele regionale, fiind cofinanțate de autoritățile locale. Regiunea Centru este acoperită de 10 ambulanțe la nivelul a două județe, majoritatea de prim ajutor. Regiunea Nord-Est are o ambulanță de resuscitare, iar Regiunea Vest - 5 unități de răspuns la nivelul județului Hunedoara.

În momentul de față, unitățile de răspuns pentru situații de urgență sunt localizate în orașe, în zonele rurale funcționând servicii voluntare pentru situații de urgență. Calitatea echipamentelor de protecție și a utilajelor de intervenție este medie, iar vehiculele pot fi utilizate numai pentru stingerea incendiilor; vehiculele de intervenție necesare pentru intervenție în caz de catastrofe naturale sunt mult sub nivelul standardelor sau chiar inexistente.

Pe Regiuni, situația dotării cu vehicule pentru situații de urgență și necesarul evaluat se prezintă după cum indică tabelul de mai jos:

⁶ La nivelul fiecărei regiuni de dezvoltare, pentru o gestionare cât mai eficientă a cazurilor grave și a urgențelor

⁷ (de ex. accidente rutiere, operațiuni de salvare din apă, salvare de la înălțime, salvare din spații închise, căutări, salvare în cazul prăbușirii clădirilor, salvare din puțuri, etc.)

⁸ Evaluarea experților TAIEX din Octombrie 2003 a evidențiat lipsa capacității de intervenție a serviciului de ambulanță la nivel național/județean și faptul că zonele rurale și orașele mici nu sunt acoperite corespunzător.

Tabel 5

Dotarea cu vehicule pentru situații de urgență, pe regiuni de dezvoltare

Regiuni	NE		SE		S		SV		V		NV		C		BI	
	E ⁹	N ¹⁰	E	N	E	N	E	N	E	N	E	N	E	N	E	N
Autospeciale pentru lucrul cu apă și spumă	111	94	117	102	175	148	93	80	102	91	129	116	110	114	77	135
Autospecială de intervenție la accidente colective și pentru Salvări Urbane	0	6	0	6	0	7	0	5	0	4	0	6	0	6	0	3
Autospeciale de cercetare N.B.C.R. (nuclear, biologic, chimic, radiologic)	0	6	0	6	0	7	0	5	0	4	0	6	0	6	0	2
Autospeciale pentru descarcerări grele	0	14	0	18	0	23	0	10	0	13	0	15	0	19	0	19
Autospeciale complexe de intervenție, descarcerare și acordarea asistenței medicale de urgență –FRAP	0	18	0	18	1	18	0	18	0	15	0	15	0	15	0	15
Ambulanțe de prim-ajutor	0	36	2	36	2	37	1	35	5	34	3	36	7	38	0	33
Ambulanțe de reanimare	1	8	0	8	0	8	1	8	0	8	2	8	1	8	0	8
Centre de comandă și control	0	6	0	6	0	7	0	5	0	4	0	6	0	6	0	2

Sursa: Inspectoratul General pentru Situații de Urgență, 2006

Gradul de asigurare cu autospeciale pentru munca operativă este în prezent de doar 44,7%. Situații similare sunt identificate și în cazul altor dotări ale unităților de intervenție: aparatele de respirat cu aer comprimat pentru intervenții au un grad de asigurare de 51%, iar gradul de asigurare cu substanță stingătoare este de sub 50% atât în cazul pulberilor cât și în cazul spumogenului lichid. Regiunile Sud și Sud-Est nu au nici o autospecială pentru evacuarea fumului, gazelor și de iluminat, iar Regiunea Vest nu are în dotare nici o autospecială pentru intervenție și salvare de la înălțime.

Infrastructura pentru servicii sociale

Serviciile sociale în România sunt furnizate de autoritățile locale (8%) și de ONG-uri (86% din totalul ONG-urilor din România).

Autoritățile locale furnizează următoarele servicii:

- Servicii de sănătate: planificare familială și servicii socio-medicale (21%);
- Consiliere, orientare și informare (18%);
- Susținere materială acordată populației sub forma meselor sau cantinelor sociale (14%).

⁹ Existent

¹⁰ Necesar

Situația instituțiilor care oferă diferite tipuri de servicii sociale precum și modul de finanțare a acestora, se prezintă după cum urmează:

- *Cantine sociale* – 167 cu o capacitate pentru 41180 beneficiari (109 finanțate de la bugetele locale și 58 de către ONG-uri);
- *Servicii de îngrijire la domiciliu* – finanțate din bugetul de stat, bugetele locale și surse private
- Infrastructura pentru *persoane cu dizabilități* cuprinde 147 instituții; o analiză a necesarului de reabilitare pe regiuni indică faptul că cele mai mari investiții sunt necesare în regiunile NE, S și Centru. Structura distribuției persoanelor cu dizabilități pe regiuni și grupe de vârstă indică existența unei mari grupe între 35 și 59 ani care necesită o atenție specială, atât în cadrul instituțiilor cât și la nivelul comunităților.

Tabel 6

Instituții pentru persoane cu dizabilitati pe regiuni de dezvoltare

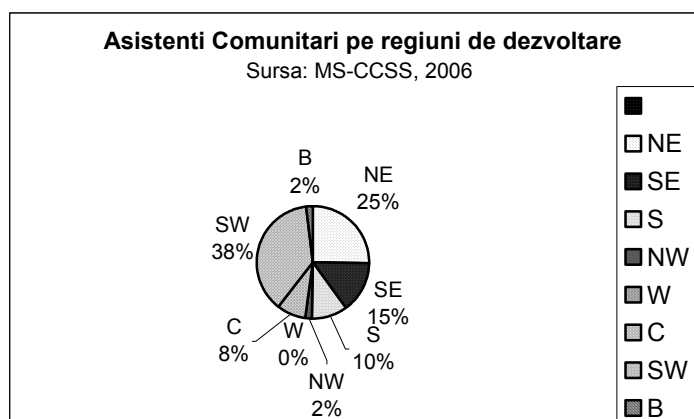
Region	NE	SE	S	SW	W	NW	C	B
No. of institutions	24	14	24	18	18	18	21	10
No. of people in institutions	3362	1837	3262	1544	1730	2175	2720	1240

Sursa: Raportul de Monitorizare 2005, Autoritatea Nationala pentru Persoane cu Dizabilitati

- *Instituții pentru protecția copilului* – la sfârșitul lui martie 2005 existau aproape 600 servicii alternative la instituționalizare. La sfârșitul lui martie 2005 existau 1.382 centre de plasament (995 centre publice, 352 apartamente, 287 căsuțe, 126 instituții modulate și 230 instituții clasice și 387 centre de plasament private. Între 2000 și martie 2005 numărul copiilor protejați în centrele publice de plasament a scăzut de la 53.335 la 27.039, ca urmare a transferului copiilor în alte măsuri, de tip familial (plasament la asistenți maternali, familia extinsă sau alte familii sau persoane), cât și reintegrării copiilor în familie, ori părăsirii sistemului de către tinerii care impliniseră 18 ani și nu-și continuau studiile.
- *Instituții rezidențiale pentru persoane vârstnice* –19 instituții pentru persoane vârstnice, cu o capacitate totală de 2153 de locuri și sunt finanțate din bugetele locale. În ultimii ani, sectorul ONG a început construcția și dezvoltarea unor noi instituții pentru persoane vârstnice, între care instituțiile care oferă servicii rezidențiale sunt cele mai des întâlnite.

Grafic 8

- *Asistenți comunitari în 2005*, o rețea pilot de 375 asistenți comunitari și-a început activitatea în 19 județe, acoperind un total de 382.717 utilizatori, în cadrul a 494 comunități. Acești asistenți acordă atât servicii medicale, cât și sociale și au fost pregătiți pentru a servi în cadrul comunităților rurale sărace. Se estimează ca în următorii ani numărul acestora va ajunge la 4000. Infrastructura disponibilă este precară și nu corespunde nevoilor. Regiunea Vest (4 județe), precum și alte 23 județe nu sunt acoperite de acest tip de asistență. Asistenții comunitari sunt în momentul de față remunerați și coordonați de Ministerul Sănătății, ca alternativă administrativă pentru inițierea procesului de dezvoltare

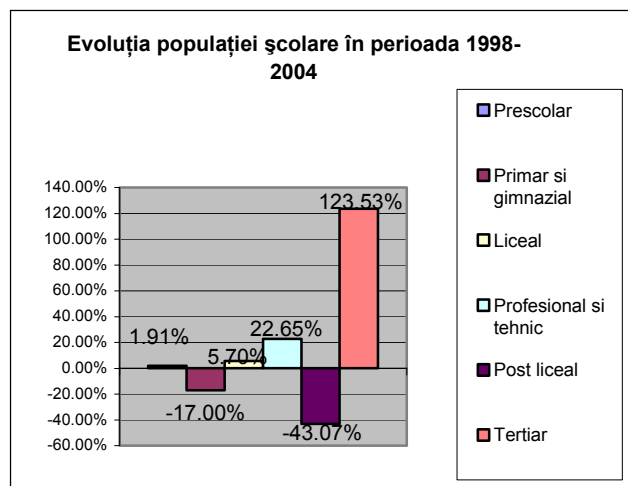

de asistenți comunitari, aceștia trebuind să devină parte integrantă a echipelor de servicii sociale la nivel comunitar.

Educația

Grafic 9

Corelat cu scăderea natalității și deci cu diminuarea populației în vârstă de școlarizare, dar reflectând de asemenea și diminuarea interesului pentru școală din diferite motive - cele mai importante fiind legate, potrivit unor studii, de situația materială precară a părinților și dorința tinerilor de a-și ajuta familiile, prin prestarea unor munci necalificate, apariția de numeroase oportunități de muncă în economia subterană, câștiguri ocazionale etc. - populația școlară în învățământul preuniversitar s-a diminuat în perioada 1990 – 2004 (de la 5.066.031 în 1990 la 4.472.493 în 2004). Pe diferite forme de învățământ evoluția este oscilatorie: în perioada 1990 – 1998 se înregistrează scăderi masive, exceptând nivelul superior, iar din 1999 se poate observa o tendință de creștere, cu excepția învățământului postliceal și de maiștri.

Graficul de alături ilustrează evoluția populației școlare (toate nivelurile) în perioada 1998 – 2004.

În perioada 1999-2004 numărul copiilor înscriși la grădiniță a crescut în aproape toate regiunile, cele mai semnificative creșteri fiind la nivelul Regiunii Nord Est (6,2%) și Regiunii București Ilfov (8,4%).

În învățământul liceal numărul elevilor a crescut în toate regiunile, cu procente diferite (între 6,38% la nivelul regiunii Regiunii Centru și 13,42% la nivelul Regiunii Nord Est).

Același trend poate fi remarcat și în ceea ce privește învățământul profesional și tehnic, cele mai semnificative creșteri fiind înregistrate în regiunile Sud (25,75%) și Nord Est (22,14%). O explicație a fenomenului îl poate constitui faptul că la nivelul populației școlare s-a conștientizat importanța nivelului educațional pe piața muncii și necesitatea unei calificări pentru asigurarea unei retribuții superioare.

La nivelul universitar situația este relativ stabilizată ca urmare a creșterii simultane atât a infrastructurii cât și a numărului de studenți. Din 1990 numărul de studenți a crescut cu 321% (de la 192.810 în 1990 la 620.785 în anul școlar 2003/2004). În două regiuni creșterile au fost semnificative în perioada 1990 – 2000, respectiv în regiunea Centru (numărul de studenți a crescut de patru ori) și în regiunea Sud Muntenia (numărul de studenți a crescut de șase ori). Aceste creșteri mari sunt parțial explicate de apariția unui număr mare de universități precum și de conștientizarea populației de beneficiile unei educații superioare.

Începând cu anii 2000 creșterea numărului de studenți s-a mai echilibrat nedepășind 10–30 procente pe an, (pe regiuni, creșterile variază între 10,22% București - Ilfov și 28,18% Sud Muntenia). În ceea ce privește absolvenții de studii superioare distribuția pe discipline pentru

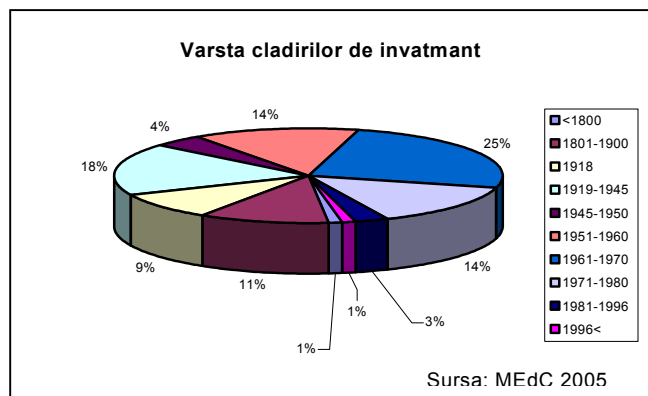
anul 2003 se prezintă astfel 22% absolvenți de științe tehnice, 25% absolvenți în economie și 33% în științe umane.

Infrastructura educațională

Infrastructura școlară are o deosebită importanță pentru atragerea activităților cu nivel înalt de cunoștințe, acestea asigurând condițiile pentru pregătirea și calificarea populației.

Grafic 10

Presiunea asupra reducerii cheltuielilor publice, sau controlul strict al acestora, precum și fiscalitatea ridicată, au sacrificat în mod constant stimularea programelor sociale. În mod special a fost afectată finanțarea învățământului, consecința inevitabilă fiind deteriorarea capitalului uman și reducerea potențialului de dezvoltare economică pe termen mediu și lung.

Prin urmare, situația instituțiilor de învățământ din mediul preuniversitar s-a agravat, majoritatea având deficiențe atât în ceea ce privește gradul de siguranță, gradul de uzură al utilităților de bază precum și dotarea cu echipamente. Unitățile de învățământ din mediul rural sunt mai afectate, urmare a accesului mai dificil.

Principala problemă a infrastructurii de învățământ o reprezintă lipsa de siguranță în exploatare datorită avariilor provocate de cutremure dar și de vechimea clădirilor. O parte din clădiri au fost construite în secolul al XVIII lea, unele concepute inițial pentru a avea altă destinație, transformate și amenajate ulterior cu o structură de rezistență și conformare funcțională prezentând deficiențe majore. Primele norme de protecție antisismică în construcția clădirilor au fost introduse în 1940, ceea ce înseamnă că toate clădirile construite înainte de acest an prezintă un potențial ridicat de avariere sau chiar dărâmare.

Din punct de vedere tehnico-edilitar situația cea mai precară este la nivelul mediului rural, unde, încă mai funcționează 43 unități fără curent electric și 2805 fără nici o sursă de apă. O situație similară este și la nivelul stării mobilierului școlar, care este doar în proporție de 28% în stare bună. Din punct de vedere al dotărilor cu mijloace de învățământ situație este foarte proastă în sensul că variază între 5-10% pentru învățământul preșcolar, gimnazial și profesional și între 15-20% pentru cel liceal.

După cum se poate observa în tabelul de mai sus, peste 70% dintre unitățile de învățământ necesită lucrări de reabilitare. Investițiile cele mai mari sunt necesare în Regiunea Nord-Est (90,8% din școli) comparativ cu Regiunea București-Ilfov unde doar 32,92% din școli necesită investiții pentru reabilitare. În cazul laboratoarelor de specialitate se impune și dotarea acestora cu echipamentele necesare în vederea atingerii standardelor de pregătire profesională.

Tabel 7

Situația școlilor pe regiuni de dezvoltare¹¹

Regiune	Nr. școli ¹²	Rural	Urban	Necesar reabilitare	Necesar mobilier clasă	Lipsa sistem încălzire modern	Necesar echipamente pentru ateliere	Sala PC	Necesar mobilier laborator	Necesar dotare laborator
Nord Est	2198	1769	429	1996	2037	1932	533	753	949	959
Sud Est	1745	1262	483	1383	1441	1259	197	602	733	736
Sud	1934	1463	471	1573	1733	1495	390	607	959	970
Sud Vest	2052	1500	552	1449	1764	1603	299	323	835	724
Vest	1884	1285	609	1370	1540	1400	340	485	630	692
Nord Vest	2739	2109	630	2228	2308	2253	544	845	1160	1172
Centru	1551	1551	592	1057	1238	945	307	517	626	634
Bucuresti Ilfov	738	198	540	243	280	357	169	287	301	324
Total	14841	11137	4306	11299	12341	11244	2779	4419	6193	6211

Sursa: Ministerul Educației și Cercetării, 2004

Numărul școlilor din mediul rural este foarte ridicat, pe primele locuri fiind Regiunile Nord-Vest (77% din total școli regiune) și Nord-Est (80,48% din total școli regiune). Această situație este agravată de faptul că unitățile școlare din mediul rural nu sunt de regulă modernizate și dotate la standardele cerute, lucru care afectează atât calitatea învățământului cât și sănătatea elevilor și cadrelor care își desfășoară activitatea în respectivele unități.

Indicatorii privind dotările de bază pentru dezvoltarea unui învățământ bazat pe sistemul informatic erau foarte scăzute de respectiv 3 PC / 100 elevi de gimnaziu (39.983 PC pentru 1.229.449 elevi) și 5PC / elevi de liceu (34.396 PC pentru 697.919 elevi). Accesul la internet era de 1PC conectat la internet / 100 elevi gimnaziu și 3,5 PC conectat la internet / 100 elevi liceu.

Având în vedere această situație, în anul 2001 s-a lansat ca parte a strategiei Guvernului României privind informatizarea și educația asistată pe calculator – programul Sistemul Educațional Informatizat (SEI). Programul s-a derulat pe etape, 3 până în prezent, etapa a IV-a fiind prevăzută a se desfășura în intervalul 2005-2008. Până în anul 2004, din punct de vedere al dotărilor IT au fost realizate următoarele: au fost alocate 37.150 calculatoare, 1.510 servere și au fost create 1.510 rețele informatice, totodată au fost conectate la internet 600 de școli.

În ultima fază de implementare a SEI se vor dota 3.228 de laboratoare, ceea ce va însemna un număr adițional de aproximativ 80.000 PC (3228 lab*25 stații). Acestea vor fi repartizate relativ echilibrat pe medii respectiv 55,26% în mediul rural și 44,74% în mediul urban.

Având în vedere nivelul mediu UE de dotări cu IT este de 5,9 PC conectat la internet /100 elevi 93% din școli sunt conectate la internet este necesară continuarea dotării cu infrastructura IT a învățământului pre-universitar.

¹¹ Inspectoratele Școlare Județene au transmis date privind numărul școlilor în mod diferit: unele au transmis date privind toate școlile, altele numai pentru cele nereabilitate sau cu alte probleme, obținându-se o estimare pentru cca 80% din totalul școlilor. Patrimoniul actual al învățământului se ridică la cca 18000 școli. Dintre acestea un număr de 2800 de școli au fost reabilitate prin alte proiecte, iar cca 250-350 de școli sunt noi

¹² numărul de școli se referă la cele care în care se desfășoară învățământ profesional și tehnic

Campusurile școlare

În anul 2003 nivelul învățământului obligatoriu a fost extins de la 8 la 10 ani. În acest context, elevii din mediul rural vor întâmpina dificultăți în a absolvi învățământul obligatoriu, ca urmare a existenței la nivel rural numai a școlilor gimnaziale care au predare până la nivelul clasei a opta.

Pentru contracararea acestui fenomen, Ministerul Educației și Cercetării a inițiat un proiect de comasare a activităților educaționale în centre școlare care să deservească o zonă mai mare. În urma lansării procesului de estimare a necesarului de campusuri s-a identificat un număr de 458 campusuri necesare. Datorită resurselor financiare limitate, într-o primă etapă, vor fi finanțate doar 186 de campusuri școlare.

Tabelul de mai jos prezintă situația centralizată. Cel mai mare necesar de campusuri a fost identificat în regiunile Nord Vest (17,74%) și Sud (17,20%). În mod similar, reabilitarea, reconstruirea sau construirea de noi clădiri este concentrată tot în aceste regiuni.

Tabel 8

Numărul de unități școlare propuse a deveni campusuri școlare

Regiunea	Unități școlare propuse a deveni campusuri			Din care		
	Total	Din care		Necesită lucrări de reabilitare	Necesită lucrări de extindere și reabilitare	Necesită construcție nouă
		urban	rural			
Nord Est	27	19	8	10	6	11
Sud Est	28	19	9	17	4	7
Sud	32	19	13	15	12	5
Sud Vest	17	15	2	11	6	0
Vest	20	19	1	9	2	9
Nord Vest	33	28	5	13	10	10
Centru	24	20	4	4	14	6
București Ilfov	5	1	4	0	5	0
Total	186	140	46	79	59	48

Sursa: Ministerul Educației și Cercetării 2005

Turism

Deși toate cele opt Regiuni ale țării dispun de un valoros potențial pentru dezvoltarea turismului, în prezent (2003), contribuția turismului la creșterea economiei naționale este, încă, redusă (2,19%¹³ din PIB).

Regiunile dețin un potențial turistic însemnat din punct de vedere al cadrului natural, cultural și istoric. Diferențele de la o regiune la alta în ce privește valorificarea potențialului lor turistic sunt determinate atât de condițiile istorice de dezvoltare a acestora, cât și de infrastructura generală a țării, fapt care a împiedicat, deseori, dezvoltarea unor zone de mare atractivitate, dar cu grad scăzut de accesibilitate și a facilitat dezvoltarea altora. Un exemplu în

¹³ Comisia Națională de Prognoză

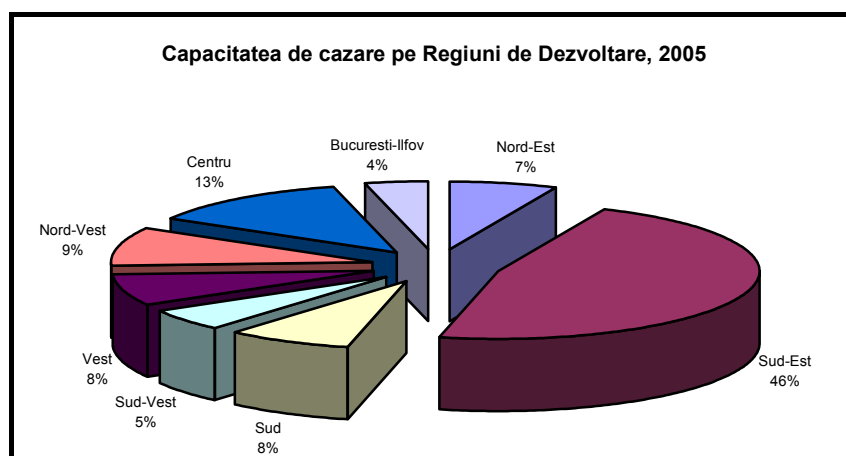

această direcție îl constituie evoluția Văii Prahovei, în comparație cu culoarul Rucăr-Bran, cât și cu Valea superioară a Buzăului.

Datele statistice indică o creștere a interesului față de atracțiile turistice românești, lucru demonstrat de numărul ridicat al sosirilor în structurile de cazare turistică după anul 2000. Astfel, în anul 2005 numărul turiștilor a ajuns la 5.805 milioane (din care 24,6% străini). Numărul înnoptărilor a crescut, ajungând la 18,37 milioane. De asemenea, s-a înregistrat o creștere însemnată a înnoptărilor turiștilor străini - 3,46 milioane (2005), ceea ce reprezintă un spor de 61,6% față de anul 2000.

Infrastructura turismului a cunoscut modificări majore după 1990. Astfel, în 2005 capacitatea de cazare existentă era cu 10,3% mai scăzută, decât în anul 1991. Deși redusă cantitativ, aceasta s-a îmbunătățit calitativ, aspect reliefat de studiul efectuat printr-un Program Phare¹⁷ de care a beneficiat Ministerului Integrării Europene. În 2005, capacitatea de cazare în funcțiune (număr paturi-zile) arată că aproximativ 18,04% din capacitatea de cazare turistică a României se regăsește în stațiunile de pe litoralul Mării Negre (care în fapt nu este valorificat decât 2-3 luni/an), 29,79% în București și reședințele de județ (exceptând Tulcea), 19,4% în stațiunile balneoclimaterice, 0,9% în Delta Dunării și 15,0% în alte destinații turistice.

Grafic 11

Sursa: INS - „Capacitatea de cazare, 2005”

Capacitatea de cazare (număr de locuri) pe Regiuni evidențiază diferențe semnificative între regiuni. Regiunea Sud-Est deține cea mai mare capacitate de cazare (46%), fiind urmată, la mare distanță de Regiunea Centru (13%) și Regiunea de Nord-Vest (9%).

Este știut faptul că existența unei capacități de cazare ridicate nu atrage în mod automat și o activitate turistică, iar diferențele mari din acest punct de vedere între regiuni, pot fi determinate atât de preferințele consumatorilor, cât și de facilitățile infrastructurale existente, diferențiat distribuite. Se poate aprecia, însă, că regiunile au capacitatea unei dezvoltări turistice sensibil mai echilibrate decât cea existentă, cu toate că este de așteptat ca și în perioada următoare să continue a se dezvolta turistic zona litorală a Mării Negre și Delta Dunării, precum și arealele carpatice și subcarpatice.

¹⁷ Studiul a fost elaborat în cadrul programului Phare RO2002/000-586.05.01.04.02.02, prin proiectul “Dezvoltarea de scheme pentru Programul Operațional Regional”.

Evoluția pe Regiuni a principalilor indicatori din domeniul turismului reliefează diferențele regionale, atât în atragerea turiștilor, cât și în ce privește utilizarea capacităților de cazare, în contextul declinului masiv, după 1990, al activităților turistice.

Tabel 9

Evoluția principalilor indicatori în turism între 1993 - 2005

Regiunea	Capacitatea de cazare 2005 (locuri)	Capacitatea de cazare I/2005 vs.1993 (%)	Înnoptări 2005 (mii)	Înnoptări I/2005 vs.1993 (%)	Sosiri 2005 (mii)	Sosiri I/2005 vs.1993 (%)
Nord-Est	18.718	-11,43	1.435,8	-34,01	621,5	-32,7
Sud-Est	132.965	-4,53	5.139,1	-32,87	1.107,9	-20,8
Sud	22.292	-5,16	1.807,2	-30,86	573,5	-36,5
Sud-Vest	14.672	-18,69	1.601,8	-22,61	334,1	-41,9
Vest	21.291	-8,75	1.835,3	-12,67	535,1	-24,1
Nord-Vest	26.019	+11,39	1.754,6	-15,61	733,3	-30,4
Centru	36.012	+2,17	2.782,1	-20,89	1.067,9	-9,3
București-Ilfov	11.225	+22,9	1.481,2	-22,83	831,3	+0,7
România	283.194	-3,35	18.372,9	-25,82	5.805,0	-23,2

Sursa: INS

Dezvoltare urbană

În anul 2004 populația urbană a României reprezenta 54,9% din populația țării, ceea ce plasează România în rândul țărilor cele mai slab urbanizate din Europa.

Gradul de urbanizare în România variază de la o regiune la alta, fiind corelat cu nivelul general de dezvoltare al fiecărei regiuni. În trei regiuni Nord-Est, Sud și Sud-Vest ponderea populației urbane este sub 50% (cea mai mică fiind în Sud - 41,4% și Nord-Est - 43,6%), în celelalte cinci regiuni aceasta depășește 50%. Cel mai ridicat procent al populației urbane se înregistrează în București-Ilfov – 90,6% și Vest – 63,7%. Regiunea București-Ilfov înregistrează cel mai mare grad al urbanizării, aceasta datorându-se, evident, prezenței capitalei.

Rețeaua urbană a României cuprindea, în anul 2004, 312 de orașe¹⁴ cu o populație de 11.895.598 locuitori.

Caracteristic pentru rețeaua urbană în România sunt numeroasele orașe mici și mijlocii (aproximativ 90% din total orașe), cu funcții urbane insuficient conturate și infrastructură deficitară. După 1990, restructurarea industrială a afectat în special centrele urbane monoindustriale care și-au pierdut sau sunt pe punctul de a-și pierde funcțiile urbane.

55% din populația urbană a României trăiește în 25 de orașe cu o populație de peste 100.000 de locuitori. În cadrul acestora se detașează București care concentrează singur 16,2% din populația urbană, procent care evidențiază fenomenul de hipertrofiere a capitalei în raport cu următorul orașul ca mărime a populației (1.927.559 locuitori în București față de doar 317.812 în Iași).

¹⁴ Numărul orașelor la 1 iulie 2004

Orașele cu o populație cuprinsă între 20.000 și 100.000 de locuitori formează segmentul median al ierarhiei urbane și cuprinde 81 de orașe a căror populație reprezintă 27,8% din populația urbană. Orașele mici (sub 20.000 de locuitori) deși sunt mai numeroase (206), concentrează doar 16,9% din totalul populației urbane din cauza faptului că majoritatea au mai puțin de 10.000 de locuitori, obținând statutul urban în ultimele decenii, iar multe au infrastructură și dotări edilitare insuficient dezvoltate sau inexistente.

Distribuția orașelor pe regiuni de dezvoltare indică o concentrare mai numeroasă a acestora în regiunile Centru (57 orașe), regiune care înglobează o mare parte a provinciei istorice Transilvania, provincie cu o rețea urbană veche și bine structurată și Sud (48 orașe), regiune cu cel mai mare număr de județe (7).

Cu toate acestea, există o distribuție teritorială relativ echilibrată a orașelor mari în cadrul țării. Această distribuție echilibrată poate fi considerată o caracteristică particulară a rețelei urbane a României.

Cele mai importante centre urbane regionale, sub aspectul mărimii demografice, sunt: Iași – 317.812 (Nord-Est), Constanța – 307.447 locuitori, Galați – 298.941 locuitori, Brăila – 219.491 locuitori (Sud-Est), Ploiești – 234.707 locuitori (Sud), Craiova – 297.291 locuitori (Sud-Vest), Timișoara – 307.265 locuitori (Vest), Cluj-Napoca 298.006 locuitori, Oradea – 206.235 locuitori (Nord-Vest), Brașov – 284.653 locuitori (Centru) și București – 1.927.559 locuitori (București-Ilfov).

Declinul economic al orașelor și deteriorarea continuă a calității vieții din mediul urban a generat un fenomen tot mai intens de migrare a populației urbane spre mediul rural. Ponderea fluxurilor urban-rural a crescut după 1989 (când era de 6,5% din total), iar începând cu anul 1997, fluxurile migratorii pe direcția urban-rural au devenit dominante (26,8%), depășind ponderea fluxurilor rural-urban (22,6%), în totalul fluxurilor migratorii la nivel național. Urmare a acestui fenomen, populația urbană la nivel național a scăzut de la 12,4 milioane de locuitori în 1995 la 11,9 milioane locuitori în 2004.

Majoritatea orașelor cu peste 100.000 de locuitori, care ar fi trebuit să se comporte ca piloni de bază ai rețelei naționale de localități, au înregistrat scăderi semnificative de populație. Acest declin demografic a determinat și diminuarea rolului și funcțiilor pe care aceste orașe trebuiau să le joace în teritoriu și, implicit, a afectat potențialul de creștere economică al zonei sale de influență.

Deși România are o rețea urbană densă, multe centre urbane având potențial de creștere ce ar putea contribui la o dezvoltare teritorială echilibrată, există puține legături economice între centrele urbane și zonele înconjurătoare, deoarece modul lor de dezvoltare a fost conceput independent unul de altul. Mai mult, în toate regiunile țării există orașe mici și mijlocii monoindustriale care tind să se decupleze de la procesul de creștere economică. De asemenea, sistemul de transport urban nu este totdeauna propice întăririi relațiilor și contactelor dintre județe. Ca rezultat, nici azi nu se poate spune că există o piață regională a forței de muncă, ceea ce explică de ce un șoc pe piața muncii într-un oraș monoindustrial a condus deseori la migrația forței de muncă spre zonele rurale din același județ, unde desfășoară o activitate agricolă de subzistență, sau spre București. Migrația spre alte centre urbane, de nivel superior, în cadrul aceleiași regiuni a fost mult mai mică.

Din punct de vedere al *ocupării populației*, restructurarea industrială a afectat în primul rând orașele monoindustriale mici și mijlocii, a căror dezvoltare era legată în cea mai mare măsură

de industria respectivă. Și orașele mari, dispunând de întinse platforme industriale, au fost afectate de restructurarea industrială, dar procesul de degradare a vieții urbane a fost mai lent. Închiderea sau privatizarea întreprinderilor au dus la reducerea numărului locurilor de muncă și la disponibilizarea unui număr important de salariați, cu consecințe negative asupra veniturilor populației și calității vieții în mediul urban.

Orașele mari, cu o structură mai diversificată a activităților economice, au putut amortiza mai ușor șocul restructurării industriei, utilizând forța de muncă disponibilizată din industrie în sectorul serviciilor, sector subdimensionat înainte de 1990. Orașele mijlocii și mici, însă, dependente de una sau două întreprinderi industriale, au fost puternic afectate de închiderea sau diminuarea activităților acestor întreprinderi, având drept consecință scăderea ocupării și implicit, creșterea șomajului.

Analiza regională a pieței muncii în mediul urban pentru anul 2004 relevă disparități generate de oportunitățile diferite de dezvoltare.

Ocuparea forței de muncă reprezintă o problemă cu care se confruntă toate regiunile țării, trecerea la economia de piață amplificând decalajele dintre cererea și oferta forței de muncă.

Rata de ocupare în mediul urban al celor opt regiuni de dezvoltare indică valori superioare pentru Regiunile Centru (58,7 %), București (50,9%) și Nord-Vest (50,1%) , cea mai mică rata a ocupării înregistrându-se în Regiunea Sud-Est (46,2%).

În ceea ce privește rata șomajului în mediul urban al regiunilor, se constată rate scăzute în partea de vest a țării, în regiunile Vest (8,7%), Centru (8,5%) și Nord-Vest (6,8%), precum și în Regiunea București-Ilfov (7,5%). Ratele șomajului mai scăzute din regiunile vestice ale țării sunt determinate parțial și de numărul mai ridicat al celor plecați la lucru în străinătate din orașele acestor regiuni. În ultimii ani, acest fenomen a caracterizează tot mai mult și orașele din Regiunea Nord-Est, care rămâne însă cu o rată ridicată a șomajului.

Structura populației ocupate pe sectoare de activitate ale economiei naționale în mediul urban evidențiază pentru anul 2004 următoarea configurație: 4,0% în agricultură, 41,7% în sectorul industriei și construcțiilor, respectiv 54,3% în servicii. Procentul încă ridicat al populației urbane ocupate în agricultură, se datorează faptului că majoritatea așezărilor declarate orașe în ultimele decenii aveau o pondere ridicată a forței de muncă care lucra în agricultură. După 1990, ca urmare a restructurării industriei din aceste orașe noi, o mare parte a populației disponibilizate și-a reluat ocupațiile agricole.

Pentru perioada 1996-2004 analiza relevă o scădere a populației ocupate în agricultură (6,8% în 1996 față de 4,0% în 2004), în paralel cu creșterea ocupării în sectorul serviciilor (54,3% în 2004 față de 46,8% în 1996), fenomen caracteristic economiilor dezvoltate. Totuși, nivelul actual al populației ocupate în sectorul serviciilor este încă insuficient comparativ cu orașele europene. Sectorul secundar (industrie și construcții), s-a menținut la un nivel ridicat îndeosebi pe baza construcțiilor, aflat într-o dinamică explozivă.

Calitatea vieții în mediul urban este marcată de *dotări infrastructurale și servicii urbane* deficitare, atât cantitativ cât și calitativ.

Din totalul celor 312 orașe cât înregistra rețeaua urbană a României în anul 2004, doar 205 de localități urbane (66%) aveau sisteme de distribuție a gazelor naturale și numai 150 de orașe (48%) beneficiau de energie termică.

La nivelul anului 2002¹⁵, în orașele cu o populație mai mică de 30.000 de locuitori, 31% din totalul locuințelor nu aveau acces la apă în locuință, 33% nu erau conectate la sistemul de canalizare, 82% nu aveau termoficare, iar 44% nu erau racordate la rețeaua de gaze naturale.

Nici situația orașelor cu populație între 30.000 și 100.000 locuitori nu este mult mai bună, întrucât 22% din locuințe nu au acces la apă în locuință, 13% nu sunt conectate la sistemul de canalizare, 47% la cel de termoficare, iar 29% nu sunt racordate la rețeaua de gaze naturale.

În privința infrastructurii edilitare de bază, ceva mai bine stau orașele cu peste 100.000 locuitori, dar și în cazul acestora, nu toate locuințele dispun de toate dotările urbane de bază: circa 5% din locuințe nu au acces la apă în locuință, 8% nu sunt conectate la rețeaua de canalizare, 30% la cea de termoficare și aproape 15% la cea de gaze naturale.

Infrastructura rutieră a orașelor este slab dezvoltată: din lungimea totală de 25.003 km a străzilor orașenești la nivel național în anul 2004, peste 40% erau nemodernizate.

Este de menționat că și diferitele tipuri de dotări infrastructurale existente sunt nefuncționale sau caracterizate printr-o uzură fizică și morală avansată, principala cauză fiind reducerea drastică a investițiilor publice realizate de către autoritățile locale pentru întreținerea și modernizarea acestora. Un număr ridicat de orașe mici și mijlocii din România întâmpină dificultăți în asigurarea serviciilor publice urbane de utilități, lipsa acestora constituind un impediment în elaborarea unor strategii pentru atragerea investițiilor și stimularea micilor întreprinzători.

Transportul public urban are un rol deosebit în viața unui oraș prin asigurarea legăturilor între diferitele zone funcționale, între zonele rezidențiale și cele industriale, recreaționale și cultural-administrative ale acestuia. Transportul public reprezintă și un element de echitate socială prin aceea că poate facilita accesul populațiilor din zonele dezavantajate ale orașelor la serviciile de interes general și, de asemenea, afectează într-o măsură mai mică calitatea mediului.

Analiza transportului urban de pasageri la nivel național relevă o scădere a numărului vehiculelor în inventar la toate tipurile de mijloace de transport, cu precădere în ceea ce privește numărul tramvaielor (numărul vagoanelor), care s-au redus de la 2.374 în 1990 la 1.733 în 2004. Pentru autobuze și troleibuze scăderea numărului acestora s-a înregistrat după anul 1995. Ca pondere însă, se înregistrează o ușoară creștere a autobuzelor în totalul mijloacelor de transport în comun, de la 63,3% în 1990 la 65,7% în 2004. În schimb, scade ponderea tramvaielor cu 7,2%, în timp ce troleibuzele se mențin în jurul valorii de 10%.

Reducerea numărului mijloacelor de transport a fost determinată de scăderea populației urbane, de restructurările industriale care au dus la eliberarea unui număr important de salariați și, deci la diminuarea legăturilor de transport între zonele rezidențiale și cele industriale ale orașelor, precum și de apariția unor companii particulare de transport public care folosesc mijloace de transport de capacitate redusă (microbuze).

În ceea ce privește numărul pasagerilor transportați se observă creșterea numărului persoanelor transportate cu tramvaiele, în ciuda scăderii numărului acestor mijloace de transport în aceeași perioadă și, de asemenea, scăderea numărului celor care au folosit ca mijloace de transport autobuzele și troleibuzelor.

¹⁵ “Diagnoza locuirii: lipsa unei locuințe și locuirea în condiții precare”, ICCV, 2004

Cu toate că introducerea troleibuzelor și tramvaielor reprezintă un mijloc de scădere a poluării fonice și atmosferice, lipsa investițiilor în rețele și învechirea mijloacelor de transport, determină scăderea ponderii acestora în totalul mijloacelor de transport, la nivel național.

Pe categorii de orașe, există discrepanțe între orașele mari, mijlocii și mici, acestea din urmă fiind cel mai grav afectate, înregistrând funcții urbane insuficient conturate și infrastructură deficitară. În afara disparităților dintre orașe, există disparități și în interiorul orașelor mari și mijlocii, generate de gradul ridicat de atractivitate al unor zone ale acestor orașe, față de alte zone, nu neapărat periferice. Cel mai pregnant exemplu în acest sens îl reprezintă diferența evidentă între prețurile terenurilor. În capitală, de exemplu, prețurile terenurilor din zona de nord, extrem de căutată, sunt de peste 10 ori mai mari decât cele din sud și est, mai puțin atractive pentru investitori, unde și investițiile sunt mult mai reduse.

Diferențele dintre cartiere din cadrul aceluiași oraș sunt, de obicei, mai mari decât între orașele țării. Datele din Urban Audit pentru orașele României indică faptul că în interiorul orașelor există zone (cartiere) unde anumiți indicatori socio-economici înregistrează valori peste media orașului propriu-zis sau chiar cea înregistrată la nivelul țării. În București, de exemplu, datele pentru anul 2001 indică faptul că rata șomajului în cel mai degradat cartier este de aproximativ 7 ori mai mare decât rata șomajului înregistrată în cel mai puțin afectat cartier. În interiorul acestor zone (cartiere) valorile ridicate ale șomajului sunt însoțite și de alte caracteristici negative, cum ar fi slaba dotare infrastructurală, lipsa spațiilor verzi, locuințe aflate într-o stare avansată de degradare, nivel redus al educației, rate ridicate ale criminalității sau oportunități reduse de inserție pe piața muncii.

De asemenea, o problemă cu care se confruntă orașele o constituie integrarea și prevenirea excluziunii sociale a anumitor grupuri marginalizate și dezavantajate. Este cazul minorităților etnice, în special populația de etnie rromă, populație caracterizată printr-o sărăcie acută, nivel redus de educație și rate ridicate de abandon școlar, precum și tinerilor, care întâmpină dificultăți în inserția pe piața muncii. În orașe precum Alba-Iulia, Bacău, Craiova etc. rata șomajului în rândul tinerilor (populația sub 25 de ani) este adesea de două ori mai mare decât cea a șomajului. În Arad, în anul 2001, rata șomajului în rândul tinerilor (22%) era de peste patru ori mai mare decât rata șomajului (5%).

Mediu

Deși finanțarea intervențiilor în domeniul mediului nu reprezintă o prioritate în sine a Programului Operațional Regional, deoarece există un Program Operațional Sectorial dedicat sprijinirii proiectelor integrate pentru managementul apei și al deșeurilor și protecția biodiversității, analiza caracteristicilor socio-economice ale regiunilor nu ar fi completă în absența unui inventar de bază care să reflecte natura și dimensiunile problemelor de mediu la nivel regional.

Gospodărirea deșeurilor în general și a deșeurilor menajere în special, este una din problemele majore de mediu cu care se confruntă autoritățile locale. Datorită creșterii consumului în ultimii 10 ani, dar și a tehnologiilor și instalațiilor încă învechite din industrie, în întreaga țară se generează anual milioane de tone de deșuri. De asemenea, există mari cantități de deșuri stocate în depozitele de deșuri urbane și industriale, care ocupă mari suprafețe de teren și afectează calitatea mediului, în special a apelor subterane și de suprafață.

În prezent, în zonele montane datorită activităților de prelucrare a lemnului, există mari cantități de rumeguș, depozitat fie pe malul râurilor, fie pe marginea drumului sau în grădinile proprietarilor de instalații de debitat material lemnos. Problemele care afectează așezările umane sunt legate de salubritate și modul de colectare, transport și depozitare a deșeurilor menajere.

Există numeroase areale industriale dezafectate, pe care s-au desfășurat activități miniere, industriale, militare, cu variate probleme de poluare a mediului, care necesită analiză și găsirea de soluții pentru reabilitare. Imaginea dezastruoasă a unităților industriale în care s-a stopat activitatea economică, nu sunt în măsură să atragă investitori, situație ce impune intensificarea activității de asanare a urmărilor activităților industriale trecute, asupra mediului și pregătirea acestor areale pentru a putea prelua noi investiții. Aceasta cu atât mai mult cu cât localizarea vechilor industrii nu numai că afectează mediul din zone nodale ale teritoriului, dar multe zone industriale au fost create în cele mai favorabile areale geografice în ceea ce privește apropierea de căi de comunicație și locuințe.

Analizele celor mai importante probleme care afectează mediul înconjurător la nivel regional, determinate de specificul socio-economic și condițiile fizico-geografice ale regiunii sunt integrate în profilul fiecărei regiuni de dezvoltare. De aceea, pe alocuri, abordarea nu este unitară și nu tratează aceleași aspecte referitoare la mediu, ci doar anumite probleme critice pentru regiunea în discuție. Astfel, analizele respectă și urmează în mare parte modul de abordare și structurare a problemelor, așa cum reies acestea din documentele de lucru elaborate la nivel regional (analiza socio-economică a regiunii, plan de dezvoltare regională, plan de acțiuni local pe mediu, etc).

Deși există infrastructura de bază, totuși gradul de dezvoltare este insuficient, iar gradul de uzură este foarte mare, în ceea ce privește alimentarea cu apă, sistemul de canalizare, evacuarea deșeurilor solide, etc.

Probleme cheie de mediu:

- Capacitatea insuficientă de tratare a apelor reziduale în stațiile de epurare (70% din necesar) și de depozitare a deșeurilor (60% din necesar);
- Poluare atmosferică constantă, mai ales în marile orașe și în jurul centrelor industriale, cu depășiri frecvente ale valorilor maxime a indicatorilor specifici de monitorizare a factorilor de mediu
- Existența a numeroase foste situri industriale, neidentificate în totalitate, și pentru care nu există în acest moment o metodologie de identificare, depoluare, ecologizare și nici o strategie privind destinația lor ulterioară (reintroducerea lor în circuitul economic, transformarea lor în spații verzi, etc.)

1.2. PROFILURILE SOCIO-ECONOMICE ALE REGIUNILOR ȘI DISPARITATI INTRAREGIONALE

O particularitate a dezvoltării regionale în România este structura mozaicală a dezvoltării la nivel sub-regional. Practic, în toate regiunile coexistă zone relativ dezvoltate cu zone slab sau chiar subdezvoltate. De aceea o analiză la nivel subregional este absolut necesară pentru a putea evidenția disparitățile intraregionale, respectiv la nivel de județe și a putea argumenta nu numai prin mărimea PIB pe locuitor necesitatea de a sprijini toate regiunile țării, inclusiv pe cele considerate, potrivit mărimii PIB, mai prospere. **Anexa 2 include tablele cu indicatorii de dezvoltare la nivelul regiunilor și al județelor, iar Anexa 3 conține analizele SWOT regionale.**

Regiunea de Dezvoltare Nord - Est

Caracteristici demo-geografice

Regiunea Nord-Est este cea mai întinsă regiune a României, având o suprafață de 36.850 kmp (15,46% din suprafața totală a țării). Are granițe externe cu Ucraina și Republica Moldova. În componența sa sunt 6 județe: Bacău, Botoșani, Neamț, Iași, Suceava și Vaslui, unități administrativ-teritoriale și unități teritorial-statistice de nivel NUTS 3.

Cu o populație de 3.738.601 locuitori (17,2% din populația României) și o densitate a populației de 101,5 locuitori/km², Regiunea Nord-Est ocupă locul al doilea în ceea ce privește densitatea după Regiunea București-Ilfov). Populația regiunii este localizată cu precădere în mediul rural (56,3%).

Regiunea se caracterizează printr-o îmbinare armonioasă între toate formele de relief, 30% munți, 30% relieful subcarpatic, 40% podișului. Relieful bogat oferă zone de deal și câmpie care sunt adecvate unei game largi de culturi agricole, iar zonele de munte cu peisaje spectaculoase sunt favorabile dezvoltării turismului.

Forța de muncă și migrația

Populația ocupată este apropiată mediei pe țară, de 38%. O pondere foarte mare o deține populația ocupată în agricultură (42,4%), mai ales județele Botoșani (52,6%) și Vaslui (51,7%). Ponderea populației ocupate în industrie și servicii se află sub media pe țară (25,1%), respectiv 32,5%), județele Botoșani (19,1%) și Suceava (21,6%) având cel mai mic grad de ocupare în industrie, iar județul Vaslui (24,7%) în domeniul serviciilor. De asemenea aceste județe se confruntă și cu o evidentă rămânere în urmă a gradului de tehnologizare industrială și agrară, precum și cu un nivel redus de calificare a populației.

În ultimii ani, a avut loc o scădere a ponderii populației ocupate (de la 64,2% în 2000 la 54,8% în 2004). O diminuare accelerată a populației ocupate a avut loc în județul Botoșani, unde, un procent mare al populației lucrează în agricultură. (52,6%).

Numeroase persoane în vârstă de muncă din această regiune lucrează temporar sau permanent în activități economice în București, Banat, Transilvania, Europa de Vest și Israel. În satele bucovinene, după plecarea populației tinere masculine apte de muncă, se manifestă o tendință de emigrare și a femeilor, pentru a munci în străinătate, astfel că în multe localități au rămas

persoane vârstnice și copii. În multe din aceste localități activitatea de construcții este impresionantă, materia primă utilizată fiind lemnul. În acest fel s-au accentuat discrepanțele între localitățile regiunii din punct de vedere al nivelului general de dezvoltare și îndeosebi al dotărilor infrastructurale.

Șomajul înregistrează o valoare superioară (7,8%) celei naționale (6,3%), județul Vaslui ajungând la 11%. Rata șomajului feminin are valori inferioare ratei șomajului în toate județele regiunii. Cauzele se pot găsi în existența mai multor locuri de muncă pentru femei (confecții și industria hotelieră) și a faptului că numeroase femei lucrează în străinătate.

Economia regională

Regiunea Nord-Est este regiunea cea mai slab dezvoltată a României (în 2003, PIB/locuitor reprezenta 72,3% din media națională). În interiorul regiunii, cele mai sărace zone sunt sudul județului Iași, sud-estul județului Neamț, estul județului Bacău, județele Botoșani și Vaslui.

În special vestul regiunii, care a fost în anii 60 – 70 obiectul unei industrializări forțate (mobilă, chimie, materiale de construcții, construcții de mașini, textile), a intrat într-un proces de dezindustrializare în ultimii 10 ani (întreprinderi din ramura chimie, petrochimie, ușoară, construcții de mașini, mobilă), ceea ce a agravat situația economică, estul regiunii fiind tradițional subdezvoltat.

Indicele atractivității¹⁶ este cel mai scăzut în această regiune - 19,7 (cel mai mare grad de atractivitate fiind realizat, conform studiului, de Regiunea Nord-Vest, respectiv 39,8). Atractivitatea scăzută se manifestă și în volumul mic al investițiilor străine directe: 18 mil. EURO în 2004, reprezentând 1% din totalul investițiilor străine directe realizate în România.

De asemenea, Regiunea Nord - Est are cel mai mic număr de IMM-uri la 1000 de locuitori, doar 12,6%, numărul total al IMM-urilor fiind de 47.180, microîntreprinderile reprezentând 86,3% din total IMM-uri. La nivel intraregional, județele Iași (27,2%), Bacău (20,8%) și Suceava (18,8%) au cel mai mare număr de IMM-uri, la polul apus aflându-se județul Vaslui cu doar (8,5%).

În regiune funcționează 2 parcuri industriale (Bacău și Iași), 1 în proprietate privată și 1 realizat în parteneriat public-privat. Acestea acoperă o suprafață de 22,38 ha, de tip brownfield. Parcul industrial Bacău, bazat pe tehnologia informației și comunicații, va asimila forța de muncă disponibilizată și va dinamiza dezvoltarea acestui sector economic de vârf la nivel regional. Astfel, se preconizează crearea a cca. 50 de noi locuri de muncă directe pe durata fazei de implementare și cca. 200 pe durata fazei operaționale. Parcul industrial Iași este destinat industriilor de înaltă tehnologie ce includ companii din domeniile IT și biotehnologiei. Se are în vedere stoparea migrației forței de muncă tinere și specializate în aceste domenii, prin asigurarea de locuri de muncă pentru absolvenții din domeniu.

---

¹⁶ Survey, Romanian Business Digest, 2005. Indicele atractivității a fost calculat pe baza unor indicatori privind mediul de afaceri (mediul politic și administrativ, piața muncii și salariile, mediul economic, sectorul privat și competiția de piață, investiții străine, comerț extern, infrastructura și prețul pământului) și *standardul de viață* (telecomunicații, sănătate, educație, sistem bancar, utilizarea internetului, dotări edilitar gospodărești, folosirea timpului liber, prețurile medii la produsele de bază)

În Regiunea Nord Est, activează un Centru Euroinfo (încă din anul 1999), un IRE (Innovation Relay Centre) în Iași și 33 de centre de consultanță. De asemenea, cele trei incubatoare de afaceri existente asigură incubarea pentru 118 firme, contribuind la realizarea a 270 noi locuri de muncă.

Dacă în celelalte județe ale Regiunii Nord-Est au apărut indicii ale unui început de reviriment economic, situația economică este precară și instabilă în județele Botoșani, Iași și Vaslui, deși aici activează numeroase întreprinderi textile care lucrează în sistem lohn; cele mai mici perturbări ale cererii internaționale duc la reduceri de salariu, trimitere în șomaj sau chiar închiderea întreprinderilor. De asemenea, există zone de declin industrial și cu șomaj ridicat, în special în arealele din jurul localităților urbane: Roman, Suceava, Fălticeni, Rădăuți, Vaslui, Negrești, Huși, Buhuși, Dărmănești, Moinești, Comănești, Pașcani, Hîrlău, Tîrgu Frumos, Tîrgu Neamț, Botoșani și Dorohoi, cu platformele industriale adiacente.

În afara disparităților de dezvoltare vest-est, în Regiunea Nord-Est sunt evidente de asemenea disparitățile urban-rural în ce privește gradul general de dezvoltare, dotările infrastructurale de toate tipurile, gradul de atractivitate a investițiilor. În același timp se manifestă un alt fenomen îngrijorător, legat de declinul orașelor mici și mijlocii, îndeosebi cele monoindustriale, care tind sau chiar s-au decuplat de la procesul de creștere economică, nemaiputând să-și îndeplinească funcțiile urbane.

Infrastructura

Transport

Infrastructura de drumuri, rețele de apă și canalizare ridică probleme în majoritatea județelor, dar cele mai afectate sunt județele Botoșani, Iași, Vaslui. De asemenea aceste județe se confruntă și cu o evidentă rămânere în urmă a gradului de tehnologizare industrială și agrară, un nivel redus de calificare a populației, precum și cu probleme de mediu, cauzate de lipsa resurselor de apă, vechile defrișări, alunecările de teren considerabile, stratul freatic adânc.

Densitatea drumurilor publice este de 36,3 km/km², superioară mediei pe țară (33,1 km/km²), fiind mai ridicată în Iași, Botoșani, Vaslui și Bacău, pentru că regiunea este străbătută de o serie de coridoare europene (E85, E576, E574, E581, E583). Există însă puține drumuri publice modernizate, ponderea acestora fiind mult inferioară mediei pe țară (25,3%), județele Botoșani și Iași având o pondere de 16,7%, respectiv 17,6%. Din cauza reliefului predominant muntos și județele Neamț și Suceava se confruntă cu probleme de accesibilitate.

Densitatea rețelei de cale ferată este de 40,9/1000km², regiunea fiind traversată de două din cele nouă magistrale feroviare ale țării: V (București-Suceava) și VI (București-Iași).

În cadrul regiunii există trei aeroporturi (Bacău, Iași și Suceava) care deservește curse interne și ocazional zboruri externe. Infrastructura existentă în momentul de față nu permite nici unui aeroport din cele trei efectuarea de zboruri curente externe de pasageri și de marfă. Județul Suceava dispune de 5 heliporturi, iar în județul Iași există o aerobază utilitară cu o experiență de 30 ani în domeniu și care are ca obiect de activitate zboruri utilitare și zboruri sanitare.

Utilități publice

Atât rețeaua de alimentare cu apă potabilă, cât și cea de canalizare sunt insuficient dezvoltate, ponderea localităților cu rețea de apă potabilă fiind de 17%, comparativ cu media pe țară (20,2%), iar județele Iași și Vaslui având o pondere a localităților cu rețea de canalizare de doar 2,8%, respectiv 2,9%.

De asemenea, capacitatea stațiilor de epurare a apelor reziduale cât și capacitatea de depozitare a deșeurilor sunt insuficiente, față de cerințele actuale.

Doar 2,1% din numărul total al localităților regiunii sunt conectate la rețeaua de distribuție a gazelor naturale, județele Bacău, Iași și Neamț, având ponderea cea mai mare. În ceea ce privește numărul localităților conectate la rețelele de distribuție a energiei termice, se constată o scădere continuă a acestuia; 6,9% dintre localitățile din Regiunea Nord Est sunt conectate la rețeaua de distribuție a energiei termice, valori mai ridicate înregistrând județele Bacău, Suceava și Neamț.

De asemenea, aceste județe se confruntă și cu probleme de mediu, cauzate de lipsa resurselor de apă (consecință a stratului freatic situat la adâncime considerabilă), vechile defrișări, alunecările de teren considerabile.

Mediu

La nivelul regiunii principalele probleme de mediu sunt legate de:

- proasta gestionare a deșeurilor industriale și menajere (colectare neselectivă, gradul redus de revalorificare și/sau tratare a deșeurilor, depozitare inadecvată sub aspectul amplasării și amenajării haldelor, existența depozitelor de rumeguș pe malurile cursurilor de apă, de-a lungul căilor rutiere);
- dezafectarea unor foste întreprinderi de stat
- despăduriri, cu implicații în accentuarea alunecărilor de teren;
- fenomenele de eroziune a solului care afectează, în principal, partea de est a regiunii;
- poluarea locală sau zonală

În unele județe se derulează (în diferite stadii) proiecte de realizare a unor modernizări ale sistemelor de alimentare cu apă (Iași), modernizări, re tehnologizări și dezvoltări ale unor stații de epurare orășenești (Iași, Suceava, Piatra Neamț, Roman), de colectare selectivă a deșeurilor (Piatra Neamț), de conservare a biodiversității și reconstrucție ecologică a Parcului Național Ceahlău.

Educație

Având în vedere că din cele opt regiuni de dezvoltare, Regiunea NE deține cea mai mare pondere a populației și a elevilor (17,2% și respectiv 19,48%), numărul unităților destinate procesului educațional este mic, acesta reprezentând numai 18,75% din numărul unităților de învățământ pe ansamblul țării. Trei județe Bacău (21%), Suceava (18%) și Iași (18%) dețin aproximativ 60% din numărul total al școlilor existentă la nivel regional, având cea mai numeroasă populație școlară, comparativ cu celelalte 3 județe din regiune. Ele sunt în același timp și centre universitare.

Sănătate

Regiunea Nord-Est deține 172 de unități sanitare (spitale, policlinici, dispensare medicale, sanatorii TBC), reprezentând 14,35% din numărul total al unităților sanitare din România aflate în proprietate publică. Ele se află într-o stare precară, existând riscul ca multe unități să nu mai primească autorizație de funcționare. În plus, dotările tehnice de care dispun sunt uzate atât fizic cât și moral și nu mai corespund cerințelor actuale. Necesarul de dotări tehnice pentru următoarea perioadă este cel mai mare dintre toate regiunile.

Servicii Sociale

În Regiunea Nord-Est s-au înregistrat cel mai mare număr de nou născuți de la nivelul întregii țări (5,4% din total național), dar instituțiile pentru protecția copilului sunt insuficient dezvoltate. Această situație nu favorizează reintegrarea părinților pe piața muncii. Județele Iași și Suceava nu dispun de nici o instituție de asistență socială.

Zone problemă

Analiza mai detaliată a disparităților interne în dezvoltarea Regiunii Nord-Est, atât din punct de vedere al dezvoltării economice, cât și al problemelor de mediu, evidențiază următoarele tipuri de zone-problemă:

Areale rurale izolate, cu infrastructură slab dezvoltată:

- zona rurală care acoperă regiunea de confluență dintre județele Bacău, Vaslui, Iași și Neamț, care se continuă cu zona de vest a județului Vaslui;
- fâșia adiacentă graniței dintre județele Botoșani și Iași;
- porțiunea situată în extremitatea sud-estică a județului Iași și care continuă în nord-estul județului Vaslui, pe malul drept al râului Prut.
- Zone cuprinzând grupuri izolate de localități din sudul județului Suceava

Zone afectate de alunecări de teren și fenomene de eroziune:

- în județul Botoșani aceste zone sunt situate în zona centrală și de sud;
- în județul Neamț: pe ambele maluri ale lacului de acumulare Bicaz și în nordul județului;
- în nordul și sudul județul Iași;
- în județul Vaslui, în bazinul afluenților râului Bârlad;
- în județul Bacău au fost identificate 13 zone expuse alunecărilor de teren, situate în partea centrală și de nord;
- în sudul județului Suceava, în raza localităților: Fălticeni, Dolhasca etc.

Zone afectate de inundații sunt în bazinul râului Bistrița, în lunca Jijiei și Prutului, precum și în județul Bacău, în zona bazinelor hidrografice ale râurilor Trotuș, Siret, Tazlău, Bistrița, Zeletin.

Potențial de dezvoltare

Pe ansamblul Regiunii Nord - Est sunt evidente discrepanțele ca nivel dar și ca potențial de dezvoltare între vestul mai dezvoltat al Regiunii și estul mult rămas în urmă (județele Botoșani, Iași, Vaslui). Șansa zonelor de est, limitrofe graniței de est a Uniunii Europene, Ucrainei și Moldovei, este să se dezvolte ca areal de servicii de tranzit pentru produsele provenite din țările fostei URSS (înmagazinare, înnobilare și pregătire prin segmentare și împachetare etc). Pentru aceasta trebuie efectuate lucrări de infrastructură, de creare a unor zone cu facilități specifice (parcuri logistice), asemănătoare celor din porturile Belgiei, Olandei și Germaniei, specializate în astfel de servicii.

Datorită condițiilor favorabile de care dispune, a frumuseții locurilor, purității aerului, apelor, zonelor montane din județele Bacău, Neamț și Suceava, precum și a inestimabilului patrimoniu cultural și religios existent, Regiunea Nord Est deține un potențial turistic relativ ridicat, care poate fi comparat cu alte zone turistice renumite din țară și din străinătate. Alături de pitorescul regiunii, binecunoscuta ospitalitate, tradițiile populare, obiceiurile, specificul gastronomiei moldovenești, tradiționalele degustări de vinuri din podgoriile Cotnari și Huși dau culoare locală pentru atragerea turiștilor.

Principalele tipuri de turism care pot fi practicate sunt: turismul cultural (muzeistic, etnografic, artistic), religios, balneo-terapeutic, de agrement, de tranzit, agroturism.

Zona muntoasă și deluroasă din vestul regiunii (județele Suceava, Neamț, Bacău) dețin un potențial turistic valoros, în mare parte (exceptând Bucovina) insuficient dezvoltat, dar care, cu măsuri adecvate poate intra cu ușurință în circuitul turistic european, cu specializarea „turism religios” (Putna, Neamț, Sucevița, Moldovița, Voroneț), Humor, Arbore, Agapia, Văratec, Dragomirna, Bistrița, Zamca, Secu, Sihăstria, Cașin), turism balneo-terapeutic (Vatra Dornei, Câmpulung-Moldovenesc, Bălățești, Oglinzi, Slănic Moldova, Târgu Ocna), turism etnografic, agro-turism, turism rural, turism sportiv (alpinism, vânătoare, pescuit, sporturi extreme – zborul cu parapanta, rafting, orientare turistică, mountainbike, schi).

Gradul de dotare a localităților și originalitatea landschaftului bucovinean cât și specificul deosebit al satelor, cu un grad înalt de civilizație a populației, pot juca un rol în turismul de lungă durată, cu activități sportive, agrement și pentru optimizarea sănătății (Vatra Dornei, Solca, Cacica și pe Valea Bistriței și Moldovei).

Regiunea de Dezvoltare Sud-Est

Caracteristici demo-geografice

Regiunea Sud - Est este situată în partea de sud-est a României, acoperind 35.762 km² sau 15 % din suprafața totală a țării, regiunea este a doua ca mărime din cele 8 ale României.

Regiunea Sud - Est cuprinde aproape toate formele de relief: lunca Dunării, câmpia Bărăganului, podișul Dobrogei cu Munții Măcinului, iar partea de nord-vest a regiunii cuprinde o parte a Carpaților și Subcarpaților de Curbură. Totodată regiunea este străbătută de fluviul Dunărea, cuprinde Delta Dunării și este mărginit la est de întreg litoralul românesc al Mării Negre. Preponderent este însă relieful de câmpie, cu specific climatic continental.

În 2004, Regiunea avea o populație de 2.850.318 locuitori, reprezentând 13,1 % din populația țării; densitatea de 79,7 loc/kmp este sub media pe țară (90,91 loc/kmp), cea mai mare densitate a populației fiind în județul Galați (139,5 loc/kmp), dominat de centrul industrial și comercial cu același nume, iar cea mai mică, în județul Tulcea (29,9 loc/kmp), unde condițiile naturale și economice sunt mai puțin propice.

Orașele concentrează 55,5% din populație, cu tendințe de diminuare. Industrializarea forțată de după război a condus la concentrarea populației în orașele Galați, Brăila și Constanța.

Rețeaua de localități a regiunii Sud - Est era alcătuită din 33 de orașe (dintre care 11 erau municipii) și 1.455 de sate (organizate în 339 de comune). Cel mai mare oraș al regiunii este Constanța (309.965 locuitori), urmat de Galați și Brăila (peste 200.000 de locuitori), Buzău, și Focșani (peste 100.000 de locuitori).

Forța de muncă și migrația

În 2004, populația ocupată reprezenta 35,8% din total, cea mai mare parte în servicii (36,4%) și agricultură (35,3%), urmate de industrie (28,3%). Se remarcă ponderea ridicată a populației ocupate în sectorul serviciilor în județele Constanța și Galați, datorită stațiunilor turistice din lungul litoralului și prezenței porturilor Constanța și Mangalia, și respectiv Galați. Spre

deosebire de acestea, în județul Vrancea, peste 50% din populația ocupată lucrează în agricultură, iar 62% din populația județului locuiește în mediul rural.

Șomajul, cu o valoare de 6,9% (2004) depășește media țării (6,3%). Disponibilizările din industria metalurgică (MITTAL GROUP) au determinat ca județul Galați să dețină cea mai ridicată rată a șomajului (9,6%), urmat de Brăila (8,7%) și Buzău (6,7%).

Lipsa locurilor de muncă adecvate, salarizarea neatractivă, dar și calificarea necorespunzătoare determină plecări masive a activilor spre arealele de creștere economică din țară sau străinătate. Migrația cea mai accentuată se înregistrează în județul Vrancea, în special din cauza structurii economice neconsolidate, unde populația tânără a părăsit masiv localitățile pentru a lucra în străinătate.

Economia regională

Cu un PIB care reprezintă 11,2% (2003) din economia țării, regiunea se situează pe locul 6, în timp ce pe locuitor acest indicator se situează sub media națională. Până în 2002, productivitatea muncii deținea o poziție de mijloc între regiunile țării, cu valorile cele mai ridicate în județul Constanța.

Specificul Regiunii Sud - Est îl reprezintă disparitățile dintre nodurile de concentrare a activităților industriale și terțiare (Brăila - Galați; Constanța - Năvodari), centrele industriale complexe izolate (Buzău, Focșani), areale cu specific turistic (litoralul și Delta Dunării) și întinsele zone cu suprafețe de culturi agricole și viticole. Regiunii îi este caracteristică discontinuitatea în teritoriu a activităților industriale și îmbinarea cu activități terțiare (comerț, servicii, turism) și agricole.

Restructurările industriale care au avut loc în procesul tranziției la economia de piață, au dus la creșterea masivă a șomajului în marile centre de industrie grea (Galați, Brăila, Buzău) și în micile centre urbane mono-industriale. Activitatea intensă de construcții de locuințe proprietate privată din jurul marilor centre urbane, litoral și alte areale turistice din Subcarpați a preluat o parte din forța de muncă disponibilizată și astfel șocul social al disponibilizărilor a fost atenuat.

Cu toată reducerea masivă de personal din zona Brăila – Galați, Constanța – Năvodari, ultimii ani marchează un oarecare revirement al activităților industriale, respectiv un proces de stabilizare a întreprinderilor nou create pe platformele marilor complexe industriale restructurate. Aici pot fi menționate atât întreprinderile (textile) care funcționează la Brăila cât și Combinatul de la Galați precum și rafinăria de la Midia Năvodari. Un alt exemplu de revigorare a industriei îl reprezintă Buzău, unde au apărut numeroase întreprinderi noi, ca de exemplu cele de prelucrare superioară a lemnului și sticlei, etc. Spre deosebire de acest proces de oarecare stabilizare economică a marilor centre urbane, orașele mici nu reușesc să-și găsească echilibrul, pierzând în continuare locuri de muncă (Babadag, Negru Vodă, Hârșova, Făurei, Tulcea, Măcin, etc.). Aici nu există investiții străine și din cauza unei infrastructuri deficitare (drumuri, alimentări cu apă, canalizări, etc).

Arealele de maximă sărăcie cuprind nordul județului Galați, estul și sudul Brăilei, nordul Dobrogei, Delta Dunării, precum și estul Județului Vrancea .

Infrastructura

Transport

Regiunea este străbătută de importante coridoare de transport care asigură legătura centrelor urbane cu capitala țării, între care se remarcă marile artere rutiere europene (E60, E85, E87, E70, E581).

Din cei 10.536 km drumuri publice regionale, doar 29,5% sunt modernizați, regiunea înregistrând cea mai mică pondere pe țară. Principalele problemele ale rețelei de drumuri sunt: calitatea slabă a drumurilor, sistemul deficitar de iluminare și marcare stradală, iar situația drumurilor în mediul rural este critică, majoritatea localităților rurale neavând drumuri pietruite sau asfaltate. Inundațiile din anul 2005 au arătat nu numai insuficiența rețelei rutiere dar și lipsa unei strategii privind măsuri de protecție activă a acestora.

S-a dovedit că nu există posibilități reale dar și economice pentru trasee de rezervă, existând pericolul izolării unor areale cât și întreruperii legăturilor dintre marile regiuni ale României. Tot în această situație s-a evidențiat și starea precară a podurilor rutiere.

Utilitățile publice

Regiunea Sud-Est înregistra, în anul 2004, cea mai mare pondere a străzilor orășenești modernizate, 69% din cei 2 854 km de străzi orășenești din regiune, fiind modernizați. Există însă mari diferențe intraregionale, județele Buzău, Constanța și Galați având peste 70% străzi orășenești modernizate, față de doar 44% în județul Vrancea. Această situație se datorează prezenței atât a unor orașe mari, cât și a unora mijlocii (Buzău, Constanța, respectiv Galați) - în cazul primelor trei județe – în care majoritatea străzilor sunt modernizate, în timp ce în județul Vrancea, orașului Focșani i se adaugă doar patru orașe mici (sub 20.000 de locuitori) - în care doar o mică parte a străzilor sunt modernizate.

În privința utilităților publice de bază, la sfârșitul anului 2004 Regiunea Sud-Est ocupa al doilea loc la nivel național în privința lungimii simple a rețelei de distribuție a apei potabile (17,1 % din total pe țară), iar din numărul total de localități 43,9% aveau instalații de alimentare cu apă potabilă, acestea concentrându-se mai mult în județele Constanța și Brăila – apropiate de Dunăre, și mai puțin în Buzău și Vrancea. Însă, trebuie menționat că foarte multe din aceste instalații prezintă un grad avansat de uzură, necesitând reabilitarea și chiar înlocuirea lor.

O situație îngrijorătoare există în cazul rețelei de canalizare, doar 6,1% din localitățile regiunii fiind dotate cu această utilitate. La nivel intraregional, există aceleași diferențe, dacă avem în vedere că 72% din localitățile dotate cu canalizare sunt localizate în cele trei județe estice ale regiunii (Constanța, Galați și Tulcea).

Mediu

La nivel regional, existența și funcționarea stațiilor de epurare a apei uzate reprezintă o problema, cu excepția celor șase capitale de județ, unde se afla în derulare proiecte de construire a stațiilor de epurare, majoritatea localităților fie nu au de loc, fie au stații de epurare învechite care nu mai funcționează corespunzător, datorită lipsei de echipamente moderne.

Poluarea mediului în regiune este determinată atât de existența unor tehnologii uzate moral și fizic dar și a educației limitate a cetățenilor. Astfel, cele mai importante probleme se referă la:

- stații de epurare a apei uzate (doar în cele șase capitale de județ)

- stații de pompare (doar 9 localități din județul Galați dispun de 11 stații de pompare)
- sisteme de colectare (în județul Tulcea rețelele de colectare a apelor uzate menajere sunt subdimensionate și prezintă un grad avansat de uzură)
- rețele de canalizare (în județul Vrancea, cu excepția municipiului Focșani, la nivelul celorlalte localități rețelele de canalizare sunt învechite și deteriorate)

De asemenea, managementul deșeurilor prezintă deficiențe:

- în județul Galați nu există instalații de tratare, valorificare și eliminare finală a deșeurilor. Colectarea deșeurilor se face prin serviciile de salubritate existente.
- în județele Brăila și Buzău deșeurile menajere sunt colectate neselectiv
- la nivelul județului Constanța sunt 42 de societăți care gestionează deșeurile menajere și industriale și 40 de depozite de deșeuri urbane/rurale sau mixte.
- în mediul rural depozitarea deșeurilor se face pe terenuri destinate special de către primării pentru acest scop. Nu există servicii specializate de colectare a acestora, transportul făcându-se individual de către populație.

În zonele de deal și de munte din județele Vrancea, Buzău și Galați, despăduririle masive începute în secolul 19, au afectat foarte mult stabilitatea versanților. Poluarea complexă a afectat habitatul natural în Delta Dunării și pe litoralul Mării Negre.

Educație

La nivel regional, în anul școlar 2004/2005, în învățământul public existau 929 grădinițe, care au trebuit să facă față creșterii numărului de copii înscriși, în ultimii ani. Pentru învățământul primar și gimnazial, existau 1.364 de școli, iar cel liceal era deservit de 176 de licee. Acestora li se adaugă 10 școli profesionale și de ucenici, precum și 11 unități postliceale, a căror bună funcționare este esențială pentru asigurarea pieței forței de muncă cu persoane calificate în diferite domenii.

Pentru formarea unei forțe de muncă înalt calificate, absolut necesară pentru asigurarea dezvoltării regiunii, este esențială buna funcționare a celor 9 universități existente în regiune. Cele mai importante sunt universitățile din Constanța și Galați.

Sănătate

În regiune există 47 de spitale, dintre care 24 sunt localizate în Constanța și Galați. De asemenea, în regiune își mai desfășoară activitatea 14 policlinici și 47 dispensare medicale, la care se adaugă alte tipuri de unități sanitare.

Infrastructura de sănătate din regiune, atât din punct de vedere al construcțiilor, cât și al dotărilor, este precară, fiind necesare reabilitarea clădirilor, precum și dotarea corespunzătoare a acestora.

Servicii Sociale

Trei din cele 6 județe (Buzău, Vrancea și Tulcea) nu au centre de zi. Copiii sunt ocrotiți în instituții de tip familial (65,7%) sau de servicii rezidențiale (34,3%). La sfârșitul anului 2004, erau 8.818 copii cu dizabilități, din care doar 462 beneficiau de servicii de reintegrare. Județele Brăila, Buzău și Galați nu au instituții rezidențiale de asistență socială.

Zone problemă

În regiune au fost identificate și promovate pentru a beneficia de proiecte eligibile sub Programul Phare Coeziune Economică și Socială 2001-2002, două zone, și anume:

- Zona industrială a Subcarpaților de Curbură, care include și orașele Buzău, Râmnicu Sărat, Focșani, Mărășești, Adjud, Odobești și Tecuci, caracterizată de următoarele probleme: dezechilibre sociale masive, calificări insuficiente și mono-direcționate ale forței de muncă. Mediul natural este puternic afectat de către defrișările necontrolate realizate în ultimul deceniu, care au fost dublate de lipsa lucrărilor pentru limitarea alunecărilor de teren.
- Zona industrială și de servicii a Dunării de Jos, cuprinzând orașele Brăila, Galați, Tulcea, Măcin și Isaccea, se confruntă cu probleme legate de: șomaj ridicat, diminuarea rolului jucat de porturile din zonă, ca porți maritime ale țărilor din centrul Europei lipsite de ieșire la mare, în urma realizării canalului Dunăre - Marea Neagră; pierderea flotei de pescuit oceanic;

Celor două zone de restructurare industrială, li se adaugă alte zone cu probleme grave de dezvoltare. Este vorba de zona minieră Altân-Tepe și Hârșova (Tulcea), orașele Nehoiu (Buzău), Mărășești (Vrancea).

Exceptând ușoara îmbunătățire a situației șantierului naval Galați și a Mittal Steel Industry Galați (Sidex), aceste zone se află încă în dificultate.

Potențial de dezvoltare

Regiunea Sud-Est dispune de o serie de resurse naturale, care valorificate corespunzător, pot juca un rol important în dezvoltarea economico-socială. Dintre acestea, cele mai importante sunt zăcămintele de țiței și gaze naturale (Subcarpații Buzăului, vestul județului Brăila și sudul județului Galați), carierele de granit (Munții Măcinului), sarea, etc.

Alt avantaj pe care regiunea îl poate valorifica, este reprezentat de prezența portului Constanța, secondat de porturile dunărene Galați, Brăila și Tulcea. Legăturile acestora cu marile porturi ale lumii, pot fi folosite, atât pentru a asigura materia primă necesară dezvoltării economiei regiunii, cât și pentru a exporta bunuri produse atât în regiune, cât și în restul țării sau chiar în statele din vestul țării.

Cel mai important potențial pentru dezvoltarea regiunii, este reprezentat însă de resursele turistice:

- Litoralul Mării Negre, care cuprinde 13 stațiuni, cu unități de cazare, tratament și agrement (hoteluri, moteluri, vile, campinguri) desfășurate de-a lungul a 70 km de coastă între Năvodari și Mangalia.
- Delta Dunării, care prezintă o atracție științifică și un potențial turistic ridicat, în special după includerea sa în 1990, împreună cu alte zone naturale adiacente, în Rezervația Biosferei Delta Dunării.
- Regiunea beneficiază de un fond balnear deosebit, cu o veche tradiție Lacul Techirghiol, Eforie Nord (nămol curativ cu proprietăți asemănătoare celui de la Marea Moartă).
- Regiunea prezintă și un cadru promițător pentru dezvoltarea agro-turismului (Brăila, Galați și Tulcea) cu resurse importante pentru dezvoltarea turismului de agrement (vânătoare și pescuit) în Insula Mică a Brăilei, Insula Mare a Brăilei, etc.

- Zona montană din Vrancea și Buzău prezintă interes turistic prin stațiunile Soveja și Lepșa, și zone turistice unice în țară, cum ar fi: Vulcanii Norioși (Berca), peșterile de la Bozioru, Focurile Vii.
- Patrimoniul cultural-istoric al regiunii se remarcă cetățile getice, romane, grecești, bizantine și locașuri mănăstirești, majoritatea fiind concentrate în județele Tulcea și Constanța

Regiunea de Dezvoltare Sud

Caracteristici demo-geografice

Regiunea Sud este situată în partea de sud a României, având o suprafață de 34.453 km² (14,45 % din suprafața României), corespunzătoare județelor Argeș, Călărași, Dâmbovița, Giurgiu, Ialomița, Prahova și Teleorman. În partea de sud, regiunea se învecinează cu Bulgaria.

Relieful regiunii este caracterizat de predominanța formelor de relief de joasă altitudine: câmpii și lunci - 70,7%, dealuri - 19,8% și doar 9,5 % munți.

Populația totală a celor șapte județe componente era, în 2004, de 3.342.042 locuitori, reprezentând 15,4% din populația României. Densitatea populației este de 97,0 loc/km², valoare superioară mediei pe țară (90,9 loc/km²). Gradul de urbanizare este de 41,4%, sub media pe țară, explicabil prin faptul că, exceptând județul Prahova, majoritatea populației trăiește în mediul rural.

Regiunea Sud are o rețea de localități alcătuită din 43 de orașe (din care 16 municipii), 488 de comune și 2030 de sate. Cele mai multe orașe (27) au sub 20.000 de locuitori, multe dintre acestea cu o infrastructură deficitară, apropiată de cea a zonelor rurale. Numai 2 orașe au peste 100.000 de locuitori (Ploiești și Pitești). Distribuția teritorială arată o concentrare mai mare a orașelor în județul Prahova (14) și mai redusă în Giurgiu (3).

Forța de muncă și migrația

Ponderele populației ocupate era, în 2004, de 35,4% din populația regiunii, sub media pe țară (38,0%), valorile cele mai ridicate înregistrându-se în Argeș (38,9%) și Teleorman (37,1%), în celelalte județe valorile fiind cuprinse între 31 și 37%.

Gradul de ocupare a populației pe sectoare de activitate, la nivel regional, indică o pondere ridicată, dar în descreștere, a populației ocupate în agricultură (39,4%) și o pondere relativ scăzută a celei ocupate în industrie (29,5%) și servicii (31,1%). Județele sudice ale Regiunii sunt preponderent agricole, cu o pondere ridicată a populației ocupate în agricultură: Teleorman, Giurgiu (58,8 % și 57,7%), Călărași (51,51%). Județele Prahova și Argeș se caracterizează printr-o pondere ridicată a populației ocupate în industrie și servicii.

În cea ce privește rata șomajului, la 31 decembrie 2004, aceasta era de 7,4% la nivelul regiunii, evidențiindu-se aceeași diferențiere între sudul și nordul regiunii, cele mai ridicate rate ale șomajului înregistrându-se în județele Ialomița (10,4%) și Călărași (8,8%), iar cele mai reduse în județele Prahova (6,6%) și Dâmbovița (6,7%). Lipsa locurilor de muncă în zonele rurale determină o masivă plecare către București și migrația tinerilor către Europa de Vest, astfel încât satele și orașele mici se depopulează.

Economia regională

În 2003, Regiunea Sud înregistra o valoare a PIB de 1964,4 euro/locuitor, situată sub media pe țară (2420,5 euro/locuitor), la nivel județean, cele mai mari valori înregistrându-se în județele Argeș – 2550,9 euro/locuitor și Prahova – 2282,6 euro/locuitor, iar cea mai redusă în Călărași – 1449,2 euro/locuitor. Trăsătura esențială a Regiunii Sud este reprezentată de împărțirea acesteia în două sub-arii cu caracteristici geografice și socio-economice diferite.

Partea de nord a Regiunii (județele Argeș, Dâmbovița și Prahova) se caracterizează printr-un grad ridicat de industrializare, Prahova deținând locul 1 pe țară în ceea ce privește producția industrială. Principalele probleme cu care se confruntă acest areal sunt legate de declinul unităților industriale, care a generat o rată ridicată a șomajului. Închiderea unor unități industriale în zonele monoindustriale a determinat apariția unor grave probleme economice și sociale, în special în zonele urbane monoindustriale: Mizil, Moreni, Plopeni, Urlați, Costești și Câmpulung-Muscel.

Contribuția industriei la crearea PIB regional este de peste 30%, în special prin aportul întreprinderilor din industria chimică și petrochimică (județele Prahova și Argeș), mașini, echipamente și mijloace de transport, materiale de construcție (Prahova, Argeș și Dâmbovița), textile, confecții și alimentară. Orașele Ploiești, Pitești și Târgoviște se manifestă ca poli de dezvoltare și ca centre de polarizare pentru noi activități industriale, în afara celor tradiționale existente, inclusiv a investițiilor străine.

Partea sudică a Regiunii (județele Călărași, Giurgiu, Ialomița și Teleorman) este o zonă tradițional subdezvoltată, reprezentând al doilea buzunar de mare sărăcie în România (primul pol fiind cel din Regiunea Nord - Est). Ea se caracterizează prin preponderența populației ocupate în agricultură. De altfel, suprafața județelor componente este reprezentată în întregime de câmpie. În anii '70, întreaga zonă a cunoscut o dezvoltare industrială artificială. În prezent, suportă impactul sever al procesului de tranziție spre economia de piață, prin închiderea majorității unităților industriale reprezentative. Această situație caracterizează toate reședințele de județ, precum și arealele adiacente ale orașelor Turnu Măgurele, Zimnicea, Alexandria, Videle, Giurgiu, Oltenița, Călărași, Slobozia și Fetești.

Industria reprezintă cea mai importantă ramură economică a Regiunii Sud dacă se are în vedere că întreprinderile din sectorul industrial au realizat 45,9% din cifra de afaceri totală din regiune (2003). Pe județe, cea mai ridicată cifră de afaceri în industrie este realizată de Prahova (38,0% din cifra de afaceri în industrie la nivelul regiunii), urmată de Argeș (33,3%), pe ultimul loc situându-se Călărași (4,0%). În regiune există 11 parcuri industriale, științifice și tehnologice (o treime din numărul total de parcuri existente în România), 5 dintre acestea fiind localizate în județul Prahova.

Potențialul agricol al regiunii în general și al părții sudice în special este deosebit de ridicat (71,1% din suprafața totală reprezentată de suprafețe agricole, din care 80,2% terenuri arabile).

În regiune s-au realizat importante investiții străine directe: Renault – Pitești, Holcim – Câmpulung Muscel, Samsung COS – Târgoviște.

Infrastructura

Transport

Regiunea dispune de o rețea de drumuri publice europene, naționale și județene cu o lungime de 11.999 km (15,1 % din totalul național) și o rețea feroviară de 1703 km (15,4% din rețeaua națională). Dunărea, arteră fluvială europeană, înlesnește legăturile acestei regiuni cu principalele orașe din bazinul său hidrografic.

În ceea ce privește transportul rutier, regiunea beneficiază de o bună deschidere internă și internațională, asigurată de 5 drumuri europene (E574, E81, E70, E85 și E60) și de autostrăzile A1 (București - Pitești) și A2 (București – Constanța, aflată parțial în exploatare), însă doar 29,1% din totalul drumurilor publice sunt modernizate. La nivel județean, cele mai ridicate ponderi ale drumurilor publice modernizate se înregistrează în județele sudice: Teleorman, Ialomița, fiecare cu peste 33%. Procentele ridicate din aceste județe se datorează ponderii mai mari pe care le au drumurile naționale în totalul drumurilor publice, în sudul regiunii (peste 23%), comparativ cu nordul acesteia (sub 20%). Mai precis, în județele nordice (Argeș, Dâmbovița și Prahova), pe lângă drumurile naționale care traversează județele, există o rețea mai densă de drumuri județene și comunale (de regulă mai puțin modernizate decât cele naționale), comparativ cu sudul regiunii. Această explicație este sprijinită de densitatea mai ridicată a drumurilor publice înregistrată în județul Argeș – peste 43 km/100kmp, față de cea din județele sudice – sub 40 km/100kmp.

Regiunea dispune de o rețea dezvoltată de transport feroviar (15,4% din cei 11.053 km la nivel național), teritoriul acesteia fiind străbătut de magistralele feroviare I (București-Timișoara), II, III, IV, V și VI (traseu comun până la Ploiești), VII (București-Galați), VIII (București-Constanța) și IX (București-Giurgiu).

Regiunea Sud beneficiază și de avantajul oferit de principala arteră fluvială de navigație europeană, Dunărea, însă puțin folosită ca urmare a reducerii capacităților industriale ale orașelor porturi și lipsei transportului naval de călători.

Utilități publice

Străzile orășenești au o lungime de 3.347 km (14,27% din totalul național), din care 58,3% sunt modernizați, pe județe, cea mai mare pondere de străzi orășenești modernizate înregistrându-se în județul Dâmbovița (69,8%), iar cea mai scăzută în Ialomița (42,8%).

Apa potabilă pentru alimentarea localităților din regiune provine din captările apelor de suprafață și a apelor subterane, 29,7% din numărul total de localități din regiune beneficiind de alimentare cu apă (din care 43 orașe). Pe județe, apar discrepanțe puternice, astfel dacă în județele Dâmbovița și Giurgiu peste 40% din localități au instalații de alimentare cu apă, în Ialomița și Teleorman ponderea scade sub 10%.

Caracteristic rețelei de alimentare cu apă în special din mediul urban, este faptul că unele conducte prezintă un grad avansat de degradare și uneori de subdimensionare în comparație cu volumul de apă solicitat în prezent.

Rețelele de canalizare a apelor uzate menajere sunt prezente în doar 4,6% din numărul total de localități, printre care și în cele 43 de orașe ale regiunii, însă în numeroase situații aceste instalații sunt slab dezvoltate, subdimensionate și în mare parte degradate. Intra regional, doar județul Giurgiu depășește media națională (9,05%), celelalte județe înregistrând ponderi mai

mici de 4,3%. Epurarea apelor uzate menajere constituie o altă problemă majoră, generată de utilizarea în cele mai multe cazuri, a unor echipamente și tehnologii depășite.

Rețeaua de gaze naturale existentă în regiune asigură alimentarea doar a 7% din localitățile regiunii și a 70% dintre orașe. Distribuția teritorială a localităților alimentate cu gaze naturale, arată diferențierea clară dintre nord și sud, cele trei județe nordice concentrând 94,5% dintre localitățile care beneficiază de acest tip de infrastructură.

Distribuția energiei termice în sistem centralizat este prezentă cu precădere în centrele urbane și se află în declin în ultimii ani, datorită costurilor ridicate de producție și transport. Ca urmare, o parte tot mai însemnată a populației preferă sistemele individuale de încălzire, mai mici, mai performante și mai eficiente. La nivelul anului 2003, existau sisteme publice de distribuție a energiei termice în doar 1,4% dintre localitățile regiunii, concentrate în mod deosebit în județele Argeș și Prahova.

Spațiul verde din orașele regiunii Sud are o suprafață totală de 1773 ha (8,6% din totalul național), adică 13 m²/locuitor. Abateri importante de la această medie înregistrează județele Ialomița – în sens pozitiv (20m²/loc.) și Giurgiu – în sens negativ (doar 3,6 m²/loc).

Din punct de vedere al transportului urban de pasageri, regiunea dispune de 26 km linii de tramvai (în Ploiești) și de 20 km de linii de troleibuz (în Târgoviște și Ploiești), întregul parc auto deținând în exploatare un număr de 647 de vehicule, dominat în proporție de 82,3% de autobuze.

Mediu

Zona de nord a regiunii datorită gradului ridicat de industrializare și de concentrarea în cadrul acesteia a unor activități industriale poluante, se caracterizează prin probleme la nivelul tuturor componentelor de mediu, cu un impact negativ asupra calității vieții și a condițiilor de trai.

În ceea ce privește managementul apei, se constată următoarele deficiențe:

- Starea tehnică necorespunzătoare a stațiilor de tratare a apelor uzate menajere și industriale și folosirea unor tehnologii depășite
- Regiunea dispune de importante surse de alimentare cu apă potabilă (un număr de 454 localități beneficiază de alimentare cu apă, rețeaua de distribuție aferentă având o lungime de 6.299 km). Totuși, rețelele de alimentare cu apă, prezintă un grad avansat de uzură fizică, subdimensionarea acestora influențând furnizarea volumului de apă necesar.
- Un număr de 94 localități din care 42 orașe beneficiază de rețele de canalizare a apelor uzate menajere, care în mare parte sunt degradate și subdimensionate în comparație cu necesitățile actuale.

O problemă deosebită o constituie depozitarea deșeurilor menajere și nemenajere, regiunea dispunând de un număr mic de locuri de depozitare corespunzătoare a acestora, localizate preponderent în centrele urbane. Până în prezent, în cadrul regiunii nu există un sistem complex și modern, capabil să realizeze separarea, procesarea, utilizarea și lichidarea deșeurilor, inclusiv incinerarea acestora.

Educație

Structura educațională în Regiunea *Sud-Muntenia* poate asigura școlarizarea la toate nivelurile, în cadrul acesteia existând în 2004 un număr de 594 grădinițe, 1092 școli primare și gimnaziale, 188 licee, 12 școli profesionale și de ucenici, 11 școli postliceale și 5 instituții

de învățământ superior. 57% dintre unitățile școlare sunt situate în județele Argeș, Dâmbovița și Prahova.

Principala problemă a majorității acestor unități educaționale o reprezintă degradarea clădirilor și slaba lor dotare tehnică, cea ce nu permite crearea condițiilor optime pentru realizarea unui proces educațional adecvat și eficient. De asemenea, căminele de elevi sunt insuficiente pentru a prelua elevii din zonele rurale – la rândul lor insuficient dotate.

Sănătate

Sectorul public de asistență sanitară cuprindea, în anul 2003, 58 dispensare de medicină generală - unități cu cea mai largă răspândire, 6 policlinici și 63 spitale. Numărul unităților sanitare este mai ridicat în județele Argeș, Dâmbovița și Prahova, unde se concentrează peste 65% din numărul total, ca urmare a faptului că aceste județe concentrează 60,2% din populația regiunii.

Caracteristic actului de asistență sanitară este faptul că personalul medical cu studii superioare este mult sub nivelul necesar și că dotarea unităților sanitare cu aparatură medicală și cu medicamente este necorespunzătoare. Rata mortalității infantile, unul dintre indicatorii statisticii de bază care reflectă calitatea sistemului sanitar, are în regiunea Sud cea mai ridicată valoare din țară: 19,3 la mie de născuți-vii (16,7 la 1000 de născuți vii – media națională). Cele mai ridicate valori se întâlnesc în Ialomița (24,9 la mie) și Călărași (24,8 la mie) – reflectând infrastructura de sănătate insuficient dezvoltată și subdezvoltată din sudul regiunii, în timp ce valori scăzute se înregistrează în Argeș (15,8 la mie) și Dâmbovița (15,3 la mie), județe mai dezvoltate.

Servicii sociale

Ca urmare a procesului de restructurare industrială, regiunea se confruntă cu numeroase probleme sociale: Regiunea Sud ocupă locul al doilea după regiunea Nord- Est în ceea ce privește numărul de familii monoparentale (41642); regiunea are cel mai mare procent al populației îmbătrânite din țară. Începând cu 2005, 7947 copii sunt ocrotiți în instituții de tip familial (64.11%) sau rezidențiale (35.89%). La sfârșitul anului 2004, existau 10443 de copii cu dizabilități, dintre care 2403 au beneficiat de servicii de asistență socială. Județele Argeș și Ialomița nu dispun de facilități pentru cantine sociale și servicii de îngrijire la domiciliu.

Zone problemă

Restructurarea industriei din ultimii 15 ani, a determinat închiderea unor unități industriale din zone monoindustriale, ducând la apariția unor probleme sociale grave în ariile aferente localităților: Mizil, Plopeni, Urlați, Valea Călugărească, Șotânga, Costești, Stoienești și Câmpulung Muscel – din județele nordice, dar și a unora din județele sudice: Turnu Măgurele, Zimnicea, Alexandria, Videle, Giurgiu, Oltenița, Călărași, Slobozia și Fetești.

Probleme economico-sociale au apărut și în localitățile rurale axate pe industria extractivă, localizate în zona Subcarpaților, unele (Filipești și Ceptura) fiind declarate în trecut zone defavorizate, pentru a încuraja investițiile din aceste zone, prin acordarea unor avantaje fiscale. Din păcate aceste măsuri au avut un impact redus asupra situației economico-sociale a localităților respective, acestea necesitând încă acțiuni ample de revigorare economică și socială.

Pe teritoriul regiunii Sud a fost identificată zona de restructurare industrială V. Situată în nord-vestul regiunii, zona include și orașele din județele Argeș (Costești, Colibași,

Câmpulung Muscel, Curtea de Argeș, Pitești și Topoloveni) și Dâmbovița (Fieni, Găești, Moreni, Pucioasa, Târgoviște și Titu).

Potențial de dezvoltare

Regiunea Sud are un important potențial de dezvoltare economică, diferențiat între nordul și sudul regiunii. Astfel, în nord există importante resurse de subsol reprezentate de zăcăminte de țiței și gaze naturale, cărbuni, sare, etc a căror prelucrare și comercializare poate crește valoarea adăugată din regiune. De cealaltă parte, în sudul regiunii există suprafețe agricole întinse, care pot sta la baza dezvoltării unei agriculturi specializate pe anumite tipuri de culturi, corespunzătoare condițiilor pedologice din regiune.

Potențialul turistic al regiunii Sud, valorificat într-un mod adecvat și ținând cont de principiile durabilității, poate contribui esențial la dezvoltarea economică și socială a regiunii. Cele mai importante areale cu potențial turistic sunt:

- stațiunile montane de pe Valea Prahovei-masivul Bucegi, localitățile turistice și parcurile naturale situate în Munții Bucegi și Munții Piatra Craiului
- stațiunile balneoclimaterice din regiune (Slănic Prahova, Vălenii de Munte, Pucioasa, Câmpulung - Muscel etc.)
- Dunărea, al cărui potențial poate fi valorificat ca o alternativă la turismul montan, din nordul regiunii.

Regiunea de Dezvoltare Sud-Vest

Caracteristici demo-geografice

Regiunea Sud-Vest, cu o suprafață de 29.212 km² cuprinde cinci județe: Dolj, Olt, Vâlcea, Mehedinți și Gorj și coincide, în mare, cu vechea regiune istorică Oltenia. Se învecinează cu Bulgaria, Serbia și cu regiunile Sud Muntenia, Centru și Vest.

În 2004, Regiunea Sud-Vest Oltenia avea, o populație de 2.317.636 locuitori (10,69% din populația totală a țării), cu densitatea sub media națională (79,3 locuitori/km² față de 90,9 locuitori/km²). Structura rural-urban a populației este de 52,8% vs. 47,2% (România – 45,1% vs. 54,9%), cele mai rurale județe fiind Olt (59,6%), Vâlcea (55%) și Gorj (53,3%).

Relieful regiunii are o distribuție relativ echilibrată, cuprinzând munți, câmpii, dealuri și podișuri. În zona de nord a Olteniei, relieful este muntos și deluros (Carpații și zona sub-carpatică), predominând pădurile și pășunile alpine. Zona de câmpie este specializată, în principal, în cultura de cereale. Rețeaua hidrologică, alcătuită în principal din Fluviul Dunărea, râurile Olt și Jiu, conferă regiunii rolul energetic principal în România (71,57% din totalul producției hidroelectrice).

Rețeaua de localități este constituită din 40 orașe, dintre care 11 cu rang de municipiu și 408 comune ce cuprind 2066 de sate. Cele mai importante orașe sunt Craiova (300.843 locuitori), Râmnicu-Vâlcea (111.980 locuitori), Drobeta Turnu-Severin (109.941 locuitori), Târgu Jiu (96.320 locuitori) și Slatina (81.342 locuitori). Dintre orașele mici (sub 20.000 locuitori), numeroase nu au o structură și dezvoltare corespunzătoare: Vânju Mare, Dăbuleni, Scornicești etc.

Forța de muncă și migrația

Ponderea populației ocupate în total populație înregistrează o valoare redusă față de media țării - 36,6% . La nivel județean, cel mai mare grad de ocupare îl are județul Vâlcea (39,1%) și cel mai redus în județul Olt (34,7%).

Piața muncii reflectă în mare tendințele de la nivel național. Pe ramuri ale economiei, populația ocupată civilă se concentrează astfel: agricultura și silvicultura (42,1%), industria (26,9%) și serviciile (31%). Analiza pe județe relevă ponderi mai mari ale populației ocupate în agricultură în județele Olt (49,5% din total populație ocupată) și Mehedinți (48,4%), sectorul servicii fiind mai dezvoltat în județele Vâlcea (34,3% din total populație ocupată) și Dolj (33%).

Închiderea întreprinderilor și a exploatărilor miniere nerentabile a mărit numărul șomerilor, cu consecințe sociale și economice pentru zonele respective. De asemenea, lipsa locurilor de muncă în zonele urbane și creșterea costurilor de întreținere a locuințelor a determinat migrația populației șomere spre zonele rurale, unde practică o agricultură inefficientă.

Rata șomajului în regiune este 7,5%, valoare mai mare decât media la nivelul național (6,3%). Județele din nord, Mehedinți (10,2%), Gorj (8%), Olt (7,7%) și Vâlcea (7,6%) au o rată a șomajului mai mare decât media regională, în timp ce în județul Dolj (5,8%) înregistrează o rată a șomajului inferioară aceleiași medii regionale și chiar mediei naționale.

Lipsa locurilor de muncă adecvate au determinat și aici plecări ale populației pentru munca necalificată în străinătate. Astfel, dacă în anii de după 1990 se pleca, în special, în Serbia, după criza din Iugoslavia, destinația privilegiată au devenit Italia și Spania. În ceea ce privește migrația externă Regiunea Sud -Vest Oltenia se remarcă printr-un nivel relativ scăzut în comparație cu alte regiuni, dar acest fenomen se intensifică în condițiile în care măsurile de reviriment economic întârzie și pauperizarea populației sporește.

Economia regională

Regiunea Sud-Vest realiza, în anul 2003, un PIB de 2.049,8 euro/locuitor, (84,68% din media națională) la care sectorul serviciilor a contribuit cu 48,23%, industria cu 33,75% și agricultura cu 11,62%.

Nivelul redus de dezvoltare al regiunii se datorează și volumului scăzut de investiții străine directe, regiunea atrăgând doar 405 milioane euro (reprezentând 2,69% din totalul acestora până la finele anului 2004), ceea ce o situează pe poziția a șaptea între regiunile țării, investițiile din regiune fiind mai mult concentrate în câteva afaceri mari (ALRO și ALPROM Slatina, LAFARGE Tg Jiu, etc.). Aici se manifestă și nesiguranța privind marile privatizări (Electroputere, Daewoo, Combinatul Rm. Vâlcea).

Procesul de restructurare economică a făcut ca o mare parte din populația șomeră în vârstă din mediul urban să se orienteze către mediul rural, unde practică o agricultură de subzistență. Procentul mare al populației rurale și suprafața întinsă a terenurilor arabile, în special în partea sudică a regiunii, fac din agricultura sectorul predominant în economia regională. Astfel, numărul în creștere al persoanelor ocupate în agricultură și fărâmițarea terenurilor în urma reformei privind proprietatea, precum și utilizarea unor tehnologii puțin avansate, au condus la o descreștere notabilă a productivității muncii în acest sector.

Structura și repartizarea activităților economice la nivelul regiunii este determinată de resursele naturale, tradiția în prelucrarea acestora, facilitățile tehnologice, capital, dar și de sistemul de prețuri și de funcționarea adecvată a mecanismelor pieței.

Sectorul extractiv (cărbune energetic și petrol) constituie încă o componentă importantă în economia regiunii. În județul Gorj se găsesc cele mai multe întreprinderi cu profil extractiv. Spectaculoasa creștere a prețului energiei, determină o revigorare a activității în domeniu.

După 1990, în condițiile unui proces de restructurare a economiei relativ încet și întârziat, întreprinderile cu capital majoritar de stat au devenit necompetitive. Supradimensionarea lor ca număr de salariați a îngreunat procesul de restructurare, neexistând capacitatea necesară de absorbție a forței de muncă disponibilizate, îndeosebi în zonele care au ajuns să devină aproape complet dependente de un sector industrial.

Din punct de vedere economic și social, cea mai afectată zonă este zona minieră a Gorjului, unde dependența față de minerit rămâne semnificativă. Activitățile de extracția a cărbunelui se află în recesiune, procesul de restructurare minieră începând doar din 1997.

Județul Olt a fost de asemenea unul dintre județele unde procesul restructurării industriale a avut drept consecință pierderi de locuri de muncă. Dar, spre deosebire de județul Gorj, Oltul este un județ puternic agricol, o mare parte a angajaților din industrie reorientându-se către activități agricole.

Evoluția negativă din centrele monoindustriale (Balș, Tg. Cărbunești, Rovinari, Motru, etc.) nu a putut fi compensată prin activitatea productivă din unele ramuri recent privatizate. Trebuie menționată mobilitatea redusă a forței de muncă datorită specificității inexistenței unui disponibil de spațiu de locuit ieftin.

Industria lemnului din zona montană și subcarpatică a înregistrat, în ultimii ani un recul puternic, din cauza reducerii capacității de export, urmare a devalorizării dolarului. Aceasta rămâne, în mare parte, tributară unei producții cu valoare adăugată redusă, destinată unor piețe puțin exigente (țările nord-africane).

Rețeaua IMM este slab structurată (nu s-au format clustere) și are o volatilitate mare din cauza lipsei unor planuri de afaceri coerente și a susținerii cu capital și a managementului corespunzător.

Structura de afaceri a regiunii Sud-Vest este formată din două parcuri industriale operaționale, situate în județul Dolj (Craiova) și în județul Gorj (Sadu) și un parc industrial greenfield, la Corabia, precum și 5 incubatoare de afaceri. *Infrastructura de cercetare* în regiunea Oltenia este reprezentată de 26 institute și centre de cercetare, din care 13 în agricultură și silvicultură. Craiova este singurul centru universitar de medicină din România care nu are instituții/centre de cercetare.

Infrastructura

Transport

Regiunea Sud-Vest are o infrastructură de transport relativ bine dezvoltată, teritoriul regiunii fiind traversat de trei drumuri europene: E70, E79 și E81 și două din cele trei coridoare Pan-europene care intersectează România, și anume coridorul IV - Berlin/ Nurenberg-Praga-Budapesta–Constanța–Istanbul -Salonic și coridorul VII fluviul Dunărea.

Regiunea Sud-Vest dispune de o rețea rutieră de 10.480 km (13,19% din totalul național), din care 2043 km sunt drumuri naționale (13% din total drumuri naționale) și 8.437 km drumuri județene și comunale (13,24% din totalul național). Județele Gorj și Olt au o infrastructură rutieră relativ bine dezvoltată, județul Olt aflându-se pe primul loc în România în ceea ce privește numărul și ponderea kilometrilor de drumuri județene și comunale modernizate (873 km ceea ce reprezintă 13,11% din totalul drumurilor publice județene). În privința densității drumurilor publice la 100 km² regiunea se situează ușor peste media națională (35,9 km/100 km²), cele mai mari densități înregistrând județele Gorj (39,3 km/100km²), Mehedinți și Vâlcea, ambele cu 37,6 km/100km².

Densitatea liniilor ferate la 1000 km² are cea mai scăzută valoare din țară (34,3 km/1000km²), principalul nod feroviar este Craiova având legături cu principalele localități din regiune și din țară.

În particular, zona de câmpie - de-a lungul Dunării de la Drobeta Turnu Severin până la Calafat și de la Calafat până la Corabia - cât și regiunea deluroasă dintre Târgu Cărbunești și Ocnele Mari nu beneficiază de rețele de cale ferată. Mai mult, nu există conexiune directă pe calea ferată de la Râmnicu Vâlcea la Pitești și București, traectul început în anii '80, nefiind finalizat.

Un dezavantaj major îl constituie însă faptul că nu există puncte de trecere a frontierei pe calea ferată la Drobeta Turnu Severin, spre Iugoslavia și la Calafat și Corabia, spre Bulgaria, fluxurile de marfă și persoane între regiune și țările învecinate fiind îngreunate.

Aeroportul Craiova, care ar putea constitui un real impuls pentru dezvoltarea economică și ar contribui la sporirea activității nu este folosit decât sporadic.

Traficul pe căi navigabile este în exclusivitate realizat pe Dunăre. Drumurile europene asigură legături eficiente cu cele 5 *porturi* din cadrul regiunii: Drobeta Turnu-Severin, Orșova, Calafat, Bechet și Corabia, acestea fiind, însă, slab dotate, cu transbordare costisitoare și insuficient manageriate.

Utilități publice

În afara zonelor cu dezvoltare economică datorată unor condiții speciale (Defileul Dunării, Subcarpații Olteniei și Valea mijlocie a Oltului), infrastructura localităților urbane și rurale este total insuficientă.

Numeroase așezări devenite recent orașe nu dețin nici pe departe infrastructura specifică, care să justifice statutul de localitate urbană, iar în altele vechimea și starea avansată de uzură afectează calitatea serviciilor oferite cetățenilor.

În ceea ce privește *infrastructura de utilități*, regiunea are o slabă dotare cu *instalații de apă potabilă* (16,5% din total localități, racordate la un sistem de alimentare cu apă potabilă, față de nivelul național 21,0%) și *canalizare* (2,8% din total localități, față de 4,4% la nivel național). Analiza pe județe evidențiază slaba echipare cu utilități a județului Dolj (numai 3,6% din localități erau conectate la rețeaua de apă potabilă și 2,1% la cea de canalizare).

Lipsa investițiilor în modernizarea instalațiile de canalizare publică și cele ale apei potabile au repercusiuni asupra calității apei furnizate cu consecințe asupra sănătății populației. De asemenea, condițiile precare din rețeaua de colectare a apelor reziduale determină un grad ridicat de poluare a cursurilor de apă, iar numărul insuficient al depozitelor de gunoi are

influențe negative asupra mediului înconjurător. În momentul de față, numai două stații de epurare a apelor reziduale sunt în curs de realizare la Craiova și Calafat.

Numai 71 de localități erau conectate în 2004 la rețeaua de gaze naturale, la nivelul întregii regiuni. De asemenea, Mehedinți este singurul județ din România fără nici o localitate conectată la rețeaua de gaze naturale.

Din lungimea totală de 2.340 kilometri de străzi orășenești cât înregistra regiunea Sud-Vest în anul 2003 un procent de 63,9% erau modernizate. În județele Dolj, Gorj și Mehedinți, modernizarea străzilor orășenești s-a realizat în proporție de peste 60% din total, procent peste media națională de 59,7% străzi modernizate.

Mediu

Principalele probleme care afectează mediul înconjurător în județele Olteniei se referă în principal la eroziunea solului și pericolul deșertificării în județele Dolj și Olt, calitatea solului datorită activităților miniere în județele Gorj și Mehedinți și datorită agenților chimici în județul Vâlcea, calitatea aerului în județul Olt și pericolul alunecărilor de teren în județul Vâlcea.

Condițiile precare ale rețelei de colectare a apelor uzate generează un nivel ridicat de poluare a cursurilor râurilor, iar numărul insuficient al depozitelor de gunoi au o influență negativă asupra mediului.

In ceea ce privește managementul apei:

- Lungimea rețelei de canalizare regională este de 1.352 km (8,14% din lungimea rețelei de canalizare la nivel național), regiunea Oltenia aflându-se pe ultimul loc din acest punct de vedere
- Doljul se numără printre județele care au cel mai mic număr de localități cu rețea de canalizare din țară.
- În celelalte orașe ale regiunii nu există stații de epurare a apei, apele reziduale deversându-se direct în râurile Olt, Jiu sau în Dunare.

In ceea ce privește managementul deșeurilor:

- în anul 1999 s-au înregistrat cele mai mari cantități de deșeuri industriale în județele Vâlcea și Mehedinți.
- Deșeurile periculoase ce afectează cea mai mare suprafață de teren din România sunt datorate pulberilor de decantare rezultate în urma lucrărilor de la Fabrica de Soda Govora (168 ha). Pe a 5-a poziție la nivel național se situează zona afectată de pulberile de decantare provenite de la Doljchim Craiova (15,8 ha).

In ceea ce privește biodiversitatea, conform Ministerului Apelor și Protecției Mediului, la nivel județean s-a înregistrat un nivel înalt de pagube în zonele forestiere din județele: Dolj (64,8% din arbori) – cel mai afectat din România, Mehedinți (39,1%), Gorj (36,4%) – aflate pe locurile 4 și 5 ca procent între județele țării. Astfel, trei din județele din Oltenia sunt situate pe primele locuri în țară ca județe cu un grad înalt de deteriorare a fondului forestier (locurile 1, 4 și 5).

Educație

Efectele tranziției, vizibile mai ales la nivel economic, și-au pus amprenta și asupra sistemului educațional. Calitatea educației și a reformei educaționale sunt afectate de

infrastructura insuficientă și dotarea slabă a celei existente, de motivația personalului (salarii foarte mici) și de situația materială precară a populației.

Infrastructura educațională preuniversitară la nivel regional (796 școli, 155 licee în anul 2004) se află într-o stare destul de avansată de degradare și cu dotare majoritar insuficientă¹⁷.

Asistăm la o scădere continuă a numărului populației școlare, de la 519.128 în anul școlar 1990/1991 la 461.816 în anul 2003/2004. În județul Dolj se înregistrează cel mai mic număr al populației școlare (151.949 populație școlară înscrisă în anul 2003/2004).

Învățământul superior reprezintă singurul nivel la care s-au înregistrat creșteri continue ale numărului de persoane înscrise, numărul de studenți crescând de la 10.525 în anul universitar 1990/1991 la 18.682 în 1995/1996, respectiv 42.201 în 2003/2004, lucru datorat și înființării instituțiilor de învățământ superior private. Creșterea numărului de studenți nu a fost însă însoțită și de extinderea spațiilor de învățământ ajungându-se la supraaglomerare în unitățile de învățământ superior. În prezent sistemul de educație universitară cuprinde 11 universități (de stat și particulare atestate): 5 în Craiova, 2 în Râmnicu Vâlcea, 2 în Drobeta Turnu Severin, 1 în Târgu Jiu, 1 în Slatina.

Sănătate

Calitatea slabă a *infrastructurii spitalicești*, dotarea slabă, lipsa personalului specializat - cu precădere în mediul rural- precum și nivelul scăzut de salarizare sunt probleme cu care se confruntă sistemul sanitar regional. Nivelul ridicat de sărăcie, rămânerea în urmă privind gradul de cultură sanitară etc, determină o rată foarte ridicată a mortalității infantile, rata mortalității maternale, număr de cazuri TBC, etc).

Servicii sociale

Problemele sociale sunt importante și diverse, dar infrastructura sociala a regiunii este slab dezvoltată. Există doar 44 de servicii alternative pentru îngrijirea copiilor (25 de instituții de tip familial și 26 de centre de plasament). La sfârșitul anului 2004, existau 8.677 copii cu dizabilități, dintre care doar 780 au beneficiat de servicii de asistență socială. Trei județe – Mehedinți, Olt și Valcea – nu dispun de centre rezidențiale de îngrijire.

Zone problemă

Declinul industrial masiv al regiunii au condus la transformarea acesteia într-o zonă dezavantajată, motiv pentru care întreaga regiune poate fi considerată “zone problemă”.

Cea mai afectată zonă din punct de vedere economic este zona minieră a bazinului carbonifer Gorj-Motru, în cadrul căreia gradul de dependență față de activitatea minieră este foarte mare. Cele mai relevante centre mono-industrial cu o evoluție negativă sunt Balș, Caracal, Tg. Cărbunești, Motru, Strehaia.

Există alte zone aflate în dificultate datorită gradului ridicat de inaccesibilitate, cum este platoul Mehedinți.

---

¹⁷ Un studiu al Ministerului Educației și Cercetării relevând că 76,13% din numărul de școli la nivel regional necesită reabilitare.

De asemenea, există multe sate mici care au fost declarate centre urbane, deși nu au infrastructură urbană de bază și în consecință o structură economică stabilă (ex: multe dintre ele sunt localizate în partea estică a regiunii: Scornicești, Babeni, Balcești, Berbești etc).

Importante zone turistice, cum este cazul stațiunilor de tratament ca Băile Govora, Călimănești, Olănești cât și al celor balneo-climaterice, au cunoscut un declin în ultimii ani deși dispun de un potențial de dezvoltare remarcabil, o importantă experiență acumulată în acest domeniu și tradiții care pot fi valorificate.

Porturile de pe Dunăre se află în declin economic, motiv pentru care nu favorizează legăturile economice cu țările vecine.

Potențial de dezvoltare

Construirea celor două coridoare pan-europene (coridorul rutier IV și coridorul VII – fluviul Dunărea), care vor traversa regiunea va mări gradul de accesibilitate al regiunii și va impulsiona atragerea de investiții, contribuind și la o mai bună mobilitate a forței de muncă. Nu în ultimul rând, derularea proiectelor va implica utilizarea resurselor umane proprii regiunii.

În scopul atragerii investiției străine, România a înființat de-a lungul Dunării, zone libere cu facilități fiscale, dar nici una din acestea nu se află în Oltenia. După construcția podului Calafat-Vidin peste Dunăre, se așteaptă ca orașul Calafat va îndeplini condițiile pentru a deveni Zona Libera: un punct cheie în traficul internațional rutier, feroviar și fluvial.

Dezvoltarea facilităților și capacităților de cercetare în cadrul centrelor universitare și utilizarea rezultatelor cercetării de către sectorul întreprinderilor mici și mijlocii pot crea condiții pentru dezvoltarea mediului de afaceri.

Potențialul turistic utilizat este concentrat în 3 zone: Clisura Dunării – Porțile de Fier, Subcarpații Gorjului și Vâlciei, cu însemnate monumente naturale (peșteri, chei, canioane, rezervații) și arhitectonice (mănăstirile Vodița, Cozia, Turnu, Arnota, Lainici, Dintr-un Lemn, Cornetu, Govora, Tismana, Horezu, Polovragi), izvoare termale și terapeutice (Olănești, Călimănești, Căciulata), saline terapeutice (Băile Govora, Ocele Mari), cât și Valea Oltului la nord de Râmnicu Vâlcea. O șansă deosebită pentru dezvoltarea turismului montan oferă Valea Lotrului, unde stațiunea Voineasa ar putea oferi condiții foarte bune pentru sporturi de iarnă, vânătoare, pescuit, alpinism și drumeție, și stațiunea Rânca pentru schi.

Regiunea de Dezvoltare Vest

Caracteristici demo-geografice

Regiunea Vest are o suprafață de 32.034 Km² (13,4 % din suprafața țării) și este compusă din 42 orașe (din care 12 municipii) și 276 comune (318 unități administrativ teritoriale), grupate în patru județe: Arad, Caraș-Severin, Hunedoara și Timiș.

Istoric vorbind, Regiunea cuprinde provincia Banatului, provincie istorică românească cu o dezvoltare economică timpurie și mai puternică în comparație cu alte provincii din țară.

Regiunea Vest are un relief variat și armonios distribuit în zone de câmpie, deal și munte. Zonele de câmpie fac parte din Marea Câmpie de Vest și predomină în județul Timiș. Clima este continental-moderată, cu influențe sub-mediteraneene, pe culoarul Dunării și Valea Cernei, cu temperaturi medii multianuale ce oscilează între 10-12⁰C. Căderile de apă se situează în jurul unei medii de 560-580 l/m² anual, ușor mai ridicate în zonele montane.

Regiunea se leagă de Ungaria și Serbia și Muntenegru prin magistrale europene, stradale și feroviare. Orașele Arad și Timișoara dispun de aeroporturi cu capacități moderne de preluare a fluxului aerian.

Regiunea Vest face parte din Euroregiunea Dunăre - Criș - Mureș - Tisa (DCMT), care implică cele patru județe ale Regiunii Vest, trei comitate din Ungaria și regiunea autonomă Voivodina din Serbia. Euroregiunea a fost înființată în 1997 pe baza unui protocol de colaborare semnat de către reprezentanții autorităților locale din cadrul regiunilor componente.

Populația Regiunii Vest este caracterizată de diversitate culturală, comunitățile române coabitând cu cele ungare, germane, rrome și sârbe. În 2002, minoritățile naționale reprezentau 11,7% din totalul populației din regiune.

Din 1990, populația regiunii a scăzut constant, de la 2.201.717, la 1 930 458 locuitori în 2005 locuitori, ca urmare a unei rate negative a natalității și emigrației externe a populației din regiune. Densitatea populației era de 61,1 loc/km² în 2005, considerabil mai mică față de densitatea populației la nivel național (90,9 loc/km²).

Regiunea se confruntă cu un proces de îmbătrânire demografică, efectele sale în viața economică și socială urmând să fie resimțite după anul 2005, când în populația în vârstă aptă de muncă vor intra generațiile, reduse numeric, născute după 1990.

Gradul de urbanizare al Regiunii (63,7% populație urbană) este mai mare decât media națională (54,9%), iar județul Hunedoara are cea mai ridicată rată de urbanizare din țară, după capitală, respectiv 76,9% populație urbană.

În ceea ce privește spațiul rural acesta se caracterizează din punct de vedere demografic printr-o densitate redusă a populației, declin demografic datorat migrației și îmbătrânirii populației, rata mortalității relativ ridicată și o capacitate scăzută de reînnoire demografică.

Forța de muncă și migrația

Forța de muncă a regiunii reprezintă factorul care a contribuit cel mai mult la dezvoltarea socio-economică, aceasta fiind motivată, flexibilă, inovativă, dar și cu un grad ridicat de specializare, contribuind astfel la dezvoltarea unui mediu antreprenorial dinamic.

În 2004, populația ocupată reprezenta 42,2% din total, cu ponderea cea mai însemnată în sectorul terțiar (38,8%), urmat de industrie (34,7%) și de agricultură (26,5%). Ponderea populației ocupate are valorile cele mai ridicate în județele Timiș (46,7%) și Arad (43,2%).

Populația ocupată în sectorul industrial a scăzut semnificativ în perioada 1993 - 2003, în mod deosebit în județele puternic industrializate - Hunedoara și Caraș-Severin, în special ca urmare a disponibilizărilor masive de personal din minerit și siderurgie. Pe acest fond al

restructurării și disponibilizării populației ocupate în sectorul industrial, populația s-a orientat cu preponderență spre sectorul serviciilor.

Rata șomajului a cunoscut fluctuații în intervalul 1991- 2004, de la 2,5% în 1991, la 12,6% în 1999, cu maximum de 21,3% în județul Hunedoara în urma disponibilizărilor din sectorul minier, continuând să scadă și să atingă în 2004 valoarea de 5,8%. Cea mai ridicată valoare a ratei șomajului se înregistrează în județul Hunedoara (10,8%), iar cea mai scăzută în județul Timiș (2,6%).

După 1990, odată cu posibilitatea plecării pentru muncă în afara țării, un număr important de cadre specializate au părăsit țara, urmând vechi relații tradiționale către țările germanice și Ungaria. Acestea lipsesc în prezent, când tot mai mulți investitori de anvergură întemeiază întreprinderi în această regiune.

Economia regiunii

Însemnate resurse de subsol (hulă, antracit, metale colorate, argint, aur, roci dure, zăcăminte radio-active, izvoare termale și minerale), sol (păduri cu esențe valoroase, soluri fertile), climat favorabil, legături de transport facile cu centrul Europei și o populație laborioasă reprezintă coordonatele economice ale regiunii.

Ca și în cazul celorlalte regiuni de dezvoltare, teritoriul regiunii Vest - România poate fi împărțit în două subregiuni, confruntate cu probleme structurale distincte și grad diferit de dezvoltare.

Prima, include teritoriul județelor Caraș-Severin și Hunedoara, la care se adaugă orașul Nădrag și aria adiacentă acestuia, localizate în jud. Timiș. Aici s-au dezvoltat timpuriu, încă din sec 19, ramuri ale industriei extractive, siderurgice, metalurgice și ale industriei conexe, cum este industria constructoare de mașini. Această mare subzonă a regiunii a intrat într-un puternic declin după 1990, iar procesul de restructurare care s-a desfășurat lent și cu mari dificultăți, a generat un șomaj foarte ridicat. În acest mare areal, o particularitate aparte o are situația economiei bazinului carbonifer Valea Jiului (Aninoasa, Petroșani, Uricani, Petrița, Lupeni, Vulcan), unde reducerea locurilor de muncă a cauzat convulsii sociale repetate, în pofida a numeroase programe de echilibrare a situației.

Cea de a doua subregiune cuprinde teritoriul județelor Timiș și Arad. Această subregiune cu dezvoltare industrială timpurie, complexă și diversificată (industrie ușoară, constructoare de mașini, electrotehnică etc) este în prezent arealul favorit al investițiilor străine productive în România. Pe fondul creării a numeroase locuri de muncă ce necesită populație cu o calificare înaltă, și a exodului masiv al forței de muncă din ultimii ani (emigrația populației germane a accentuat acest fenomen), subzona se confruntă cu o lipsă tot mai accentuată de forță de muncă corespunzătoare. Noile investiții în acest areal se lovesc de lipsa infrastructurilor corespunzătoare pentru dezvoltare (alimentare cu apă și căi de comunicații).

Zona Hunedoara – Deva, Valea Jiului, culoarul Hațeg - Călan, Deva, zona minieră din sudul județului Caraș-Severin și zona minieră din nordul județului Hunedoara (Brad, Munții Apuseni), precum și fostele zone miniere, necesită lucrări urgente de infrastructură pentru reintroducerea în circuitul economic și protejarea ecologică a așezărilor afectate masiv de reziduurile activităților miniere (uraniu, metale rare și colorate).

Valea Jiului (Lupeni, Petrila, Uricani, Vulcan), Moldova Nouă, Sasca, Oravița, Anina, Ocna de Fier, Dognecea, Rusca Montană, Valea Jiului, zona Brad, Teliuc - toate sunt areale cu o semnificativă concentrare de forță de muncă disponibilizată din industria minieră care trebuie absorbită de alte sectoare. Investițiile în aceste zone trebuie să includă în mod necesar ecologizarea haldelor și reabilitarea suprafețelor industriale dezafectate, ecologizarea întregului areal, modernizarea rețelei de canalizare și apă potabilă.

Produsul intern brut pe locuitor realizat în Regiunea de Dezvoltare Vest a crescut în mod constant din 1998 (1697 Euro), atingând în 2003 valoarea de 2,733.3 Euro, situându-se pe locul doi în România, după Regiunea București – Ilfov. Contribuția cea mai semnificativă la formarea PIB este oare sectorul serviciilor (43,27%), fiind urmat de industrie (26,77%). Productivitatea muncii în 2003 a fost de 5.454,2 Euro, regiunea situându-se astfel la un nivel mediu față de cel național.

În 2002, sectorul terțiar concentra 28,7% din numărul total de firme din regiune, și realiza aproape 13,6% din cifra de afaceri totală. Cele mai multe firme din acest sector activează cu preponderență în turism, servicii generale, transporturi și servicii profesionale.

Întreprinderile cu profil industrial din cadrul regiunii au realizat în anul 2002 peste o treime a investițiilor brute și au atras jumătate din forța de muncă ocupată a regiunii. În regiune există zăcăminte și exploatare însemnate de ulei (bazinul Petroșani), și cărbuni superiori (Anina), petrol gaze naturale și marmură. Pe categorii de industrie, putem vorbi de industrie siderurgică în Hunedoara și Reșița, construcția de mașini grele (Reșița), echipamente mecanice (Leoni - Arad, UCM Reșița, Stimal și UMT Timișoara), echipamente electrice și electrotehnice (Leoni, Contor Zenner - Arad, Elba, Bega, Siemens, Electromotor, Solectron), echipamente auto (Kromberg și Schubert – Timișoara, și Delphi – Sânnicolaul Mare, Takata - Arad, Eybl - Deta), mobilă fină (Arad, Lugoj, Caransebeș, Timișoara), chimică (Continental Timișoara, Mondial - Lugoj, Solventul – Timișoara, Linde -Timișoara), materiale de construcții (ciment - Deva, marmură – Simeria, lacuri și vopseluri - Timișoara), textilă și confecții (Lugoj, Caransebeș, Timișoara, Arad), pielărie, alimentară, băuturi (bere, alcool, ape minerale).

În anul 2004, în regiune activau 39.358 IMM-uri, (20,38/1000 locuitori), fiind concentrate cu precădere în județul Timiș. Microîntreprinderile au ponderea cea mai ridicată – 86,44%. Județul Timiș are contribuția cea mai ridicată la cifra de afaceri totală realizată în regiune, și cea mai ridicată productivitate a muncii (măsurată prin cifra de afaceri). În anul 2003, investițiile străine directe în Regiunea Vest au reprezentat 1,093 milioane Euro.

În vederea stimulării mediului de afaceri, a fost susținută dezvoltarea de parcuri industriale (Parcul Industrial Timișoara și Zona Industrială Arad prin Phare CES 2001, Parcul Industrial Hunedoara prin Ordinul MDP nr.20/2003, Zona Industrială Valea Țerovei – Reșița, prin Phare CES 2004-2006), acestea oferind spații pentru desfășurarea activităților și servicii pentru investitori.

Infrastructura

Transport

Regiunea de Vest este traversată de două din cele trei coridoare Pan-europene care intersectează România, și anume coridorul IV Berlin / Nurnberg – Praga – Budapesta, care pe teritoriul României are două ramuri, respectiv Nădlac-Arad-Calafat-Vidin și Nădlac-Arad-

București-Constanța, și coridorul VII - fluviul Dunărea, de cinci drumuri europene și de trei linii internaționale de cale ferată.

În 2004, Regiunea Vest avea o rețea de căi ferate de 2007 km, reprezentând 18,15% din totalul național. Rețeaua de căi rutiere este bine dezvoltată și repartizată relativ echilibrat în teritoriu, cu o rețea totală de drumuri publice de 10.205 km (12,84% din totalul național) din care 1.882 km sunt drumuri naționale și 8.323 km drumuri județene și comunale. Din totalul drumurilor publice doar 26% sunt modernizate, procent sub media națională (26,3%). Densitatea drumurilor publice în regiune de 31,9 km/100 km², este foarte apropiată de media națională (33,3 km/100 km²). Pe județele componente, diferențele sunt semnificative între Hunedoara (44,2 km/100 km²) și Caraș-Severin (22,8 km/100 km²). Infrastructura rutieră aflată în perimetrul punctelor de frontieră este doar în parte modernizată, necesitând investiții majore.

Procentul ridicat de drumuri județene nemodernizate îngreunează legăturile dintre centrele județene Deva - Reșița, Timișoara - Reșița și Timișoara – Deva. Lipsa autostrăzilor, intensificarea traficului pe drumuri neadecvate transporturilor inter-regionale și internaționale, capacitatea portantă scăzută a structurii drumurilor existente cu efecte de degradare accelerată, marcarea, inscripționarea și iluminarea de slabă calitate și un procent ridicat de drumuri județene nemodernizate, conduc la restrângerea posibilităților și a capacității de trafic.

Utilități publice

Lungimea rețelei de alimentare cu apă a regiunii Vest este de 5.274 km, reprezentând 11,72% dintr-un total național de 44.987 km. Rețelele de alimentare cu apă, în general, și cele din localitățile urbane în special se confruntă cu probleme legate nu numai de extinderea capacităților de stocare, dar și de tratare și distribuție, în condițiile asigurării protecției sanitare a surselor.

84 din localitățile Regiunii Vest au rețele de canalizare menajeră. Lungimea totală simplă a conductelor de canalizare din Regiunea Vest este de 2.189 km, reprezentând 12,49% din lungimea rețelei de canalizare la nivel național (17. 514 km). Acestea există în principal în orașe, fiind totodată mai extinse în cartierele de blocuri. Multe dintre rețelele de canalizare menajeră prezintă uzuri avansate, fizice și mai ales morale.

Lungimea sistemului de furnizare a gazelor naturale, de 2917 km, reprezintă 11,27% din lungimea rețelelor de gaze naturale pe ansamblul țării (25 879 km).

Mediu

În Regiunea Vest sunt declarate și recunoscute ca atare, prin Legea nr. 5/2000, 124 de arii naturale protejate de interes național (care ocupă 8,13% din teritoriul regiunii). Tot în cadrul regiunii, sunt declarate și recunoscute ca atare, 138 rezervații naturale de interes național: 53 în județul Caraș Severin, 42 în județul Hunedoara, 20 în județul Arad, 23 în județul Timiș. În regiune există cel mai mic număr de localități conectate la rețeaua de canalizare, iar rețeaua de colectare a apelor uzate este subdimensionată și într-o situație precară.

În toate localitățile urbane este organizat sistemul de colectare, transport și depozitare definitivă a deșeurilor de tip menajer, însă depozitarea definitivă a deșeurilor urbane se realizează pe vechile amplasamente, care nu îndeplinesc condițiile de protecție a factorilor de mediu. Gestionarea deșeurilor în mediul rural este deficitară, având în vedere că activitatea de colectare nu este organizată în sistem centralizat iar depozitarea deșeurilor se realizează pe

amplasamente dispersate, aflate în general la marginea localităților. În prezent, deșeurile nu se colectează în mod selectiv. Colectarea selectivă se implementează experimental numai în Timișoara.

Educație

În anul școlar 2005/2006 în Regiunea Vest instituțiile educaționale au fost reprezentate de 766 grădinițe, 1497 școli și 15 instituții de învățământ superior – publice și private. Între universitățile publice, un rol important la nivel național îl au Universitatea Politehnică și cea de Medicină. Există, de asemenea, și universități private: Tibiscus - Timișoara, Aurel Vlaicu - Arad, Drăgan - Lugoj.

Sănătate

Speranța de viață în Regiunea Vest este în medie de 70,76 ani față de o medie națională de 71,32 ani și de o medie europeană de 78,31 ani. În 2004, unitățile sanitare cu capital majoritar de stat de la nivelul regiunii Vest erau reprezentate de 46 spitale, 7 clinici, 37 dispensare medicale, 2 sanatorii TBC și 37 creșe. Dacă din punct de vedere al numărului instituțiilor de îngrijire a sănătății situația este relativ echilibrată în regiune, infrastructura de sănătate este destul de slab dezvoltată în majoritatea cazurilor, necesitând reabilitare, iar echipamentele trebuie fie înlocuite, fie modernizate.

Servicii sociale

Problemele sociale sunt relativ reduse prin comparație cu restul regiunilor, ca urmare a dezvoltării sectorului ONG-urilor care furnizează un exemplu de bune practici în domeniu. Începând cu martie 2005, copiii fără familii sunt protejați în instituții de tip familial (66,51%) sau rezidențial (33,49%). Numărul copiilor ai căror părinți lucrau în afara granițelor era de 753, iar numărul copiilor abandonati 298 (din care 157 în Arad și 98 în Timiș). La sfârșitul lui 2004, erau 5.903 copii cu dizabilități, dintre care numai 1.013 beneficiau de servicii de asistență.

Zone problemă

Principalele probleme de dezvoltare se concentrează în județele Caraș-Severin și Hunedoara, cu centre mono-industriale. În județele Hunedoara și Caraș-Severin au fost identificate și promovate pentru finanțare în cadrul Programului Phare 2001 două zone, și anume:

- *Zona industrială a Podișului Mehedinți*, respectiv orașul Topleț din județul Caraș-Severin
- *Zona industrială a Banatului de Sud și a Bazinului Petroșani* (Reșița, Borșa, Oțelu Roșu, Călan, Hunedoara), caracterizată de un grad extrem de ridicat al concentrării tehnice a întreprinderilor și a centrelor miniere, de pierderea piețelor de desfacere, precum și de lipsa ofertei de muncă pentru populația feminină, ceea ce a condus către probleme majore în procesul de restructurare economică, echilibru socio-cultural labil și mediu ecologic destabilizat. De asemenea, cele două județe au beneficiat de finanțare prin programe guvernamentale pentru zone asistate și zone defavorizate: Hunedoara, Rusca Montană, Bocșa, Moldova Nouă, Valea Jiului (Petroșani, Vulcan, Lupeni, Petrila, Uricani), și Brad, care, prin valorificarea potențialului local și prin programele de investiții își pot îmbunătăți problemele economico-sociale și de mediu.

Potențial de dezvoltare

Domeniile în care Regiunea Vest prezintă un potențial de dezvoltare ridicat sunt cercetarea-dezvoltarea-inovarea, Regiunea Vest având o tradiție universitară de peste 80 ani, serviciile și turismul, acestea din urmă căpătând o importanță din ce în ce mai mare la nivelul regiunii.

Cercetarea (centre de cercetare și universități) din domeniile medical, industrie constructoare de mașini, minier, chimie, agricultură, se concentrează în principal în județul Timiș (18), centre de cercetare existând și în județele Hunedoara (6), Caraș-Severin (4) și Arad (2).

De asemenea, Regiunea de Dezvoltare Vest este o zonă cu potențial turistic variat. Condiții speciale pentru practicarea agroturismului se află în județul Caraș-Severin, în Munții Apuseni (în vecinătatea orașului Brad), cât și în vestul și sudul județului Hunedoara (Sarmisegetuza – aici fiind situate vechile vestigii ale fostei capitale ale regatului Daciei din perioada pre-romană). Alte forme de turism practicabile în regiune sunt turismul termal-balnear (Băile Herculane, Moneasa, Lipova, Baziaș, Geoagiu), de afaceri (Timișoara) și de tranzit (culoarele de circulație rutieră internațională Nădlag–Deva și Timișoara–Herculane).

Turismul urban poate fi, de asemenea, dezvoltat, în regiune existând 42 de orașe, ce conservă un valoros patrimoniu arhitectural, muzee în diverse domenii: istorie, arheologie, artă, științele naturii, mineralogie, etnografie, tehnice, unele dintre acestea fiind și în aer liber. Pentru valorificarea potențialului turistic al regiunii, în 2004 funcționau 369 unități de cazare. Distribuția acestora în cadrul regiunii este relativ echilibrată, variind între 23,3% în județul Arad și 27,9% în județul Timiș.

Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest

Caracteristici demo-geografice

Regiunea Nord-Vest are o suprafață de 34.159 km² reprezentând 14,3% din suprafața totală a țării. Este alcătuită din 6 județe (NUTS 3): Bihor, Bistrița-Năsăud, Cluj, Maramureș, Satu Mare și Sălaj. Populația Regiunii Nord-Vest era în anul 2005 de 2.737.400 locuitori (12,6% din populația totală a țării) și are o densitate medie de 80,1 locuitori/kmp. Dinamica populației regiunii este caracterizată de un spor natural de -2,2‰ în 2004, cea mai redusă valoare înregistrându-se în Cluj (-3,1‰), iar cea mai ridicată în Bistrița-Năsăud (0,3‰), singurul județ din regiune care a înregistrat un spor natural pozitiv.

Gradul de urbanizare al regiunii, la nivelul anului 2004, era de 52,8%, dar la nivel intra-regional, existau diferențieri mari, acesta variind de la 36,2% (jud. Bistrița-Năsăud) până la 66,4% (județul Cluj).

Din punct de vedere fizico-geografic, 28% din suprafața regiunii este ocupată de unități muntoase, 30% de unități deluroase, iar 42% de unități de câmpie și largi culoare depresionare.

Rețeaua de localități a Regiunii Nord-Vest cuprinde 42 de orașe și 1.802 de sate grupate în 398 de comune. Dintre orașe, 4 au o populație de peste 100.000 locuitori (Cluj-Napoca – 298.006 locuitori, Oradea – 206.235, Baia Mare – 141.253 și Satu Mare – 116.632), 9 între 20-100.000 locuitori și 29 de sub 20.000 de locuitori. Teritorial, orașele sunt concentrate în special în județele Maramureș (13), Bihor (10 orașe) și Cluj (6), celorlalte trei județe revenindu-le doar câte 5 (Satu Mare), respectiv 4 orașe.

Forța de muncă și migrația

Ponderea populației ocupate în totalul populației regiunii era în 2004 de 41,1%. Diferențele intra-regionale sunt strâns legate de gradul de industrializare, județele mai puternic și mai

timpuriu industrializate – Cluj și Bihor – având o pondere mai mare a populației ocupate (44,3%, respectiv 45,1%), în timp ce județele mai puțin și mai târziu industrializate – Satu Mare și Bistrița-Năsăud – au ponderi mai reduse (38,3% și 36,6%). Analiza populației ocupate, pe sectoare ale economiei, evidențiază pondere ridicată a populației ocupate în sectorul serviciilor, în cazul județelor Cluj și Bihor, precum și ocuparea ridicată în agricultură, în cazul celorlalte patru județe ale regiunii.

În toate județele Regiunii Nord-Vest o pondere importantă a populației active este ocupată încă în întreprinderi de stat. De aceea este previzibilă o creștere a ratei șomajului în județele Sălaj, Satu-Mare și Maramureș cauzată de restructurarea iminentă a întreprinderilor de stat cu pierderi. Această situație necesită luarea din timp a unor măsuri active de ocupare a populației ce va fi disponibilizată, între care măsuri de re-orientare profesională a populației, corespunzător cerințelor locale ale pieței muncii, trebuie să reprezinte o prioritate.

De asemenea, gradul de industrializare a influențat puternic și rata șomajului, din cauza restructurării, în ultimii ani, a industriei, județele Bistrița-Năsăud și Cluj înregistrând cele mai ridicate rate ale șomajului – 6,4%, respectiv 5,1%. Șomajul redus din județele vestice (Bihor și Satu Mare – sub 3%) se datorează investițiilor străine mai ridicate, care au atenuat parțial efectele restructurării industriei.

O consecință directă a procesului de restructurare industrială și a creșterii șomajului o reprezintă apariția unui fenomen unic în Europa, constând în migrația populației din zonele urbane în zonele rurale și creșterea ponderii populației rurale în toate județele regiunii. În prezent există 3 județe în care populația este preponderent rurală (Bistrița-Năsăud - 63,8%, Sălaj - 59,3% și Satu Mare – 53,8%).

Un alt efect al restructurării economice și diminuării locurilor de muncă îl constituie și procesul de emigrare a populației - mai ales a celei tinere în rândul căreia se manifestă un adevărat exod. De altfel, numeroase localități din mediul rural (în special Maramureș și Satu-Mare) au o pondere foarte mică a populației tinere, dar prosperă prin construcțiile finanțate din banii trimiși de către aceștia, din străinătate.

Economia regională

Regiunea Nord-Vest participa, în anul 2002, cu o pondere de 12% la formarea PIB-ului național, situându-se, din acest punct de vedere, pe locul trei între cele opt regiuni de dezvoltare ale României (după Regiunile București-Ilfov cu 21% și Vest cu 13%, dar cu aceeași pondere ca și Regiunile Nord-Est și Sud).

Participarea celor trei sectoare ale economiei la formarea PIB-ului regional, indică o pondere de 16,3% a sectorului primar, 35% secundar și 46,7% terțiar, înregistrându-se o creștere a ponderii serviciilor concomitent cu scăderea ponderii agriculturii. Stagnarea relativă a ponderii cu care participă sectorul secundar se datorează faptului că disponibilizările din industrie au fost compensate, parțial, de evoluția construcțiilor – domeniu care a cunoscut o dinamică extraordinară în ultima perioadă.

În interiorul regiunii, se manifestă disparități evidente de dezvoltare măsurate prin gradul de participare al județelor la formarea PIB regional: județului Cluj - 35,6%, județul Bihor - 25,8%, județul Maramureș - 14,3%, județul Satu Mare - 11,9%, județul Bistrița – Năsăud - 9,1% și județul Sălaj - 7,2%.

În Regiunea Nord-Vest există mari discrepanțe în dezvoltarea economică a celor șase județe: județele din sudul și vestul Regiunii, respectiv Cluj, Bihor și Satu Mare sunt industrializate (industria alimentară, ușoară, lemn, construcții de mașini) și mai stabil dezvoltate economic decât regiunile din centru și est (Bistrița-Năsăud, Maramureș și Sălaj - lemn-mobilă, metale neferoase și auro-argentifere, ușoară), unde evoluția din ultimii ani a dus la pierderea capacității concurențiale a multor ramuri. Conform analizelor economice și sociale efectuate, polii sărăciei se găsesc în județele Maramureș și Bistrița-Năsăud.

Zonele în declin industrial sunt: zona Munților Apuseni și zona montană din nordul regiunii, cuprinzând arii însemnate de pe teritoriul județelor Maramureș, Satu Mare și Bistrița-Năsăud. Acestea dețin totuși resurse importante, dintre care menționăm: minereuri complexe și auro-argentifere (Satu Mare, Maramureș), bauxită (Bihor), sare (Maramureș, Bihor), materiale de construcții (Bihor, Cluj), lemn (Maramureș). Restructurărilor din domeniul minier au afectat acest sector extractiv și au dus la disponibilizări masive și la declararea zonelor defavorizate Baia-Mare-Borșa-Vișeu. Sectorul industriei neferoase este amenințat în Baia-Mare de rezultatul unui referendum local pentru interzicerea acelor tipuri de activități care poluează orașul. Pentru relansarea zonelor sunt necesare investiții atât în infrastructură cât și în echipamentele de exploatare a resurselor.

Deși silvicultura reprezintă o ramură importantă a regiunii, defrișările insuficient controlate (Bistrița-Năsăud, Maramureș) și lipsa unui program coerent de reîmpăduriri și construcții de drumuri forestiere către interiorul bazinelor, conduc la reducerea continuă a suprafețelor împădurite. Capitalizarea insuficientă, pierderea piețelor externe, neadaptarea la exigențele calitative au determinat ca numeroase fabrici de mobilă să fie închise sau să funcționeze la parametri reduși.

Infrastructura

Transport

Pe ansamblul regiunii, infrastructura de transport, mediu și energetică este mai bine dezvoltată comparativ cu alte regiuni, dar lipsa investițiilor timp de decenii a adus diferitele tipuri de infrastructură într-o situație precară.

Așezată la intersecția axelor de comunicare nord-sud și est-vest, regiunea dispune de o rețea de drumuri destul de densă (34,7 km/100 km²). Corelat cu nivelul general de dezvoltare economică, județele Maramureș (25,0 km/100 km²), Bistrița-Năsăud (28,1 km/100 km²), au cele mai reduse rețele de drumuri publice prin raportare la suprafață.

Utilități publice

La nivelul Regiunii Nord-Vest se remarcă discrepanțe între județe în ceea ce privește situația alimentării cu energie electrică. Mai există încă sate, cătune sau gospodării izolate neelectrificate, concentrate mai ales în zona Munților Apuseni și în zona montană din nord. Grave disfuncționalități în alimentarea cu energie electrică se înregistrează în jud. Maramureș, atât în mediul rural cât și în mediul urban (Sighetu Marmăției, Borșa, Seini, Târgu Lăpuș și Vișeu de Sus), precum și în jud. Bistrița Năsăud și într-o anumită măsură chiar și în județele Satu Mare și Cluj (Satu Mare, Negrești-Oaș, Tășnad, etc.).

Majoritatea județelor regiunilor se confruntă cu probleme de alimentare cu apă potabilă. Rețeaua publică de alimentare cu apă potabilă este insuficient dezvoltată pentru a corespunde nevoilor populației, atât în mediul rural cât și în mediul urban, iar în Maramureș poluarea straturilor freatice datorată infiltrărilor de reziduuri nemetalifere, periclitează grav sănătatea

populației, chiar în arealele cu rețele convenționale sau unde instalațiile de tratare sunt insuficiente sau vechi.

În localitățile rurale din Podișul Transilvaniei resursele de apă sunt reduse și nepotabile din cauza domurilor gazeifere și a zăcămintelor saline. Aceste zone necesită lucrări prioritare de alimentare cu apă în sistem centralizat.

Calitatea mediului din regiune este afectată de impactul negativ al unor activități economice. Principalii poluanți sunt: pulberile sedimentabile în județele Cluj și Sălaj; amoniac în județele Bistrița-Năsăud, Maramureș, Sălaj; dioxid de sulf și cadmiu în județele Cluj și Sălaj; fluor și compuși ai acestuia în județul Satu Mare, pulberi de metale cuprifere și plumb.

La sfârșitul anului 2004 numărul localităților cu instalații de alimentare cu apă potabilă din regiune a fost de 324, lungimea totală simplă a rețelei de distribuție a apei fiind de 7.114 km. O problemă majoră a spațiului rural este lipsa rețelei de apă potabilă - dintr-un total de 1.844 de localități, sunt racordate la rețeaua de apă potabilă doar 40%.

Sistemele centralizate de canalizare publică sunt o problemă la nivelul întregii regiuni. Numărul localităților cu instalații de canalizare publică era la sfârșitul anului 2004 de 100 (cu 3 mai multe față de 1995), lungimea totală simplă a rețelei de canalizare avea 2241 km (extinsă cu 291 km. față de 1995).

Cele mai multe stații de epurare orășenești au fost realizate în urmă cu peste 25 de ani; ele se află într-un avansat grad de uzură fizică și morală, având totodată capacitatea de epurare insuficientă pentru apa uzată. Rețeaua de canalizare existentă în spațiul rural reprezintă 4% din total, un procent care plasează regiunea din punct de vedere al calității vieții și accesul populației la infrastructuri edilitare pe ultimele locuri din țară.

Mediu

Problemele cu care se confruntă gestionarea deșeurilor în regiune pot fi sintetizate astfel:

- depozitele existente sunt uneori amplasate în locuri sensibile (în apropierea locuințelor, a apelor de suprafață sau subterane, a zonelor de agrement);
- depozitele de deșeuri nu sunt amenajate corespunzător pentru protecția mediului, conducând la poluarea apelor și solului din zonele respective;
- depozitele actuale de deșeuri, în special cele orășenești, nu sunt operate corespunzător;
- colectarea deșeurilor menajere de la populație se efectuează neselectiv;

Educație

Infrastructura educațională este reprezentată de 914 de școli, 212 licee și 5 școli profesionale și de ucenici, caracterizate de necesitatea accentuării procesului de reconversie și adaptare a acestora la cerințele actuale ale pieței forței de muncă, în condițiile în care existența unei forțe de muncă calificate constituie o condiție de bază pentru atragerea investițiilor și în special a celor străine.

Sănătate

În privința infrastructurii de sănătate, cel mai bine situate sunt județele Cluj, Bihor și Maramureș, atât în privința numărului de spitale (19, 15 respectiv 9), cât și în cea ce privește numărul de paturi la 1.000 de locuitori. Pentru ca aceste infrastructuri să asigure o asistență medicală performantă este necesară asigurarea acestora cu cadre specializate, dar și întreținerea edilitară și dotarea tehnico-edilitară adecvată a acestora.

Servicii sociale

Trei din cele 6 județe ale regiunii (Bihor, Sălaj și Cluj) nu au instituții de îngrijire la domiciliu. Au fost identificate mai multe clădiri care necesită reabilitare și modernizare pentru diferite tipuri de beneficiari. Copii sunt protejați în instituții de tip familial (63,51%) sau rezidențial (36,49%). La sfârșitul anului 2004, erau 8.298 de copii cu dizabilități, dintre care doar 355 beneficiau de servicii de asistență socială.

Zone problemă

În cadrul Planului de Amenajare a Teritoriului Regiunii Nord-Vest, au fost identificate o serie de zone problemă, caracterizate de condiții economico-sociale precare, dar diferite în funcție de specificul local al fiecărei zone:

- Zona Codrului, situată la interfața județelor Maramureș, Satu Mare și Sălaj, caracterizată prin: număr ridicat de gospodării neelectrificate, dotări sociale precare, economie de subzistență generalizată, capăt de drumuri, ș.a.
- Bazinul carbonifer al Barcăului, incluzând localitățile Ip, Sărmășag, Chieșd sau Popești, unde a avut loc restructurarea profilului economic al așezărilor, datorită închiderii unor mine sau a reducerii activității altora.
- Zona montană a județului Cluj (Măguri-Mărișel, Beliș, Valea Ierii), care se confruntă cu degradarea continuă a infrastructurii tehnice, îmbătrânirea populației, creșterea analfabetismului sau exploatarea haotică a resurselor locale.
- Țara Beiușului (arealul Nucet-Vaşcău-Ștei-Beiuș) afectată de restructurarea industriei degradarea mediului ca urmare a exploatărilor de uraniu de la Băița Bihor.
- Zona Turda - Câmpia Turzii cu disponibilizări masive și probleme de mediu datorită industriei lianților.

Acestor zone, se adaugă alte areale cu probleme asemănătoare, dar care prin valorificarea potențialului local își pot îmbunătăți condițiile economico-sociale și de mediu.

Potențial de dezvoltare

Regiunea Nord-Vest, deține un potențial de dezvoltare variat și diferențiat teritorial. Astfel, de la orașele mari ale regiunii (Cluj-Napoca, Oradea, etc), până la cele mai izolate zone, pot fi identificate resurse locale pe baza cărora să se poată realiza dezvoltarea durabilă a acestora.

Dacă în marile centre urbane există o multitudine de resurse și oportunități de dezvoltare, în zonele izolate, pe lângă efectele negative presupuse de acest statut, există și un aspect pozitiv, reprezentat de conservarea culturii populare și a tradițiilor, care poate fi valorificat turistic.

De altfel, regiunea are un potențial turistic apreciabil: vestigii arheologice, rezervații naturale, lacuri glaciare și de acumulare, numeroase peșteri, stațiuni balneo-climaterice, condiții favorabile practicării turismului montan, de agrement și odihnă. Există, de asemenea, mai multe zone etnofolclorice care au permis dezvoltarea agro-turismului în Maramureș, Cluj și Bihor. Prin apropierea de Europa Centrală, relief de mare originalitate (peșteri, defilee, etc.), climă favorabilă, înălțimi reduse (cca. 1800 m), Munții Apuseni au șansa de a deveni o atracție pentru turismul de drumeție, ai cărui practicanți caută condiții de cazare simple în medii cât mai naturale.

La nivelul anului 2004 valorificarea acestui potențial turistic al regiunii se realiza în principal prin intermediul celor 427 de structuri de primire turistică, însumând 8,9 % din capacitate de cazare la nivel național. Legat de distribuția la nivel regional a capacității de cazare, aceasta

se concentrează în județele Bihor și Cluj, care dețin 53,4% din totalul regiunii. Aceste județe dat fiind potențialul turistic pe care îl au concentrează și cea mai mare pondere a cererii înregistrând împreună 64% din sosirile totale în regiune, precum și 71,5% din numărul total de înnoptări din regiune.

Regiunea de Dezvoltare Centru

Caracteristici demo-geografice

Regiunea de dezvoltare Centru, cu o suprafață totală de 34.100 km² (14,31% din România), cuprinde județele Alba, Brașov, Covasna, Harghita, Mureș și Sibiu. Zonă cu forme de relief specifice podișului, văi direcționate est-vest, regiunea deține însemnate rezerve de gaz metan, minereuri auro-argentifere și colorate, nemetalifere, sare, izvoare minerale și terapeutice, iar peste o treime din suprafață este ocupată de păduri. Arealul deține însemnate resurse hidrografice și comparativ cu alte regiuni o rețea de transport dezvoltată (mai puțin în direcția nord-sud), dar cea mai însemnată bogăție o reprezintă capitalul uman. Regiunea este caracterizată de o rată redusă a natalității și de un proces de îmbătrânire demografică, dar a reușit să integreze armonios imigranții din alte zone ale țării. Meșteșugurile au tradiție seculară și activitățile economice sunt foarte diversificate.

Cu o populație de 2.539.160 locuitori, în regiunea se concentrează 11,7% din populația României. Media regională de 74,6 loc/ km² este inferioară celei naționale, cea mai mare densitate a populației fiind în județul Brașov (111,1 loc/ km²), iar sub media regională sunt județele Alba (60,9 loc/ km²), Covasna (60,4 loc/ km²), Harghita (49,3 loc/ km²).

Dacă inițial motorul activității economice l-a reprezentat mineritul (aur, argint, cărbune și sare), acum cele mai însemnate ramuri sunt prelucrarea metalelor, chimia, toate ramurile industriei ușoare și alimentare. Agricultură este bine dezvoltată, cu specializare în cultura plantelor industriale, cultura cartofului, zootehnie, iar viticultura de calitate are o răspândire deosebită.

Dezvoltarea activităților de producție a fost favorizată de o poziție favorabilă schimburilor de mărfuri, iar activitatea de comerț are tradiție.

60% din populație se concentrează în mediul urban – cuprinsă în rețeaua de 57 de orașe ale regiunii. Un grad ridicat de urbanizare dețin Brașov (74,9%) și Sibiu (67,8%), în timp ce în Harghita are o populație predominant rurală (55,7%).

Rețeaua urbană este bine conturată, iar cele mai multe dintre orașele mici și mijlocii au structuri urbane mature și bine dezvoltate. Cele mai mari orașe cu peste 100 mii locuitori sunt variat dezvoltate și corespund unor puncte de interes comerciale și productive pe vechi trasee de schimb economic.

Economia regională

În 2003, Regiunea Centru avea un PIB/loc de 2.595,5 euro (7,21% peste media națională). Județul Brașov înregistrează cea mai mare valoare 3.086,1 euro/locuitor, iar județele Mureș și Sibiu sunt singurele cu PIB/locuitor peste media regională, dar și națională. Celelalte trei județe înregistrează valori ale PIB/locuitor sub media națională. Industria și serviciile

contribuie la formarea PIB, cu respectiv 30% și 42,2%. Sectorul agricol contribuie în proporție de 11,5%, iar sectorul de construcții cu 5,6%.

Nivelul investițiilor străine directe, însumează 1.038 mil euro pentru anul 2004 (6,9% din totalul ISD din România). În planul dezvoltării intra-regionale, județele Brașov și Sibiu se distanțează de celelalte județe. Lipsa de atractivitate a județului Covasna se datorează infrastructurii de transport și utilități foarte slab dezvoltată (densitate mică a căilor de comunicație, stare nesatisfăcătoare a drumurilor publice).

În perioada 1999-2003 numărul întreprinderilor mici a crescut cu 26,8% ca urmare de dezvoltării microîntreprinderilor și a oportunităților de finanțare oferite prin intermediul diferitelor programe. Numărul firmelor mari, cu peste 250 de angajați a scăzut cu peste 11,9% în special datorită restructurărilor marilor întreprinderi de stat. Cele mai multe întreprinderi își desfășoară activitatea în domeniul serviciilor și a industrie, fapt reflectat și prin contribuția acestor sectoare la formarea PIB.

Cea mai redusă dezvoltare economică o dețin arealele slab populate ale Munților Apuseni din județul Alba. Cele mai dezvoltate areale industriale sunt situate pe șina sudică (dominată de nodurile Brașov și Sibiu, cu sateliții acestora) și specializate în industria constructoare de mașini, chimie, textilă și alimentară. Șina centrală cuprinde așezările numeroase înșiruite pe Văile Târnavelor, cu industrie variată și structuri urbane bine conturate și atractive arhitectonic. În nord se diferențiază centre cu structuri economice mai specializate, unde domină industria constructoare de mașini, chimia, industria mobilei, textilă și alimentară.

Regiunea Centru are o structură industrială complexă cu ramuri de tradiție și personal calificat recunoscut. Se remarcă industria chimică de bază (Târgu Mureș, Ocna Mureș, Târnăveni), farmaceutică (Europharm - Brașov, Aromedica - Târgu Mureș), uleiuri auto Brașov, sub-ansamble auto - Compa Sibiu, mecanică, - Independența Sibiu, aeronautică, IAR Brașov, dar și prelucrarea superioară a lemnului (Schweighofer- Sebeș), sau fabrici de mobilă superioară - Târgu Mureș, precum și industria confecțiilor de lux (Sfântu Gheorghe, Odorhei), alimentară (zahăr – Luduș, bere - Blaj, dulciuri Brașov)

Distribuția teritorială a celor 51.924 IMM-uri ale regiunii (2004), arată o concentrare a acestora în județele Brașov (30,44%), Mureș (20,50%), Sibiu (17,3%) și o slabă prezență în județul Covasna (sub 8%).

În regiunea Centru funcționează 11 parcuri industriale. Șapte dintre acestea sunt în proprietate publică, 3 în proprietate privată și unul este în parteneriat public-privat. Suprafața totală a acestor parcuri este de 436,75 ha, 355,67 fiind greenfield. Mai funcționează, de asemenea, 4 incubatoare dintr-un total de 21 la nivelul întregii țări, numărul locurilor de muncă create fiind de peste 250. La nivelul acestei regiuni, funcționează 10% din totalul centrelor de consultanță.

Forța de muncă și migrația

Populația activă reprezintă 43% din total (peste media pe țară – 40,6%). Gradul de ocupare este de 39,7%, un procent de 38,6% din populație fiind ocupată în sectorul serviciilor și 35% în industrie. În județele Brașov și Sibiu, ponderea populației ocupate în industrie și servicii este ridicată, aceste fiind și județe cu o activitate industrială predominantă, spre deosebire de Harghita și Mureș, unde predomină populației ocupate în acest sector, respectiv 36,6% și 32,4%

În prezent, județul Brașov, în special în municipiul Brașov se confruntă cu probleme de ocupare ca urmare a restructurării uzinelor constructoare de mașini Roman și Tractorul și alte companii industriale de apărare și a disponibilizării masive a personalului. În județele Covasna, Harghita și Alba sunt în curs de definitivare a proceselor de restructurare a zonelor miniere Baraolt, Bălan și zona minieră Apuseni. Același proces este parcurs și de orașele cu structuri productive monoindustriale în domeniile metalurgiei, chimiei și industriei constructoare: Aiud, Zlatna, Făgăraș, Victoria, Copșa Mica, Dumbrăveni, Ocna Mureș, Târnăveni, Luduș, Râșnov, Gheorgheni, Toplița, Întorsura Buzăului.

Migrația populației în ultimii ani s-a desfășurat atât înspre alte ramuri de activitate în timp ce în perioada imediat după 1990 a marcat o plecare masivă spre țări ale Europei Occidentale, în special Germania.

Rata șomajului din regiune înregistra în 2004 un nivel procentual de 7,8%, cea mai mare rata a șomajului, de 10,7% fiind înregistrată în județul Brașov, urmat de Alba cu 10%, peste media națională de 6,3%

Regiunea, prin structura sa economică complexă, deține un capital însemnat de recunoaștere profesională, în special în domeniul tehnic. Reducerea activității industriale a determinat migrarea specialiștilor către alte ramuri de activitate sau în exterior, acestea au urmărit într-o viitoare revigorare a economiei tradiționale.

Infrastructura

Transport

La nivelul Regiunii Centru, drumurile naționale sunt în cea mai mare parte modernizate (93,4%), dar drumurile județene și comunale sunt modernizate doar în proporție de doar 4,22%. Densitatea medie a drumurilor publice de 29,7% este sub media pe țară (33,3%), doar județul Alba cu 41,6 % drumuri modernizate depășește aceste valori.

Cu 44,5 km de cale ferată la 1000 km², Regiunea Centru se găsește sub media pe țară (46,2 km/1000 km²). Cu o densitate a liniilor de cale ferată sub media pe țară se situează județele Alba, Covasna, Harghita (38,0; 30,7; 30,1 km/1000 km²) iar peste media națională se plasează județele Brașov (61,5 km/1000 km²) și Mureș (51,7 km/1000 km²).

Utilități publice

Rețeaua de distribuție a apei potabile, în lungime totală de 5571,4 km (12,38% din lungimea pe țară) era repartizată în proporție de 58,87% (3.280,1 km) în mediul urban, conform datelor din 2004. Din punct de vedere al racordării la rețeaua de apă potabilă se poate constata că 24,1% din localitățile din regiunea Centru sunt conectate. Singurele județe cu valori superioare atât mediei regionale cât și celei regionale sunt Brașov și Harghita.

În Regiunea Centru sunt conectate la rețeaua de canalizare 123 localități în anul 2004, toate cele 57 de orașe din regiune dispunând de rețea de canalizare. Lungimea simplă a conductelor de canalizare era la sfârșitul anului 2004 de 2.382,7 km. În județul Brașov și Covasna sunt cele mai multe localități conectate la această rețea (ambele cu 12,6% din localitățile județului). În Alba și Mureș conectarea la infrastructura de canalizare este deficitară.

Din totalul de 1.407 localități conectate la rețeaua de distribuție a gazului, în regiunea Centru se regăsesc 598 de localități (42,5% din total) cu o lungime a conductelor de 7.272,5 km

(28,10% din total), majoritatea fiind localizate în zone rurale (53,95% din totalul lungimii conductelor de gaz din regiunea Centru).

Mediu

Managementul apei:

- La nivelul Regiunii se constată lipsa în unele orașe a stațiilor de epurare a apelor uzate sau existența unor stații de epurare necorespunzătoare din punctul de vedere al standardelor de calitate.
- Rețeaua de distribuție a apei, în lungime totală de 4.770 km (12,2% din lungimea pe țară) era repartizată în proporție de 64,4% (2946,2 km) în mediul urban, conform datelor din 2000
- În mediul rural, nivelul de înzestrare a localităților cu instalații de alimentare cu apă potabilă din rețeaua publică este scăzut. Conform datelor statistice din anul 2000 doar 7,3% din rețeaua de canalizare se afla în mediul rural.
- Lungimea simplă a conductelor de canalizare era la sfârșitul anului 2001 de 2176 km, înregistrându-se o creștere de 18,8% față de 1990.

Gospodărirea deșeurilor în general, și a deșeurilor menajere în special, este una din problemele majore de mediu cu care se confruntă autoritățile locale.

- Există mari cantități de deșeuri stocate în depozitele de deșeuri urbane și industriale, care ocupă mari suprafețe de teren și afectează calitatea mediului
- Problemele care afectează așezările umane sunt legate de salubritate și modul de colectare, transport și depozitare a deșeurilor menajere.

Prin efectul cumulat al activităților antropice, mari suprafețe de păduri sunt supuse fenomenului de uscare și însemnate suprafețe de teren montan sunt lipsite de vegetație. În anul 2001, 34,4 % din suprafața pădurilor din Regiunea Centru erau afectate de procesul de defoliere (față de 37,5 %, la nivel de țară), județele cele mai afectate fiind Sibiu 49,9 %, Covasna 41,1 % și Alba 38,3%.

Educație

În regiunea Centru funcționează 2.568 unități școlare (17,93% din total țară). Populația școlară înregistrează o tendință de scădere, principalele cauze fiind scăderea populației de vârstă școlară și creșterea ratei abandonului școlar. Caracterul multiethnic al populației regiunii oferă oportunități pentru educația în limba maternă a minorităților. Învățământul superior este bine reprezentat în regiune activând 15 centre universitare (9 publice și 6 private).

Sănătate

În regiune funcționează 2.248 unități sanitare în proprietate majoritară de stat (13,38% din total - la nivelul anului 2003). Starea de funcționare a acestor unități nu corespunde standardelor, atât clădirile cât și echipamentele fiind uzate moral. În regiune funcționează 50 de spitale, din care cele mai multe sunt concentrate în Brașov (14) și Sibiu (10), 4 policlinici, 28 dispensare, 10 centre de sănătate, 1.273 cabinete medicale individuale de familie, 392 cabinete stomatologice individuale, 65 de farmacii. Față de anul 2003, rețeaua de unități sanitare private se menține cam în aceleași proporții, la sfârșitul anului 2004, aflându-se în proprietate privată 61,26% din cabinetele stomatologice, 90,47% din policlinici, 89,38% din farmacii și toate laboratoarele de tehnică dentară și depozitele farmaceutice.

Servicii sociale

Această regiune are cel mai mare număr al instituțiilor de îngrijire rezidențială pentru bătrâni (5). Începând din martie 2005, 10.371 de copii sunt ocrotiți în instituții de tip familial (62.52%) sau rezidențial (37.48%). La sfârșitul lunii septembrie 2005, numărul copiilor ai căror părinți lucrau în afara granițelor era de 1.231. La sfârșitul lui 2004, erau 10.290 copii cu dizabilități, dintre care numai 1.649 beneficiau de servicii de asistență.

Zone problemă

În regiunea Centru au fost finanțate prin programe guvernamentale zone care erau afectate de restructurarea în domeniul minier care au condus la creșterea șomajului și la înrăutățirea situației socio-economice. Aceste programe s-au concentrat în județele Harghita, Covasna, Alba și Sibiu. Valoare totală a investițiilor (până la nivelul anului 2003) s-a ridicat la 1.259.668,3 mil lei și s-au creat 3.221 locuri de muncă.

Pentru a respecta principiul concentrării fondurilor europene, investițiile realizate din Phare 2003 au fost orientate spre zonele de restructurare industrială identificate prin PND 2002-2005. În regiunea Centru se aflau două astfel de zone, respectiv: zona industrial-extractivă a Munților Apuseni, care cuprinde județul Alba, și alte două județe din Regiunea Nord Vest, precum și zona de industrie complexă a Transilvaniei centrale, care cuprindea celelalte județe ale regiunii. Problemele cu care se confruntă regiunea erau legate de restructurarea industriei miniere, metalurgice, construcțiilor de mașini, armament, etc.

Potențial de dezvoltare

Potențialul Regiunii Centru este variat, dispunând atât de resurse naturale cât și de resurse umane, sociale și economice. Rețeaua de universități din Regiunea Centru este foarte bine dezvoltată, cele din Târgu Mureș fiind renumite în domeniul farmaceutic, al medicinei precum și în domeniul artei teatrale, Brașov pentru profilul tehnic și silvic, cea din Sibiu pentru profilele umaniste. Profilele de inginerie sunt, de asemenea, bine reprezentate.

Având o tradiție în industria prelucrării lemnului, este explicabilă prezența a trei institute de cercetare care tratează acest domeniu. În regiune, își desfășoară activitatea și alte două institute care cercetează istoricul regiunii.

Potențialul turistic al Regiunii Centru este foarte variat, atât datorită reliefului cât și datorită varietății istorice și culturale. Numărul stațiuni lor în care se practică sporturi de iarnă este de 17, unele fiind de renume internațional (Predeal, Poiana Brașov, Păltiniș). În Regiunea Centru sunt baze importante de tratament, 4 stațiuni sunt declarate stațiuni de interes național (Covasna-județul Covasna, Predeal - județul Brașov, Băile Tușnad- județul Harghita, Sovata-județul Mureș), iar alte 11 sunt considerate de interes local¹⁸. Aceste stațiuni dispun de excepționale resurse curative naturale, dar de o infrastructură învechită, servicii necorespunzătoare, promovare insuficientă și oferte nediversificate. A început să se dezvolte agroturismul, beneficiind de potențialul reprezentat de gospodăriile populației din mediul rural (sunt omologate de ANT 237 pensiuni agroturistice)

Un interes aparte pentru turismul cultural îl reprezintă satele din Regiune, dintre care unele, datorită izolării și în consecință slabei infrastructuri, au păstrat încă vie cultura tradițională cu

¹⁸ Balványos- județul Covasna, Bazna- județul Sibiu, Băile Homorod, Borsec, Harghita- Băi, Izvorul Mureșului, Lacu Roșu și Praid din județul Harghita, Păltiniș- județul Sibiu, Pârâul Rece și Timișu de Sus din județul Brașov

arhitectura și tehnica populară (construcțiile de case, porți, edificii religioase), materialele folosite, instalații tehnice (mori, pive) sau a tehnicilor utilizate în prelucrarea lemnului¹⁹. În ceea ce privește zona istorică, orașele medievale și bisericile fortificate sunt foarte bine conservate²⁰, iar unele dintre ele fac parte din patrimoniul internațional UNESCO.

Baza materială a Regiunii Centru cuprindea în 2004, 914 unități de cazare (23,43% din totalul capacității din țară), și un număr de locuri de cazare de 34.365 (12,45% din total). Rețeaua unităților de primire turistică este neuniform răspândită, concentrarea cea mai mare înregistrându-se în județul Brașov (431 unități, 47,15% din totalul pe regiune și 11,05% din totalul pe țară al unităților turistice), urmat la mare distanță de județul Harghita (180 – 19,7%) și Sibiu (114 – 12,47%); la polul opus se situează județul Alba cu doar 29 unități (3,17% din totalul pe Regiune și 0.74% din totalul național).

Regiunea de Dezvoltare București-Ilfov

Caracteristici demo-geografice

Regiunea București-Ilfov, constituită din municipiul București - capitala României - și județul Ilfov, este situată în sudul țării, în partea centrală a Câmpiei Române. Suprafața totală a Regiunii București-Ilfov este de 1.821 km², din care 12,5% reprezintă teritoriul administrativ al Municipiului București și 87,5% al Județului Ilfov. Cele două entități care alcătuiesc regiunea sunt totodată și cele mai mici unități teritoriale administrative ale României din punct de vedere al întinderii.

Populația regiunii, de 2.207.596 locuitori în anul 2004, este distribuită invers proporțional cu dimensiunea celor două entități administrative. Municipiul București este cea mai mare aglomerare urbană din România, populația sa fiind de 1.927.559 locuitori reprezentând circa 87% populația regiunii, peste 16% din populația urbană a țării, respectiv circa 9% din populația totală a României și având o densitate de aproximativ 8.100 locuitori/km². Populația județului Ilfov de 280.037 locuitori reprezintă numai 13% din totalul regional, acesta fiind situat în categoria județelor mici ale țării cu o densitate de aproximativ 175 locuitori/km².

Suprapunându-se în întregime unor subunități ale Câmpiei Române, regiunea are un cadru natural relativ monoton, în care predomină văile create de apele curgătoare ce traversează regiunea, numeroase lacuri naturale și artificiale.

Rețeaua de localități a regiunii București-Ilfov era constituită în anul 2004 din 5 orașe, 35 de comune și 100 sate. Dintre cele 5 orașe doar unul singur avea rang de municipiu (București). Ca număr de locuitori se detașează Bucureștiul, capitala țării, cu 1.927.559 locuitori, urmat de Buftea (circa 20.000) și Otopeni (circa 10.000). Existența oportunităților face însă ca numărul real al populației care locuiește în regiune să fie mai ridicat decât cel înregistrat oficial.

¹⁹ Cele mai importante zone etnografice sunt În Munții Apuseni, Zona Oltului Superior, Valea Sebesului, Zona Odorhei, Zona Casinului, Zona Secuimii, Zona Covasna, Zona Podisul Tarnavelor, Zona Marginimii Sibiului, Tara Fagarasului, Tara Barsei

²⁰ cetățile săsești, orașele medievale cele mai importante (Sighișoara, Sibiu, Brașov, Mediaș, Făgăraș și Târgu Secuiesc), biserici fortificate (aflate pe lista UNESCO): Calnic, Biertan, Valea Viilor, Saschiz, Bunesti, Viscri, Prejmer, Darjiu

Forța de muncă și migrația

În Regiunea București-Ilfov, rata de ocupare a forței de muncă a fost în anul 2004 de 50,0% (media națională a fost 50,4%). Pe sexe, rata de ocupare a forței de muncă feminine a fost de 44,0% (media națională – 44,5%). Pentru perioada 1999-2004 evoluția ratei de ocupare în Regiunea București-Ilfov a suferit o scădere, de la 52,8% în 1999 la 50,0% în 2004.

Cererea de forță de muncă calificată a fost mai mare pentru regiunea București-Ilfov, astfel încât, corelat cu oportunitățile oferite de capitală – nivelul de viață citadin, cât și prestigiul – populația ocupată (în care predomină populația capitalei) are un nivel mai ridicat de instruire și calificare.

Rata șomajului în anul 2004 este scăzută (2,8%, media națională fiind de 6,3%) și posibilitatea de a găsi un loc de muncă este reală. Șomajul de lungă durată este foarte intens, iar cel al tinerilor (sub 25 de ani) are o pondere ridicată – 21,2%, valoare apropiată de media națională de 21,0%, iar munca la negru (în special în sectorul terțiar) este răspândită.

Majoritatea șomerilor înregistrați se caracterizează prin nivele scăzute de educație, ceea ce înseamnă că Regiunea București-Ilfov se confruntă cu o cerere de forță de muncă calificată. Pe cele două unități administrative componente rata șomajului are valori de 4,1% în județul Ilfov și 2,6% în Municipiul București.

În ceea ce privește migrația internă, începând cu 2001 balanța sporului migratoriu a devenit pozitivă pentru capitală, având o medie anuală de aproximativ 5.000 unități.

Economia regională

Economia Regiunii este dominată în cea mai mare parte de funcțiile capitalei, populația activă a regiunii fiind legată de unitățile care își desfășoară activitatea aici. Regiunea București-Ilfov reprezintă cea mai mare aglomerare industrială a României, în care sunt prezente toate ramurile industriale. Declinul industrial treptat de după '90 a dus la pierderea a numeroase locuri de muncă, iar închiderea accelerată a multor întreprinderi ineficiente a accentuat diminuarea forței de muncă din industrie și migrarea ei către sectorul terțiar. Ponderea populației ocupate în servicii a crescut de la 53,1% în 1995 la 63,4% în anul 2004. Comerțul, activitățile de depozitare, distribuție, administrație – gospodărie comunală, construcții au avut o evoluție rapidă, astfel încât regiunea se distanțează ca nivel de dezvoltare de celelalte regiuni, în ciuda poziției geografice nefavorabile.

Una dintre cele mai izbitoare trăsături ale creșterii economice din România în ultimii ani a fost creșterea importanței dezvoltării Regiunii București-Ilfov și în special a Municipiului București. Aceasta se aliniază tendinței care afectează toate economiile de tranziție, dar în România este mult mai evidentă datorită dimensiunilor mari ale țării atât ca populație cât și ca teritoriu.

Prezența capitalei conferă Regiunii o forță și o dinamică economică superioare celorlalte regiuni, un nivel superior al PIB-ului și o structură socială și profesională de un standard mai ridicat.

Cu o creștere susținută în ultimii șase ani (1998-2003), PIB-ul pentru Regiunea București-Ilfov (4.696,7 euro/locuitor în anul 2003) a fost de aproximativ două ori mai mare decât media la nivel național (2.420,5 euro/locuitor). În consecință și productivitatea muncii,

calculată ca raport între valoarea adăugată brută regională (VABR) și populația ocupată civilă, evidențiază faptul că Regiunea București-Ilfov prezintă cel mai înalt nivel între celelalte regiuni ale țării (9002,6 euro/persoană angajată față de media națională de 4663,0 euro/persoană angajată)*.

Mediul economic al regiunii este deosebit de atractiv datorită structurii instituționale existente, a forței de muncă calificate și a sistemului de comunicații mai dezvoltat decât în alte regiuni ale țării. Cu 8.426 milioane de euro investiții străine directe atrase până în anul 2004, ceea ce reprezintă 56,0% din totalul investițiilor străine directe la nivel național, Regiunea București-Ilfov se detașează clar față de celelalte regiuni ale țării, pe locul secund fiind Regiunea Sud-Est cu doar 11,6% din totalul investițiilor străine directe. De asemenea, densitatea IMM-urilor (numărul de IMM-uri/1000 de locuitori) înregistrează în Regiunea București-Ilfov cea mai mare valoare din țară, în anul 2004 existând 22,3% din totalul IMM-urilor la nivel național, cu 31,9% mai mult decât în anul 1998.

Potențialul și structurile economice sunt diferențiate între județ și municipiu: agricultura are o prezență dominantă în economia județului Ilfov (32,2% populație ocupată în 2004), iar economia capitalei este caracterizată de dezvoltarea sectoarelor de servicii (66,4%) și industrie (32,5%).

Sectorul serviciilor este bine dezvoltat, cu precădere în ceea ce privește telecomunicațiile, intermedierea financiară, educația și cercetarea, transportul și depozitarea, turismul și serviciile culturale, serviciile către întreprinderi (inclusive software) și comerțul. Având în vedere funcția de capitală pe care o îndeplinește Bucureștiul, administrația publică concentrează, de asemenea, un număr important de angajați.

În anul 2004 în Regiunea București-Ilfov erau active 2 parcuri industriale din totalul celor 36 înregistrate la nivel național. După forma de proprietate ambele parcuri industriale sunt private, acoperind o suprafață de 33,07 ha.

Accesul întreprinderilor la societatea informațională este încă scăzut. Doar 12,2% din întreprinderile din Regiunea București-Ilfov sunt conectate la internet, existând 13,6 computere la 100 de angajați. 60,1% din computerele întreprinderilor sunt conectate la internet.

Accesul dificil la finanțare, lipsa dotărilor infrastructurale (utilități, construcții, TIC) sunt probleme majore cu care se confruntă marea majoritatea infrastructurilor de sprijinire a afacerilor.

Infrastructura

Transport

Regiunea București-Ilfov, prin municipiul București, cel mai important nod de transport rutier-feroviar-aerian național și internațional al țării, se caracterizează printr-un înalt grad de accesibilitate, fiind situată pe cele două coridoare multi-modale europene: coridorul IV (Nădlac-Constanța) și coridorul IX (Giurgiu-Albița) planificate a fi construite în perioada imediat următoare, precum și în proximitatea Dunării (coridorul VII).

---

* Date la nivelul anului 2002

Densitatea drumurilor publice/100 km² în Regiunea București-Ilfov atingea în anul 2004 valoarea de 47,9km/km², mai ridicată în județul Ilfov (49,4km/km²) decât în București (37,8km/km²), existând însă un număr mare de drumuri publice nemodernizate în regiune (52,8% în Ilfov și 2,2% în Municipiul București). Pentru Municipiul București procentul de străzi orașenești nemodernizate (53,9% în anul 2003) este foarte mare pentru o capitală europeană și afectează desfășurarea în bune condiții a traficului rutier.

Regiunea București-Ilfov prezintă cea mai mare densitate de căi ferate la 1.000 km² de teritoriu (188,4 km/1000 km²), ceea ce înseamnă de peste 4 ori media națională (46,5 km/1000 km²). Această cifră se ridică la 676,5 km/1000 km² pentru municipiul București, ceea ce înseamnă de 14 ori media națională, municipiul București fiind punctul de plecare al celor opt magistrale feroviare ce fac legătura cu celelalte regiuni ale țării.

Accesibilitatea aeriană și multi-modală este asigurată de două **aeroporturi** internaționale: ”Henri Coandă” (Otopeni) cel mai mare aeroport internațional din România (aproape 83% din transportul total aerian de pasageri din România) și ”Aurel Vlaicu” (Băneasa).

Infrastructura de distribuție a apei potabile în regiunea București - Ilfov însuma la sfârșitul anului 2000 era de 2.179 km (98 km în județul Ilfov la care erau conectate orașele Buftea și Otopeni, precum și 19 alte localități). De asemenea, aceste așezări sunt conectate și la rețele de canalizare (astfel, la 31 decembrie 2000, rețelele de canalizare publică a regiunii însumau, 1. 873 km de conductă, din care 122 de km în Județul Ilfov).

Mediu

Din punct de vedere al protecției mediului, sistemul de canalizare din municipiul București prezintă următoarele disfuncționalități:

- Canalizarea a fost proiectată ca sistem unitar, toate apele fiind evacuate printr-o singură rețea;
- Lipsiște epurarea iar unele canale au o pantă mică, fapt care duce la depuneri și la blocaje;
- Nivelul din canale este permanent ridicat iar uneori, în cazul ploilor abundente capacitatea hidraulică a sistemului este depășită;
- Rețeaua de canalizare are o vechime foarte mare și ca atare prezintă porțiuni cu grad avansat de uzură;
- Există zone lipsite de canalizare (20% din suprafața străzilor și 9% din suprafața zonei de locuit)

Datorită neepurării apelor uzate singurul emisar al acestor ape, respectiv râul Dâmbovița este compromis aproape pe toată lungimea de la București până la vărsarea în Dunăre. Această situația nu se va schimba decât odată cu punerea în funcțiune a stației de epurare amplasată în comuna Glina.

Pădurile din regiunea București - Ilfov ocupă o suprafață de 25.583 ha, având o pondere de 14% în raport cu suprafața totală a regiunii de 182.017 ha. În municipiul București exista doar 3.712 ha terenuri cu vegetație forestieră, ceea ce reprezintă aprox. 15% din totalul suprafeței împădurite din regiune.

În județul Ilfov problemele pădurilor sunt asemănătoare cu cele situate în București, dar mai intervine un tip de agresiune și anume, tăierile ilegale practicate de cetățeni. În urma unei analize a suprafețelor spațiilor verzi, realizate în intervalul de timp 1989-2001, a rezultat că acestea s-au redus cu 49% iar nivelul vegetației s-a redus cu 51%.

Educație

Regiunea București-Ilfov reprezintă cel mai important centru educațional din România. În 2004 dispunea de 263 grădinițe, 381 unități școlare din învățământul preuniversitar și 41 instituții de învățământ superior. Totuși, un număr însemnat din unitățile școlare și preșcolare de la periferie și județul Ilfov nu îndeplinesc condițiile pentru acordarea autorizației de funcționare, neavând apă curentă și canalizare.

Prin cele 41 instituții de învățământ superior Regiunea București-Ilfov are cel mai dezvoltat mediu universitar din România și concentrează cel mai mare număr de studenți înregistrați în sistemul de învățământ superior dintre regiunile României: 190.550 dintr-un total de 620.785, reprezentând 30,7% din numărul total al studenților.

Accesul redus al populației rurale și a grupurilor dezavantajate la educație, în general și la studii superioare, în particular, dotarea insuficientă a instituțiilor de învățământ superior și școli TVET constituie încă puncte slabe ale sistemului de educație din Regiunea București-Ilfov.

Sănătate

În ultimii ani scăderea activităților sanitare a fost evidentă, înregistrând regrese atât din punct de vedere al cheltuielilor alocate cât și al calității serviciilor furnizate. Infrastructura sanitară a Regiunii București-Ilfov se află în mare parte într-o stare de degradare avansată și cu o lipsă acută de echipamente moderne generate de resursele financiare insuficiente alocate sistemului de sănătate. Potrivit datelor furnizate de Direcția de Sănătate Publică a Municipiului București, din cele 29 de spitale analizate 29% dintre ele aveau o vechime mai mare de 100 de ani și 65% mai mult de 50 de ani.

Numărul și gradul de satisfacere a populației cu personal sanitar a fost în scădere în ultimii ani. În anul 2003, asistența medicală era asigurată de 8.225 medici (1 medic la 268 persoane), 637 stomatologi (1 stomatolog la 3.463 persoane) și 17.193 personal mediu sanitar.

Servicii sociale

Una dintre cele mai importante probleme este cea privind facilitățile de îngrijire ale copiilor atunci când părinții sunt la servicii. Numărul nou-născuților este mare, dar numărul centrelor de îngrijire zilnică sau al creșelor este limitat, iar cele private sunt foarte costisitoare. 5.583 de copii sunt ocrotiți în instituții de tip familial (49.61%) sau rezidențial (50.39%). La sfârșitul anului 2004, erau 5.650 de copii cu dizabilități, dintre care 846 beneficiau de servicii de asistență socială.

Infrastructura urbană

Concentrarea populației în cartierele periferice, extinderea zonei rezidențiale prin construcții monofamiliale (vile) fac să se manifeste tot mai acut insuficiența și lipsa investițiilor în modernizarea rețelei de transport, a rețelelor de alimentare cu apă, canalizare, încălzire și în general în toate tipurile de servicii urbane.

În anul 2003, lungimea străzilor orașenești, la nivelul celor trei orașe ale Regiunii București-Ilfov era de 1.953 km, dintre acestea fiind modernizate numai 925 km, ceea ce reprezintă 47,3% din total, procent ce situează regiunea pe ultimul loc în țară.

În ceea ce privește dotarea orașelor cu utilități publice, în anul 2003 toate cele trei orașe erau conectate la rețelele de energie termică, gaze naturale și apă potabilă, multe instalații fiind însă uzate și în stare precară de funcționare.

Problemele reabilitării rețelei stradale, a înlocuirii și modernizării instalațiilor de utilități publice sunt extrem de grave, iar lipsa unei concepții unitare în această direcție face ca perspectiva transformării regiunii metropolitane într-o entitate funcțională și eficientă să devină tot mai periclitată.

Numărul mare de străzi orașenești nemodernizate (în București – 53,9%), la care se adaugă nefinalizarea șoselei de centură, precum și creșterea neîntreruptă a numărului de mașini înregistrate (387 mașini/1000 locuitori) în București determină aglomerarea traficului în zona urbană cu consecințe nedorite asupra calității vieții urbane. Scăderea considerabilă a suprafeței spațiilor verzi în București (s-a estimat că suprafața spațiilor verzi s-a înjumătățit în ultimii cinci ani, consecință a extinderii construcțiilor necontrolate) se repercutează, de asemenea, asupra calității vieții în oraș. Suprafața spațiilor verzi este în prezent de aproximativ 2,5 m²/locuitor, față de recomandările UE de circa 12m²/locuitor.

Transportul public de pasageri are o rețea extinsă și complexă realizându-se cu autobuze (44,8% din numărul total al mijloacelor de transport), tramvaie (21%), troleibuze (11,4%), metrou (22,8%). El asigură mobilitatea foarte ridicată a forței de muncă parțial din zona metropolitană, autobuzele și tramvaiele transportând cel mai mare număr de pasageri. Problema transportului de pasageri o constituie calitatea scăzută a mijloacelor de transport și dificultatea de asigurare a transportului periurban pe întreaga arie necesară.

Afluxul de populație către București, în căutarea unui loc de muncă generează o creștere supradimensionată a utilizării neplătite a serviciilor și a facilităților comunale.

Creșterea cantității de deșuri menajere de aproximativ 3,4 ori în ultimii patru ani reprezintă o altă problemă acută a regiunii, cu precădere pentru Municipiul București. Nerezolvarea sau rezolvarea lipsită de perspectivă poate crea mari disfuncționalități zonei metropolitane în perspectivă.

Potențial de dezvoltare

Prezența capitalei țării în centrul Regiunii este copleșitoare datorită mărimii populației, a forței economice și a concentrării activităților umane, a echipării fizice și instituționale. Puterea de polarizare a capitalei iradiază mult dincolo de granițele administrative ale sale.

Densitatea mare a populației și concentrarea serviciilor și activităților economice fac din Municipiul București cea mai mare piață din România, precum și una dintre cele mai mari din Sud-Est-ul Europei.

Structura economică a regiunii reflectă, de asemenea, funcțiile de servicii ale capitalei țării, în timp ce construcțiile, transportul, educația, cercetarea și sectorul TIC sunt cele mai importante sectoare ale regiunii contribuind la creșterea competitivității și potențialului de dezvoltare. Oportunitățile cheie sunt oferite de posibilitatea integrării educației, cercetării, inovării și afacerilor pentru îmbunătățirea inovării în activitățile economice, folosind resursele umane calificate și bine pregătite. Dezvoltarea economică și socială din ultimii ani a capitalei a condus la o nevoie acută de spații pentru amplasarea de noi cartiere rezidențiale, activități comerciale, etc, astfel încât granițele geografice și administrative ale orașului au devenit necorespunzătoare .

Constituirea prin lege a zonei metropolitane - zonă care există de facto, răspunde unor necesități sau oportunități determinate de evoluțiile istorice, economice, sociale și teritoriale,

care au condus la dezvoltarea legăturilor economice și demografice între București și localităților din jur aflate în zona sa de influență. Identificarea unor proiecte comune de dezvoltare și cooperare a așezărilor din cadrul zonei, ca și crearea de noi forme de organizare instituțională și de administrație va întări capacitatea acestora de a face față concurenței.

Dezvoltarea zonei metropolitane va facilita amenajarea integrată a teritoriului la nivel regional astfel încât prin aceasta să se diminueze dezechilibrele dintre capitala București și aria limitrofă (rurală, în cea mai mare parte) în planul structurii demografice, sociale și economice, în ceea ce privește transportul în comun, dotarea infrastructurală, etc. Înlăturarea sau diminuarea unor astfel de dezechilibre va conduce la o îmbunătățire a calității vieții populației. Cele mai importante acțiuni ar putea fi cele legate de transportul în comun, alimentarea cu apă, prelucrarea deșeurilor și implementarea unor proiecte investiționale.

Regiunea București-Ilfov deține un potențial turistic specific, reprezentat de capacitatea de atracție exercitată de centrul urban București, la care se adaugă valorile culturale și de medii ale zonelor adiacente capitalei, situate pe teritoriul județului Ilfov. Capacitatea de cazare a Regiunii București-Ilfov era în anul 2004 de 11.467 locuri de cazare, ceea ce reprezenta 4% din total țară. Ea a crescut din 1993 cu 25,55%, fiind printre puținele regiuni care a înregistrat creștere în această perioadă. În ceea ce privește numărul de înnoptări și sosiri, pe aceeași perioadă, acestea au scăzut dramatic cu valori de 47,6%, respectiv 34,6%.

2. ANALIZA SWOT

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> • Nivel relativ ridicat de educație, îndeosebi în Regiunile cu vechi centre universitare de tradiție (NE, V, NV, BI) • Existența unei forțe de muncă flexibile și calificată • Rețea urbană relativ densă în toate regiunile, dar în special în Regiunile Centru (51 orașe) și Sud (43 orașe) • Proximitatea piețelor vest-europene, a determinat un proces de creștere economică difuzat pe direcția vest-est (V, C, NV) • Un ușor reviriment al activităților industriale și un proces de stabilizare a întreprinderilor nou create pe platformele marilor complexe industriale restructurate (SE, BI) • Potențial pentru creștere economică rapidă în toate regiunile prin mobilizarea resurselor neutilizate • Existența „zonelor libere” economice (SE, S și V) • Creșterea în toate regiunile a contribuției IMM la realizarea PIB regional • Patrimoniul natural și antropoc diversificat, cu potențial ridicat pentru dezvoltarea eco-turismului, în toate regiunile de dezvoltare • Suprafețe vaste cu soluri fertile, în special în regiunile NE, SE și S • Rețea de drumuri publice relativ uniform distribuită pe regiuni de dezvoltare 	<ul style="list-style-type: none"> • Îmbătrânire demografică în majoritatea regiunilor, îndeosebi în V, SV, NV, Centru • Ponderea relativ redusă a populației ocupate din regiunii (între 35-43%) • Pondere mare a populației ocupate în agricultură, în majoritatea Regiunilor, dar în special în NE, S și SV • Neconcordanța calitativă și cantitativă dintre cererea și oferta de pe piața forței de muncă: NE, SE, S și parțial SV, Centru, V, BI și NV • Diminuarea populației școlare în învățământul preuniversitar în toate regiunile • Degradarea continuă a infrastructurii serviciilor de sănătate; • Insuficiența și uzura avansată a echipamentelor medicale; • Existența unor zone tradițional subdezvoltate, dependente de agricultură (NE, S, parțial SE; zonele de graniță) • Declinul economic al multor centre industrializate (minerit, industria constructoare de mașini, industria textilă) • Numărul mare de localități mono-industriale cu șomaj ridicat • Acces limitat la infrastructura de transport națională, infrastructura de comunicații și IT a majorității regiunilor, exceptând Capitala, Centru și Vest • Grad scăzut de modernizare a infrastructurii regionale și locale de transport în majoritatea regiunilor • Infrastructura socială slab dezvoltată în majoritatea regiunilor, îndeosebi în zonele rurale și în orașele mici și mijlocii • Infrastructura de afaceri insuficient dezvoltată în toate regiunile • Nivel redus al resurselor financiare la dispoziția autorităților locale, în special în privința serviciilor sociale și de educație

	<ul style="list-style-type: none"> • Facilități tehnologice și de management limitate • Acces dificil al IMM-urilor la surse de finanțare • Sisteme de canalizare și rețele de apă învechite în orașele mari și insuficiente în cele mici și mijlocii • Slaba valorificare a potențialului agricol al regiunilor • Lipsa dotărilor de tip urban (apă, canalizare, drumuri modernizate, iluminat stradal, ș.a.) în mediul rural al tuturor regiunilor • Lipsa facilităților pentru îngrijirea copiilor (NE, S, SE)
Oportunități	Riscuri
<ul style="list-style-type: none"> • Creștere economică stabilă și rapidă și conversie regională (creșterea continuă a populației ocupate în sectorul serviciilor) • Nivel scăzut de salarizare a forței de muncă, comparativ cu cel al forței de muncă din țările UE • Diversificarea activităților economice, în special în sectoarele de servicii și înaltă tehnologie • Infrastructura de afaceri finanțată prin Fondurile Structurale europene, poate impulsiona dezvoltarea economică a Regiunilor • Programele UE de finanțare a extinderii/reabilitării utilităților publice/infrastructurii de transport urbane, etc • Creșterea gradului de atractivitate a regiunilor, prin reabilitarea fostelor situri industriale și a celor degradate (pentru amenajarea de spații verzi, centre cultural-educaționale și sociale) • Potențial pentru dezvoltarea nișelor turistice: spa, turism itinerant, sporturi de iarnă și extreme • Valorificarea adecvată a poziției geografice ca punct de tranzit în rețeaua Europeană de transport • Expertiză în domeniul managementului și fluxuri monetare din partea emigranților români 	<ul style="list-style-type: none"> • Degradarea serviciilor educaționale și sociale • Emigrarea forței de muncă în statele UE • Emigrare definitivă a tinerilor specialiști • Scăderea calității vieții în mediul urban • Incapacitatea autorităților locale de a atrage fonduri pentru asigurarea cofinanțării proiectelor mari de infrastructură • Lipsa colaborărilor între întreprinderi și institutele de cercetări • Inconsistența mecanismelor fiscale cu procesul de descentralizare a responsabilităților administrative către autoritățile locale • Lipsa promovării siturilor și valorilor turistice • Infrastructura de acces limitată, către localitățile izolate cu potențial turistic • Creșterea costurilor forței de muncă • Creșterea accelerată și exagerată a prețului terenurilor în anumite centre urbane (BI, C și V) care pot descuraja investițiile • Blocaje la nivelul rețelei rutiere a Capitalei • Proceduri birocratice complicate pentru investitori • Slabă mobilitate a forței de muncă datorită slabei dezvoltări a pieței caselor

3. STRATEGIA

Strategia reflectă politica României de dezvoltare regională, conform Legii Dezvoltării Regionale (Legea nr. 315/2004) și procesul de descentralizare așa cum este detaliat în Legea Cadru privind Descentralizarea nr. 339/2004 precum și alte legi relevante. De asemenea, Strategia ia în considerare Orientările Strategice de Coeziune ale UE pentru perioada 2007–2013 și Agenda Lisabona.

Strategia detaliată în cele ce urmează s-a elaborat în concordanță cu principiul european al subsidiarității, în sensul că se bazează pe Strategiile de Dezvoltare ale Regiunilor, elaborate la nivel regional în largi grupuri de lucru parteneriale.

Strategia POR respectă prevederile Cadrului Național Strategic de Referință, contribuind la atingerea obiectivului global și a celor specifice, privind diminuarea disparităților de dezvoltare între România și celelalte state membre ale UE. Programul Operațional Regional abordează cele 4 priorități ale CNSR, având legătură cu aproape toate problemele de dezvoltare evidențiate. Deși dezvoltarea resurselor umane nu este una dintre arii de intervenție ale POR, se asigură complementaritatea prin abordarea problemelor de infrastructură din acest domeniu.

Fundamentare

Strategia dezvoltării regionale decurge din problemele-cheie identificate în analiza socio-economică a regiunilor și în cadrul acestora, a județelor :

- Creșterea disparităților de dezvoltare între Regiunea București-Ilfov și celelalte Regiuni
- Dezvoltarea neechilibrată între Estul și Vestul țării, respectiv între Regiunile Nord-Est, Sud-Est, Sud, Sud-Vest și Regiunile Vest, Nord-Vest, Centru
- Subdezvoltarea cronică este concentrată în Regiunea Nord-Est, la granița cu Moldova și în Regiunea Sud, de-a lungul Dunării
- Existența unor importante disparități intraregionale care reflectă structura mozaicală a dezvoltării economice: în interiorul Regiunilor coexistă zone subdezvoltate cu zone relativ dezvoltate
- Declinul masiv al orașelor mici și mijlocii, îndeosebi al orașelor mono industriale, generat de restructurarea industrială
- Grad scăzut de atractivitate a majorității Regiunilor
- Declinul socio-economic a numeroase centre urbane mari și diminuarea rolului lor în dezvoltarea arealelor adiacente
- Experiență insuficientă în managementul programelor de dezvoltare regională/ locală

3.1 OBIECTIVE

Obiectivul general

Obiectivul general al strategiei naționale de dezvoltare regională a fost definit în concordanță cu analizele economice și sociale precum și cu analiza SWOT, care au identificat problemele de dezvoltare regională cu care se confruntă România.

Obiectivul general îl constituie accelerarea creșterii economice a tuturor regiunilor României, cu prioritate a celor mai slab dezvoltate, astfel încât, la sfârșitul perioadei de programare,

raportul între cea mai dezvoltată și cea mai slab dezvoltată Regiune, în termeni de dezvoltare infrastructurală și a mediului de afaceri, să se diminueze.

Acest obiectiv se va realiza printr-o alocare a fondurilor diferențiată pe regiuni, în funcție de gradul de dezvoltare și printr-o strânsă coordonare cu acțiunile realizate în cadrul celorlalte Programe Operaționale.

Strategia regională va da prioritate regiunilor rămase în urmă și a zonelor mai puțin dezvoltate din cadrul regiunilor mai prospere. Scopul este de a aloca fonduri acelor domenii de intervenție, măsuri și proiecte care au o influență directă și puternică asupra dezvoltării regionale și locale, pentru:

- Creșterea competitivității regiunilor ca locații pentru afaceri
- Dezvoltarea infrastructurii economiilor regionale/locale
- Reabilitarea centrelor urbane cu potențial de creștere economică

Obiective specifice

Pentru atingerea obiectivului general al priorității de dezvoltare regională, strategia se articulează în jurul următoarelor **obiective specifice**:

- Îmbunătățirea gradului general de atractivitate și accesibilitate a regiunilor
- Creșterea competitivității regiunilor ca locații pentru afaceri
- Valorificarea potențialului turistic, istoric și cultural al regiunilor și creșterea contribuției acestor domenii la dezvoltarea regiunilor
- Creșterea rolului economic și social al centrelor urbane

Implementarea acestei priorități va conduce, în ultimă instanță, la diminuarea disparităților interregionale precum și a disparităților în interiorul regiunilor, între mediul urban și rural, între centrele urbane și arealele adiacente, iar în cadrul orașelor, între zonele atractive pentru investitori și cele neattractive, printr-o mai bună utilizare a sinergiilor regionale.

Scopul POR este de a atinge obiectivul general și cele specifice prin completarea intervențiilor naționale și sectoriale cu acțiuni cu specific regional și subregional, în vederea sprijinirii și promovării creșterii economice. Prin asigurarea unei bune coordonări a complementarității acțiunilor regionale și sectoriale se va realiza un efect sinergic.

3.2. AXE PRIORITARE TEMATICE

Dezvoltarea echilibrată a tuturor regiunilor țării se va realiza printr-o abordare integrată, bazată pe o combinație a investițiilor publice în infrastructura locală, politici active de stimulare a activităților de afaceri și sprijinirea valorificării resurselor locale, pe următoarele axe prioritare tematice:

- **Îmbunătățirea infrastructurii publice regionale și locale**
- **Consolidarea mediului de afaceri regional și local**
- **Dezvoltarea turismului regional și local**
- **Dezvoltarea urbană durabilă**
- **Asistență tehnică**

3.2.1 Axa Prioritară 1: Îmbunătățirea infrastructurii regionale și locale

Obiective

Această axă prioritară vizează crearea unor condiții infrastructurale de bază mai bune în domeniul infrastructurii de transport și infrastructurii sociale, în scopul creșterii atractivității și accesibilității regiunilor și impulsivării dezvoltării economice și sociale a regiunilor, îndeosebi a regiunilor mai slab dezvoltate, precum și a unor zone în declin, din regiuni mai prospere.

Existența infrastructurii de transport, educație și sănătate constituie o precondiție esențială pentru realizarea obiectivului Strategiei Lisabona privind creșterea economică și a gradului de ocupare a populației.

Principalele **domenii de intervenție** identificate în cadrul infrastructurii de transport și sociale, sunt:

- Reabilitarea/modernizarea rețelei județene și locale de transport
- Reabilitarea/modernizarea/dezvoltarea infrastructurii serviciilor de sănătate, sociale și de siguranță publică
- Reabilitarea /modernizarea/dezvoltarea infrastructurii educaționale

3.2.1.1 Reabilitarea/modernizarea infrastructurii județene și locale de transport

Obiective

Obiectivul acestui domeniu de intervenție urmărește mai buna conectare a regiunilor și a diferitelor zone la drumurile naționale și europene și diminuarea timpului de acces la aceste drumuri, precum și legături rutiere mai bune între și în interiorul regiunilor pentru a facilita mobilitatea populației și a forței de muncă, și dezvoltarea relațiilor de cooperare economică între regiuni și/sau între centrele urbane cu impact direct asupra dezvoltării economice teritoriale echilibrate.

Fundamentare

Schimbarea survenită în structura economiei românești, procesul de integrare europeană a acesteia și implicit accesul la piețele vest europene, au modificat radical direcția fluxurilor de mărfuri și de călători, determinând o creștere constantă a volumului acestora. În același timp, au crescut și standardele privind calitatea rețelei de transport, în condițiile introducerii unor reglementări mai stricte privind protecția mediului.

Acest domeniu de intervenție, prin rolul pe care îl are în economia regiunilor, constituie un domeniu prioritar, întrucât reprezintă o precondiție a dezvoltării regiunilor și a unor zone mai izolate în cadrul acestora (județe).

Investițiile în infrastructura de transport vor facilita mobilitatea populației și a bunurilor, reducerea costurilor de transport de mărfuri și călători, îmbunătățirea accesului pe piețele regionale, creșterea eficienței activităților economice, economisirea de energie și timp, creând condiții pentru extinderea schimburilor comerciale și implicit a investițiilor productive, îmbunătățirea accesului populației la serviciile de sănătate, asistență socială și educație.

Dezvoltarea rețelelor de transport va facilita, de asemenea, cooperarea interregională și va contribui semnificativ la creșterea competitivității întreprinderilor/firmelor și a mobilității forței de muncă, și, prin urmare, la o dezvoltare mai rapidă a României pe ansamblu, dar și a fiecărei regiuni în parte.

Având în vedere nevoile specifice și nivelul lor de dezvoltare, cu o infrastructură de transport insuficient și slab competitivă, necorespunzătoare cerințelor pieței Uniunii Europene, dar și a stadiului actual al globalizării, este de așteptat ca rentabilitatea și valoarea adăugată a investițiilor în infrastructură să fie ridicată.

Acest domeniu de intervenție contribuie, astfel, la realizarea obiectivelor Cadrului Național Strategic de Referință și sunt în concordanță cu Orientările Strategice Comunitare ale Politicii de Coeziune care prevăd necesitatea îmbunătățirii accesibilității și atractivității regiunilor.

Conectarea drumurilor județene la rețeaua drumurilor naționale și la rețeaua TEN prevăzută a se realiza prin POR, are implicații asupra dezvoltării regionale, atrăgând în circuitul economic zone cu o dezvoltare structurală deficitară. În acest sens, investițiile se vor concentra îndeosebi în acele zone unde dificultățile cadrului natural, evoluțiile istorice și economice au împiedicat o dezvoltare adecvată a infrastructurii de transport.

Aceste rețele de drumuri vor contribui, pe termen mediu, la creșterea fluxurilor de capital, a mobilității forței de muncă, a accesibilității spre și în interiorul țării determinând o dezvoltare durabilă a acestora și evident, la crearea de noi oportunități de locuri de muncă, inclusiv în zonele rurale.

Operațiuni orientative:

- Reabilitarea și modernizarea rețelei de drumuri județene care fac legătura cu rețelele naționale de drumuri și căi ferate, rețelele europene de transport (TEN-T), complementare infrastructurii de transport prevăzute a fi realizate prin Programul Operațional Sectorial de Transport. Se creează astfel condițiile de bază care să permită regiunilor/zonelor rămase în urmă să atragă fluxuri investiționale și să impulsioneze creșterea competitivității regiunilor
- Reabilitarea /modernizarea drumurilor județene care conectează infrastructura inter-modală de interes național cu rețeaua națională pot fi de asemenea eligibile dacă nu sunt finanțate în cadrul POS Transport și dacă se demonstrează importanța lor regională²¹
- Reabilitarea și modernizarea rețelei de drumuri județene și locale care să faciliteze legăturile între principalele centre urbane, precum între acestea și arealele limitrofe, pentru a crea condițiile de bază care să permită regiunilor rămase în urmă să atragă fluxuri investiționale în perioada următoare, în scopul asigurării unei dezvoltări economice și teritoriale echilibrate; aceste rețele de drumuri vor facilita mobilitatea și accesul populației la locuri de muncă, servicii medicale, educație, cultură, recreere, cât și fluidizarea transportului de mărfuri
- Reabilitarea drumurilor județene și locale care duc spre zone și localități slab dezvoltate, ocolite până acum de investitori, pentru a le reintroduce în circuitul economic.
- Reabilitarea rețelei de drumuri de interes local pentru eliminarea blocajelor rutiere și traversarea, în condiții de siguranță, a localităților

²¹ Accesul de la Aeroportul Iași, conectând această infrastructură națională intermodală cu rețeaua națională rutieră, reprezintă un bun exemplu pentru tipul de proiect descris

- Reabilitarea și modernizarea aeroporturilor și porturilor regionale/locale, care nu sunt prevăzute a fi realizate prin Programul Operațional Sectorial de Transport.

Indicatori

Indicatori de Program	Unitate de măsură	Nivelul de Baza	An de bază	Sursă	Obiectiv (2013)
Lungimea drumurilor județene reabilite/modernizate	Km	-	2004	Rapoarte Monitorizare POR /Rapoarte evaluare	4000
Lungimea străzilor orășenești reabilite/modernizate	Km	14.643	2004	Rapoarte Monitorizare POR /Rapoarte evaluare	-
Aeroporturi de interes regional/local reabilite/modernizate	Nr. proiecte	-	-	Rapoarte Monitorizare POR /Rapoarte evaluare	-
Porturi de interes regional/local reabilite/modernizate	Nr. proiecte	-	-	Rapoarte Monitorizare POR /Rapoarte evaluare	-
Reducerea timpului de transport pe drumurile reabilite	Minute	-	-	Anchete de teren	-

3.2.1.2 Reabilitarea/ modernizarea /dezvoltarea infrastructurii serviciilor de sănătate, sociale și de siguranță publică

Obiective

Obiectivul acestui domeniu de intervenție urmărește îmbunătățirea capacității și calității serviciilor de asistență medicală, sociale și de siguranță publică a tuturor regiunilor.

Fundamentare

Dezvoltarea economică a Regiunilor poate fi susținută sau împiedicată de calitatea serviciilor de sănătate, a serviciilor sociale, a celor de siguranță publică și asistență de urgență acordate populației. De aceea, investițiile realizate prin Programul Operațional Regional au ca scop îmbunătățirea calității și ridicarea acestor servicii la standarde europene, cu implicații asupra gradului de sănătate și al participării populației la piața muncii, precum și în ceea ce privește gradul general de atractivitate a regiunilor.

În România, cadrul strategic pentru acordarea acestor servicii este constituit de strategiile sectoriale în domeniu, respectiv de Legea pentru reformă în domeniul sănătății, Strategia pentru organizarea serviciilor sociale și de Conceptul strategic pentru dezvoltarea infrastructurii de siguranță publică și asistență medicală prespitalicească de urgență.

Aceste strategii sunt în concordanță cu “Orientările Strategice Comunitare pentru perioada 2007-2013”, care prevăd necesitatea reducerii disparităților în ceea ce privește calitatea și gradul de acces al populației la servicii de sănătate și servicii sociale la nivel regional.

Populația României este afectată de incapacitatea sistemului de sănătate de a face față nevoilor. Infrastructura spitalicească precară și lipsa dotărilor cu echipamente obligă în multe cazuri populația să călătorească pentru consultații în alte județe, sistemul de servicii sociale nu este suficient dezvoltat, iar dotările infrastructurale sunt de slabă calitate. Sistemul de

intervenții pentru situații de urgență, inclusiv pentru intervenții pre-spitalicești nu este dotat cu echipamente suficiente și nu poate face față cerințelor în timp util. Nivelul de încredere al populației în serviciile de care poate beneficia este scăzut, iar plățile în afara sistemului de asigurări de sănătate sunt o practică frecvent întâlnită. Toate acestea conduc la nesiguranță privind accesul la servicii de sănătate de calitate.

Această situație necesită investiții în trei domenii importante – infrastructura de sănătate, reabilitarea infrastructurii pentru servicii sociale, precum și dezvoltarea și dotarea unei rețele regionale (cu baze județene) pentru intervenții în situații de urgență.

Arii de intervenție:

Reabilitarea și modernizarea infrastructurii serviciilor de sănătate

Strategia națională de sănătate publică vizează dezvoltarea unui sistem de prevenire și tratare modern, performant, accesibil tuturor categoriilor de persoane afectate, precum și a unui sistem eficient de servicii de urgență. Infrastructura acestor servicii se situează mult sub standardele europene, iar lipsa unui management adecvat și a investițiilor a determinat un proces continuu de deteriorare.

Pentru refacerea echilibrului între serviciile de medicină primară și cele de medicină secundară, afectate de evoluția sistemului sanitar din ultimii ani, un rol important îl are dezvoltarea serviciilor ambulatorii (de spital și de specialitate). Acestea au un rol esențial în creșterea rolului preventiv al serviciilor de sănătate.

Este de așteptat ca extinderea ambulatoriilor și dotarea lor cu aparatură modernă de investigații, recuperare și fizioterapie și chiar de tratament, să mute centrul de greutate al tratamentului din spitale, unde costurile sunt mari iar controlul lipsește, să rezolve marea majoritate a cazurilor, iar internările să se facă numai pentru cazurile grave, chirurgicale și pe cât posibil cât mai aproape de ziua intervenției, durata spitalizării reducându-se la jumătate.

De asemenea, amplasarea ambulatoriilor în spitale sau în apropierea acestora și nu în centre de diagnostic și tratament izolate, este de natură să ducă la îngrijiri de calitate, cu costuri scăzute, datorită echipamentelor și personalului medical de înaltă calificare din spitale și să asigure securitatea actului medical.

Serviciile de urgență din spitale, precum și spitalele de urgență sunt suprasolicitate și încărcate cu cazuri care nu fac neapărat obiectul asistenței de urgență, ci reprezintă mai degrabă o tendință socială, care, pentru a fi contracarată, va necesita ani de zile. Prin urmare, pentru eficientizarea sistemului, precum și pentru preluarea și tratarea la cele mai înalte standarde a urgențelor grave, strategia națională în domeniul sănătății prevede dezvoltarea unei rețele de 8 spitale regionale, destinate cu precădere tratării urgențelor și cazurilor foarte grave.

Programul Operațional Regional sprijină implementarea strategiei națională de eficientizare a serviciilor de sănătate, prin modernizarea și echiparea ambulatoriilor, precum și prin modernizarea și echiparea secțiilor de urgență ale spitalelor regionale, în funcție de particularitățile și nevoile locale și regionale.

Identificarea, la nivel regional, a ambulatoriilor care necesită modernizări și dotări cu echipamente, precum și a spitalelor cu rol de spital regional se va realiza în concordanță cu

prioritățile stabilite în Strategia Națională de Sănătate Publică, în Strategiile și Planurile de Dezvoltare ale Regiunilor, precum și în conformitate cu reglementările Legii pentru reformă în domeniul sănătății.

Operațiuni orientative:

- Reabilitarea, modernizarea și echiparea ambulatoriilor de specialitate și ambulatoriilor din spitale, inclusiv lucrări de consolidare împotriva cutremurelor;
- Modernizarea și echiparea secțiilor de urgență din cadrul spitalelor regionale, inclusiv lucrări de consolidare împotriva cutremurelor.

Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii serviciilor sociale

Integrarea grupurilor dezavantajate pe piața muncii constituie un domeniu important de acțiune prevăzut de Orientările Strategice Comunitare pentru perioada 2007-2013, precum și de Strategia Națională pentru dezvoltarea Serviciilor Sociale.

Strategia națională prevede reorganizarea sistemului serviciilor sociale și acordarea de servicii sociale și rezidențiale, într-un mod integrat, grupurilor vulnerabile. Aceste servicii vor fi acordate prin centrele sociale și rezidențiale, care se vor afla în aceeași arie teritorială și sub aceeași coordonare administrativă.

Analizele au evidențiat situația precară a infrastructurii centrelor sociale și rezidențiale, și necesitatea realizării de investiții în reabilitarea, modernizarea și dotarea acestora. Prin Programul Operațional Regional pot fi finanțate aceste investiții în centrele sociale și rezidențiale. Se așteaptă ca implementarea unor astfel de proiecte să aibă rezultate pozitive, nu numai din punct de vedere umanitar, dar și prin atragerea pe piața muncii a numeroase persoane aflate în dificultate.

La nivel local au fost identificate clădirile care pot primi destinația de centre sociale. Acestea vor acorda o gamă variată de servicii, cu scopul de a ajuta persoanele în dificultate, începând cu primirea lor necondiționată în acest centru, până la rezolvarea problemelor specifice cu care acestea se confruntă, temporar sau permanent (materiale, financiare, culturale, juridice și administrative, relaționale, ocupaționale, medicale).

Centrele sociale vor funcționa pe principiul “one-stop-shop” și vor furniza diverse tipuri de servicii: sociale (masă, integrare culturală, etnică, religioasă), juridic-administrative, orientare și acompaniere pentru piața muncii pentru diverse grupuri dezavantajate (tinerii peste 18 ani care părăsesc centrele de plasament, persoanele cu dizabilități care pot desfășura activități productive, familii monoparentale, femei abuzate, copii aflați în dificultate), analiză, diagnoză medicală și tratament, informare și prevenire, petrecerea timpului liber (sălile de lectură, precum și spațiile destinate organizării de activități extra-curriculare/artistice). Vor funcționa, de asemenea, ateliere școală și ateliere de lucru.

În același timp, aceste centre vor funcționa și ca centre de zi pentru persoane dependente sau copii cu dizabilități care pot fi lăsați în grija unui personal specializat, astfel încât, pe timpul zilei, ceilalți membri ai familiei (cu precădere femeile) să își poată desfășura activitatea în mod obișnuit (serviciu, școală etc.).

Dezvoltarea centrelor sociale va fi completată de investiții în centrele rezidențiale, asigurându-se astfel un cadru complet al asistenței sociale. Personalul centrelor sociale va

urmări ca persoanele asistate să beneficieze atât de asistență pe parcursul zilei, cât și de cazare. Centrele rezidențiale vor oferi servicii de cazare aceluiași categorii de grupuri vulnerabile ca și centrele sociale.

Centrele rezidențiale vor beneficia de lucrări pentru îmbunătățirea calității infrastructurii și dotărilor, astfel încât persoanele cu probleme sociale să poată beneficia de condiții adecvate pentru a se putea reintegra în societate și participa activ pe piața muncii.

Pentru eficientizarea și standardizarea acestor servicii integrate, vor fi dezvoltate parteneriate locale (spitale, farmacii, școli generale și profesionale, centre de plasament, agenții de ocupare și formare profesională, supermarket-uri, centre sociale și rezidențiale, etc.) și, mai ales, conceptul de voluntariat.

Identificarea la nivel regional a clădirilor destinate centrelor sociale și rezidențiale care vor necesita reabilitări, modernizări și dotări cu echipamente se va realiza în concordanță cu prioritățile stabilite prin Strategia Națională privind Serviciile Sociale, precum și cu nevoile identificate prin Strategiile și Planurile de Dezvoltare ale Regiunilor, în condițiile respectării reglementărilor legale în domeniu.

Operațiuni orientative:

- Reabilitarea și/sau modernizarea, precum și echiparea centrelor sociale, inclusiv lucrări de consolidare împotriva cutremurelor;
- Reabilitarea și/sau modernizarea, precum și echiparea centrelor rezidențiale, inclusiv lucrări de consolidare împotriva cutremurelor.

Dezvoltarea infrastructurii pentru siguranță publică și situații de urgență

Conceptul Strategic Național privind organizarea intervențiilor în situații de urgență, de acordare a asistenței medicale de urgență și a primului ajutor calificat, prevede îmbunătățirea capacității și calității sistemului siguranței publice prin crearea a opt baze regionale. Acestea vor fi localizate la nivel regional, în județul cu cea mai multă experiență în acest domeniu, de unde vor fi coordonate intervenții integrate în caz de dezastre majore.

Programul Operațional Regional va susține acest obiectiv strategic prin investiții în achiziționarea de echipamente specifice, atât pentru dezvoltarea celor 8 baze operaționale regionale care vor înlesni intervenții integrate în caz de dezastre sau accidente (rutiere, etc.), cât și pentru îmbunătățirea dotării bazelor județene existente, în funcție de specificul diferitelor zone (expuse cutremurelor, inundațiilor, eroziunii).

Este de așteptat ca dezvoltarea acestui sistem organizatoric, concomitent cu îmbunătățirea dotărilor cu echipamente, să conducă la creșterea gradului de siguranță a populației și la primirea ajutorului de urgență calificat în timpul cel mai scurt.

Operațiuni orientative:

- Dezvoltarea și dotarea celor 8 baze operaționale regionale;
- Îmbunătățirea dotărilor bazelor operaționale de la nivelul fiecărui județ.

Indicatori

Indicatori de Program	Unitate de măsură	Nivelul de Baza	An de bază	Sursă	Obiectiv (2013)
Unități medicale reabilitate /echipate	Nr	-	-	Rapoarte Monitorizare POR /Rapoarte evaluare	-
Unități servicii sociale reabilitate /echipate	Nr	-	2006	Rapoarte Monitorizare POR /Rapoarte evaluare	270
Nr. unități mobile echipate pentru intervenții de urgență	Nr	0	2006	Rapoarte Monitorizare POR /Rapoarte evaluare	510
Scăderea timpului mediu de răspuns al unităților mobile (minute)	Min.	Până la 30' – 45' în mediul rural Până la 20' în zone urbane	2005	Rapoarte Monitorizare POR /Rapoarte evaluare Anchete de teren	Până la 12' în mediul rural Până la 8' în mediul urban
Creșterea numărului utilizatorilor serviciilor susținute prin investiții – total/pe tip de servicii	Nr.	-	-	Rapoarte Monitorizare POR /Rapoarte evaluare Anchete de teren	-

3.2.1.3 Reabilitarea /modernizarea/ dezvoltarea infrastructurii educaționale**Obiective**

Obiectivul acestei intervenții îl constituie creșterea calității infrastructurii educaționale și a dotărilor școlilor, în principal cu echipamente moderne de TIC, pentru asigurarea unui proces educațional la standarde europene, stimularea populației școlare să frecventeze școlile, și crearea premiselor pentru ca piața muncii să beneficieze de o forță de muncă educată și calificată, echilibrat distribuită la nivel regional.

Fundamentare

Principiile politicii naționale în domeniul educației, constau în: asigurarea accesului egal la educație, asigurarea calității procesului educativ și sprijinirea pregătirii și a formării continue a forței de muncă.

Calitatea serviciilor educaționale este direct legată de starea și calitatea infrastructurii în care se desfășoară actul educațional. Având în vedere perioada lungă de subfinanțare, starea actuală a infrastructurii de educație este deficitară, iar investițiile necesare depășesc fondurile disponibile. Mai mult, catastrofele naturale din ultimul an au afectat foarte multe școli, ceea ce a condus la creșterea nevoii de reabilitare.

Starea infrastructurii educaționale este și mai precară în zonele în declin economic, cu probleme economice și sociale acute, unde școala a devenit mai puțin atrăgătoare pentru copii,

școlile fiind etichetate „de mâna a doua”, ceea ce îndepărtează profesorii calificați. Educația contribuie așadar în mod surprinzător, la fenomene de marginalizare și excluziune socială în loc să favorizeze diminuarea lor.

Începând cu anul 2003, învățământul obligatoriu a fost extins de la opt la zece ani, ceea ce a condus la creșterea cererii precum și la o suprasolicitare a infrastructurii liceelor și a școlilor tehnice și profesionale. Clasele a noua și a zecea pot fi absolvite ori la liceu ori în școlile de artă și meserii (instituții tehnice și profesionale).

Accesul la educație al copiilor din localități cu economii în declin, în special din mediul rural, și medii sociale vulnerabile (în special rromi) este dificil nu numai din cauza infrastructurii școlare proaste, ci și din cauza distanțelor mari până la cele mai apropiate școli (copii fiind nevoiți să plece în alte localități pentru a studia), lipsa mijloacelor de transport, a unor spații școlare de cazare în apropierea școlilor (sau, dacă există, sunt insuficiente), în condițiile în care părinții aflați în multe situații în șomaj de lungă durată, nu pot plăti serviciile de transport existente sau să închirieze spații de cazare. În pofida unor măsuri luate de guvern, participarea la acest nivel educațional este încă scăzută pentru acești copii. Așadar, pentru asigurarea accesului la educație a copiilor din localități și medii sociale vulnerabile, crearea campusurilor educaționale este cuprinsă în Strategia Națională Educațională ca fiind o prioritate pentru soluționarea problemelor de acces la învățământ a tuturor copiilor în vârstă de școlarizare.

Dotarea școlilor cu echipamente IT este de asemenea la un nivel modest, comparativ cu alte țări și, dat fiind importanța acestor dotări, sunt necesare investiții importante în acest domeniu. Analiza situației existente relevă necesitatea realizării de astfel de investiții în învățământul secundar, care, fiind obligatoriu, poate asigura un acces egal al copiilor la utilizarea calculatoarelor.

Învățământul preșcolar nu este obligatoriu, dar este o etapă foarte importantă pentru integrarea copiilor în procesul educațional. Legea educației (modificată în 2003) prevede obligativitatea inspectoratelor școlare și a autorităților locale să ofere spații pentru grupele pregătitoare de preșcolari. Capacitatea grădinițelor este insuficientă, multe cereri de înscriere sunt respinse sau copiii sunt primiți în condiții de supraîncărcare și neprimitoare. De aceea se impune extinderea și / sau reabilitarea / modernizarea grădinițelor și dotarea corespunzătoare a acestora astfel încât copiii să beneficieze de condiții adecvate.

Activitățile propuse prin POR sunt în concordanță cu direcțiile strategice ale strategiei naționale în domeniul educației și cercetării, elaborată sub coordonarea MEdC. Strategia acoperă o arie mai largă de priorități care vor contribui la creșterea calității în educație. Fondurile Structurale completează efortului național în procesul de îmbunătățire a calității procesului educațional, inclusiv prin îmbunătățirea infrastructurii educaționale preuniversitare.

De asemenea, aceste activități sunt în concordanță și cu prevederile Orientărilor Strategice Comunitare pentru perioada 2007 – 2013, linia strategică *Locuri de muncă mai multe și mai bune*, care prevede activități concrete pentru creșterea calității și eficacității sistemului educațional și de training.

Elementele de fundamentare prezentate justifică finanțarea prin POR a infrastructurii școlare din învățământul preuniversitar, care pune practic bazele calificării forței de muncă și susține dezvoltarea regională.

Arii de intervenție:**Îmbunătățirea infrastructurii educaționale de bază și a dotării școlilor (inclusiv echipamente IT)**

Unitățile publice educaționale sunt finanțate din bugetul de stat. Bugetul alocat educației a crescut la 6% din PIB (începând cu anul 2006). Conform Legii 500/2002 privind finanțele publice, Ministerul Educației decide bugetul alocat investițiilor în acest sector precum și cel alocat Inspectoratelor Școlare Județene. Fondurile sunt în mare parte utilizate pentru implementarea reformei din învățământ, achiziționarea de manuale subvenționate, etc. Investițiile fizice în unitățile preuniversitare – reconstrucție, reparații, întreținere - sunt în responsabilitatea autorităților locale. Acestea finanțează aceste lucrări din resurse proprii și din fonduri alocate pentru servicii sociale (conform Legii învățământului 84/1995).

Starea generală a echipamentelor și a clădirilor, precum și a facilităților, este precară, ceea ce indică o evidentă subfinanțare a sectorului. Multe școli necesită lucrări de reabilitare și dotare cu echipamente educaționale, cărți și documentații.

Au fost atrase importante fonduri prin programe cu finanțare externă, pentru investiții în școli, dar cu toate acestea, nu se acoperă necesarul de reabilitare al infrastructurii educaționale din România. După cum s-a mai menționat, calamitățile naturale din ultimii ani au crescut necesarul de reabilitare al infrastructurii școlare.

În mare parte unitățile școlare nu sunt dotate corespunzător pentru a facilita accesul elevilor cu dizabilități. În POR sunt prevăzute investiții pentru echipamente și utilități speciale pentru elevii cu dizabilități, aceste intervenții contribuie de asemenea la integrarea socială acestor elevi.

Dotarea cu echipamente TIC este scăzută și nivelul de dotare TIC / elev pe diferite niveluri de educație indică un grad mai bun de dotări al nivelului superior. Se estimează că diferența va scădea ca urmare a concentrării investițiilor în învățământul preuniversitar.

În cadrul acestei activități se vor realiza proiecte de investiții în reabilitarea / dotarea infrastructurii educaționale preșcolare, primare, a învățământului secundar inferior și superior.

Criteriile de selecție a școlilor pentru realizarea de astfel de investiții vor utiliza experiența din implementarea unor proiecte similare.

Operațiuni orientative:

- Reconstrucție, extindere și consolidare de clădiri (toate tipurile de infrastructură pentru educație preuniversitară);
- Îmbunătățirea sistemelor de încălzire centrală și facilități sanitare;
- Modernizarea utilităților și serviciilor auxiliare în cadrul școlilor;
- Mobilă și echipamente educaționale pentru clase, laboratoare și biblioteci;
- Mijloace de transport pentru elevi (inclusiv pentru elevi cu dizabilități);
- Facilități pentru elevi cu dizabilități;
- Echipamente și utilități speciale pentru elevi cu dizabilități
- Dotări cu echipamente IT - PC.

Sprijinirea dezvoltării „campusurilor educaționale”

În România (2003), învățământul obligatoriu a fost extins de la opt la zece ani, ceea ce a mărit populația în vârstă de școlarizare și a făcut să crească presiunea asupra infrastructurii existente. Această măsură care este firește în concordanță cu cerințele de dezvoltare economică a țării, este dificil de implementat în orașele mici și mijlocii și îndeosebi în mediul rural, întrucât nu există spații școlare suficiente și personal calificat, iar cele existente nu sunt dotate corespunzător. Multe din școlile din mediul rural nu pot asigura școlarizarea elevilor pentru învățământul obligatoriu de zece ani. În aceste condiții, copiii trebuie să învețe încă doi ani în școli situate la mare depărtare de mediul de rezidență, ceea ce presupune fie existența unor servicii de transport școlar, fie existența unor spații de cazare în localitățile respective.

Strategia în domeniul educației prevede soluționarea acestei situații prin crearea - așa numitor „campusuri educaționale”. Aceste campusuri sunt gândite să integreze în același perimetru toate activitățile procesului educațional (predare, practică, activități sociale, activități recreative, etc) prin concentrarea clădirilor educaționale și a serviciilor (gruparea activităților educaționale și de suport în anumite zone). Un campus include, așadar: școala, facilități de cazare pentru elevi și profesori, cantină, bibliotecă, ateliere speciale pentru dezvoltarea capacităților practice, săli de sport; aceste facilități pot fi folosite atât pentru formare inițială, cât și pentru formare continuă și pot fi adaptate nevoilor locale.

Din analizele efectuate a rezultat un necesar de aproximativ 480 campusuri, care vor fi create din diferite surse de finanțare. Prin POR se prevede crearea a 170 campusuri educaționale, care vor fi repartizate în concordanță cu cerințele SNDR, de dezvoltare echilibrată a țării, astfel încât se vor crea mai multe campusuri în orașele mici și mijlocii din regiunile mai slab dezvoltate (PIB / loc sub media țării), iar în cadrul regiunilor mai prospere, în orașele mici și mijlocii din județele cu o dezvoltare mai slabă (PIB / loc sub media regiunii).

Pentru sprijinirea copiilor și îmbunătățirea accesului lor la finalizarea studiilor liceale este încurajată localizarea campusurilor în ariile urbane în declin industrial. Se vor ținti liceele și școlile de artă și meserii. Unele componente ale campusului (ex. școli și facilități de ucenicie) pot fi folosite nu doar pentru formare inițială, dar și pentru activități de formare continuă sau formarea adulților.

Nucleele acestor campusuri vor fi școlile de artă și meserii care califică populația școlară în meserii cerute de piața locală/regională a muncii și pot asigura, în perspectivă, infrastructura necesară „centrelor de învățare continuă”, în special în zone rurale și alte tipuri de zone dezavantajate.

Aceste campusuri sunt complementare prin acțiunile implementate prin Programul Operațional Dezvoltarea Resurselor Umane.

Operațiuni orientative:

- reconstrucția, extinderea și consolidarea clădirilor localizate în cadrul campusurilor (școli, ateliere, internate, cantine, baze sportive)
- dotări
- modernizarea utilităților și a serviciilor auxiliare
- echipamente pentru clase, laboratoare, ateliere și biblioteci

Indicatori

Indicatori de program	Unitate	Nivelul de Baza	An de baza	Sursă	Țintă (2013)
Școli reabilitate / dotate	Nr	-	-	Rapoarte Monitorizare POR /Rapoarte evaluare	400
Campusuri reabilitate / dotate	Nr	44	2006	Rapoarte Monitorizare POR /Rapoarte evaluare	170
Creșterea rate de participare la procesul educațional	%	-	-	INS / MEdC / Rapoarte Monitorizare POR /Rapoarte evaluare	-
Scăderea ratei de abandon școlar timpuriu	%	23,6	2005	INS / Rapoarte Monitorizare POR /Rapoarte evaluare	10

3.2.2 Axa Prioritară 2: Consolidarea mediului de afaceri regional și local**Obiective**

Obiectivul general al acestei priorități îl constituie creșterea competitivității economiilor locale și regionale și susținerea creșterii economice prin utilizarea potențialului endogen al regiunilor - resurse naturale, materii prime, resurse umane. Acest obiectiv vizează, în principal, crearea și/sau îmbunătățirea structurilor regionale și locale de afaceri, sprijinirea activităților antreprenoriale de interes regional și local, cu prioritate microîntreprinderile inovative și dezvoltarea serviciilor de sprijinire a afacerilor.

Fundamentare

Economiile locale și regionale în România sunt adesea slab inovative și concentrate regional. Unul dintre motive îl reprezintă insuficienta corelare a instituțiilor de cercetare & dezvoltare, active la nivel regional, cu noile nevoi ale comunităților locale de afaceri. Autoritățile locale pot propune, în cadrul competențelor lor de dezvoltare regională și locală, inițiative specifice, având ca scop impulsivarea parteneriatelor în domeniul cercetării & dezvoltării pe care să le adapteze și să le utilizeze la prioritățile și nevoile lor locale.

Existența structurilor de afaceri reprezintă un factor esențial pentru creșterea atractivității regiunilor ca locații pentru investiții în activități economice și sociale. Gradul redus de dezvoltare a infrastructurii de afaceri în multe regiuni și localități reprezintă principalul motiv pentru declinul economic.

Investițiile în structuri moderne de afaceri, cu prioritate în regiunile mai puțin dezvoltate ale României, dar și în zone cu potențial de creștere economică reprezintă un instrument cheie pentru diminuarea disparităților de dezvoltare între regiuni și localități, ceea ce va contribui la creșterea gradului de competitivitate a țării, în contextul Uniunii Europene lărgite, precum și la o mai bună integrare a economiei naționale în economia europeană. Având structuri de afaceri moderne, regiunile pot beneficia de avantaje competitive, prin utilizarea resurselor lor specifice, până acum neutilizate sau subutilizate și mobilizarea întregului potențial productiv de care dispun, contribuind astfel la convergența regiunilor României cu celelalte state membre ale UE.

De asemenea, este necesar, ca în contextul strategiei revizuite de la Lisabona, să se investească și în modernizarea sectoarelor productive locale și regionale, prin sprijinirea mediului antreprenorial și înlesnirea creării de noi firme (business start-ups), în special microîntreprinderi, sprijinirea transferului de noi tehnologii către întreprinderi de interes local

și regional, precum și crearea de relații parteneriale între acestea și institutele de cercetare și dezvoltare tehnologică regionale. Aceste parteneriate pot valorifica sinergiile care se creează între aceste două entități, în concordanță cu „Strategiile Regionale de Inovare” (SIR)²² în curs de elaborare la nivelul fiecărei Regiuni, care conțin inclusiv orientări privind cererea pieței.

Structurile de afaceri regionale trebuie completate cu servicii de sprijinire a afacerilor. Serviciile de sprijinire a afacerilor, în special cele pentru firmele nou create (start-ups) și microîntreprinderi au un rol esențial în asigurarea sustenabilității noilor afaceri.

Domenii principale de intervenție

- Dezvoltarea structurilor de sprijinire a afacerilor specifice fiecărei regiuni
- Susținerea inițiativelor antreprenoriale locale

3.2.2.1 Dezvoltarea structurilor de sprijinire a afacerilor specifice fiecărei regiuni

Activitățile POR se vor axa pe sprijinirea regiunilor în a își crea și dezvolta propriile structuri de afaceri de interes regional, menite să atragă mai ales IMM - uri.

Aceste structuri de sprijinire a afacerilor sunt destinate dezvoltării activităților economice din zonele afectate de restructurare industrială, dar și din alte zone cu potențial de polarizare a dezvoltării regionale, oferind condiții propice dezvoltării IMM productive, ceea ce va contribui la dezvoltarea economică și la crearea de locuri de muncă într-o diversitate de areale, atât subdezvoltate, dar și în areale aflate în plin proces de ascensiune economică.

Sprijinirea structurilor de afaceri în cadrul fiecărei regiuni implică și extinderea și crearea de noi locații destinate dezvoltării întreprinderilor inovative, care desfășoară și activități de cercetare. În contextul în care acestea au nevoie de infrastructură specifică, acces la utilități, servicii, este esențial să se creeze locații noi și să se extindă cele deja operaționale, astfel încât întreprinderile inovative să beneficieze de sprijin logistic care să le accelereze dezvoltarea. Prin POR vor fi sprijinite financiar următoarele structuri de afaceri: parcuri industriale, științifice, tehnologice, de afaceri și platforme logistice. Pentru finanțarea acestor structuri prin POR vor fi elaborate scheme de ajutor de stat.

O preocupare importantă a POR va consta în reabilitarea siturilor industriale. Localizarea vechilor industrii afectează mediul din zone nodale ale teritoriului, foarte multe zone industriale fiind create în cele mai favorabile areale geografice, în ceea ce privește apropierea de căi de comunicație²³ și locuințe. Refacerea acestor areale industriale favorizează nu numai protecția mediului, dar reprezintă în același timp un avantaj pentru eficientizarea noilor investiții, deoarece dispun de o infrastructură care trebuie îmbunătățită și nu total reînnoită. Nu este lipsit de importanță faptul că aceste areale industriale, în care s-a stopat activitatea economică, sunt răspândite pe întreg teritoriul țării și creează o imagine care nu este de natură a atrage investitori, chiar dacă, avantajul localizării în aceste foste situri industriale este evident datorită în primul rând rețelelor de utilități publice (apă, gaze, canalizare, etc).

²² Strategiile de Inovare Regională (SIR) – Regiunile României sunt în proces de elaborare a Strategiilor Regionale de Inovare, cu finanțare Europeană. Ele sunt concretizate prin Planuri de Acțiune și identificare de proiecte de interes regional și local. Este de menționat că regiunea Vest a elaborat o astfel de strategie și un Plan de Acțiune pentru implementarea ei.

²³ Infrastructură de bază care necesită îmbunătățiri, nu reabilitare. În termeni economici, luând în considerare criteriul eficienței, decizia de a investi în aceste zone reprezintă o opțiune viabilă.

Operațiuni orientative:

- **Crearea și/sau extinderea** diferitelor tipuri de structuri regionale de sprijinire a afacerilor, corespunzător strategiilor și planurilor de dezvoltare ale regiunilor: reabilitarea/extinderea sistemului de străzi din interiorul locației, crearea/extinderea capacității sistemului de utilități²⁴ din interiorul parcului, prin renovarea /modernizarea/demolarea clădirilor foarte vechi, precum și prin diseminarea tehnologiei TIC, care asigură premisele dezvoltării mediului de afaceri. De asemenea, va fi necesară dotarea pe scară largă cu echipamente hardware, programe software, precum și cu platforme de comunicare care presupun extinderea rețelelor broadband, a celor din fibră optică, diseminarea sistemelor informatice integrate. Totodată, prin intermediul POR, structurile de sprijinire a afacerilor vor beneficia și de servicii de consultanță.
- **Reabilitarea site-urilor industriale:** În sinergie cu alte activități, reabilitarea zonelor industriale se va adresa zonelor industriale părăsite/abandonate sau insuficient folosite, care au fost în prealabil supuse unui program de depoluare (SOP Mediu) și se va axa pe reabilitarea propriu-zisă, constând în eliminarea sau reciclarea deșeurilor existente în locațiile respective, reabilitarea infrastructurii (drumuri de acces, rețeaua de străzi interne, rețele de alimentare cu apă, gaze naturale, electricitate, rețele de canalizare, clădiri) și redarea lor circuitului economic, respectiv companiilor interesate de astfel de locații, propice dezvoltării afacerilor, inclusiv crearea de parcuri tehnologice și industriale, etc.

3.2.2.2 Susținerea inițiative antreprenoriale locale

Finanțarea start-up-urilor și a microîntreprinderilor de interes local/ regional are ca scop sprijinirea continuării procesului de restructurare și redresarea economică a zonelor aflate în declin, îndeosebi a orașelor mici și mijlocii, prin crearea de noi locuri de muncă, întrucât au flexibilitatea necesară să se adapteze cerințelor unei economii de piață dinamice.

Prin Programul Operațional Regional se va sprijini crearea de microîntreprinderi și start-up-uri care desfășoară activități productive și sau de servicii și contribuie la diversificarea structurii economice a Regiunilor. Ele vor fi ajutate să-și îmbunătățească accesul la noile tehnologii și inovații, ceea ce oferă, în timp, posibilitatea tinerilor oameni de știință să-și valorifice mai ușor invențiile și, în acest fel, să nu mai părăsească țara. Aceasta abordare va facilita accesul micilor întreprinzători la resurse financiare pentru achiziționarea de tehnologii și comercializarea produselor.

Inițiativele antreprenoriale au fost sprijinite și în cadrul Programului Phare - Coeziune Economică și Socială - 2000, prin care s-au derulat două scheme de finanțare: o schemă de granturi pentru finanțarea întreprinderilor noi, microîntreprinderilor și start-up-urilor și o schemă de consultare și instruire pentru IMM. Implementarea acestor scheme s-a realizat de structura națională cu atribuții în domeniul dezvoltării regionale (Agenția Națională pentru Dezvoltare Regională, Ministerul Dezvoltării și Prognozei și Ministerul Integrării Europene) și Agențiile de Dezvoltare Regională. Ca urmare, există deja o experiență în agenții de implementarea acestor tipuri de proiecte.

În ceea ce privește serviciile de sprijinire a afacerilor, intervențiile prin POR se vor concentra pe acordarea unor servicii diversificate și de înaltă calitate start-up-urilor și microîntreprinderilor, constând între altele în servicii IT, sisteme de analiză a datelor

²⁴ Se referă la stații de tratare a apei, unitățile de furnizare a energiei și a gazului, sistemul de canalizare ș.a.m.d.

economice privind evoluția mediului de afaceri, servicii de consultanță doar pentru beneficiarii (start –up-urile și microîntreprinderile) care sunt eligibile prin POR, îmbunătățirea accesului acestora la resurse financiare pentru a achiziționa echipamente moderne de producție, sisteme de management moderne etc.

Operațiunile orientative:

- Achiziționarea de tehnici moderne de producție, procesare și comercializare;
- Achiziționarea de echipamente pentru îmbunătățirea procesului de producție;
- Sisteme IT (programe și echipamente);
- Metode și procese de producție moderne;
- Aplicarea inovațiilor și tehnologiilor în activitatea curentă a firmelor;
- Diversificarea serviciilor de consultanță furnizate afacerilor (precum: marketing, managementul de proiect, servicii financiare, publicitate, lansare de afaceri virtuale, etc.)

Se va lua în considerare avantajele competitive regionale și disparitățile între Regiuni în nivelul investițiilor brute.

Se va acorda prioritate acelor sectoare economice cu potențiale avantaje competitive, identificate de Regiunile de Dezvoltare

Indicatori

Indicatori de program	Unitate de măsură	Nivelul de Baza	An de bază	Sursă	Obiectiv (2013)
Structuri de afaceri sprijinite (parcuri industriale, tehnologice, logistice, parcuri de afaceri)	Nr.	36	2006	INS	30
Site-uri industriale reabilitate	Nr.	-	2006		8
Start-up –uri sprijinite	Nr.	-	2006		2700
Microîntreprinderi sprijinite	Nr.	368.426	2004	INS	
Total investiții în structuri de afaceri (parcuri industriale, tehnologice, logistice, parcuri de afaceri)	Mil-Euro	-	2006		218
Site-uri industriale reabilitate	Mil -Euro	-	2006		200
Investiții pentru start-up-uri și microîntreprinderi	Mil-Euro	-	2006		418

3.2.3 Axa Prioritară 3: Dezvoltarea turismului regional și local

Obiective

Obiectivele planificate a se realiza prin implementarea acestei axe a Programului Operațional Regional vizează în principal crearea unor surse suplimentare de venit la nivel regional/local și crearea de noi locuri de muncă, prin mai buna valorificarea a patrimoniului istoric, natural

și cultural în toate regiunile, iar în cadrul acestora în zonele mai izolate, cu potențial turistic ce poate contribui la dezvoltarea lor economică și scoaterea lor din izolare.

Fundamentare

Strategia Națională de Dezvoltare Regională, elaborată pe baza Planurilor de Dezvoltare Regională și Cadru Național Strategic de Referință 2007-2013 au identificat dezvoltarea turismului ca o prioritate de dezvoltare regională, dat fiind potențialul turistic existent în toate regiunile. Acest potențial justifică sprijinul financiar acordat reabilitării infrastructurii zonelor turistice și valorificării patrimoniului natural, istoric și cultural, pentru includerea acestora în circuitul turistic și promovarea lor în scopul atragerii turiștilor.

Dezvoltarea turismului este în deplină concordanță cu Orientările Strategice Comunitare, întrucât implementarea acestei axe prioritare contribuie la îmbunătățirea gradului de atractivitate a regiunilor și la crearea de noi locuri de muncă.

Investițiile în turism și cultură vor permite regiunilor de dezvoltare să folosească avantajele oferite de potențialul lor turistic și patrimoniul cultural în identificarea și consolidarea identității proprii, pentru a-și îmbunătăți avantajele competitive în sectoare cu valoare adăugată mare și conținut calitativ și cognitiv ridicat, atât pe piețe tradiționale cât și pe piețe noi, în formare.

Turismul creează oportunități de creștere economică regională și locală și contribuie la crearea de noi locuri de muncă prin valorificarea patrimoniului cultural și natural, specific fiecăreia din cele opt regiuni de dezvoltare, inclusiv din zonele marginale, dezavantajate din punct de vedere economic și social. De asemenea, o parte importantă din noile locuri de muncă create constituie o oportunitate regională pentru ocuparea forței de muncă feminine.

Valorificarea atracțiilor turistice din diferitele zone ale țării poate contribui la creșterea economică a unor centre urbane în declin sau zone rurale periferice, prin favorizarea apariției și dezvoltării firmelor locale, transformând areale cu competitivitate economică scăzută în zone atractive pentru investitori.

Activitatea turistică creează cerere pentru o gamă largă de bunuri și servicii, achiziționate ulterior de turiști și companii de turism, inclusiv bunuri și servicii produse de alte sectoare economice (comerț, construcții, transporturi, industria alimentară, confecții și încălțăminte, industria mică și de artizanat).

Dezvoltarea turismului va ține cont de principiile dezvoltării durabile, în sensul conservării și protejării patrimoniului natural și cultural, dar și al reducerii presiunii antropice asupra mediului, inerentă în condițiile practicării turismului pe scară largă.

Creșterea numărului de turiști, așteptată în condițiile dezvoltării turismului, va suprasolicita mediul înconjurător, afectând echilibrul ecosistemului. Presiunea asupra mediului va fi ținută sub control în regiunile cu un patrimoniu natural deosebit, pentru a permite valorificarea acestuia într-o manieră durabilă și printr-o repartizare spațială uniformă a activităților turistice.

În toate regiunile de dezvoltare, valorificarea atracțiilor turistice este în mare parte limitată de calitatea infrastructurii de mediu, a serviciilor, în general, și a serviciilor de cazare și agrement, în special, toate acestea constituind obstacole în dezvoltarea turismului

Este de așteptat ca implementarea acestei axe prioritare a POR, prin îmbunătățirea infrastructurii zonelor turistice și a serviciilor de cazare și agrement, să determine creșterea calitativă, la standarde europene, a ansamblului condițiilor de practicare a turismului, cu impact direct asupra creșterii cererii de turism pentru România, ca destinație turistică europeană.

Principalele domenii de intervenție:

- Restaurarea și valorificarea patrimoniului istoric și cultural
- Valorificarea resurselor turistice naturale în contextul unei dezvoltări durabile
- Creșterea calității serviciilor turistice de cazare și agrement

Aceste domenii de intervenție au ca scop sprijinirea valorificării unor importante categorii de resurse turistice: cultural - istorice și resursele naturale.

3.2.3.1 Restaurarea și valorificarea patrimoniului istoric și cultural

Turismul cultural reprezintă unul dintre domeniile importante ale turismului, situându-se atât înaintea piețelor tradiționale cât și a altor nișe turistice, cum ar fi artele. Cercetările au indicat că turiștii care practică turismul cultural cheltuiesc cu 38 % mai mult pe zi și au o durată a sejurului cu 34% mai lungă decât turiștii care practică forme tradiționale de turism²⁵.

Pentru România este deosebit de important să se conserve ceea ce a rămas din moștenirea culturală a diferitelor regiuni ale țării, care au fost grav afectate în timp. Ne referim aici la clădiri istorice, monumente, muzee, teatre, lucrări istorice de artă. Aceste inițiative de conservare culturală, propuse de autoritățile locale, vor trebui însoțite de o consistentă planificare, care să conserve (și unde este posibil să restaureze) centrele istorice ale orașelor, menținerea stilului arhitectonic tradițional și conservarea orașelor istorice medievale.

Operațiuni orientative:

- **Restaurarea, protecția și conservarea patrimoniului cultural regional/ local, cu evident potențial turistic;** posibile proiecte: „Cetăți medievale” - renovare clădiri patrimoniu (refacerea cetăților medievale în cadrul unui program integrat, conținând reabilitarea cetăților, a legăturilor rutiere până la aceste cetăți, promovare, etc.); „Vechile Capitale ale României”, „Mănăstirile Dobrogei”, Moldovei și Bucovinei, Olteniei, Transilvaniei și Apusenilor, „Vestigii romane”, situri arheologice etc.
- **Centre cultural-istorice vechi ale orașelor,** cu potențial turistic semnificativ (restaurarea clădirilor cu elemente arhitectonice tradiționale, rețeaua stradală, centre culturale, muzee, parcuri, drumuri, etc) pentru introducerea lor în circuite turistice.
- **Introducerea în circuitul turistic a obiectivelor UNESCO²⁶**

²⁵ US tourist figures 2001

²⁶ Bisericile cu picturi murale din nordul Moldovei, Mănăstirea Hurezi, Satele cu biserici fortificate din Transilvania, Cetățile dacice fortificate, Centrul istoric Sighișoara, Ansamblul de biserici de lemn din Maramureș, Rezervația Biosferei Delta Dunării

3.2.3.2 Valorificarea resurselor turistice naturale în contextul dezvoltării durabile

Turismul în natură, practicat într-o manieră durabilă, dă naștere unor activități variate și permite creșterea durabilității ambientale și economice ale activităților turistice. Având în vedere faptul că 30% din suprafața României este ocupată de munți, se poate aprecia că turismul montan reprezintă o oportunitate pentru practicarea de activități turistice pe toată durata anului, unele dintre acestea chiar cu caracter de “turism de nișă”.

Exploatarea turistică durabilă a ariilor protejate se poate realiza prin practicarea unui turism controlat, prin distribuirea echilibrată a turiștilor în toate perioadele anului (reducând astfel și efectul indus de sezonalitate). În plus, acest deziderat va fi realizat prin implementarea unui sistem eficient de rezervări on-line, care permite atât cunoașterea cât mai reală a numărului de turiști care doresc să viziteze o arie protejată cât și monitorizarea permanentă a presiunii asupra mediului, activități desfășurate în concordanță cu planurile de management pentru rețeaua NATURA 2000 .

Valorificare resurselor naturale turistice se va realiza prin urătoarele **operațiuni orientative**:

- **Valorificarea resurselor naturale** (exemple: canioane, chei, peșteri lacuri glaciare, vulcani noroioși) prin construirea de drumuri de acces, amenajarea traseelor turistice (inclusiv de alpinism și escaladă), parcări, poteci marcate, drumuri pietonale, adăposturi, piste pentru cicloturism, amenajări specifice zonei montane și costiere, etc.
- **Valorificarea potențialului turistic montan** prin construirea infrastructurii necesare: drumuri, refugii alpine, trasee drumeție, amenajare pârtii de schi existente și dezvoltarea de noi pârtii, cu echipările aferente, în conformitate cu normele europene privind siguranța turistului, instalații de transport pe cablu, posturi Salvamont etc.
- **Stațiuni turistice**²⁷ -proiecte integrate: restaurarea clădirilor cu elemente arhitectonice tradiționale, reabilitări stradale, drumuri la obiective turistice; amenajarea bazelor de tratament; amenajări specifice diferitelor tipuri de turism și agrement turistic etc.

Peste o treime din apele minerale ale Europei sunt localizate în România. De altfel, prin stațiunea Băile Herculane, atestată documentar încă de pe vremea romanilor (secolul 2 e.n.) România poate fi considerată, pe bună dreptate, una din țările fondatoare ale turismului balnear. Circa 160 de stațiuni balneare - unele de talie europeană, altele de interes local - reprezintă tot atâtea posibilități de a trata o serie de afecțiuni reumatismale, nervoase, etc.

3.2.3.3 Creșterea calității serviciilor turistice de cazare și agrement

În prezent, România dispune de un număr suficient de spații de cazare, care au, însă, un grad înaintat de uzură, corelat cu un nivel scăzut al gradului de modernizare, situație întâlnită îndeosebi în cazul structurilor de cazare de două și trei stele, construite în perioada 1975-1980.

De aceea, ținând cont și de evoluțiile globale ale pieței turistice, este absolut necesară creșterea standardelor de calitate a spațiilor de cazare de tipul hotelurilor, moteluri și campinguri, cabane și hoteluri pentru tineret, structuri de cazare pe vapoare/pontoane. În plus, aceleași atribute caracterizează și structurile de agrement turistic, care furnizează facilitățile de petrecere a timpului liber.

²⁷ Conform Anexei nr. 2 din H.G. nr. 1307 / 2004.

Operațiuni orientative:

- Creșterea calității serviciilor de cazare²⁸, prin reabilitarea / modernizarea / dotarea structurilor de cazare²⁹
- Crearea / reabilitarea structurilor de agrement turistic (ex. amenajare piscine, terenuri de mini-golf, tenis, paint-ball, etc.)

Indicatori

Indicator	U.M.	Nivelul de bază	Anul de bază	Sursa	Obiectiv (2013)
Număr proiecte finanțate în domeniul turismului	Nr.	-	2006	Rapoarte Monitorizare POR /Rapoarte evaluare	300
Firme sprijinite în domeniul turismului	Nr.	-	2007	Rapoarte Monitorizare POR /Rapoarte evaluare	1400
Creșterea numărului de turiști (milioane)	Nr.	5,805	2005	NIS	+15%
Creșterea numărului de înnoptări (milioane)	Nr.	18,37	2005	NIS	+5%

3.2.4 Axa Prioritară 4: Dezvoltare urbană durabilă**Obiectiv**

Această axă prioritară are ca scop creșterea rolului centrelor urbane în dezvoltarea economică regională și locală prin regenerarea / revitalizarea orașelor mici și mijlocii sau a unor areale din orașele mari, în scopul diminuării disparităților existente.

Fundamentare

Concentrarea populației, a activităților economice și culturale în orașe și rolul acestora ca noduri de transport justifică concentrarea investițiilor în regenerarea fizică, îmbunătățirea mediului antreprenorial, a calității mediului și a serviciilor sociale din centrele urbane. De aceea, este esențială sprijinirea centrelor urbane mici și mijlocii pentru ca acestea să-și îndeplinească funcțiile urbane, mai ales în cazul acelor centre urbane polarizatoare, care au legături intense cu arealele înconjurătoare și a căror dezvoltare este dependentă de aceste centre. În același timp, nivelul de dezvoltare al unei regiuni este direct influențat de nivelul de dezvoltare al centrelor urbane mari, prin multitudinea de funcții de grad superior pe care acestea le îndeplinesc, acestea acționând ca „motoare” ale creșterii economice regionale. Ca urmare, revitalizarea anumitor cartiere cu probleme ale centrelor urbane mari este necesară pentru a nu agrava problemele sau altera funcțiile pe care acestea le au de îndeplinit.

Schimbările economice care au survenit în România după 1990 s-au reflectat între altele într-un proces de restructurare a industriei țării, care a avut ca efect reducerea activităților economice din centrele urbane afectate și, în consecință, la disponibilizarea unui număr

²⁸ inclusiv în mediul rural, în cazul structurilor de cazare cu mai mult de 10 camere, în complementaritate cu activitățile finanțate în cadrul POS Agricultură și Dezvoltare Rurală

²⁹ sunt eligibile spre finanțare următoarele structuri de cazare: hoteluri, moteluri și campinguri, cabane și hoteluri pentru tineret, structuri de cazare pe vapoare / pontoane

important de salariați. Ca urmare, s-a înregistrat scăderea veniturilor populației, reducerea investițiilor publice în infrastructura de bază și deteriorarea situației sociale din centrele urbane. Toate acestea s-au reflectat în scăderea calității vieții locuitorilor din mediul urban.

Cele mai afectate de acest fenomen sunt orașele mici și mijlocii, adesea monoindustriale, în care declinul întreprinderii principale a generat o diminuare a funcțiilor urbane și chiar tendințe de ruralizare. În cazul orașelor mai mari sau cu structură economică mai diversificată, închiderea unei întreprinderi a determinat creșterea disparităților (din punct de vedere socio-economic) dintre arealul în care se localiza aceasta și celelalte areale ale orașului. Acest areal s-a adăugat astfel celorlalte areale ale orașului, caracterizate de degradare fizică, economică și socială, sporind disparitățile din interiorul orașului respectiv și afectând atractivitatea și competitivitatea acestora.

Experiențele europene anterioare (URBAN I, URBAN II) au arătat că abordarea integrată a problemelor economice, sociale și de mediu din arealele urbane (cartiere) degradate, a fost o metodă de succes pentru rezolvarea acestora și obținerea unei dezvoltări urbane durabile. Aceasta abordare a constat în sprijinirea simultană a activităților de renovare fizică a mediului urban cu cele de reabilitare a infrastructurii de bază, precum și cu acțiuni pentru dezvoltarea economică, creșterea competitivității și ocupării, integrarea grupurilor etnice în condițiile protejării mediului.

Avantajul acestei abordări integrate constă în faptul că se pot rezolva simultan o serie de probleme între care există relații de interdependență și care afectează și arealele adiacente zonei de intervenție propriu-zise.

În acest context, axa prioritară a POR privind dezvoltarea urbană sprijină implementarea proiectelor integrate de dezvoltare durabilă a comunităților urbane întrucât aceasta contribuie la atingerea obiectivului specific al POR, anume creșterea rolului economic și social al centrelor urbane, în concordanță cu obiectivele Strategiei Naționale pentru Dezvoltare Regională și Cadrului Național Strategic de Referință, precum și cu Orientările Strategice Comunitare pentru următoarea perioadă de programare 2007-2013.

În cadrul acestui domeniu de intervenție vor fi finanțate numai proiecte integrate de regenerare urbană a arealelor urbane cu probleme ("zone de acțiune urbană"), clar delimitate spațial în cadrul orașelor.

Acest tip de proiecte vor cuprinde acțiuni de reabilitare a mediului construit degradat, de dezvoltare a activităților antreprenoriale pentru ocuparea forței de muncă, precum și acțiuni de promovarea a incluziunii sociale.

Operațiuni orientative din cadrul acestei axe prioritare vor fi implementate numai prin intermediul proiectelor integrate conținând:

Reabilitarea mediului construit

Reabilitarea fizică a centrelor urbane și a spațiilor publice este deosebit de importantă pentru creșterea calității vieții locuitorilor și încurajează stabilirea de noi activități economice.

Unele areale urbane au o infrastructură învechită, care face față cu greu cerințelor populației. Această situație se reflectă în calitatea vieții locuitorilor și descurajează localizarea

activităților economice în arealele respective. Este cazul deopotrivă al zonelor periferice și zonelor vechi, centrale ale orașelor, unde clădiri de mare valoare istorică, culturală și artistică sunt abandonate sau într-o stare avansată de degradare. De asemenea, aceste zone înregistrează un grad ridicat de deteriorare a spațiilor publice: străzi cu pavaj/asfalt deteriorat, iluminat stradal incomplet și/sau inadecvat, suprafață redusă a parcurilor și zonelor de recreere, etc.

În anii '70 și '80, pentru a satisface cererea mare pentru locuințe, în majoritatea orașelor s-au construit cartiere de locuințe multi-familiale. Lipsa investițiilor ulterioare au determinat un proces continuu de degradare a acestora astfel încât în prezent se caracterizează printr-o stare avansată de uzură, cu consecințe negative asupra sănătății populației.

Pentru regenerarea fizică a arealelor urbane cu probleme vor fi sprijinite activități de finalizare și/sau renovare a clădirilor abandonate (și pregătirea lor pentru noi tipuri de activități economice și sociale), reabilitarea patrimoniului istoric, industrial și cultural, demolare a clădirilor și/sau structurilor aflate într-o stare avansată de degradare, care nu aparțin patrimoniului național cultural.

Alt tip de activități necesare regenerării arealelor urbane degradate sunt dezvoltarea și/sau reabilitarea infrastructurii și utilităților publice urbane, respectiv reabilitarea străzilor orașenești, inclusiv a infrastructurii aferente și refacerea spațiilor publice și a diferitelor tipuri de infrastructurii urbane (pavaje, trotuare, iluminat public etc.).

Prin proiectelor integrate se vor reabilita situri abandonate (situri industriale abandonate, terenuri neutilizate) pentru noi folosințe, care împreună cu activitățile de renovare a locuințelor, inclusiv reabilitarea termică a acestora, vor determina creșterea calității vieții locuitorilor din arealele urbane cu probleme.

Sprijinirea antreprenoriatului

Pentru a asigura sustenabilitatea proiectelor integrate de regenerare urbană se va sprijini dezvoltarea mediului antreprenorial, pentru impulsivarea activităților economice și crearea de noi locuri de muncă, având impact și asupra creșterii competitivității arealelor urbane vizate. Legat de sprijinirea IMM, autoritățile locale știu cel mai bine ce tipuri de activități economice ar fi necesare pentru valorificarea resurselor locale, materiale și umane.

Asigurarea sustenabilității regenerării zonelor urbane implică susținerea activităților antreprenoriale prin furnizarea ajutorului financiar și a serviciilor de consiliere pentru IMM-uri, crearea incubatoarelor de afaceri, sprijinirea creării și dezvoltării rețelelor locale de servicii.

Promovarea incluziunii sociale

Satisfacerea nevoilor sociale specifice revine sectorului public, fiind o atribuție fundamentală a acestuia. Satisfacerea acestor nevoi s-a dovedit a fi o importantă sursă de creștere a gradului de ocupare și a calității vieții locuitorilor, precum și un real sprijin în încercarea de a asigura egalitatea de șanse între bărbați și femei, prin oferirea de servicii care îi ajută să-și satisfacă atât îndatoririle lor profesionale cât și cerințele familiale: centre pentru îngrijirea copiilor și a bătrânilor, asistență pentru persoane cu deficiențe, minori, etc.

Diminuarea excluziunii sociale necesită acțiuni de îmbunătățire a accesului la locuri de muncă, servicii și pregătire pentru grupurile sociale defavorizate, inclusiv săraci și șomeri pe termen lung, dar și imigranți, minorități etnice și tineri.

Un instrument cheie în realizarea inserției pe piața forței de muncă a grupurilor dezavantajate și marginalizate îl reprezintă asigurarea pregătirii și dezvoltarea aptitudinilor persoanelor aparținând acestor grupuri.

De asemenea, se urmărește corectarea deficiențelor actuale legate de echipamentele și facilitățile sportive și de agrement, pentru a îmbunătăți calitatea vieții locuitorilor.

Activitățile sprijinite pentru combaterea excluziunii sociale se încadrează în două mari categorii: a) *investiții* în infrastructura socială (centre de îngrijire a copiilor, aziluri pentru bătrâni și centre de asistență pentru persoanele cu deficiențe, etc), în facilități și puncte de atracție culturală, sportive și de petrecere a timpului liber (facilități pentru jocuri sportive, crearea și/sau conservarea spațiilor pentru recreere, facilități și centre pentru tineret, etc). în echipament de informare și comunicare (în vederea utilizării de către cetățeni a noilor tehnologii) și b) *training* vizând dezvoltarea de abilități profesionale pentru grupurile marginalizate (șomeri, minorități etnice, tineri, etc), acțiuni pentru creșterea siguranței și prevenirea criminalității, investiții în echipamente informatice și de comunicații (promovarea folosirii de către cetățeni a noilor tehnologii), etc.

Implicarea cetățenilor și a principalilor actori locali în proiectarea, implementarea și monitorizarea programelor constituie o condiție pentru a asigura eficiența proiectelor și o mai bună corelare a acestora cu nevoile locale.

Indicatori

Tipul Indicatorului	U.M.	Nivelul de Bază	Anul de bază	Sursa	Obiectiv final (2013)
Proiecte de regenerare urbană finanțate	Nr	-	2007	Rapoarte Monitorizare POR / Rapoarte evaluare	40
Locuitori care beneficiază de proiectele integrate	Nr	-	2007	Rapoarte Monitorizare POR / Rapoarte evaluare Anchete de teren	800.000
Locuri de muncă create în zonele de acțiune urbană Anchete de teren	Nr	-	2007	Rapoarte Monitorizare POR / Rapoarte evaluare	3.000

3.2.5 Axa Prioritară 5: Asistență Tehnică

Obiectiv

Obiectivul acestei axe prioritare îl constituie sprijinirea implementării transparente și eficiente a Programului Operațional Regional.

Fundamentare

Pentru ca Programul Operațional Regional să fie implementat în cele mai bune condiții și să se asigure calitatea și gradul de coerență al acțiunilor, precum și utilizarea eficientă a fondurilor alocate acestui program, este necesar ca Autoritatea de Management și Organismele Intermediare să fie sprijinite prin intermediul asistenței tehnice.

Asistența tehnică se acordă conform prevederilor art. 44 al propunerii Regulamentului Consiliului privind dispozițiile generale pentru Fondul European de Dezvoltare Regională, Fondul Social European și Fondul de Coeziune, prezentată de Comisie (COM(2004)492 final, 14.7.2004), referitor la asistența tehnică acordată Statelor Membre, în care se menționează: *“pentru fiecare program operațional, fondurile pot finanța activități de pregătire, management, monitorizare, evaluare, informare și control, precum și activitățile pentru întărirea capacității administrative privind implementarea Fondurilor Structurale”*

Pentru a defini asistența tehnică necesară implementării Programului Operațional Regional, s-a luat în considerare Sistemul de Implementare al Programului Operațional Regional, integrat în documentul ce va fi transmis Comisiei Europene pentru începerea negocierilor.

Conform Hotărârii Guvernului Nr 402/2004, Autoritatea de Management pentru Programul Operațional Regional a fost desemnat Ministerul Integrării Europene, prin intermediul Direcției Generale pentru Dezvoltare Regională, iar conform Hotărârii Guvernului Nr. 243/2006 s-a constituit Autoritatea de Management pentru Programul Operațional Regional.

Organismele intermediare pentru implementarea domeniilor de intervenție ale Programului Operațional Regional sunt cele opt Agenții pentru Dezvoltare Regională. Contractele de servicii privind delegarea de atribuții vor fi încheiate pe toată durata programului de către Autoritatea de Management a POR cu fiecare Agenție de Dezvoltare Regională. Contractele vor include condiții referitoare la:

- Structura organizațională a organismelor intermediare și separarea funcțiilor;
- Păstrarea unui nivel corespunzător al personalului calificat și monitorizarea programelor de instruire
- Menținerea rețelelor informatice
- Atingerea unui standard recunoscut de management

Principalele domenii de intervenție

Sprijinirea implementării, managementului și evaluării Programului Operațional Regional

Sprijinirea activităților de publicitate și informare privind POR

3.2.5.1 Sprijinirea implementării, managementului și evaluării Programului Operațional Regional

Implementarea eficientă a Fondurilor Structurale, în special în prima perioadă de programare, necesită implicarea activă a organismelor desemnate să gestioneze Programul Operațional Regional.

Prin intermediul acestui domeniu de intervenție vor fi sprijinite pregătirea, selecția, evaluarea, auditul și monitorizarea activităților, precum și a proiectelor realizate pentru implementarea POR.

Atât Autoritatea de Management cât și Organismele Intermediare trebuie să se preocupe de îmbunătățirea calificării personalului și organizarea cursurilor de pregătire pentru a face față noilor cerințe impuse de managementul Programului Operațional Regional. Prin intermediul acestei domenii de intervenție se vor finanța programe de pregătire și dacă este necesar, schimburi de experiență, inclusiv organizarea de vizite de studiu în alte țări membre ale Uniunii Europene. Acest domeniu de intervenție vizează pregătirea și salarizarea personalului contractual, precum și a experților în vederea realizării unei implementări și a unui management eficient al POR.

De asemenea, achiziția și instalarea echipamentului necesar pentru implementarea POR va avea o importanță deosebită. Prin intermediul Programului Operațional Asistență Tehnică vor fi achiziționate calculatoarele necesare în cadrul Autorității de Management și a organismelor intermediare pentru punerea în funcțiune a SMIS.

Prin intermediul acestui domeniu de intervenție se vor finanța costurile Comitetului de Monitorizare pentru Programul Operațional Regional și a altor comitete implicate în implementarea programului, care se vor forma pe structurile existente, prin completarea componenței acestor organisme.

Operațiuni orientative:

- Sprijinirea Autorității de Management și a Organismelor intermediare (inclusiv costuri de personal) pentru implementarea diferitelor etape ale POR, inclusiv pregătirea, selecția, monitorizarea, evaluarea, controlul și audit
- Achiziția și instalarea echipamentelor IT și birotice necesare pentru managementul și implementarea programului
- Sprijinirea organizatorică și logistică a Comitetului de Monitorizare a POR și a altor Comitete implicate în implementarea programului
- Evaluarea POR, inclusiv evaluările pentru proiectele implementate
- Elaborarea de studii pentru fundamentarea POR
- Cheltuieli salariale ale personalului contractual implicat în pregătirea, selecția, evaluarea, monitorizarea și controlul programului
- Organizarea de seminarii și cursuri de training în vederea îmbunătățirii cunoștințelor personalului din cadrul Autorității de Management și a Organismelor Intermediare

3.2.5.2 Sprijinirea activităților de publicitate și informare privind POR

Regulamentul privind Fondurile Structurale stabilește că Autoritatea de Management este responsabilă pentru acțiunile de informare privind Programul Operațional Regional, în special pentru informarea potențialilor beneficiari, corpuri profesionale, parteneri socio-economici, organizații ce promovează egalitatea dintre bărbați și femei, organizații nonguvernamentale și a publicului larg despre oportunitățile oferite de asistența acordată de Comunitatea Europeană. Obiectivul îl reprezintă îmbunătățirea cunoștințelor privind impactul intervențiilor POR și analizarea aspectelor specifice intervențiilor ROP la nivel regional și național.

Operațiile acestei axe prioritare vor fi implementate prin intermediul Planului de Comunicare³⁰ al Programului Operațional Regional.

Operațiuni orientative:

- crearea unui sistem de informare a tuturor actorilor interesați de conținutul POR
- realizarea și distribuirea materialelor informative și publicitare (documente oficiale privind POR, ghiduri ale aplicanților, buletine informative, broșuri, postere, obiecte inscripționate cu logo POR, etc)
- organizarea de conferințe, forumuri, prezentări, caravane de informare, traininguri pentru beneficiari, etc

Indicatori

Tipul Indicatorului	U.M.	Nivelul de Bază	Anul de bază	Sursa	Obiectiv final (2013)

3.3. COERENȚA CU POLITICILE NAȚIONALE ȘI COMUNITARE

În Articolul 8 din propunerea 492 de regulament al Consiliului privind prevederile generale ale FEDR, FSE și FC este prevăzut faptul că Fondurile Structurale trebuie să ofere asistență care să vină în complementaritatea măsurilor prevăzute la nivel național, regional sau local, care să fie integrate în prioritățile Comunitare; intervențiile finanțate din Fondurile Structurale trebuie să fie în concordanță cu activitățile, politicile, prioritățile Comunitare.

Programul Operațional Regional respectă prevederile Articolului 8 și este în concordanță cu prevederile politicii și acțiunile UE. Coerența este ilustrată în tabelul de mai jos.

3.3.1 Coerența cu politici comunitare

Politicile UE și principalele prevederi	Politicile UE reflectate în acțiunile propuse
<p><i>Orientările Noii Politici de Coeziune 2007 – 2013 – Creștere economică și locuri de muncă</i> Principalele axe prioritare urmărite sunt: -Creșterea atractivității Statelor Membre, a regiunilor și a orașelor prin îmbunătățirea accesibilității, asigurând un nivel de adecvat pentru oferta de servicii și de o calitate corespunzătoare, asigurând în același timp protecția mediului -Încurajarea inovării, antreprenoriatului și extinderea economiei cunoașterii -Crearea mai multor de locuri de muncă, îmbunătățind adaptabilitatea lucrătorilor și a întreprinderilor și creșterea investițiilor în capitalul uman</p>	<p>Prin măsurile propuse în cadrul POR sunt atinse toate prioritățile UE prevăzute în acest document. Prima axă prioritară a POR vizează asigurarea unei conectivități mai bune, a accesibilității regiunilor. Investițiile în infrastructura de educație și sănătate vor asigura permisele pentru a avea forță de muncă bine calificată și sănătoasă; al doua și a patra axă a POR sunt în concordanță cu a doua prioritate din orientările pentru politica de coeziune, deoarece vizează încurajarea IMM-urilor și a activităților inovative.</p>
<p><i>Carta Albă – Politica Europeană în materie de Transport</i> - subliniază importanța reabilitării infrastructurii rutiere și importanța unui transport urban</p>	<p>POR completează prevederile acestei Carte și este în concordanță cu acestea pentru că vine în sprijinul dezvoltării /modernizării drumurilor județene și, de</p>

³⁰ Planul de Comunicare este în curs de elaborare

sigur și ecologic	asemenea, vizează încurajarea investițiilor în modernizarea și îmbunătățirea transportului urban.
”Politica de coeziune și orașele: contribuția orașelor la creșterea economică și crearea de locuri de muncă în regiuni” urmărește să completeze și să dezvolte ”Orientările strategice comunitare 2007-2013” prin întărirea dimensiunii urbane. Documentul conține o serie de sugestii adresate Statelor Membre pentru pregătirea programele finanțate din Fondurile Structurale în perioada 2007-2013.	A patra axă prioritară POR se referă la proiecte integrate de dezvoltare urbană; aceste acțiuni sunt în concordanță cu prevederile documentului European.
Carta Europeană pentru IMM-uri solicită statelor membre să întreprindă acțiuni privind: educarea și formarea în domeniul antreprenoriatului, sprijinirea înființării de start-up-uri prin proceduri rapide și puțin costisitoare, legislație și regulamente mai bune, existența competențelor specifice necesare, îmbunătățirea accesului on –line, valorificarea avantajelor oferite de piața unică, reglementarea aspectelor privind domeniul financiar și al taxelor, întărirea capacităților tehnologice, valorificarea modelelor de e-business și dezvoltarea sprijinului de afaceri de înaltă clasă, dezvoltarea unei reprezentări mai puternice a intereselor micilor întreprinzători.	A doua axă prioritară a POR sprijină activități de întărire a mediului de afaceri regional și local, prin sprijinirea infrastructurii de afaceri și a micro întreprinderilor și a start-up-urilor .
<i>Memorandumul Comun de Incluziune</i> prevede o serie de prevederi pe care autoritățile române ar trebui să le aibă în vedere în domeniul incluziunii sociale: dezvoltarea unui sistem de servicii sociale de îngrijire la domiciliu și creșterea calității serviciilor oferite în instituțiile rezidențiale, reducerea discrepanțelor între zonele urbane și cele rurale în acest domeniu, creșterea capacității sistemului rezidențial de îngrijire pentru vârstnici, promovarea unei politici coerente în domeniul familiei, dezvoltarea de măsuri integrate pentru protecția copilului, incluziune socială pentru persoanele cu dizabilități și populație romă	Acțiunile propuse prin axele prioritare 1 și 4 sunt în concordanță cu angajamentele asumate de România în JIM

Conform *Articolului 59 al Regulamentului General al Consiliului (versiunea din 9 martie 2006)*, Autoritatea de Management pentru POR trebuie să se asigure că operațiunile finanțate prin Fondurile Structurale sunt conforme cu regulamentele naționale și comunitare în vigoare pe întreaga lor perioadă de implementare. Regulamentele Comunitare includ regulamentele privind concurența, acordarea contractelor publice, protecția mediului și îmbunătățirea și eliminarea inegalităților și promovarea egalității între bărbați și femei.

Toate ariile de acțiune ce vor fi implementate prin POR respectă reglementările Comunitare și prevederile privind atingerea obiectivelor orizontale (dezvoltare durabilă, egalitate de șanse între bărbați și femei).

Dezvoltarea durabilă

Dezvoltarea durabilă este urmărită în toate acțiunile prevăzute în POR pentru că protejarea mediului înconjurător reprezintă o problemă fundamentală. Acțiunile prevăzute a fi implementate prin POR au o contribuție semnificativă la dezvoltarea durabilă a regiunilor. În primul rând, o infrastructură mai bună de transport contribuie la o raționalizare/fluidizare a traficului, drumurile de ocolire reducând nivelul poluării din interiorul orașelor. De asemenea, introducerea mijloacelor de transport urban nepoluate au același efect de reducere a poluării din orașe. Prin sprijinirea transferului de tehnologie între centrele de cercetare și micro-

intreprinderi și start-up-uri, se stimulează utilizarea pe o scară din ce în ce mai largă a tehnologiilor nepoluante. Acțiunile din cadrul axei patru de reabilitare urbană sprijină dezvoltarea unor spații curate și estetice, reabilitarea de zone abandonate reduce riscul apariției de focare de infecție din interiorul orașelor.

Șanse egale

Așa cum este prevăzut în Art. 14 din propunerea de regulamente 492, toate axele prioritare și domeniile de intervenție trebuie să urmărească promovarea egalității de șanse între bărbați și femei. Aceasta se va realiza atât în faza de programare, cât și în faza de implementare.

POR urmărește să-și atingă obiectivele ținând cont de egalitatea de șanse. Având în vedere situația existentă pe piața muncii, femeile sunt relativ defavorizate în raport cu bărbații. Astfel, în anul 2003, diferența de ocupare între bărbați și femei era de circa 10%, femeile reprezentând 46% din numărul total de salariați și 43% din totalul șomerilor. În plus, femeile sunt amenințate de șomaj, în special șomajul pe termen lung. Acestea sunt într-o situație mult mai dificilă decât bărbații deoarece acestea trebuie să combine adesea îndeplinirea obligațiilor profesionale și familiale.

Deși implementarea politicii în domeniul egalității de șanse cu finanțare din Fondurile Structurale va fi aplicată direct prin POS “Dezvoltarea resurselor umane”, program operațional ce cuprinde măsuri privind integrarea și reintegrarea profesională a femeilor pe piața muncii, toate celelalte programe operaționale, inclusiv POR, vor reflecta și sprijini această politică.

Principiul egalității de șanse este respectat în domeniul dezvoltării regionale, fiind aplicat în procesele de elaborare a documentelor de planificare și programare a dezvoltării regionale. În plus, acesta este întărit de procesul consultativ cu diverse grupuri sociale și comunități.

În domeniul dezvoltării regionale, egalității de șanse între bărbați și femei i se va acorda o atenție deosebită, în principal prin încurajarea participării femeilor la activitățile economico-sociale și la locurile de muncă create, sprijinirea firmelor și crearea/reabilitarea infrastructurii și serviciilor care contribuie la reconcilierea vieții familiale și profesionale, precum și prin asigurarea unui acces egal la noi tehnologii, fapt ce va permite grupurilor sociale dezavantajate să participe la societatea bazată pe cunoaștere. În plus, egalitatea de șanse va fi unul dintre criteriile de selecție a proiectelor, iar aplicanții care solicită asistență financiară prin POR vor trebui să demonstreze faptul că proiectele propuse corespund politicii egalității de șanse.

Concurența și Ajutorul de Stat

Programul Operațional Regional a fost elaborat având în vedere Ghidul Comisiei privind regulile comunitare ale ajutorului de stat. Prevederile din articolele 87 și 88 din Tratat în ceea ce privește concurența sunt respectate.

Acționând conform competențelor sale stabilite prin legislația națională, Consiliul Concurenței, care este autoritatea³¹ națională pentru ajutorul de stat, a oferit sprijin Autorității de Management pentru POR și Organismelor Intermediare în ceea ce privește regulamentele aplicabile ajutorului de stat și oferă în continuare consiliere operațională. La nivelul

³¹ Legea Nr. 21/1996, privind concurența, republicată și Legea Nr. 143/1999 privind ajutorul de stat, republicată,

Consiliului Concurenței este constituit un grup de lucru în scopul de a desfășura aceste activități pe o bază permanentă.

Consiliul Concurenței, care acționează ca Punct de Contact cu Comisia Europeană, va asigura respectarea strictă a cerințelor de notificare și a « *principiului standstill* ». Pentru operațiunile acoperite de regulamentele de exceptare în bloc, Consiliul Concurenței va oferi Comisiei Europene toate informațiile solicitate prin intermediul regulamentelor relevante. Pentru operațiunile finanțate prin măsurile de ajutor de stat, conform Tratatului de Aderare al României, ele pot fi considerate ca fiind ajutor existent, și Consiliul Concurenței va folosi un Mecanism Intermediar, imediat ce acest mecanism va fi deschis.

Conform *Articolului 36 din Regulamentul General (versiunea din 9 Martie 2006)*, Programul Operațional Regional va conține un tabel cu o listă orientativă a schemelor de ajutor propuse (vezi Anexa), în cadrul Articolului 87 din Tratat. Aceste scheme vor fi depuse la Comisie în cadrul perioadei de programare, atunci când regulamentele CE solicită o aprobare *ex-ante* de la Comisie.

Vor fi respectate obligațiile specifice în ceea ce privește notificarea individuală a asistenței oferite în cadrul schemelor de ajutor care se aplică anumitor sectoare și pentru anumite proiecte de investiții mari.

Pentru toate operațiunile incluse în Programul Operațional Regional (vezi Anexa 4), Autoritatea de Management va avea responsabilitatea de a asigura conformitatea cu regulamentele ajutorului de stat, în timpul etapelor de evaluare și selecție a proiectelor, aprobare a cererilor de plată și a verificărilor la fața locului. În situația în care responsabilitatea implementării regulamentelor privind ajutorul de stat este delegată Organismelor Intermediare, Autoritatea de Management se va asigura că respectarea acestor regulamente se realizează în timpul fazelor de evaluare și selecție ale proiectelor prin includerea la nivelul acestor procese a unor analize privind posibilele aspecte legate de ajutorul de stat, precum și că acestea corespund notificărilor relevante sau exceptărilor în bloc, dacă este cazul. Chestionarea solicitanților de finanțări precum și sprijinul acordat acestora vor asigura faptul că aceștia înțeleg limitele asistenței acordate și vor avea suficiente informații care să evidențieze problemele care pot apărea în legătură cu aceste aspecte. Procedurile elaborate vor asigura că regulamentele în domeniul ajutorului de stat vor fi respectate în procesul de certificare și verificare al cererilor de plată și la efectuarea verificărilor ad – hoc. Atunci când sunt delegate, verificările la fața locului realizate de organisme intermediare vor asigura conformitatea și consistența.

Rapoartele Anuale de Implementare vor detalia măsurile întreprinse pentru a asigura conformitatea tuturor operațiunilor cu regulamentele ajutorului de stat în ceea ce privește prevederile excluderilor în bloc, regulile “*de minimis*”, ajutorul pentru Intreprinderile Mici și Mijlocii, ajutorul regional, ajutorul pentru capitalul de risc și ajutorul pentru mediu.

În plus, informațiile solicitate de Comisie pentru fiecare exceptare în bloc, precum și informațiile solicitate de Comisie și de Organizația Mondială a Comerțului pentru schemele notificate, vor fi furnizate anual, la cerere.

Achiziții publice

Pe parcursul implementării măsurilor finanțate prin Fondurile Structurale, Autoritatea de Management pentru Programul Operațional Regional se va asigura că legea română privind achizițiile publice și legislația de implementare conexasă sunt aplicate.

Pentru a promova și implementa o politică transparentă a achizițiilor publice, pentru a îmbunătăți și dezvolta sistemul de achiziții publice din România și pentru a asigura conformitatea sa cu recomandările Comisiei Europene, a fost înființată, *Autoritatea Națională pentru Reglementarea și Monitorizarea Achizițiilor Publice (A.N.R.M.A.P.)*, organizată ca instituție publică cu personalitate juridică din subordinea Guvernului și coordonată direct de către Primul Ministru.

Rolul și funcțiile acestei entități publice sunt de a asigura un cadru juridic armonizat cu prevederile comunitare în domeniul achizițiilor publice, precum și aplicarea prevederilor legale în contextul administrării Fondurilor Structurale și a Fondului de Coeziune.

A.N.R.M.A.P. are următoarele responsabilități :

- elaborarea strategiei de achiziții publice
- asigurarea unui cadru legal coerent și armonizat cu acquis-ul comunitar în domeniul achizițiilor publice prin reglementarea procedurilor pentru acordarea contractelor de achiziții publice
- asigurarea conformității în aplicarea legislației în domeniul achizițiilor publice prin dezvoltarea capacității de implementare la nivelul autorității de contractare
- îndeplinirea obligațiilor corelative care derivă din aplicarea Directivelor Uniunii Europene în domeniul achizițiilor publice
- monitorizarea, analizarea, evaluarea și supervizarea metodelor utilizate pentru acordarea contractelor de achiziții publice
- asigurarea comunicării permanente cu structurile din cadrul Comisiei Europene, cu instituțiile corespondente din Statele Membre și cu organismele publice naționale relevante și reprezentarea României în cadrul Comitetelor Consultative, grupurilor de lucru și a rețelelor de comunicare organizate de către Comisia Europeană
- consilierea metodologică a autorităților de contractare în procesul de acordare a contractelor de achiziții publice și sprijinirea acestora pentru asigurarea aplicării corecte a legislației în acest domeniu
- sprijinirea dezvoltării capacității autorităților de contractare implicate în activitățile de achiziții publice.

Controlul ex-ante

Mecanismul propus pentru asigurarea controlului ex-ante va fi elaborat la nivelul Ministerului Finanțelor Publice. Acest mecanism va funcționa ca un sistem de observație independent care va asigura analiza și evaluarea calitativă a documentelor de licitație și contractare pentru toate contractele de achiziții publice (contracte de servicii, de achiziții și de lucrări) care depășesc plafonul valoric care urmează a fi stabilit de actorii relevanți implicați.

3.3.2 Coerența cu politicile naționale

Politicile naționale și principalele prevederi	Politicile naționale reflectate în acțiunile propuse
Legea 203 / 2003 privind realizarea, dezvoltarea și modernizarea rețelei de transport de interes național și european stipulează că dezvoltarea și modernizarea rețelei de transport reprezintă o prioritate națională și evidențiază necesitatea asigurării accesului la rețeaua	Axa prioritară 1 a POR vine în complementaritate cu prevederile acestei legi și este în concordanță cu acestea deoarece sprijină dezvoltarea /modernizarea rețelei de drumuri județene și comunale și implicit asigură o accesibilitate și o conectivitate mai bună

<p>europeană și națională pe baze nediscriminatorii.</p>	<p>între rețelele de transport regional, național și european.</p>
<p>Legea învățământului 84/1995 republicată în Decembrie 1999</p> <p>Stipulează că procesul educațional trebuie să se desfășoare cu tehnici moderne de învățământ</p>	<p>În axa prioritară 1 educația este sprijinită prin investiții în dotările fizice ale școlilor pentru a le putea permite să desfășoare actul educațional în condiții bune, asigurându-se pe de altă parte accesul la educație a tuturor categoriilor sociale</p>
<p>Decizia 1088/2004 pentru aprobarea Strategiei Naționale privind serviciile de sănătate și a Planului de acțiune pentru reforma sectorului de sănătate urmărește creșterea accesului populației la serviciile medicale de calitate și eficientizarea modului de furnizare a serviciile medicale spitalicești</p> <p>Legea pentru reformă în domeniul sănătății</p>	<p>Activitățile prevăzute în POR vor asigura cadrul de implementare al strategiei întrucât sprijină investițiile în infrastructura medicală și dotarea cu echipamente medicale.</p>
<p>Prin Decizia 1280/2004 privind Strategia guvernamentală pentru sprijinirea IMM-urilor 2004-2008 se recunoaște importanța IMM-urilor ca bază pentru dezvoltarea unei economii moderne, dinamice și bazată pe cunoaștere. Vor fi susținute investițiile pentru îmbunătățirea capacității productive a IMM-urilor, a calității produselor, precum și măsuri orientate către încurajarea accesului IMM-urilor la tehnologii inovative, cooperare cu institute de cercetare regionale; sprijinirea parcurilor industriale; sprijinirea apariției IMM-urilor în toate regiunile</p> <p>Legea 346/2004 privind stimularea înființării și dezvoltării IMM-urilor încurajează sprijinirea IMM-urilor în câteva domenii: acces la finanțare, acces la inovare; acces la servicii de consultanță, etc.</p>	<p>POR urmărește sprijinirea micro-intreprinderilor și a start-up-urilor la nivel regional prin încurajarea accesului la inovare; sprijinirea investițiilor în infrastructura de afaceri ca de ex parcuri industriale.</p>
<p>Legea 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul</p> <p>Activitatea de amenajare a teritoriului trebuie să fie: <i>globală</i>, urmărind coordonarea diferitelor politici sectoriale într-un ansamblu integrat; <i>funcțională</i>, trebuind să țină seama de cadrul natural și construit bazat pe valori de cultură și interese comune; <i>prospectivă</i>, trebuind să analizeze tendințele de dezvoltare pe termen lung; <i>democratică</i>, asigurând participarea populației și a reprezentanților ei politici la adoptarea deciziilor.</p> <p>Obiectivele principale ale amenajării teritoriului sunt următoarele: dezvoltarea economică și socială echilibrată a regiunilor și zonelor, cu respectarea specificului acestora; îmbunătățirea calității vieții oamenilor și colectivităților umane; gestionarea responsabilă a resurselor naturale și protecția mediului; utilizarea rațională a teritoriului.</p>	<p>Acțiunile prevăzute a fi realizate prin POR sunt în concordanță cu prevederile Legii 350 întrucât analizează tendințele de dezvoltare pe termen lung a fenomenelor și intervențiilor economice, ecologice, sociale și culturale și ține seama de acestea în aplicare. Pe de altă parte POR a fost elaborat într-un larg cadru partenerial, prin implicarea și consultarea tuturor actorilor relevanți de la nivel local și regional</p>
<p>Legea 526/2003 pentru aprobarea Programului național de dezvoltare a turismului montan “Superski în Carpați”</p>	<p>A treia prioritate a POR va sprijini valorificarea potențialului turistic și natural al regiunilor.</p>
<p>Legea 47/2006 pentru aprobarea Sistemului Național de Asistență Socială</p> <p>HG 1826/2005 – Strategia Națională pentru Dezvoltarea Serviciilor Sociale prevede crearea unui sistem comprehensiv și eficient de servicii sociale la nivel național, capabil să asigure incluziunea socială a</p>	<p>Acțiunile prevăzute în POR vor sprijini investițiile în reabilitarea, modernizarea și dotarea cu echipamente moderne și mobilier a infrastructurii pentru asistență socială (adaptată nevoilor speciale ale persoanelor cu dizabilități și a celor în vârstă).</p>

<p>tuturor categoriilor vulnerabile și creșterea calității vieții.</p> <p>Strategia Națională pentru dezvoltarea asistenței sociale pentru persoane vârstnice (HG 541/2005)</p> <p>Strategia Națională pentru protecția, integrarea și incluziunea socială a persoanelor cu handicap (HG 1175/2005)</p> <p>Strategia națională de prevenirea violenței în familie (HG 686/2005)</p>	
---	--

3.4. COMPLEMENTARITATEA CU CELELALTE PROGRAME OPERAȚIONALE ȘI OPERAȚIUNI FINANȚATE DIN FONDUL EUROPEAN PENTRU AGRICULTURĂ ȘI DEZVOLTARE RURALĂ (FEADR) ȘI FONDUL EUROPEAN PENTRU PESCUIT (FEP)

Programul Operațional Regional	Celelalte Programe Operaționale
<p>Axa prioritară 1. Îmbunătățirea infrastructurii publice regionale și locale</p>	<p>Programul Operațional Regional este complementar cu Programul Operațional pentru Transport, deoarece contribuie la o mai bună dezvoltare a infrastructurii de transport regional și local, creând premisele unei mobilități a populației și a forței de muncă. Dezvoltarea rețelei de transport este un element important al activității economice, și astfel un element cheie al Strategie Lisabona. Aceste drumuri facilitează legăturile dintre orașe și centre de interes local și regional, fiind importante pentru atragerea investitorilor, a turiștilor și asigurarea legăturilor și accesului la celelalte tipuri de infrastructură (de afaceri, socială, etc.). De asemenea, favorizează accesul la infrastructura națională și europeană contribuind la creșterea mobilității regionale.</p> <p>Intervențiile POR sunt complementare cu investițiile în proiecte „e-sănătate” finanțate în cadrul Programului Operațional Competitivitate prin care se introduc sisteme performante de informații și comunicare în domeniul sănătății.</p> <p>Prin Programul Operațional de Dezvoltarea Resurselor Umane vor fi organizate cursuri de formare profesională pentru medici și alte categorii profesionale din domeniul asistenței medicale și serviciilor sociale.</p> <p>De asemenea, investițiile prin POR sunt complementare Programului Operațional pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală prin faptul că și zonele rurale vor beneficia de serviciile oferite de infrastructura reabilitată din domeniul asistenței medicale, serviciilor sociale și de siguranță publică.</p> <p>Intervențiile POR sunt complementare cu investițiile în e-educație realizate prin PO Competitivitate care urmărește creșterea performanțelor din domeniul educației prin introducerea sistemelor informatice și de comunicare.</p>

	<p>Programul Operațional Dezvoltarea Resurselor Umane va realiza cursuri de formare în domeniul pregătirii tehnice și profesionale și a învățământului continuu, contribuind astfel la creșterea calificărilor și a cunoștințelor capitalului uman. Campusurile vin în complementaritate cu activitățile de dezvoltarea a resurselor umane din PO dedicat prin crearea infrastructurii necesare desfășurării activităților de educație și training.</p> <p>Investițiile realizate în cadrul acestui domeniu de intervenție, prin aria largă de acoperire, inclusiv a zonelor rurale, sunt complementare și cu activitățile realizate prin Programul Operațional pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală.</p>
<p>Axa prioritară 2 - Consolidarea mediului de afaceri regional și local</p>	<p>Prin finanțarea structurilor de afaceri (parcurile industriale, tehnologice, logistice și parcurile de afaceri) Programul Operațional Regional este complementar cu Programul Operațional Sectorial „Competitivitate” care finanțează incubatoare de afaceri, clustere și centre de afaceri.</p> <p>Un alt aspect al complementarității este dat de finanțarea prin POR a start-up-urilor, la fel ca POS Competitivitate, cu deosebirea că prin POS Competitivitate se finanțează doar start-up-uri din Cercetare Dezvoltare Inovare.</p> <p>POR este de asemenea complementar cu Programul pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală, care va susține IMM-urile în domeniul serviciilor conexe agriculturii.</p> <p>POR este complementar și cu POS Mediu, în ceea ce privește reabilitarea siturilor industriale, care se ocupă de decontaminarea și ecologizarea siturilor .</p>
<p>Axa prioritară 3 - Dezvoltarea turismului regional și local</p>	<p>Prin finanțarea acțiunilor în domeniul turismului, Programul Operațional Regional este complementar cu Programul Operațional Sectorial „Competitivitate”, care finanțează activitățile de promovare a potențialului turistic românesc.</p> <p>POR este complementar cu Programul Operațional „Agricultură și Dezvoltare Rurală”, care va sprijini dezvoltarea turismului rural și agro-turismului și, legat de aceasta, dezvoltarea structurilor de cazare cu mai puțin de 10 camere.</p> <p>Activitățile de dezvoltare a turismului se vor desfășura într-o manieră durabilă, pentru a reduce și a minimaliza impactul asupra mediului, în complementaritate cu activitățile din Programul Operațional „Mediu”.</p>
<p>Axa prioritară 4 - Dezvoltarea urbană durabilă</p>	<p>Acțiunile sprijinite în cadrul acestei axe prioritare sunt complementare celor sprijinite sub POS Mediu, POS Resurse Umane, POS Competitivitate și celelalte priorități ale POR, având în vedere că acestea sunt eligibile doar în cadrul unor proiecte integrate de regenerare a ariilor urbane degradate și nu ca activități individuale.</p>

Axa prioritară 5 – Asistență tehnică	Axa prioritară „Asistență tehnică” este complementară Programului Operațional Asistență Tehnică (POAT). În cadrul axei prioritare Asistență Tehnică au fost prevăzute acțiuni de comunicare și cursuri de pregătire în domenii de interes pentru beneficiarii POR, personalul AM și OI. La nivelul Programului Operațional Asistență Tehnică se va realiza un plan de comunicare ce va include acțiuni publicitare pentru toate programele operaționale. De asemenea, activitatea de pregătire prevăzută în cadrul POAT va avea o arie mai mare a tematicilor întrucât se adresează tuturor AM și OI.
---	---

4. PLANUL FINANCIAR AL POR

Pe parcursul perioadei de programare 2007-2013, România va beneficia de 17.264 milioane de euro din Fondurile Structurale și de Coeziune ale Uniunii Europene. Din această sumă 3.275 milioane vor fi alocate Programului Operațional Regional (POR).

Finanțarea POR se realizează din: FEDR - 3.275 milioane euro; fonduri publice naționale – 549,04 milioane euro și fonduri private – 28,90 milioane de euro.

Contribuția FEDR la POR, pe ani și fonduri

(milioane euro)

	Total	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
FEDR								
FSE	0	0	0	0	0	0	0	0
FC	0	0	0	0	0	0	0	0
TOTAL	229,25	330,78	442,13	524,00	553,48	582,95	612,43	3275,00

Alocarea financiară totală (2007-2013), pe axe prioritare

(milioane euro)

0	Fond	Contribuția UE	Contribuția Națională			Total PO	Rata de cofinanțare a UE (%)	BEI, alte instrumente financiare
			Publică	Privată	Total			
	1	2	3	4	5=3+4	6=2+5	7=2/6*100	8
Axa Prioritară 1	FEDR	1473.75	260.07	0.00	260.07	1733.82	85	0.00
Axa Prioritară 2	FEDR	655.00	86.69	28.90	115.59	770.59	85	0.00
Axa Prioritară 3	FEDR	491.25	86.69	0.00	86.69	577.94	85	0.00
Axa Prioritară 4	FEDR	556.75	98.25	0.00	98.25	655.00	85	0.00
Axa Prioritară 5	FEDR	98.25	17.34	0.00	17.34	115.59	85	0.00
TOTAL	FEDR	3275.00	549.04	28.90	577.94	3852.94	85	0.00

Regiunile României sunt eligibile în cadrul obiectivul “Convergență” pentru că PIB se află sub 75% din media PIB a UE. Conform regulamentelor UE, Regiunile vor primi finanțare și prin intermediul Fondului de Coeziune, în consecință POR va respecta condițiile cerute pentru a beneficia de o contribuție maximă a FEDR, respectiv 85% din totalul cheltuielilor eligibile.

Cofinanțarea publică națională va fi de 549,04 milioane euro, acoperind 14,25% din cheltuiala publică totală a POR; cofinanțarea privată va fi de aproximativ 28,90 milioane euro (0,75%).

O cheltuială cofinanțată în cadrul Programului Operațional Regional nu mai poate primi finanțare sub alt instrument financiar Comunitar.

În situațiile care presupun finanțarea proiectelor generatoare de venituri³², cheltuiala publică va fi calculată pe baza costurilor investițiilor, din care se scade valoarea veniturilor nete obținute, din investiția respectivă, de-a lungul perioadei de referință specifice. Calculul va ține cont de profitabilitatea estimată, de categoria de investiții avută în vedere și de aplicarea principiului „poluatorul plătește”, iar în cazurile în care este necesar, de principiul echității, corelat cu prosperitatea relativă a țării. În cazul în care operațiunea implică venituri sau obținerea de profit aceste venituri trebuie scăzute din baza luată în considerare pentru calculul sumei eligibile pe care Autoritatea de Management o declară Comisiei.

Distribuția fondurilor pe axele prioritare ale POR s-a realizat în concordanță cu strategia POR, cât și pe baza analizei portofoliului de proiecte colectate de la cele 8 Regiuni de Dezvoltare și în urma consensului cu reprezentanții regiunilor.

Axa prioritară 1(45%) privind îmbunătățirea infrastructurii regionale și locale va primi cea mai mare alocare financiară din cadrul fondurilor destinate POR deoarece nevoile privind infrastructura publică identificate la nivel regional sunt mari, iar proiectele pentru reabilitarea/modernizarea infrastructurii de transport regional și local sunt foarte costisitoare. De asemenea, proiectele pentru reabilitarea/modernizarea/dezvoltarea infrastructurii pentru servicii de sănătate, sociale, de siguranță publică și educațională necesită investiții mari pentru asigurarea unei bune funcționări.

Având un puternic caracter regional, axa prioritară 2 (20%) privind consolidarea mediului de afaceri regional și local va primi o alocare importantă a fondurilor POR, în vederea încurajării economiilor regionale și pieței forței de muncă prin susținerea structurilor regionale de afaceri și a inițiativelor antreprenoriale.

Axa prioritară 3 (15%) privind dezvoltarea turismului regional și local va primi o alocare financiară justificată de potențialul ridicat al regiunilor, dar care nu poate fi valorificat din cauza unui nivel calitativ și cantitativ scăzut al infrastructurii turistice, a slabei calități a capacității de cazare, precum și a altor servicii specifice.

Axei prioritare 4 (17%) privind dezvoltare urbană durabilă îi va fi alocate fonduri importante, dar mult mai puține decât nevoile existente în acest domeniu. Această alocare a luat în considerare capacitate de implementare, cofinanțare și experiența autorităților locale.

Un procent de 3% din fondurile programului va fi alocat axei prioritare 5, Asistență tehnică, pentru susținerea implementării, managementului și evaluării POR, dar și pentru activitățile publicitare și de informare privind POR.

---

³² Un proiect generator de venituri este orice proiect care implică o infrastructură a cărei folosire presupune aducerea de câștiguri directe beneficiarului și orice operațiune rezultată din vânzarea sau închirierea de terenuri sau clădiri.

5. IMPLEMENTAREA POR

5.1. MANAGEMENTUL POR

5.1.1. General

Managementul și implementarea Programului Operațional Regional (POR) reprezintă responsabilitatea Autorității de Management desemnate pentru acest program. Autoritatea de Management este responsabilă pentru gestionarea și implementarea programului operațional conform Regulamentelor CE și a principiilor unui management financiar riguros.

Prin Hotărârea de Guvern nr. 243/2006, publicată în Monitorul Oficial nr. 194/2006 privind organizarea și funcționarea Ministerului Integrării Europene, Autoritatea de Management pentru Programul Operațional Regional este constituită în cadrul structurilor Ministerului.

5.1.2 Autoritatea de Management - Funcții și responsabilități:

Funcțiile Autorității de Management în ceea ce privește managementul și monitorizarea operațiunilor finanțate de Uniunea Europeană printr-un program operațional sunt definite în cadrul Articolelor relevante din Regulamentele CE, și sunt detaliate prin HG Nr. 128/ 2006, publicată în Monitorul Oficial Nr. 90/ 31.01.2006, ce modifică HG 497/2004 privind stabilirea cadrului instituțional pentru coordonarea, implementarea și gestionarea instrumentelor structurale.

Autoritatea de Management poate delega anumite sarcini unuia sau mai multor Organisme Intermediare (OI), în baza unui Acord scris și semnat. În cazul în care se delegă sarcini, Autoritatea de Management va efectua monitorizarea permanentă a îndeplinirii atribuțiilor delegate pentru a se asigura că Organismele Intermediare desfășoară aceste activități într-un mod satisfăcător pentru AM. Acest lucru reflectă faptul că Autoritatea de Management rămâne exclusiv responsabilă pentru implementarea programului operațional în conformitate cu prevederile Regulamentelor Fondurilor Structurale.

Responsabilitățile și funcțiile Autorității de Management:

- Să se asigure că operațiunile sunt selectate pentru finanțare în conformitate cu criteriile aplicabile programului operațional și că ele sunt conforme, pe întreaga durată de implementare, cu regulamentele comunitare și naționale aplicabile;
- Să se asigure că cererile de finanțare înaintate de către solicitanți, procedurile, precum și operațiunile din cadrul POR sunt conforme cu legislația Uniunii Europene și naționale relevante, precum și cu Manualul de Implementare/ghidurile operaționale elaborate pentru POR
- Să verifice livrarea produselor și a serviciilor co-finanțate și să verifice dacă cheltuielile declarate de către beneficiari pentru operațiuni au fost cu adevărat efectuate și sunt conforme cu regulamentele comunitare și naționale
- Să elaboreze procedurile necesare pentru a asigura durabilitatea operațiunilor după cum este prevăzut prin *Articolul 56 din Regulamentul General al Consiliului nr.xxxx.*
- Să elaboreze și să actualizeze Manualul Intern de Proceduri POR, precum și să elaboreze procedurile și ghidurile necesare pentru managementul și implementarea programului

- Să dezvolte capacitatea administrativă și partenerială a structurilor implicate în implementarea Programului Operațional Regional
- Să coopereze cu alte Ministere de linie, autorități publice, precum și cu alți parteneri socio-economici pentru implementarea POR și coordonarea cu programele operaționale sectoriale
- Să elaboreze și semneze acorduri de delegare de atribuții cu Organismele Intermediare pentru implementarea POR la nivel regional
- Să evalueze proiectele generatoare de venituri conform prevederilor menționate de *Articolul 54 din Regulamentul General al Consiliului nr.xxxx*
- Să se asigure că există un sistem pentru înregistrarea și păstrarea în formă computerizată a evidențelor contabile ale fiecărei operațiuni din cadrul programului operațional și că datele privind implementarea necesare pentru managementul financiar, monitorizare, verificare, audit și evaluare sunt colectate
- Să mențină evidența permanentă a organismelor care dețin/păstrează documentația suport privind cheltuielile și misiunile de audit, precum și a locației acestora conform *Articolului 18 din Regulamentul de Implementare al Consiliului nr.xxxx*.
- Să se asigure că beneficiarii și alte organisme implicate în implementarea operațiunilor, mențin fie un sistem de contabilitate separat, fie un cod contabil corespunzător pentru toate tranzacțiile care privesc o operațiune, fără a prejudicia regulamentele contabile naționale
- Să se asigure că evaluările programelor operaționale la care se face referire în *Articolul 46 al Regulamentului General al Consiliului, nr.xxxx* sunt îndeplinite conform *Articolului 45* din Regulament
- Să desfășoare evaluările permanente și ad-hoc ale POR
- Să elaboreze proceduri pentru a se asigura că toate documentele privind cheltuielile și activitățile de audit necesare asigurării unei piste de audit corespunzătoare sunt păstrate în conformitate cu cerințele *Articolului 88 al Regulamentului General al Consiliului, nr.xxxx*
- Să se asigure că *Autoritatea de Certificare* primește, în scopul certificării, toate informațiile necesare privind procedurile și verificările efectuate în legătură cu cheltuielile eligibile efectuate
- Să constituie *Comitetul de Monitorizare* pentru POR, în decurs de 3 luni de la data notificării de către Comisia Europeană a deciziei de aprobare a POR; să elaboreze, împreună cu *Comitetul de Monitorizare*, regulamentul său de organizare și funcționare, în concordanță cu cadrul instituțional, juridic și financiar din România
- Să asigure președinția Comitetului de Monitorizare POR și să asigure secretariatul Comitetului de Monitorizare POR
- Să sprijine activitatea Comitetului de Monitorizare și să îi ofere documentele necesare pentru a permite monitorizarea calității implementării programului operațional, din punctul de vedere al realizării obiectivelor sale specifice
- Să elaboreze, și, după aprobarea de către Comitetul de Monitorizare, să transmită Comisiei Europene rapoartele finale și anuale privind implementarea programului
- Să utilizeze Sistemul Unic de Management al Informațiilor
- Să participe la întâlnirile anuale cu Comisia Europeană organizate după depunerea Raportului Anual de Implementare POR, în scopul examinării progresului înregistrat în implementarea programului operațional, a rezultatelor principale obținute pe parcursul anului anterior, a implementării financiare, precum și ai altor indicatori, cu scopul de a îmbunătăți implementarea programului
- Să elaboreze Planul de Acțiune pentru Comunicare privind Programul Operațional Regional, conform *Articolului 2 din Regulamentul de Implementare al Comisiei nr.xxxx* și *Planului de Acțiune pentru Comunicare CSC*; să asigure diseminarea cât

mai largă a informațiilor privind oportunitățile de finanțare oferite prin asistența comună din partea Comunității și a Statului Membru prin POR și să implementeze sarcinile stabilite prin *Articolele 4, 5, 6, 7 și 10 din Regulamentul de Implementare al Comisiei nr.xxxx*

- Să asigure conformitatea cu cerințele de informare și publicitate stabilite prin *Articolul 68 din Regulamentul General al Consiliului, nr.xxxx și Articolele 2-9 din Regulamentul de Implementare al Comisiei nr.xxxx*
- Să elaboreze criteriile de selecție și metodologia de prioritizare a proiectelor și să le transmită spre aprobare, Comitetului de Monitorizare POR
- Să elaboreze proceduri privind organizarea și funcționarea Comitetelor Regionale de Evaluare Strategică și să se asigure că acestea sunt implementate/respectate
- Să verifice că selecția și aprobarea proiectelor propuse spre finanțare se realizează în conformitate cu criteriile aplicabile Programului Operațional Regional, precum și, pe întreaga durată de implementare a acestuia cu regulamentele Comunitare și naționale aplicabile
- Să ia decizia finală privind aprobarea proiectelor pentru finanțare, pe baza propunerilor înaintate în urma selecțiilor regionale de Comitetele Regionale de Evaluare Strategică
- Să elaboreze și prezinte *Grupului de Management al POR*, documentația necesară pentru a îi permite acestuia evaluarea periodică a progresului înregistrat privind atingerea obiectivelor specifice ale POR; să lucreze cu *Grupul de Management* pentru a asigura calitatea implementării POR
- Să elaboreze procedurile privind organizarea și funcționarea Comitetelor Regionale de Evaluare Strategică și să se asigure că ele sunt aplicate corespunzător;

5.1.3. Sistemul de Management

Următoarele instituții vor forma sistemul de implementare al Programului Operațional Regional:

Organizația	Instituția
Autoritatea de Management (AM):	Ministerul Integrării Europene
Organismele Intermediare (OI):	8 ADR-uri (OI-urile POR sunt constituite în structurile ADR)
Autoritatea de Certificare și Plată	Ministerul Finanțelor Publice Ministerul Finanțelor Publice
Autoritatea de Audit	Curtea Română de Conturi

Parteneri ministeriali cheie: deși nu fac parte din sistemul de implementare al POR, ministerele relevante au un rol major în dezvoltarea politicilor naționale, în implementarea la nivel național a priorităților din Programele Operaționale Sectoriale în corelare cu POR, precum și în deciziile strategice ce trebuie luate de către Autoritatea de Management pentru POR.

Aceștia vor fi reprezentați de: Ministerul Finanțelor Publice, Ministerul Economiei și Comerțului, Ministerul Muncii, Solidarității Sociale și Familiei, Ministerul Mediului și Gospodăririi Apelor, Ministerul Educației și Cercetării, Ministerul Sănătății, Ministerul Administrației și Internelor, Ministerul Transportului, Construcțiilor și Turismului, Ministerul Agriculturii, Pădurilor și Dezvoltării Rurale.

Autoritatea de Management pentru POR nu va delega nici o sarcină sau responsabilitate partenerilor ministeriali cheie. Aceste ministere sunt implicate în implementarea POR prin Comitetul de Monitorizare al POR, **Grupul de Management al POR**, după caz, precum și oricare alte sub-grupuri stabilite.

5.1.4 Organismele Intermediare (OI)

În baza *Articolul 58 din cadrul Regulamentului General nr.xxxx*, Autoritatea de Management poate delega unele dintre sarcinile sale către Organismele Intermediare. Sarcinile delegate către aceste organisme vor fi specificate în detaliu prin *Acorduri* care vor stabili regulile de cooperare, rolurile și responsabilitățile părților semnatare. Acordurile sunt încheiate cu fiecare Organism Intermediar în parte pentru întreaga durată a programului, dar vor fi revizuite anual. Aceste contracte se referă la:

- Rolurile Autorității de Management și ale Organismelor Intermediare
- Funcțiile delegate către Organismele Intermediare
- Responsabilitățile privind managementul financiar delegate Organismelor Intermediare
- Asistența pe care Autoritatea de Management o va oferi Organismelor Intermediare
- Standardele de performanță care se așteaptă de la Organismele Intermediare
- Structura organizatorică a Organismelor Intermediare
- Sistemele de monitorizare inclusiv prevederea de retragere a statului de Organism Intermediar, în cazul unor performanțe nesatisfăcătoare.

Autoritatea de Management POR va informa Comitetul de Monitorizare POR privind prevederile contractelor de delegare a atribuțiilor către Organismele Intermediare.

Principalele atribuții ale Organismelor Intermediare:

- Transmit Autorității de Management POR contribuțiile regionale la procesul de programare
- Acordă asistență solicitanților de finanțări în dezvoltarea proiectelor
- Implementează la nivel regional Planul de Comunicare POR, inclusiv prin realizarea publicității, organizarea și desfășurarea de evenimente de informare și instruire, la nivel regional
- Participă în procesul de pregătire a procesului de depunere de către beneficiari a solicitărilor de finanțare pentru proiecte
- Lansează procesul de depunere de către beneficiari a solicitărilor de finanțare pentru proiecte, conform graficului stabilit de către Autoritatea de Management pentru POR
- Primesc cererile de finanțare pentru proiectele din cadrul POR
- Efectuează o preselecție din punctul de vedere al eligibilității cererilor de finanțare și le înmânează Comitetelor Regionale de Evaluare Strategică (CRES)
- Pe baza recomandărilor CRES, OI realizează evaluarea tehnică și financiară, a cererilor de finanțare, utilizând criteriile de selecție și procedurile stabilite de către AM POR
- Informează AM POR și CRES cu privire la rezultatele finale ale evaluării tehnice și financiare a proiectelor
- Asigură secretariatul Comitetului Regional de Evaluare Strategică
- Monitorizează implementarea proiectelor aprobate, prezintă rapoarte către AM
- Contribuie la elaborarea de către AM a documentelor operaționale și a rapoartelor, inclusiv a rapoartelor de evaluare

- Primesc cererile de plată de la Beneficiari și verifică exactitatea și corectitudinea cheltuielilor efectuate
- Se asigură că cererile de plată primite de la beneficiari au fost supuse auditului
- Transmit cererile de plată verificate la AM POR
- Contribuie la Raportul Anual de Implemente și Raportul Final POR
- Efectuează verificările la fața locului ale proiectelor
- Verifică și se asigură că la nivel de proiect sunt respectate politicile Comunitare și naționale, prioritățile orizontale și obligațiile de informare și publicitate
- Actualizează datele financiare și statistice la nivelul proiectelor, asigură introducerea acestora în Sistemul Unic de Management al Informațiilor și transmit periodic rapoarte Autorității de Management
- Întreprind măsurile necesare în caz de fraudă, iregularități și corecții financiare, conform celor stabilite cu Autoritatea de Management

5.1.5. Grupul de Management POR

Grupul de Management POR este un organism intern consultativ, care sprijină procesul de luare a deciziilor de către Autoritatea de Management și Comitetul de Monitorizare POR, precum și procesul de gestionare tehnică și implementare a programului

Reuniunile Grupului de Management POR sunt conduse de către Directorul Autorității de Management pentru POR, care, după caz, poate invita și alți participanți din afara AM POR.

Acțiunile Grupului de Management POR sunt de consiliere și de sprijin și nu pot împiedica, în nici un fel competența de a lua decizii ale Comitetului de Monitorizare sau ale Autorității de Management POR privind managementul și implementarea programului.

5.1.6. Comitetele Regionale de Evaluare Strategică

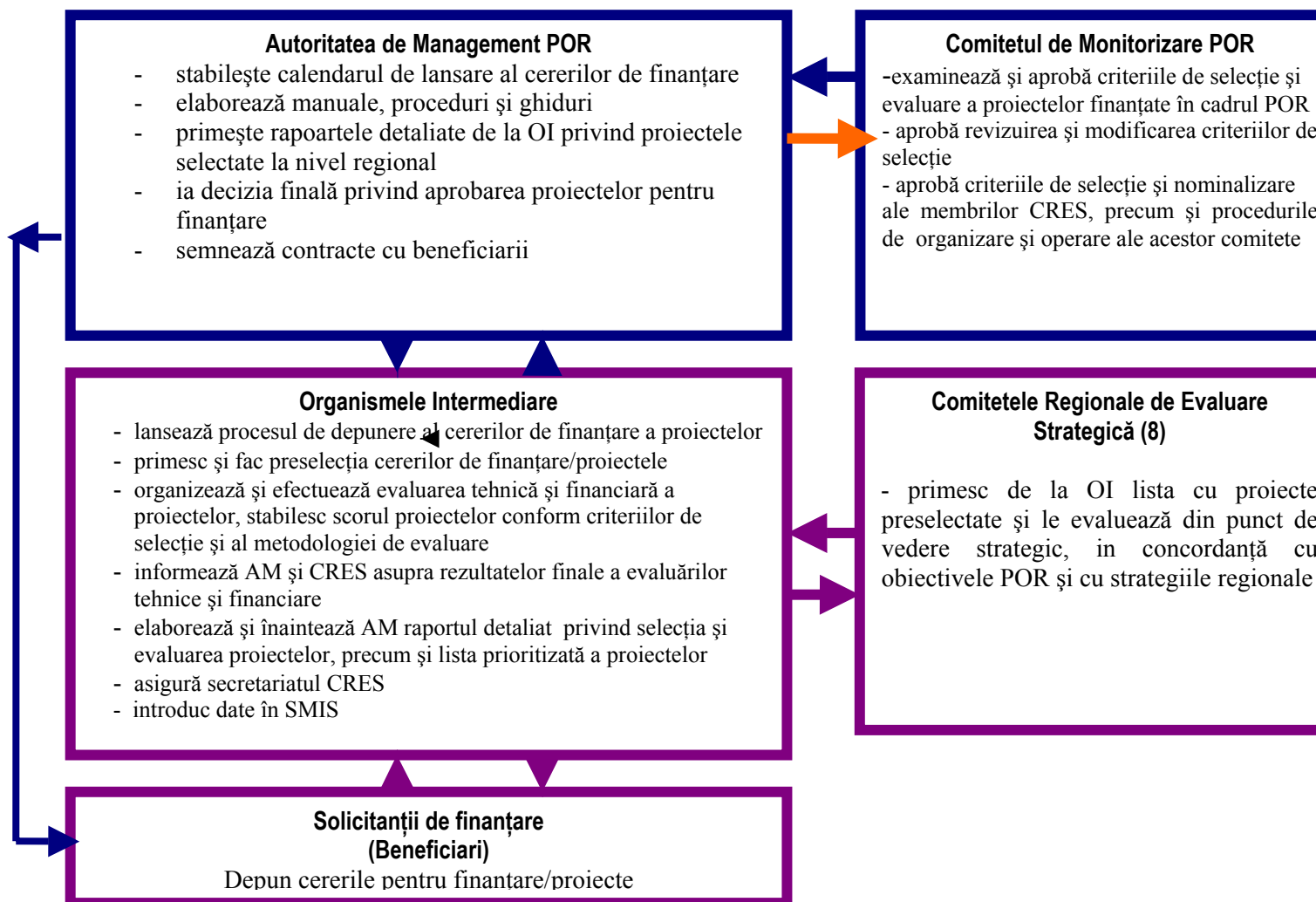
La nivelul fiecărei regiuni de dezvoltare se vor constitui Comitete Regionale de Evaluare Strategică. Aceste Comitete au rolul de a aviza din punct de vedere strategic propunerile de proiecte, adică de a evalua modul în care proiectele propuse sunt corelate cu obiectivele Programului Operațional Regional și cu strategia de dezvoltare a regiunii respective. De asemenea, Comitetele Regionale de Evaluare Strategică vor corela la nivel regional operațiunile finanțate de Programul Operațional Regional cu operațiunile Programelor Operaționale Sectoriale, cu Obiectivele Cooperării Teritoriale Europene, a Programului Operațional pentru Dezvoltare Rurală.

Lista proiectelor avizate pentru finanțare de către Comitetele Regionale de Evaluare Strategică, se transmite Organismului Intermediar din acea regiune, care va efectua evaluarea din punct de vedere tehnic și financiar a proiectelor.

Structura Comitetelor Regionale de Evaluare Strategică va asigura transparența procesului, va respecta principiul parteneriatului promovat prin intermediul axelor prioritare ale POR, precum și coerența intervențiilor efectuate prin intermediul fondurilor publice la nivel regional (finanțare UE și co-finanțare prin intermediul diferitelor programe).

Comitetele Regionale de Evaluare Strategică vor avea membri reprezentând Autoritatea de Management, Consiliile pentru Dezvoltare Regională și autoritățile publice locale, Agențiile pentru Dezvoltare Regională, instituțiile deconcentrate ale ministerelor, precum și alți membri, nominalizați în funcție de axele prioritare.

Pentru îmbunătățirea transparenței sistemului de luare a deciziilor și pentru a promova principii partenoriale eficiente, criteriile de selecție și numire a membrilor Comitetelor Regionale de Evaluare Strategică precum și regulamentele de organizare și funcționare a acestor Comitete vor fi detaliate prin proceduri elaborate de Autoritatea de Management a POR și aprobate de Comitetul de Monitorizare a POR.

Schema sistemului de selecție și contractare POR și atribuții principale

5.2 MONITORIZAREA SI EVALUAREA

5.2.1 Rolurile și responsabilitățile principale ale Comitetului de Monitorizare al Programului Operațional Regional (CMP)

Conform cerințelor Regulamentului General, în termen de trei luni de la data notificării deciziei Comisiei Europene de aprobare a Programului Operațional Regional se va înființa un Comitet de Monitorizare al Programului (CMP). Rolul CMP este să asigure eficacitatea și calitatea implementării Programului Operațional Regional desfășurând sarcini stabilite conform Articolului 64 al Regulamentului General al CE versiunea xxxx, și anume:

- examinează și aprobă criteriile de selecție ale operațiunilor finanțate în termen de șase luni de la aprobarea programului operațional și aprobă orice revizuire a acestora conform necesităților rezultate din implementarea programului
- analizează și aprobă criteriile de selecție și nominalizare ale membrilor Comitetelor Regionale de Selecție a Proiectelor, precum și procedurile de organizare și operare ale acestor comitete
- analizează periodic, pe baza documentelor depuse de către Autoritatea de Management pentru POR, progresul înregistrat privind atingerea obiectivelor specifice ale programului
- examinează rezultatele implementării, în special atingerea obiectivelor stabilite pentru fiecare axă prioritară, precum și toate evaluările realizate conform Articolului 46(3) din Regulamentul General al CE nr.xxxx
- examinează și aprobă Rapoartele Anuale de Implementare și Rapoartele Finale menționate de articolul 66
- primește Raportul Anual de Control/ Audit al POR sau părți ale acestuia, precum și comentariile pe care le poate înainta Comisia după examinarea acelui raport
- poate propune Autorității de Management pentru POR revizuirea sau examinarea programului operațional pentru a face posibilă atingerea obiectivelor Fondurilor, conform Articolului 3 sau pentru îmbunătățirea managementul său, inclusiv managementul său financiar
- examinează și aprobă propunerile de modificare ale deciziei Comisiei privind contribuția din Fonduri.

Președinția Comitetului de Monitorizare va fi asigurată de Directorul General al Autorității de Management, iar Autoritatea de Management va asigura secretariatul acestuia. Membrii Comitetului de Monitorizare vor fi reprezentanți ai următoarelor instituții:

- Autoritatea de Management POR
- Autoritățile de Management pentru Programele Operaționale Sectoriale
- Autorități de Management/ partenerul Autorității de Management pentru Programele din cadrul Obiectivului 3 – Granițe Interne și Externe
- Autoritatea de Management pentru CSC
- Autoritatea de Certificare (Ministerul de Finanțe)
- Organsimul Competent pentru Plăți (Ministerul de Finanțe)
- Autoritatea de Audit
- Parteneri socio-economici relevanți, inclusiv reprezentanți ai patronatelor și sindicatelor care fac parte din Consiliul Economic și Social

- Reprezentanți ai unor asociații relevante, inclusiv reprezentând autoritățile locale
- Organismele Intermediare POR
- Organisme și organizații reprezentative pentru tematica orizontală (egalitate de șanse, protecția mediului, etc)
- Președinți ai Consiliilor Regionale

Membrii Comitetului de Monitorizare sunt nominalizați de fiecare dintre instituțiile/structurile/asociațiile/organizațiile menționate mai sus.

În funcție de tematica abordată și după caz, Președintele Comitetului de Monitorizare POR poate invita la ședințele comitetului și reprezentanți ai:

- Consiliului Concurenței
- Agențiilor pentru Dezvoltare Regională (partea de non-OI)
- Institutului Național de Statistică
- Comisia Națională de Prognoză
- Camerelor de Comerț și Industrie
- Reprezentanți ai societății civile organizate în structuri reprezentative la nivel național, și al căror obiect de activitate este relevant pentru Programul Operațional Regional
- Ministerelor relevante pentru implementarea Programului Operațional Regional.

La invitația președintelui Comitetului de Monitorizare sau din proprie inițiativă, un reprezentant al Comisiei Europene va participa la lucrările comitetului. Rolul său este consultativ. De asemenea, la ședințele Comitetului de Monitorizare POR pot participa cu rol consultativ reprezentanți ai Băncii Europene de Investiții, precum și ai Fondului European de Investiții, în cazul în care aceste organisme sunt implicate financiar în Programul Operațional Regional.

În procesul de numire al membrilor Comitetului de Monitorizare al POR se va promova o participare egală a bărbaților și femeilor.

Autoritatea de Management a POR și CMP vor asigura calitatea implementării Programului Operațional Regional.

Autoritatea de Management și CMP vor desfășura activitățile de monitorizare a programului prin referirea la indicatorii financiari specificați în POR conform prevederilor Articolului 36(1)(c) din Regulamentul General nr.xxxx.

5.2.2 Raportul Anual de Implementare și Raportul Final

Conform *Articolul 66 din Regulamentul General al Consiliului nr.xxxx*. Autoritatea de Management pentru Programul Operațional Regional va depune un Raport Anual de Implementare la Comisia Europeană, prima dată în anul 2008, până la data de 30 iunie ale fiecărui an. Înainte transmiterii la Comisie, raportul trebuie examinat și aprobat de Comitetul de Monitorizare POR. Raportul Anual va include informațiile stabilite prin *Articolul 66 (2) din Regulamentul General al Consiliului nr.xxxx*.

Un Raport Final va fi depus la Comisie până la data 31 Decembrie 2016. Raportul Final va acoperi toate informațiile pentru întreaga perioadă de implementare, din 2007 până în 2015.

5.2.3 Examinarea anuală a programelor

În conformitate cu articolul 67 din *Regulamentul General al Consiliului nr.xxxx*, în vederea îmbunătățirii implementării programului, în fiecare an, după ce se depune Raportul Anual de Implementare, Comisia Europeană va analiza împreună cu Autoritatea de Management pentru POR principalele rezultate ale anului precedent. Toate aspectele privind operarea sistemului de management și control care apar în *Raportul Anual de Control* vor fi de asemenea examinate.

După această analiză, Comisia Europeană poate FACE comentarii către Autoritatea de Management pentru POR și către Guvernul României. Autoritatea de Management pentru POR va informa Comitetul de Monitorizare al POR cu privire la aceste comentarii. Autoritatea de Management pentru POR va informa Comitetul de Monitorizare al POR cu privire la măsurile luate pentru a răspunde acestor comentarii.

5.2.4 Evaluarea

Cadrul de reglementare

Ca instrument de evaluare a relevanței și a eficienței asistenței financiare implicate, precum și a impactului și durabilității rezultatelor obținute, evaluarea Programelor Operaționale reprezintă o activitate care nu poate fi separată de managementul global al unui program și de sistemele de implementare.

Obligația de a desfășura activități sistematice de evaluare ale Programelor Operaționale, precum și regulile generale pentru aceste activități sunt prevăzute de *Regulamentul General al Consiliului (CE) nr.xxxx (Articolele 36, 45-47)*.

Toate activitățile de evaluare care sunt desfășurate sub responsabilitatea Statului Membru sau a Comisiei, după caz, vor fi realizate în conformitate cu principiul proporționalității stabilit prin *Articolul 11 bis din Regulamentul General al Consiliului nr.xxxx*.

Evaluarea va fi realizată de către experți sau organisme, interne sau externe, care sunt independente din punct de vedere funcțional de Autoritatea de Certificare și Autoritatea de Audit, conform *Articolului 58 b) și c) a Regulamentului General al Consiliului nr. xxxx*.

Tipurile de evaluări

Conform *Articolelor 45-47 din Regulamentul General al Consiliului (CE) nr.xxxx*, vor fi desfășurate trei tipuri de evaluări:

- Evaluarea ex-ante
- Evaluarea continuă
- Evaluarea ex-post

Evaluarea ex-ante: - are ca scop optimizarea alocării resurselor bugetare din cadrul programului operațional și îmbunătățirea calității programării.

Pentru perioada de programare 2007-2013, evaluarea ex-ante se va realiza de către un evaluator extern (*contractor unic*) pentru fiecare PO.

Atunci când acest lucru este relevant, evaluarea ex-ante va include și **Evaluarea Strategică de Mediu**, care va fi făcută în conformitate cu cerințele prevăzute prin Directiva 2001/42 privind evaluarea efectelor anumitor planuri și programe asupra mediului.

Managementul contractului de evaluare ex-ante va fi asigurat de către Unitatea Centrală de Evaluare constituită în structura Autorității de Management pentru Cadrul de Sprijin Comunitar, în strânsă cooperare cu Autoritatea de Management pentru Programul Operațional Regional și alți actori relevanți.

Evaluările permanente – se vor realiza în timpul perioadei de implementare a POR și vor fi de trei tipuri: - **a) intermediară, b) ad-hoc, c) privind tematica orizontală.**

a) Evaluarea intermediară - va sprijini procesul de management al Programului Operațional Regional prin analizarea problemelor care pot apărea în timpul implementării, și vor propune soluții specifice pentru a îmbunătăți funcționarea sistemului.

Se vor organiza două evaluări intermediare ale POR: o primă evaluare intermediară va fi desfășurată la sfârșitul anului 2009 sau începutul anului 2010, iar o altă evaluare, în anul 2012. Prima evaluare intermediară va examina progresul la zi al procesului de implementare al POR, analizând în mod special aspectele legate de managementul programului, în timp ce cea de-a doua evaluare intermediară se va concentra mai mult pe axele prioritare, abordând în același timp perioada de programare următoare.

b) Evaluările ad-hoc se vor desfășura atunci când monitorizarea programului identifică o îndepărtare semnificativă de la obiectivele acestuia propuse inițial sau, atunci când există propuneri de revizuire a POR. Evaluările ad-hoc pot să se adreseze fie implementării sau aspectelor de management ale unei priorități individuale sau domeniu cheie de intervenție, fie unor evaluări “tematice”.

Evaluările intermediare și ad-hoc vor fi administrate de Autoritatea de Management pentru POR și pot fi realizate extern de către evaluatori independenți, sau intern, după caz, de o unitate specializată sau de persoane care vor fi alocate exclusiv acestei sarcini în cadrul Autorității de Management. Managementul contractelor/operațiunilor pentru evaluarea intermediară va fi asigurată de Unitatea de Evaluare sau de persoane alocate exclusiv acestei sarcini din cadrul AM POR.

c) Evaluările tematicilor orizontale vor fi realizate fie acolo unde evaluarea se desfășoară pe tematici transversale care se regăsesc și care implică mai multe programe operaționale (IMM, evaluarea măsurilor de informare și publicitate din cadrul Planurilor de Comunicare elaborate de Autoritățile de Management, etc), fie atunci când se examinează evoluția tuturor sau al unui grup de Programe Operaționale în raport cu prioritățile comunitare și naționale.

Pentru fiecare evaluare orizontală/ transversală (cross-cutting) care se va desfășura se vor defini separat obiectivele specifice, chestionarele de evaluare, sarcinile și rezultatele anticipate.

Evaluarea tematicilor orizontale și transversale (cross-cutting) va fi realizată de consultanți externi, angajați de către Unitatea Centrală de Evaluare din cadrul Autorității de Management pentru Cadrul de Sprijin Comunitar.

Evaluarea ex-post va fi realizată de către Comisie, pentru fiecare obiectiv, în strânsă cooperare cu Statul Membru și Autoritățile de Management în conformitate cu prevederile

Articolului 47, par.3 a Regulamentului CE nr.xxxx.

Comisia poate desfășura, de asemenea, evaluări strategice, precum și evaluarea privind monitorizarea programelor operaționale, în conformitate cu prevederile Articolului 47, par.2 a Regulamentului CE nr.xxxx.

Cadrul instituțional pentru evaluare

Cadrul instituțional național pentru evaluare are 2 niveluri:

- *Un nivel global de coordonare*, asigurat de către *Unitatea Centrală de Evaluare* constituită în structura Autorității de Management a Cadrului de Sprijin Comunitar din cadrul Ministerului Finanțelor Publice.
- *Un nivel funcțional*, care cuprinde *unitățile de evaluare din cadrul fiecărei Autorități de Management*.

Rolul de coordonare al Unității Centrale de Evaluare va fi următorul:

- Va asigura evaluările tematicilor orizontale și transversale
- Va asigura dezvoltarea capacității operaționale a Unităților de Evaluare din cadrul Autorităților de Management
- Va asigura la nivel global calitatea tuturor evaluărilor.

Unitatea de Evaluare constituită în structura Autorității de Management pentru Programul Operațional Regional, va fi responsabilă pentru managementul evaluărilor permanente, intermediare și ad-hoc.

Unitatea de Evaluare din cadrul Autorității de Management POR va acționa în cooperare cu Comitetul de Monitorizare și cu Autoritatea de Management, și va colabora cu *Unitatea Centrală de Evaluare* din cadrul Autorității de Management pentru Cadrul de Sprijin Comunitar.

Planurile de evaluare

Unitatea de Evaluare a Autorității de Management pentru POR va elabora un *Plan de Evaluare* care va cuprinde activitățile indicative de evaluare pe care aceasta intenționează să le efectueze în diferitele faze ale implementării programului, numărul indicativ de resurse umane și financiare alocate pentru fiecare activitate de evaluare, acțiunile care vor avea ca scop dezvoltarea capacității de evaluare, precum și responsabilitățile pe care activitatea de evaluare le presupune. Această planificare va fi făcută în concordanță cu noile Regulamente privind Instrumentele Structurale, cu documentele de lucru metodologice privind evaluarea elaborate de DG Regio, cu documentele de lucru metodologice privind evaluarea elaborate de Autoritatea de Management pentru Cadrul de Sprijin Comunitar – Unitatea Centrală de Evaluare.

Sistemele de operare

Pentru fiecare evaluare se va constitui un *Comitet Director* care va avea ca principale atribuții:

- să elaboreze termenii de referință pentru evaluările individuale, să faciliteze accesul evaluatorilor la informațiile necesare desfășurării activităților;

- să acorde sprijinul necesar desfășurării evaluărilor, în special din punctul de vedere al suportului metodologic și să se asigure că termenii de referință sunt respectați;
- să verifice calitatea evaluărilor efectuate.

Un mecanism de monitorizare a recomandărilor din rapoartele de evaluare va fi elaborat în cadrul Autorității de Management pentru Programul Operațional, prin coordonare cu Unitatea Centrală de Evaluare.

În ceea ce privește disponibilitatea rapoartelor de evaluare pentru public, sumarul rapoartelor de evaluare va fi dat publicității prin mijloace de comunicare identificabile și accesibile.

5.3 MANAGEMENT ȘI CONTROL FINANCIAR

5.3.1 Sistemele de management și control financiar

Conform prevederilor *Articolului 57 din Regulamentul General al Consiliului nr.xxxx*, Autoritatea de Management pentru Programul Operațional va institui un sistem de management și control financiar al programului, care:

- va defini funcțiile unităților care se ocupă de management și control și va specifica alocarea de atribuții în cadrul fiecărei unități
- va respecta principiul segregării de atribuții între și în cadrul acestor unități
- va elabora procedurile pentru a se asigura de corectitudinea și regularitatea cheltuielilor declarate în cadrul POR
- va institui o contabilitate, un sistem de monitorizare și sisteme de raportare financiară riguroase și în format electronic
- va institui un sistem de raportare și monitorizare, în care Autoritatea de Management pentru POR delegă executarea sarcinilor Organismelor Intermediare pentru POR
- va elabora sisteme pentru auditarea funcționării sistemului POR
- va asigura sisteme și proceduri pentru a se asigura că există o pistă de audit adecvată
- va elabora proceduri de raportare și monitorizare pentru iregularități și pentru recuperarea sumelor nedatorate.

Pentru a se conforma prevederilor *Articolului 59 al Regulamentului General al Consiliului nr. xxxx*, Autoritatea de Management pentru POR este *responsabilă pentru*:

- asigurarea că operațiunile sunt selectate pentru finanțare în conformitate cu criteriile în vigoare pentru programul operațional și că acestea sunt conforme, pe întreaga perioadă de implementare, cu regulamentele naționale și comunitare aplicabile
- asigurarea că beneficiarii sunt informați cu privire la condițiile specifice privind produsele și/sau serviciile care trebuie livrate în cadrul operațiunilor, cu privire la planul de finanțare, limita maximă de execuție, informațiile financiare și de altă natură care trebuie păstrate și transmise
- asigurarea, înainte de a se lua decizia de aprobare a finanțării, că beneficiarul are capacitatea de a îndeplini obligațiile menționate mai sus
- verificarea livrării produselor și a serviciilor co-finanțate și asigurarea că toate cheltuielile declarate de către beneficiar pentru operațiuni au fost efectuate și sunt conforme cu regulamentele naționale și comunitare; verificările la fața locului ale operațiunilor individuale pot fi realizate pe bază de eșantion conform regulamentelor

detaliate ce urmează a fi adoptate de Comisie conform procedurilor la care se face referință la Articolele 4 și 7 ale Deciziei 1999/468/EC;

- asigurarea că se înregistrează și păstrează în format electronic toate evidențele contabile ale fiecărei operațiuni din cadrul POR și că datele privind implementarea necesare pentru managementul financiar, monitorizare, misiuni de audit și evaluări sunt colectate
- asigurarea că beneficiarii, Organismele Intermediare și/sau alte organisme implicate în implementarea operațiunilor finanțate prin POR, dețin fie un sistem distinct de contabilitate fie un cod adecvat de contabilitate pentru toate tranzacțiile ce au legătură cu operațiunile respective, fără a aduce prejudicii regulamentelor naționale de contabilitate
- stabilirea de proceduri pentru a se asigura că toate documentele privind cheltuielile și misiunile de audit, precum și toate informațiile necesare asigurării unei piste de audit corespunzătoare sunt păstrate pentru:
  - o perioadă de 3 ani după închiderea POR, așa cum se menționează în Art. 87 (3) din Regulamentul General al Consiliului nr.xxxx
  - o perioadă de 3 ani după anul în care a avut loc închiderea parțială a unor operațiuni din cadrul POR, conform Art. 86 bis din Regulamentul General al Consiliului nr.xxxx.
- asigurarea că Autoritatea de Certificare va primi în scopul certificării, toate informațiile necesare privind procedurile și verificările realizate în legătură cu cheltuielile eligibile
- asigurarea că sistemele de management și control ale POR funcționează în mod eficient la nivelul întregului sistem POR.
- în conformitate cu prevederile *Art. 13 din Regulamentul de Implementare al Comisiei nr. xxxx*, verificarea realizată de către Autoritatea de Management pentru POR, conform *Art. 59 (b) din Regulamentul General al Consiliului nr. xxxx*, va acoperi aspectele administrative, financiare, tehnice și fizice ale operațiunilor, după cum este cazul.

Aceste verificări vor asigura că:

- toate cheltuielile declarate sunt reale
- produsele sau serviciile au fost livrate în conformitate cu decizia de aprobare
- solicitările de rambursare emise de beneficiari sunt corecte
- cheltuielile sunt conforme cu regulamentele comunitare și naționale.

Verificările efectuate de către Autoritatea de Management pentru POR vor include următoarele proceduri:

- verificări administrative pentru fiecare cerere de rambursare emisă de beneficiar
- verificarea la fața locului a operațiunilor individuale.

Pentru a se putea asigura în mod rezonabil în ceea ce privește legalitatea și corectitudinea tranzacțiilor verificate, Autoritatea de Management pentru POR va stabili intensitatea verificărilor luând în considerare nivelul de risc identificat pentru tipurile de beneficiari și operațiuni. Autoritatea de Management pentru POR va revizui anual sistemul de evaluare a riscurilor.

În cazul în care verificările la fața locului a operațiunilor individuale se realizează pe bază de eșantion, Autoritatea de Management pentru POR va păstra documente care descriu și

justifică metoda de eșantionare și identificare a operațiunilor și tranzacțiilor selecționate pentru verificări.

De asemenea, Autoritatea de Management pentru POR va stabili standarde scrise și proceduri pentru verificările administrative și de la fața locului realizate pe operațiuni individuale și va păstra documentele aferente fiecărei verificări, prin care se va atesta locul și data acestora, rezultatele, precum și măsurile luate privind iregularitățile identificate.

În scopul transmiterii cheltuielilor eligibile și a cererilor de rambursare către Comisia Europeană, verificarea cheltuielilor se realizează pe toate cele patru niveluri ale sistemului de management și implementare a Programului Operațional Regional, respectiv: la nivelul beneficiarului, a Organismelor Intermediare, a Autorității de Management, a Autorității de Certificare.

Verificările realizate la nivelul Organismelor Intermediare pentru POR sunt atribuții delegate de către Autoritatea de Management, pe baza evaluării capacității administrative ale acestor organisme. Autoritatea de Management pentru POR va rămâne responsabilă pentru atribuțiile delegate către Organismele Intermediare. Verificările efectuate în acest scop nu vor duplica verificările realizate de către fiecare Organism Intermediar.

În cazul în care Autoritatea de Management și/sau Organismele Intermediare pentru POR vor fi și beneficiare ale programului, sistemele pentru efectuarea verificărilor menționate mai sus vor asigura o separare corespunzătoare a funcțiilor conform prevederilor *Articolului 57 (b) din Regulamentul General al Consiliului nr. xxxx*.

În îndeplinirea responsabilităților care îi revin privind **managementul și controlul financiar**, Autoritatea de Management pentru POR va lucra în strânsă colaborare cu *Autoritatea de Certificare* desemnată și cu *Organismul Competent pentru Plăți*, în vederea asigurării că :

- finanțările sunt utilizate efectiv în scopul realizării obiectivelor prevăzute prin POR
- Statul Membru răspunde public față de Uniunea Europeană privind utilizarea resurselor financiare
- verificările bugetare sunt efective, astfel încât angajările financiare din cadrul POR sunt sustenabile iar planificările financiare corespund acestor angajări
- bugetul contractat este în concordanță cu bugetul alocat
- achizițiile de bunuri și servicii prin proiectele finanțate:
  - sunt efectuate
  - corespund regulamentelor din Uniunea Europeană și naționale
  - sunt eficiente.
- declarațiile financiare transmise Comisie Europene și altor organisme sunt corecte, complete și reale:
  - corecte – fondurile sunt accesate corect
  - reale – declarațiile nu conțin erori
  - complete – toate elementele relevante au fost incluse
- plățile către beneficiari sunt făcute periodic, fără întârzieri sau deduceri nejustificate
- sursele de co-finanțare sunt asigurate conform planificării
- plățile sunt contabilizate adecvat
- iregularitățile sunt notificate conform regulamentelor Uniunii Europene
- sumele plătite eronat sunt recuperate integral și rapid
- sumele neutilizate sau recuperate sunt reutilizate în cadrul Programului Operațional Regional

- dezangajarea financiară este evitată, în special în legătură cu regula N +2 și N+ 3
- închiderea programului se face la timp și în condiții normale.

5.3.2 Autoritatea de Certificare, Organismul Competent pentru Plăți și fluxul fondurilor

Autoritatea de Certificare

Organismul desemnat de către Statul Membru să certifice, conform Articolului 60 din Regulamentul General al Consiliului nr. xxxx, declarațiile de cheltuieli și cererile de plată pentru toate Programele Operaționale, înainte ca acestea să fie transmise la Comisie este Ministerului Finanțelor Publice. Autoritatea de Certificare este constituită pe structura Fondului Național, folosind astfel experiența din perioada de pre-aderare.

Organismul Competent pentru Plăți

O unitate separată în cadrul Fondului Național este desemnată de către Statul Membru, să îndeplinească funcțiile și rolul **Organismului Competent pentru Plăți**, organism responsabil pentru primirea tuturor plăților făcute de către Comisia Europeană pentru toate Programele Operaționale prin Fondul European de Dezvoltare Regională, Fondul Social European și Fondul de Coeziune, precum și pentru transferul acestora către beneficiari, așa cum este specificat în *Articolului 75 (2) din Regulamentul General al Consiliului nr. xxxx*.

Principalele responsabilitățile ale Autorității de Certificare și ale Organismului Competent pentru Plăți:

1) Certificare - să elaboreze și să transmită Comisiei, declarațiile certificate de cheltuieli și cererile de plată în format electronic.

Trebuie certificat că:

- Declarația de cheltuieli este corectă, rezultă din sisteme de contabilitate sigure și se bazează pe documente justificative verificabile;
- Cheltuielile declarate sunt conforme cu regulamentele comunitare și naționale aplicabile, s-au realizat pentru operațiunile selectate spre finanțare conform criteriilor aplicabile programului și sunt conforme regulamentelor comunitare și naționale.

In acest scop atribuțiile Organismului Competent pentru Plăți sunt următoarele :

- să se asigure că informațiile primite de la Autoritatea de Management privind procedurile și activitățile de verificare desfășurate în ceea ce privește cheltuielile și incluse în declarația de cheltuieli, asigură o bază adecvată pentru certificare. Aceasta presupune :
  - verificarea concordanței sumelor solicitate pentru plată cu baza de date ;
  - verificarea corectitudinii calculării totalului cheltuielilor eligibile;
  - luarea în considerare a rezultatele tuturor misiunilor de audit realizate de către sau sub responsabilitatea Autorității de Audit/ a Unității de Audit Intern sau al Comisiei Europene

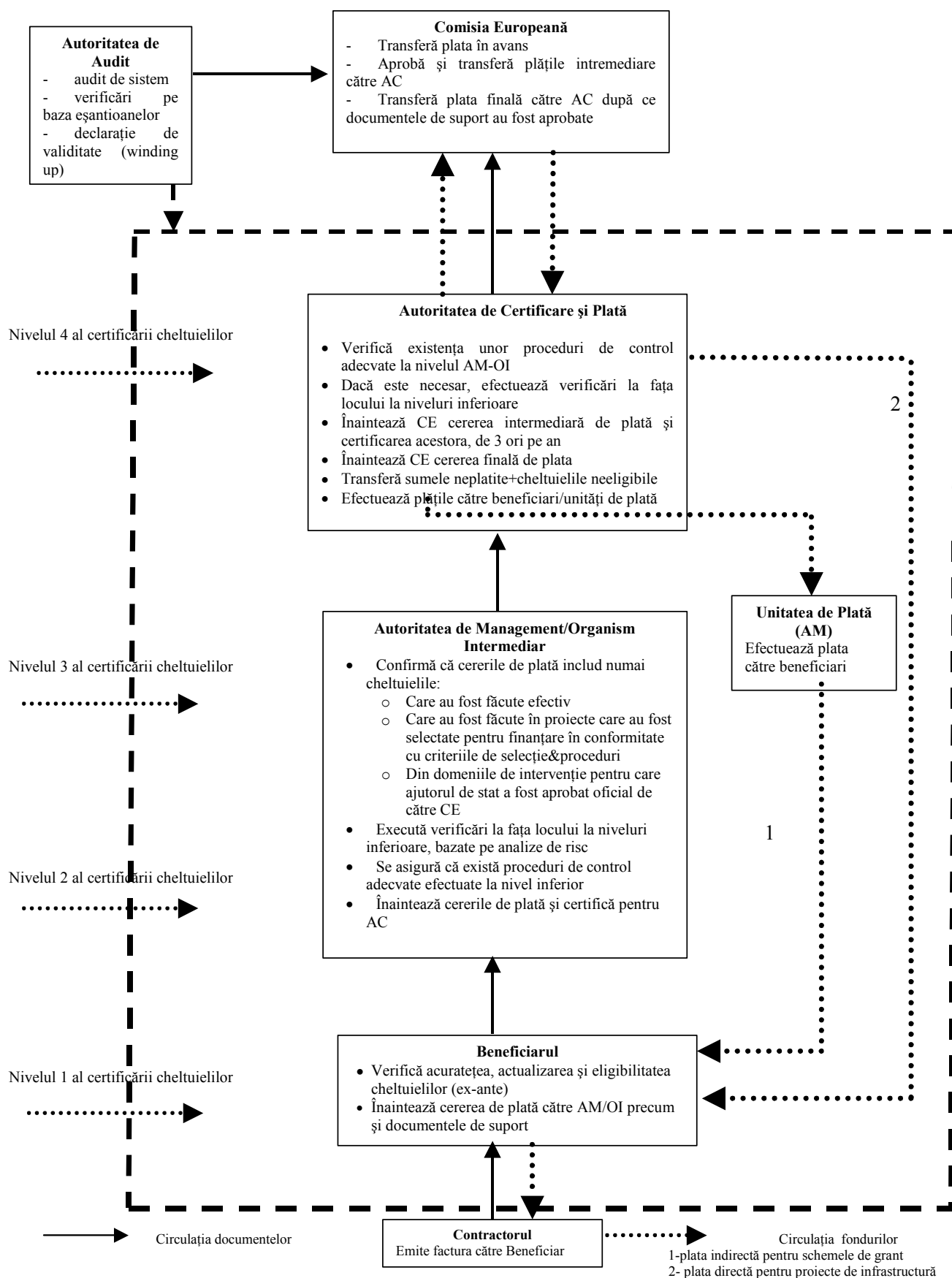
2) Plățile – Pentru acest scop, următoarele activități vor fi efectuate :

- primirea tuturor plăților din resursele FEDR, FSE și Fondul de Coeziune
- transferarea plăților din FEDR, FSE și FC, precum și a sumelor de co-finanțare (dacă este cazul) către beneficiari/Unitățile de Plată
- elaborarea și transmiterea la Comisia Europeană a estimărilor privind cheltuielile
- întocmirea și transmiterea la Comisia Europeană pe baza estimărilor efectuate de către Autoritățile de Management a prognozelor actualizate privind plățile
- returnarea la Comisia Europeană a cheltuielilor neeligibile, ori a acelor fonduri care nu au fost utilizate, inclusiv a dobânzilor datorate pentru întârzierea plăților
- păstrarea contului debitor.

În ceea ce privește procesul de plată vor fi utilizate două tipuri de fluxuri de plată:

- ***Plata directă*** a contribuției financiare a Uniunii Europene și a sumelor de co-finanțare (unde este cazul) de la Organismul Competent pentru Plăți către beneficiari, în cazul proiectelor de infrastructură
- ***Plata indirectă***, prin Unitățile de Plată din cadrul Autorității de Management pentru Programul Operațional Regional, pentru alte proiecte decât cele de infrastructură (scheme de granturi)

Fluxul financiar al POR

5.3.3 Identificarea și raportarea iregularităților

Baza legală a acestor activități îl reprezintă Regulamentul Comisiei Nr. 1681/94 privind iregularitățile și recuperarea sumelor eronat plătite în legătură cu finanțările din politicile structurale, Regulamentul Consiliului Nr. 2988/95 privind protecția intereselor financiare ale Comunității Europene, precum și Ordonanța Guvernului Nr. 79/2003 care stabilește metodele de control și recuperare a sumelor rezultate din asistența financiară nerambursabilă a Uniunii Europene.

Această secțiune descrie modul de identificare și raportare a fraudelor sau a altor iregularități. De asemenea, evidențiază importanța măsurilor corective imediate în implementare (incluzând sancțiuni, urțăriri civile sau penale), luate ca urmare a investigațiilor privind iregularitățile.

Conform prevederilor Regulamentului Comisiei (EC), iregularitățile care se referă la pierderea unor fondurilor UE mai mici de 4.000 Euro nu trebuie raportate Comisiei, dacă aceasta nu o solicită.

Iregularitățile de peste 4.000 Euro, precum și toate iregularitățile comise în mod intenționat se raportează Comisiei. Aceste rapoarte se strâng și se verifică de către Autoritatea de Certificare/Autoritatea de Plătă și apoi se transmit Serviciului de Coordonare Antifraudă, pentru a fi înaintate la OLAF pe bază trimestrială. Autoritatea de Certificare/Autoritatea de Plătă primește rapoarte de la Autoritatea de Management și înregistrează orice astfel de raport în cadrul propriei instituții/unități.

În scopul desfășurării unui proces adecvat de prevenire, detectare și raportare a iregularităților la nivelul Autorității de Management, al Organismelor Intermediare și al beneficiarilor, se nominalizează un ofițer de iregularități în acest sens. Ofițerul de iregularități de la nivelul beneficiarului elaborează rapoarte ad-hoc și trimestriale și le transmite Organismului Intermediar. Ofițerul de iregularități nominalizat la nivelul Organismului Intermediar elaborează rapoarte trimestriale și ad-hoc pe care le înaintează Autorității de Management. Ofițerul de iregularități din cadrul Autorității de Management, elaborează rapoarte trimestriale și ad-hoc pe care le transmite Autorității de Certificare/Organismului Competent pentru Plăți.

Ofițerul de iregularități ia notă atât din proprie inițiativă, cât și pe baza reclamațiilor primite. El își desfășoară activitățile pe baza unui Manual de Ireregularități care este elaborat la nivelul fiecărei structuri implicate (AM, IB și Beneficiar).

5.3.2 Autoritatea de Audit

Funcția de audit va fi realizată pentru toate programele operaționale de către *Autoritatea de Audit*, constituită prin Legea 200/2005 ca organism asociat de pe lângă *Curtea de Conturi*. Autoritatea de Audit este un organism fără personalitate juridică, independent din punct de vedere operațional de Curtea de Conturi, de Autoritățile de Management și de Autoritatea de Certificare.

Autoritatea de Audit va fi responsabilă în special să se asigure că misiunile de audit se desfășoară în scopul verificării funcționării efective a sistemului de management și control al POR și al asigurării că acestea se desfășoară pe operațiuni. Funcțiile *Autorității de Audit* sunt stabilite prin *Articolele 58 și 61 din Regulamentul General al Consiliului nr xxxx*.

În conformitate cu prevederile Legii 200/2005, Articolul 14², Autoritatea de Audit are următoarele responsabilități:

- auditul de sistem, verificarea prin eșantionare și auditul final
- verificări și auditul extern pentru fondurile structurale
- verificările anuale ale sistemelor de management și control
- verificările declarațiilor de cheltuieli, pe baza eșantioanelor corespunzătoare
- desfășurarea verificărilor corespunzătoare pentru emiterea declarațiilor de închidere la finalizarea programelor operaționale
- verificarea existenței și a utilizării corecte a co-finanțării naționale.

5.3.5 Auditul intern

La nivelul fiecărui minister implicat în implementarea Programelor Operaționale, au fost constituite Unități de Audit Intern care sunt independente de structurile care îndeplinesc atribuțiile de Autoritate de Management (sau de Organisme Intermediare) și care sunt direct subordonate șefului respectivei instituții.

Coordonarea metodologică a acestor Unități de Audit Intern este asigurată de o unitate specială, constituită în cadrul Ministerului Finanțelor Publice, respectiv de Unitatea Centrală de Armonizare pentru Auditul Public Intern (UCAAPI).

Atribuțiile acestei unități sunt următoarele :

- dezvoltarea și implementarea unor proceduri și metodologii uniforme, bazate pe standardele internaționale acceptate de Uniunea Europeană, inclusiv privind manualele de audit intern și pista de audit
- elaborarea metodologiilor privind managementul riscului
- elaborarea Codului Etic al auditorilor Interni
- avizarea normelor metodologice ale Auditului Public Intern, specific diferitelor domenii de activitate ale auditului intern
- elaborarea sistemului de raportare a rezultatelor activităților de audit intern și elaborarea raportului anual de audit/control
- verificarea respectării normelor, instrucțiunilor, precum și a Codului Etic de către Unitatea de Audit Intern din cadrul instituțiilor publice, și inițierea de măsuri de corectare, în cooperare cu șeful respectivei instituții publice
- coordonarea sistemului de recrutare și training în domeniul auditului public intern

Unitatea de Audit Public Intern, care este independentă funcțional de departamentele responsabile cu gestionarea și implementarea POR, fiind direct subordonată Ministrului, va avea următoarele atribuții:

- desfășurarea activităților de audit intern în vederea evaluării transparenței și a concordanței cu normele juridice, de regularitate, eficiență și efectivitate ale sistemelor de management și control în cadrul instituției publice
- informarea UCAAPI privind recomandările care nu au fost urmate de către șeful entității publice auditate, precum și asupra consecințelor
- raportarea periodică a constatărilor, concluziilor și recomandărilor rezultate din misiunile de audit
- pregătirea raportului anual al activităților de audit desfășurate

- raportarea imediată la șeful instituției publice auditate, precum și la unitatea de inspecție în cazul detectării unor cazuri serioase de iregularități sau fraudă.

În conformitate cu prevederile *Articolului 15 din Regulamentul de Implementare al Comisiei nr.xxxx*, pista de Audit POR va fi considerată a fi corespunzătoare pentru programul operațional, dacă îndeplinește următoarele criterii:

- permite ca sumele agregate privind operațiunile finanțate prin POR, certificate către Comisie de către Autoritatea de Certificare, să fie concordante cu înregistrările contabile detaliate și documentația suport deținută de Autoritatea de Certificare, Autoritatea de Management pentru POR, Organismele Intermediare și beneficiari
- permite verificarea plăților contribuției publice către beneficiar
- permite verificarea aplicării criteriilor de selecție stabilite de Comitetul de Monitorizare al POR
- conține specificațiile tehnice și planul financiar pentru fiecare operațiune, documentele privind aprobarea cererii de finanțare, documente privind procedurile de achiziții publice, rapoartele de progres și rapoartele privind verificările și auditul desfășurat.

La nivelul Organismelor Intermediare ale POR, activitățile de audit intern vor fi realizate de către ofițerii de audit intern existenți în cadrul ADR-urilor. Biroul de audit intern din cadrul Ministerului Integrării Europene va audita Organismele Intermediare.

5.3.6 Organismul pentru Evaluarea Conformității

Organismul pentru Evaluarea Conformității este desemnat ca organism responsabil pentru transmiterea către Comisie a descrierii sistemelor, înainte de depunerea primei cereri de plată intermediară așa cum este stipulat în *Articolul 70 din Regulamentul General al Consiliului nr.xxxx*.

În conformitate cu prevederile Legii 200/2005, acest rol este îndeplinit pentru toate Programele Operaționale de *Autoritatea de Audit* constituită ca organism asociat pe lângă Curtea de Conturi.

Autoritatea de Audit va efectua o evaluare a conformității sistemului de management a Programului Operațional Regional, ca și a altor programe operaționale, conform noilor regulamente. Autoritatea de Audit va efectua, de asemenea, verificări pe bază de eșantion.

5.4 INFORMARE ȘI PUBLICITATE

Autoritatea de Management pentru POR se va asigura că implementarea programului este conformă cu cerințele de informare și publicitate pentru program, așa cum se stipulează prin *Articolul 68 al Regulamentului General al Consiliului nr.xxxx* și *Articolele 2-9 din Regulamentul de Implementare al Comisiei nr.xxxx*.

Autoritatea de Management va elabora un *Plan de Comunicare pentru Programul Operațional Regional* în contextul Planului de Comunicare general propus pentru Fondurile Structurale din România. Organismele Intermediare vor fi responsabile pentru implementarea activităților de informare și a publicității specifice regiunii lor.

Tipurile de acțiuni includ o pagină de web specială care trebuie lansată pe web-site-ul Ministerului Integrării Europene cu informații complete despre Programul Operațional Regional. Autoritatea de Management POR va informa, de asemenea, publicul larg despre rolul Comunității Europene în oferirea de asistență financiară prin intermediul acestui program. Rezultatele finale ale proiectelor vor fi făcute de asemenea publice. Sigla Uniunii Europene va fi amplasată pe toate materialele promoționale, pe articolele de birou POR, și va fi afișată pe proiectele finanțate prin program.

5.5 SISTEMUL UNIC DE MANAGEMENT AL INFORMAȚIEI

Sistemul Unic de Management al Informației (SMIS) este un sistem de informații național prin internet care sprijină toate instituțiile din România care implementează *Cadrului Național Strategic de Referință (CNSR)* și *Programele Operaționale (PO)*. Sistemul se adresează cerințelor care se regăsesc la toate nivelurile de management (Autorități de Management, Organisme Intermediare, Autoritatea de Certificare, etc) și la toate fazele ciclului unui program (programare, cereri de oferte, contractare, monitorizare, evaluare, plăți, audit și control). Principala caracteristică a SMIS este că oferă utilizatorilor săi un mecanism unic pentru a îi sprijini în îndeplinirea sarcinilor de zi cu zi.

Design-ul și funcțiile SMIS

Design-ul SMIS urmează trei principii fundamentale : *disponibilitatea* datelor (datele sunt disponibile direct ca urmare a unei cereri din partea unui utilizator autorizat); *confidențialitatea* datelor (datele sunt furnizate exclusiv utilizatorilor autorizați pentru accesarea unei anumite informații specifice); *integritatea* datelor (procesarea datelor trebuie să fie realizată doar de utilizatorii autorizați prin mijloace autorizate). Pentru a implementa cele trei principii de mai sus sistemul suportă mai mulți utilizatori clasificați într-un număr de grupuri de utilizatori/ roluri. În acest fel accesul utilizatorilor este ușor de organizat și gestionat iar accesul la informație poate fi auditat în întregime și accesat într-un mod flexibil.

Pentru a oferi un instrument eficient de management, modelul funcțional al SMIS se bazează pe un set de sub-sisteme, care împreună reflectă gama largă de funcționalități pe care Sistemul este proiectat să le desfășoare, după cum urmează :

- **Programarea**, care permite înregistrarea și modificarea principalelor informații din CNSR defalcat la nivelurile inferioare pe PO-uri, axe prioritare, domeniile cheie de intervenție și operare;
- **Accesarea și modificarea proiectelor** (înregistrarea și modificarea principalelor informații despre proiecte, inclusiv a contractelor³³) ;
- **Monitorizarea**, care permite evaluarea progreselor înregistrate la toate nivelurile de *Cadrul Național Strategic de Referință*, respectiv dacă obiectivele inițial stabilite sunt atinse într-un mod corespunzător, permițând în același timp agregarea automată de jos în sus a valorii reale ale datelor principale care sunt înregistrate la nivelurile inferioare ale Sistemului
- **Audit**, care va înregistra rezultatele verificărilor și ale misiunilor de audit și va genera rapoartele de audit
- **Managementul Fluxului de Fonduri**, care va înregistra estimările privind cererile de plată, cu intrările de fonduri, veniturile din proiecte, suspendările și recuperările de fonduri.

³³Contractul este un angajament juridic încheiat între Beneficiar și Finanțator sau Furnizorul de Servicii, lucrări sau bunuri, necesar pentru a implementa o parte a unui proiect.

Schimbul electronic de date cu Comisia Europeană se va face printr-o interfață construită între Sistemul Unic de Management al Informațiilor și sistemul de management al informațiilor al Comisiei Europene și care este în curs de elaborare prin proiectul *SFC2007 – Schimbul Electronic de Date*.

6. PARTENERIATUL

În procesul de elaborare a Programului Operațional Regional parteneriatul are un rol esențial, atât în ceea ce privește stabilirea domeniilor de intervenție și a axelor prioritare cât și în identificarea potențialilor beneficiari și a proiectelor eligibile.

Utilizând experiența acumulată în cadrul exercițiului de programare 2004-2006, pe întreg parcursul elaborării POR 2007-2013, se asigură o consultare sistematică a tuturor partenerilor de nivel regional.

Procesul partenerial pentru elaborarea POR s-a desfășurat atât la nivel național, cu participarea actorilor regionali, cât și la nivel regional, cu participarea reprezentanților nivelului național.

Consultările la nivel național se realizează în principal cu participarea ADR-urilor, ministerelor de linie, organizațiilor și asociațiilor relevante la nivel național, dar și cu participarea altor actori regionali. Acest proces are loc sub coordonarea Ministerului Integrării Europene – DGDR, cu sprijinul proiectului de twinning național și al asistenței tehnice.

Consultările la nivel regional se realizează sub coordonarea ADR-urilor, cu sprijinul proiectelor de twinning regional și a asistenței tehnice, la care participă reprezentanți ai instituțiilor și organismelor relevante la nivel local și regional dar și reprezentanți ai MIE și ai altor ministere.

A) Consultări parteneriale la nivel național cu participare regională

Direcția Generală de Politică Regională, respectiv Direcția Politici Regionale și Programare, responsabilă cu elaborarea Programului Operațional Regional (POR) a inițiat un proces de consultare a partenerilor regionali, în principal ai ADR-urilor în calitate lor de viitoare Organisme Intermediare pentru implementarea POR, ai ministerelor de linie - viitoare Autorități de Management a POS-urilor, ai altor instituții cu rol de Organisme Intermediare, ai partenerilor economici și sociali pentru analiza, dezbateră și în final obținerea consensului tuturor partenerilor implicați în dezvoltarea regională, asupra domeniilor de intervenție prin POR.

În acest sens a fost creat **Grupul de Lucru "Dezvoltarea regională și cooperarea transfrontalieră" pentru elaborarea strategiei Regionale a PND 2007-2013 și a POR** alcătuit din reprezentanți ai MIE în calitate de Autoritate de Management (AM) pentru POR, ai ministerelor - Autorități de Management pentru POS, ai Agențiilor de Dezvoltare Regională, ai partenerilor economici și sociali. Scopul întâlnirilor în cadrul acestui grup l-a constituit atât informarea partenerilor cât și implicarea lor efectivă în procesul de elaborare a POR, proces care s-a dorit să fie cât mai transparent posibil.

Intr-o **primă etapă, martie – august 2004**, Direcția Politici Regionale a transmis ADR-urilor o notă metodologică pentru a le sprijini în colaborarea lor cu partenerii regionali, în

procesul de identificare a elementelor necesare elaborării Documentelor Regionale de Programare și Implementare (DRPI), care să ofere elemente importante de fundamentare a Programului Operațional Regional (POR). Pentru a înlesni și omogeniza modul de lucru la toate regiunile, precum și pentru a ajuta totodată regiunile să se concentreze doar pe probleme esențiale, documentul a fost structurat sub forma unui chestionar. Informațiile obținute prin acest chestionar au fost prezentate și comentate în cadrul unui seminar care a avut loc la începutul lunii august (3 august 2004). Concluziile seminarului au evidențiat necesitatea continuării întâlnirilor parteneriale la nivel regional pentru a fi mai bine reflectate în Documentele Regionale de Programare și Implementare, prioritățile de dezvoltare pentru care există interes și condiții pentru a fi implementate în regiuni.

Detalii:

În luna **martie** a fost organizată prima întâlnire a Grupului de Lucru alcătuit în vederea elaborării Programului Operațional Regional. Au fost analizate alternative metodologice pentru elaborarea Programului Operațional Regional și s-a luat decizia elaborării unui chestionar pe care ADR-urile să-l transmită actorilor locali din regiuni, astfel încât să se poată cunoaște mai bine nevoile existente la nivel regional/local și să se identifice prioritățile de dezvoltare pentru fundamentarea Planurilor de Dezvoltare Regională (PDR), pentru ca o parte a priorităților să devină eligibile prin POR.

În luna **august 2004** în cadrul întâlnirii acestui Grup de Lucru au fost prezentate, analizate și dezbătute prioritățile și măsurile propuse de partenerii regionali pentru POR, în urma cărora s-a hotărât ca numărul acestora să se reducă, avându-se în vedere că o parte vor fi finanțate prin strategiile sectoriale ale Programelor Operaționale Sectoriale.

În cea de a **doua etapă, septembrie – decembrie 2004** s-a elaborat o metodologie mai detaliată pentru elaborarea Documentelor Regionale de Programare și Implementare. Această metodologie, apropiată practic de metodologia pentru elaborarea unui Program Complement, a fost discutată cu ADR-urile (reprezentanți ai compartimentelor de planificare și programare) în cadrul unui seminar (octombrie 2004), ocazie cu care s-a exemplificat utilizarea metodologiei pe cazuri concrete. Fiind un document complex, nu toate ADR-urile au reușit să finalizeze aceste documente, iar altele au realizat parțial acest document.

Dialogul permanent cu reprezentanții ADR-urilor și a celorlalte instituții participante la grupul de lucru a evidențiat necesitatea cunoașterii experienței Statelor Membre. Ca urmare s-au organizat mai multe întâlniri în cadrul cărora a fost făcută cunoscută experiența Statelor Membre în elaborarea POR și modul de abordare a unor domenii de intervenție, cum ar fi dezvoltarea urbană.

Detalii:

În cursul lunii **octombrie 2004** s-a organizat, în cadrul proiectului de Twinning Național, seminarul cu tema „Pregătirea în parteneriat a Programului Operațional Regional 2007-2013”, cu participarea reprezentanților ADR-urilor, a consilierilor de preaderare. Temele analizate au vizat stadiul planificării și programării regionale și rolul Documentelor Regionale de Programare și Implementare în fundamentarea POR.

Ca răspuns la solicitarea ADR-urilor de a exista o implicare cât mai mare a partenerilor regionali în perioada **15-25 Noiembrie 2004** au fost organizate în fiecare regiune, în cadrul proiectului de Twinning național, **ateliere de lucru privind capacitatea de absorbție regională a fondurilor structurale europene**, după aderare. Acest seminar a oferit

participanților un forum de discuție privind rolul parteneriatelor locale și regionale în elaborarea și implementarea POR (organizații guvernamentale și non-guvernamentale din regiuni).

În luna **Decembrie 2004** Grupul de lucru a analizat gradul de integrare a măsurilor de dezvoltare conținute de strategiile regionale, în Strategia Națională de Dezvoltare Regională a PND 2007-2013 și s-a agreat o primă delimitare între axele prioritare incluse în POR de cele cuprinse în Programele Operaționale Sectoriale.

A treia etapă a urmărit finalizarea axelor prioritare POR și continuarea procesului de negociere a conținutului POR cu Autoritatea de Management pentru Cadrul de Sprijin Comunitar, prin delimitarea de conținutul Programelor Operaționale Sectoriale (în principal POS Competitivitate, POS Agricultură, POS Mediu). În acest scop ADR-urile au fost solicitate ca în cadrul parteneriatelor regionale să analizeze și să agreeze din numeroasele domenii de intervenție identificate, acele măsuri pe care parteneriatele regionale le consideră absolut necesare pentru dezvoltarea regiunii, pentru care își pot asuma responsabilitatea implementării prin POR 2007-2013, ca organoisme intermediare. S-a solicitat de asemenea descrierea pe scurt a acestor domenii de intervenție (într-un format standardizat), care să conțină informații privind justificarea economică, tipurile de activități/proiecte, posibili beneficiari finali. Pe 31 Martie, s-au discutat împreună cu reprezentanții unităților de planificare și programare din cadrul ADR-urilor stadiul elaborării DRPI și problemele cu care ADR-urile se confruntă în acest proces de elaborare.

Detalii:

În februarie 2005 s-a organizat în cadrul proiectului de Twinning național o întâlnire ce a avut ca scop analiza stadiului de elaborare a Strategiei Naționale de Dezvoltare Regională a PND 2007-2013, măsura în care aceasta este reprezentativă la nivel regional pentru politicile orizontale care trebuie să fie respectate în POR.

În martie 2005 Grupul de Lucru a analizat stadiul elaborării Documentelor Regionale de Programare și Implementare (DRPI). De asemenea, s-au dezbătut axele prioritare POR și măsurile orizontale care s-au conturat, luându-se în considerare propunerea financiară a Ministerului Finanțelor Publice pentru POR și o primă alocare financiară pe regiuni.

Cu ocazia altor întâlniri, constatându-se dificultățile pe care le au ADR în elaborarea DRPI s-a revenit asupra unor clarificări metodologice și a etapelor procesului de pregătire de către ADR, a Documentelor Regionale de Programare și Implementare, pentru fundamentarea POR integrat.

În aprilie 2005 Grupul de Lucru pentru elaborarea POR, cu sprijinul echipei de asistență tehnică a organizat un seminar în cadrul căruia, pornind de la prioritățile de dezvoltare regională agreeate în procesul partenerial și informațiile disponibile privind prioritățile sectoriale, s-au analizat etapele de parcurs până la elaborarea unei prime schițe a Programului Operațional Regional. La această întâlnire au participat reprezentanții Agențiilor de Dezvoltare Regională, precum și cei ai Autorităților de Management din ministerele de resort responsabile cu elaborarea programelor sectoriale operaționale.

În 25 aprilie 2005, Ministerul Integrării Europene a organizat în cadrul asistenței tehnice Forumul “Promovarea și Sprijinirea Antreprenoriatului în România”, prin care s-a urmărit consultarea reprezentanților mediului de afaceri nu numai pentru identificarea nevoilor

acestora, dar și a modalităților de susținere financiară națională și europeană. Într-o fază mai avansată a elaborării POR, **mai – iunie 2005**, după stabilirea în parteneriat pe baza PDR și a DRPI a principalelor priorități, s-au constituit cu sprijinul echipei de asistență tehnică, **Grupuri de Lucru Consultative (GLC) pe fiecare din cele 5 priorități ale POR**, respectiv:

- Grupul 1: “Îmbunătățirea infrastructurii publice regionale și locale”
- Grupul 2: “Dezvoltarea economiilor regionale și locale”
- Grupul 3: “Dezvoltarea turismului regional și local”
- Grupul 4: ”Sprijinirea dezvoltării urbane”
- Grupul 5: “Asistență Tehnică pentru Dezvoltarea Capacității Autorităților Locale de Programare și Management”

La aceste GLC –uri au participat reprezentanți ai ministerelor responsabili cu elaborarea POS, ai organizațiilor neguvernamentale, ai diferitelor asociații cu activitate relevantă pentru dezvoltarea regională, etc .

Rolul acestor GLC-uri a constat în identificarea, în cadrul priorităților POR, a domeniilor de intervenție și a proiectelor eligibile, aflate în stadiu avansat de elaborare.

A patra etapă de elaborare a POR, a constat în organizarea atât a unor întâlniri consultative bilaterale cu ministerele de linie și Agențiile de Dezvoltare Regională, cât și a unui Forum consultativ, cu participarea potențialilor beneficiari de programe eligibile sub POR, care a marcat o nouă etapă în procesul de identificare a cerințelor de dezvoltare ale regiunilor și domeniilor de intervenție prin POR.

Detalii:

Forum consultativ 28 iunie: la acest forum au participat toți partenerii implicați în dezvoltarea regională (reprezentanți ai ADR-urilor, ai altor ONG-uri, ai ministerelor – viitoare Autorități de Management ale Programelor Operaționale Sectoriale, ai altor ministere cu activitate relevantă pentru dezvoltare regională, ai autorităților publice locale, precum și reprezentanți ai partenerilor economici și sociali). Forumul a supus spre dezbateră posibile măsuri de finanțat în cadrul axelor prioritare POR deja identificate.

A cincea etapă în elaborarea Programului Operațional Regional (august - septembrie) a constat în extinderea și consolidarea relațiilor parteneriale pentru o mai solidă fundamentare a axelor prioritare și a domeniilor de intervenție POR, cu implicarea în acest proces a Consiliilor de Dezvoltare Regională (CDR) și a Consiliului Național pentru Dezvoltare Regională (CNDR).

În această perioadă au avut loc întâlniri cu membri CDR și CNDR, în cadrul cărora s-au prezentat și s-au discutat ca documente de lucru Strategia Națională de Dezvoltare Regională a Planului Național de Dezvoltare 2007-2013 și Programul Operațional Regional 2007- 2013. De menționat că în pregătirea programării financiare a POR s-a inițiat procesul de programare financiară a priorității de dezvoltare regională a PND, sub coordonarea MFP – Direcția Analiza și Programare. Au fost inițiate discuții și asupra modalităților de alocare pe regiuni a resurselor financiare destinate dezvoltării regionale, pe baza unei propuneri făcute de MIE. Propunerea Ministerului Integrării Europene a avut în vedere discuțiile cu CDR-urile și ADR-urile care au susținut în marea lor majoritate utilizarea pentru perioada 2007-2013 a aceleași metode de alocare pe regiuni a resurselor financiare destinate dezvoltării regionale, utilizată în PND 2004-2006 și respectiv Documentul de Programare PHARE. Aceasta constă într-o alocare invers proporțional cu nivelul de dezvoltare al regiunilor, măsurată prin PIB/ locuitor.

Detalii:

Forumul consultativ - 11 august a.c. – în cadrul acestuia, partenerilor naționali, regionali cât și socio-economici, li s-au prezentat, ca documente de lucru, strategia de dezvoltare regională și domeniile de intervenție finanțabile ale Programului Operațional Regional. Au fost organizate grupuri de lucru pentru axele prioritare ale POR în cadrul cărora participanții au dezbătut activitățile eligibile pentru finanțare.

Pe data de 8 septembrie 2005, a avut loc o întâlnire cu reprezentanții Agențiilor de Dezvoltare Regională în cadrul căreia s-au analizat rezultatele consultărilor bilaterale dintre ministere și ADR-uri, materializate într-un set de domenii de intervenție în cadrul cărora vor fi finanțate proiectele eligibile prin POR.

Pentru o mai bună fundamentare a Programului Operațional Regional au fost elaborate două studii, în domeniul mediului de afaceri, respectiv turism, cu o mare implicare a partenerilor regionali. Pe data de **29 septembrie a.c.**, beneficiind de o largă participare, au avut loc seminariile de prezentare a celor două studii.

Primul draft al POR 2007-2013 a fost finalizat în cursul lunii octombrie 2005 și a fost transmis partenerilor implicați în elaborarea documentului (membrii diferitelor grupuri consultative pentru POR) pentru a fi completat. Rezultatul a fost prezentat pe data de **1 noiembrie 2005** în cadrul celui de-al treilea Forum consultativ ministerelor de linie, Agențiilor de Dezvoltare Regională, reprezentanților Delegației Comisiei Europene, precum și parteneri socio-economici. Abordarea regională a programului a fost apreciată de participanți. Totuși s-a considerat că alocarea financiară acordată Programului Operațional Regional nu este suficientă pentru acoperirea tuturor nevoilor de finanțare. De asemenea, participanții au prezentat idei de proiecte, fiind interesați de modul în care pot obține finanțare.

În cursul lunilor noiembrie, decembrie și ianuarie au continuat consultările cu partenerii regionali în scopul detalierii Programului Operațional Regional și identificării de proiecte pe axele prioritare și domeniile de intervenție stabilite în acest program.

De asemenea, la **sfârșitul lunii februarie a.c.** a avut loc o întâlnire de lucru cu reprezentanții Agențiilor de Dezvoltare Regională pentru finalizarea Programului Operațional Regional. În cadrul întâlnirii a fost dezbătută fiecare axă prioritară, luându-se decizia finală asupra operațiunilor care vor fi finanțate. Totodată, în privința alocărilor financiare toate regiunile au recunoscut că sunt mici în comparație cu nevoile de finanțare. Pentru o mai bună reflectare a situației economice Regiunea Nord-Est a propus ca alocarea pe Regiuni să se facă luând în calcul valoarea PIB-ului pe ultimii trei ani. O altă propunere a fost ca alocarea procentuală pe axe prioritare să fie aplicată și la nivelul fiecărei regiuni.

Continuarea discuțiilor privind stabilirea definitivă a axelor prioritare s-a realizat în cadrul întâlnirii din data de **7 martie** la care au participat reprezentanții Agențiilor de Dezvoltare Regională, ai ministerelor coordonatoare ale celorlalte Programe Operaționale – Autorități de Management, precum și reprezentanții Ministerului Finanțelor Publice. S-au stabilit operațiunile care vor fi finanțate prin intermediul POR, asigurându-se evitarea suprapunerilor de finanțare cu celelalte Programe Operaționale. De asemenea, s-au definitivat domeniile majore de intervenție ale POR, astfel încât documentul să poată fi transmis într-o formă finală Comisiei Europene pentru începerea negocierilor.

Direcția de Politici Regionale și Programare, prin reprezentanții săi, a fost prezentă la **grupurile de lucru** organizate de Ministerul Finanțelor Publice cu Autoritățile de Management ale Programelor Operaționale Sectoriale în vederea discutării suprapunerilor existente între programele operaționale.

Trebuie menționat faptul că Direcția Generală pentru Dezvoltare Regională din cadrul Ministerului Integrării Europene joacă **rolul unui „minister de linie”** în cadrul dialogului cu Direcția Analiză și Programare din Ministerul Finanțelor Publice, responsabilă cu elaborarea PND și coordonarea elaborării PO, având rolul de a reprezenta ADR-urile în cadrul acestui dialog și de a îmbunătăți permanent relațiile partenariale și colaborarea cu structurile regionale, care implementează politica de dezvoltare regională.

B) Consultări partenariale la nivel regional cu participare națională

La nivel regional, parteneriatul este asigurat de Comitetele Regionale pentru elaborarea Planurilor de Dezvoltare Regională (CRP-uri), structuri partenariale care reunesc reprezentanți ai instituțiilor și organismelor relevante la nivel local și regional: ADR-uri, Prefecturi, Consilii Județene, servicii deconcentrate ale instituțiilor publice centrale, instituții de învățământ superior și institute de cercetări, precum și parteneri economici și sociali. Parteneriatul regional se află în coordonarea Agențiilor de Dezvoltare Regională.

Comitetele Regionale pentru elaborarea Planurilor de Dezvoltare Regională (CRP) sunt organisme consultative, care funcționează prin organizarea unor grupuri de lucru tematice, corespunzătoare problemelor analizate, precum și prin întâlniri în plen, cu asigurarea reprezentării echilibrate a instituțiilor centrale și regionale, precum și a partenerilor economici și sociali.

CRP-urile reprezintă cadrul larg partenerial al CDR-urilor, având rol consultativ în formularea de recomandări și propuneri privind conținutul PDR-urilor.

CRP-urile sunt reprezentate în CIP de coordonatorii lor, având posibilitatea nu numai de a prezenta și susține obiectivele prioritare de dezvoltare ale Regiunilor, conținute în PDR-uri, ci de a participa direct și efectiv la analiza și dezbaterile priorităților sectoriale de dezvoltare și la armonizarea obiectivelor regionale cu cele sectoriale, precum și la întreg procesul de realizare a consensului, între partenerii implicați, asupra priorităților de dezvoltare stabilite în PND.

Structurile partenariale create la nivel regional au asigurat elaborarea în parteneriat a Planurilor de Dezvoltare Regională (PDR), conținând analizele socio-economice și strategiile de dezvoltare ale regiunilor, care fundamentează componenta regională a PND, respectiv, analizele socio-economice și strategia națională de dezvoltare regională.

ADR-urile au inițiat grupuri de lucru pentru elaborarea Documentelor Regionale de Programare și Implementare (DRPI), ca fundament pentru POR, prin care sunt identificate nevoile regionale și locale iar pe baza lor sunt formulate axele prioritare și domeniile de intervenție ce vor fi implementate prin POR.

ANEXA 1 - TABELE INDICATORI PENTRU ANALIZE SOCIO-ECONOMICE

Tabel 1

Structura investițiilor străine directe realizate până în anul 2004 (ISD) pe regiuni de dezvoltare

Regiune de dezvoltare	Valoare (mil.euro)	% în total
1. Nord-Est	18	0.1
2. Sud-Est	1752	11.6
3. Sud	1273	8.5
4. Sud-Vest	405	2.7
5. Vest	1093	7.3
6. Nord-Vest	1035	6.9
7. Centru	1038	6.9
8. București-Ilfov	8426	56
România	15,040	100.0

Sursa: BNR și INS – Cercetare statistică asupra Investițiilor Străine Directe în România, 2003

Tabel 2

Societățile comerciale cu participare străină la capital și valoarea capitalului social subscris, pe regiuni de dezvoltare, în perioada 1991- 2002

Regiune de dezvoltare	Nr. soc. com. cu participare străină la capital			Valoarea capitalului social subscris		
	Nr.	%	Ierarhie	Total (mii Euro)	%	Ierarhie
Total România	90.711	100,0	-	7.990.673	100,0	-
Nord-Est	3.513	3,9	6	279.402	3,5	7
Sud-Est	5.139	5,7	5	952.742	11,9	2
Sud-Muntenia	3.362	3,7	7	784.820	9,8	3
Sud-Vest Oltenia	2.142	2,4	8	250.130	3,1	8
Vest	9.138	10,1	2	606.871	7,6	4
Nord-Vest	8.775	9,7	3	501.987	6,3	5
Centru	7.673	8,5	4	408.251	5,1	6
București-Ilfov	50.969	56,2	1	4.206.469	52,6	1

Sursa: Oficiul Național al Registrului Comerțului

Tabel 3

Structurile de sprijinire a afacerilor

Regiune	Parcuri industriale		Parcuri științifice și tehnologice		Incubatoare de afaceri -Nr.-
	Nr.	Firme atrase	Nr.	Firme atrase	
Nord-Est	2	6	-	-	3
Sud-Est	2	1	2	33	2
Sud	11	122	-	-	2
Sud-Vest	3	14	-	-	5
Vest	1	-	-	-	1
Nord-Vest	2	4	-	-	1
Centru	11	86	-	-	4
București-Ilfov	2	101	-	-	3
România	34	334	2	33	21

Sursa: calcule realizate pe baza datelor de la INS și ANIMMC

Tabel 4

Rata de ocupare (%)

Regiuni	1997	2000	2003
România	60,9	58,8	51,0
Nord-Est	64,7	64,2	54,8
Sud-Est	57,6	56,1	49,2
Sud	61,5	60,2	51,2
Sud-Vest	68,0	66,1	55,3
Vest	59,7	56,8	49,2
Nord-Vest	66,1	58,6	50,9
Centru	56,2	53,9	48,1
București-Ilfov	51,5	51,4	47,4

Sursa: Statistică Teritorială, 2005, INS

Tabel 5

Evoluția ratei șomajului pe regiuni și ani

- % -

	Nord-Est	Sud-Est	Sud	Sud-Vest	Vest	Nord-Vest	Centru	București-Ilfov
1991	4,5	4,0	2,7	3,4	2,5	3,2	1,8	1,4
1995	13,7	10,6	9,0	9,9	7,5	8,6	9,1	5,1
2000	13,2	11,4	10,4	11,6	10,4	8,5	10,3	5,8
2002	10,8	10,0	9,2	9,4	6,6	6,8	9,0	3,3
2003	9,0	8,1	8,3	9,1	7,0	5,4	8,3	2,8
2004	7,8	6,9	7,4	7,5	5,8	4,2	7,8	2,8

Sursa: Anuarul Statistic al României, 2004, INS

Tabel 6

Rețeaua operațională de căi ferate, pe regiuni

Regiunea	Suprafața regiunii (km ²)	Lungimea căilor ferate total (km)							Densitatea căi ferate / 1000 km ² pe teritoriu la sfârșitul anului 2004
		1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	
Nord-Est	36850	1505	1507	1506	1506	1506	1506	1498	40.6
Sud-Est	35762	1326	1327	1329	1329	1329	1362	1355	37.9
Sud	34453	1671	1699	1699	1699	1699	1713	1703	49.4
Sud-Vest	29212	983	1001	1001	1001	1001	997	990	33.9
Vest	32034	2010	2010	2011	2011	2011	2009	2007	62.6
Nord-Vest	34159	1659	1645	1645	1645	1645	1638	1641	48.0
Centru	34100	1534	1470	1470	1470	1457	1509	1516	44.5
București-Ilfov	1821	322	322	354	354	354	343	343	188.4
România	238391	11010	10981	11015	11015	11002	11077	11053	46.7

Sursa: Institutul Național de Statistică

Tabel 7

Rețeaua de căi ferate din România, în perioada 1997-2004

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Lungimea rețelei de căi ferate (km)	11.380	11.010	10.981	11.015	11.015	11.002	11.077	11.053
Lungimea rețelei de căi ferate electrificate (km)	3.943	3.929	3.942	3.950	3.950	3.950	3.965	3.965

Sursa: Institutul Național de Statistică

ANEXA 2 – PROFILURI REGIONALE

REGIUNEA NORD-EST

Indicatori de caracterizare a nivelului de dezvoltare și potențialului economic

- 2004-

INDICATORI	Regiune	Județele ¹						România
		BC	BT	IS	NT	SV	VS	
I. Populație, ocupare, șomaj²								
I.1 Populație totală (cifre absolute)	3738601	722961	459195	821621	570367	705202	459255	21673328
Populația urbană (%)	43,6	46,4	41,6	47,0	38,7	43,4	41,3	54,9
Populația rurală (%)	56,4	53,6	58,4	53,0	61,3	56,6	58,7	45,1
Sold migrator	-7060	-818	-495	-2091	-893	-1120	-1643	-10095
I. 2 Ocupare								
Populația activă în total populație (%)	36,4	33,5	36,0	38,1	37,7	37,4	35,0	40,6
Populația ocupată în total populație (%)	33,5	31,2	33,1	35,4	35,0	34,5	31,1	38,0
Populația ocupată pe sectoare economice:								
Agricultura (%)	42,4	31,6	52,6	34,7	45,1	47,6	51,7	32,0
Industria (%)	25,1	34,0	19,1	25,6	24,0	21,6	23,6	30,0
Serviciile (%)	32,5	34,4	28,3	39,7	30,9	30,8	24,7	38,0
I.3 Șomajul								
Rata șomajului la 31 decembrie 2004(%)	7,8	7,0	8,0	7,1	7,2	7,8	11,0	6,3
Rata șomajului feminin la 31 decembrie 2004 (%)	6,0	5,7	5,4	5,1	5,7	6,8	8,4	5,6
Pondere șomerilor neindemnizați în total șomeri înregistrați la 31 decembrie 2004 (%)	69,1	62,8	75,4	73,3	71,1	73,9	57,8	59,3
II. Dezvoltare economică								
II. 1. PIB / locuitor (2003) – euro	1751,0	2129,3	1366,2	1998,8	1557,8	1744,6	1352,5	2420,5
II. 2. Productivitatea muncii (2003) - euro								4625,3
II. 3. Investiții străine directe (mil.euro)	18							15.040
II.4. Structuri de afaceri (parcuri industriale, științifice și tehnologice)	2		1		1			36
II. 5. IMM								
IMM/ 1000 locuitori (Nr.)	12,6	13,5	8,5	15,8	13,9	12,1	9,1	19,3
IMM total (cifră absolută)	47.180	9.761	3.913	12.850	7.913	8.561	4.182	418.499
din care: Industrie prelucrătoare (%)	15,8	13,6	17,9	12,5	20,5	17,9	15,4	13,6
Construcții (%)	5,03	5,9	4,9	4,9	5,5	4,2	4,2	6,2
Serviciile (%)	76,3	78,3	72,3	80,7	70,6	75,2	75,03	77,5
Structura IMM după mărime:								

¹ BC (Bacău), BT (Botoșani), IS (Iași), NT (Neamț), SV (Suceava), VS (Vaslui)² Valoarea datelor înregistrate la 1 iulie 2004

Micro (%)	87,4	87,4	85	88,4	87,1	87,02	88,1	88,0
Mici (%)	10,1	10,02	12	9,2	10,1	10,8	8,9	9,6
Medii (%)	2,5	2,6	3,01	2,3	2,7	2,1	2,9	2,4
Grad de atractivitate ³⁵	19,7							
III. Infrastructura								
III. 1 Transport								
Densitatea drumurilor publice (km/100kmp)	36,3	37,1	42,3	43,0	30,6	29,0	40,8	33,3
Drumuri publice modernizate în totalul drumurilor publice (%)	24,2	23,7	16,7	17,6	25,3	35,3	25,8	26,3
III. 2 Utilități publice								
Localităților cu rețea de apă potabilă în total localități (%)	17,0	12,6	24,9	11,3	25,8	13,2	17,6	-
Localităților cu rețea de canalizare în total localități (%)	5,3	9,8	4,2	2,8	3,7	7,6	2,9	-
III. 3 Educație								
Număr unități de învățământ *)	2558	392	587	365	250	365	599	14.396
III. 4 Sănătate								
Număr spitale	64	10	11	20	6	10	7	425**)
III. 5 Turism								
Unități de cazare (nr.)	342	40	10	63	78	143	8	3.900
Capacitate cazare existentă (locuri)	17183	3318	840	2996	3483	5755	791	275.941
Capacitate cazare în funcțiune (locuri zile)	5049680	940959	280542	690802	1150550	1760839	225988	53.988.640

*) toate unitățile de învățământ preuniversitar: grădinițe, școli primare/gimnaziale, licee, școli profesionale, școli post/liceale și universitar, atât publice cât și private.

***) inclusiv sectorul privat

REGIUNEA SUD-EST

Indicatori de caracterizare a nivelului de dezvoltare și potențialului economic

- 2004-

INDICATORI	Regiune	Județele ¹						România
		BR	BZ	CT	GL	TL	VN	
I. Populație, ocupare, șomaj								
I.1 Populație totală (cifre absolute)	2850318	371749	495878	713825	621161	253419	394286	21673328
Populația urbana (%)	55,5	65,3	41,4	71,1	56,9	49,0	37,8	54,9
Populația rurala (%)	44,5	34,7	58,6	29,9	43,1	51	62,2	45,1
Sold migrator	-1623	-457	-402	962	-1625	-287	186	-10095
I. 2 Ocupare								
Populația activa în total populație (%)	38,5	35,9	39,3	42,4	36,4	36,3	37,5	40,6

³⁵ Romanian Business Digest, 2005

¹ BR (Brăila), BZ (Buzău), CT (Constanța), GL (Galați), TL (Tulcea), VN (Vrancea)

Populația ocupată în total populație (%)	35,8	32,8	36,7	39,9	33,0	34,2	35,9	38,0
Populația ocupata pe sectoare economice:								
Agricultura (%)	35,3	34,7	44,2	24,3	32,1	40,4	47,9	32,0
Industrie (%)	28,3	35,3	26,9	26,9	30,9	28,3	23,1	30,0
Servicii(%)	36,4	30,0	28,9	48,8	37,0	31,3	29,0	38,0
I.3 Șomajul								
Rata șomajului la 31 decembrie 2004(%)	6,9	8,7	6,7	5,9	9,6	5,6	4,2	6,3
Rata șomajului feminin la 31 decembrie 2004 (%)	6,3	6,3	5,9	7,3	8,4	4,9	3,1	5,6
Ponderea șomerilor neindemnizați în total șomeri înregistrați la 31 decembrie 2004 (%)	63,1	62,6	49,1	56,0	74,2	62,1	75.,	59,3
II. Dezvoltare economica								
II. 1. PIB / locuitor (2003) – euro	2073.7	1884.9	1791.2	2833.7	1880.0	1971.7	1607.5	2420.5
II. 2. Productivitatea muncii (2003) - euro								4625.3
II. 3. Investiții străine directe (mil. euro)	1752							15 040
II. 4. Structuri de afaceri (parcuri industriale, științifice și tehnologice)	4	1		2	1			36
II. 5. IMM								
IMM/ 1000 locuitori (Nr.)	18,19	16,55	16,90	24,29	16,80	16,51	13,52	19,3
IMM total (cifra absoluta)	51 785	6133	8351	17377	10427	4171	5326	418499
din care: Industrie prelucrătoare (%)	11,3	12,2	12,6	10,3	9,6	10,3	15,6	13,6
Construcții (%)	5,1	5,2	4,7	6,3	4,1	3,9	4,3	6,2
Servicii (%)	79,7	77,1	79,1	80	84,2	77,3	75,5	77,5
Structura IMM după mărime:								
Micro (%)	88,4	88,2	90,5	87,2	88,9	89,0	88	88,0
Mici (%)	9,2	8,8	7,2	10,4	8,8	8,7	9,8	9,6
Medii (%)	2,2	2,8	2,2	2,3	2,1	2,1	2	2,4
Grad de atractivitate	22,5							
III. Infrastructura								
III. 1 Transport								
Densitatea drumurilor publice (km/100 kmp)	29,5	24,9	43,2	32,9	32,7	15	34,1	33,3
Drumuri publice modernizate în totalul drumurilor publice (%)	20,1	23	12,7	22,5	19	26,6	22,5	26,3
III. 2 Utilități publice								
Localități cu rețea de apă potabilă în total localități (%)	43,9	51,4	31,3	70,5	34,8	55,1	43,5	-
Localități cu rețea de canalizare în total localități (%)	6,1	4,2	2,1	17	10,3	9,4	2,7	-
III. 3 Educație								
Număr unități de învățământ	2223	199	749	386	278	159	228	14396
III. 4 Sănătate								

Număr spitale	47	5	6	13	11	4	8	425
III. 5 Turism								
Unități de cazare (nr.)	1152	24	30	897	20	133	48	3900
Capacitate cazare existentă (locuri)	130854	1752	1788	120226	1375	3551	2162	275941
Capacitate cazare în funcțiune (locuri-zile)	13773608	546681	625707	11263669	306278	491243	540030	53988640

REGIUNEA SUD

Indicatori de caracterizare a nivelului de dezvoltare și potențialului economic
- 2004-

INDICATORI	Regiune	Județele ¹							România
		AG	CL	DB	GR	IL	PH	TR	
I. Populație, ocupare, șomaj									
I.1 Populație totală (cifre absolute)	3.342.042	647.437	318.588	538.126	288.018	293.102	829.026	427.745	21.673.328
Populația urbană (%)	41,4	48,1	38,9	30,1	31,0	45,5	50,9	33,4	54,9
Populația rurală (%)	58,6	51,9	61,1	69,9	69,0	54,5	49,1	66,6	45,1
Sold migrator	-2.144	-426	-265	-164	545	-14	-549	-1271	-10.095
I. 2 Ocupare									
Populația activă în total populație (%)	38,2	41,7	34,5	39,7	32,6	36,7	37,3	40,4	40,6
Populația ocupată în total populație (%)	35,4	38,9	31,5	37,1	30,3	32,9	34,8	37,1	38,0
Populația ocupată pe sectoare economice:									
Agricultură (%)	39,4	30,1	51,5	38,0	57,7	50,7	24,4	58,8	32,0
Industrie (%)	29,5	37,6	21,4	29,0	15,4	19,2	39,4	18,1	30,0
Servicii(%)	31,1	32,3	27,1	33,0	26,9	30,1	36,2	23,1	38,0
I.3 Șomajul									
Rata șomajului la 31 decembrie 2004 (%)	7,4	6,8	8,8	6,7	7,3	10,4	6,6	8,0	6,3
Rata șomajului feminin la 31 decembrie 2004 (%)	6,5	6,6	6,3	6,0	6,1	8,9	6,3	6,4	5,6
Ponderea șomerilor neindemnizați în total șomeri înregistrați la 31 decembrie 2004 (%)	54,3	35,9	73,0	57,1	71,5	67,1	35,1	72,5	59,3
II. Dezvoltare economică									
II. 1. PIB / locuitor (2003) – euro	1.964,4	2.550,9	1.449,2	1.794,6	1.290,5	1.956,4	2.282,6	1.518,9	2.420,5
II. 2. Productivitatea muncii (2003) - euro									4.625,3
II. 3. Investiții străine directe (mil. euro)	1.273								15.040
II. 4. Structuri de afaceri (parcuri industriale, științifice și tehnologice)	11	1	-	2	2	1	5	-	36
II. 5. IMM									
IMM/ 1000 locuitori (Nr.)	13,6	16,7	12,3	10,1	10,6	11,7	17,1	10,5	19,3

¹ AG (Argeș), CL (Călărași), DB (Dâmbovița), GR (Giurgiu), IL (Ialomița), PH (Prahova), TR (Teleorman)

IMM total (cifra absolută)	45.306	10.833	3.912	5.434	3.060	3.447	14.184	4.436	418.499
din care: Industrie prelucrătoare (%)	13,4	14,3	11,0	15,7	11,6	12,9	14,1	9,9	13,6
Construcții (%)	6,02	5,7	5,3	5,4	6,6	4,3	8,0	2,6	6,2
Servicii (%)	75,8	76,8	73,9	75,8	73,4	71,4	76,0	79,7	77,5
Structura IMM după mărime:									
Micro (%)	87,87	88,1	87,9	87,6	89,5	86,0	86,9	90,6	88,0
Mici (%)	9,5	9,37	9,58	9,47	8,3	10,9	10,1	7,5	9,6
Medii (%)	2,62	2,49	2,47	2,85	2,15	2,98	2,92	1,84	2,4
Grad de atractivitate ²	20,5								
III. Infrastructura									
III. 1 Transport									
Densitatea drumurilor publice (km/100 kmp)	34,8	44,1	43,2	25,7	46,6	26,3	25,2	30,8	33,3
Drumuri publice modernizate în totalul drumurilor publice (%)	29,1	20,6	26,4	34,9	24,0	39,0	39,8	34,8	26,3
III. 2 Utilități publice									
Localitățile cu rețea de apă potabilă în total localități (%)	29,7	29,0	30,3	45,5	42,7	8,9	33,9	10,7	-
Localitățile cu rețea de canalizare în total localități (%)	4,6	3,3	3,1	3,7	9,1	4,7	4,2	2,4	-
III. 3 Educație									
Număr unități de învățământ	1.892	353	113	243	129	118	691	245	14.396
III. 4 Sănătate									
Număr spitale	61	17	6	7	5	4	14	8	425
III. 5 Turism									
Unități de cazare (nr.)	394	102	8	41	15	20	195	13	3900
Capacitate cazare existentă (locuri)	22.494	4.493	566	2.406	1.006	2.906	10.523	868	275.941
Capacitate cazare în funcțiune (locuri-zile)	6.437.757	1.162.154	197.440	785.716	213.153	625.006	3.227.991	226.297	53.988.640

REGIUNEA SUD VEST**Indicatori de caracterizare a nivelului de dezvoltare și potențialului economic****- 2004-**

INDICATORI	Regiune	Judetele ¹					România
		DJ	GJ	MH	OT	VL	
I. Populație, ocupare, șomaj³⁹							
I.1 Populație totală (cifre absolute)	2.317.636	720.554	386.097	305.901	488.176	416.908	21.673.328
Populația urbana (%)	47,2	53,0	46,7	48,3	40,4	45,0	54,9
Populația rurala (%)	52,8	47,0	53,3	51,7	59,6	55,0	45,1

² Romanian Business Digest, 2005¹ DJ (Dolj), GJ (Gorj), MH (Mehedinți), OT (Olt), VL (Vâlcea)³⁹ valoarea datelor inregistrata la 1 iulie 2004

Sold migrator	-1.238	-240	37	-333	-663	-39	-10.095
I. 2 Ocupare							
Populația activă în total populație (%)	39,6	38,9	40,1	40,1	37,5	42,3	40,6
Populația ocupată în total populație (%)	36,6	36,6	36,9	36,0	34,7	39,1	38,0
Populația ocupată pe sectoare economice:							
Agricultura (%)	42,1	44,2	29,7	48,4	49,5	37,4	32,0
Industrie (%)	26,9	22,8	37,6	24,5	24,6	28,3	30,0
Servicii (%)	31,0	33,0	32,7	27,1	25,9	34,3	38,0
I.3 Șomajul							
Rata șomajului la 31 decembrie 2004(%)	7,5	5,8	8,0	10,2	7,7	7,6	6,3
Rata șomajului feminin la 31 decembrie 2004 (%)	6,4	5,0	7,3	8,4	5,8	7,2	5,6
Pondere șomerilor neindemnizați în total șomeri înregistrați la 31 decembrie 2004 (%)	61,4	50,2	54,9	75,8	64,3	64,4	59,3
II. Dezvoltare economica							
II. 1. PIB / locuitor (2003) – euro	2.049,8	1.872,1	2.878,6	1.950,3	1.528,7	2.276,4	2.420,5
II. 2. Productivitatea muncii (2003) - euro							4.625,3
II. 3. Investiții străine directe (mil. euro)	405						15.040
II. 4. Structuri de afaceri (parcuri industriale, științifice și tehnologice)	3	1	1	0	1	0	36
II. 5. IMM							
IMM/ 1000 locuitori (Nr.)	14,1	20	14,2	11,8	10,8	15,2	19,3
IMM total (cifra absolută)	32.595	11.870	5.481	3.603	5.293	6.348	418.499
din care: Industrie prelucrătoare (%)	11,0	11,4	11,7	10,9	12,5	13,0	13,6
Construcții (%)	4,9	4,3	5,6	5,2	4,5	5,6	6,2
Servicii (%)	79,5	81	79,6	80,6	76,2	78,5	77,5
Structura IMM după mărime:							
Micro (%)	89,3	89,9	89,3	88,7	89,7	87,9	88,0
Mici (%)	8,0	7,7	7,8	8,1	7,6	9,3	9,6
Medii (%)	2,8	2,0	2,0	2,4	2,0	2,1	2,4
Grad de atractivitate	21						
III. Infrastructura							
III. 1 Transport							
Densitatea drumurilor publice (km/100 kmp)	35,9	29,9	39,3	37,6	37,1	37,6	33,3
Drumuri publice modernizate în totalul drumurilor publice (%)	32,1	22,0	32,0	21,9	55,6	29,3	26,3
III. 2 Utilități publice							
Localităților cu rețea de apă potabilă în total localități (%)	16,5	3,6	22,9	20,6	24,4	12,7	-
Localităților cu rețea de canalizare în total localități (%)	2,8	2,1	3,1	3,4	2,6	2,6	-
III. 3 Educație							
Număr unități de învățământ	1.436	412	218	136	442	228	14.396

III. 4 Sănătate							
Număr spitale	41	13	8	6	6	8	425
III. 5 Turism							
Unități de cazare (Nr)	189	17	24	13	11	124	3.900
Capacitate cazare existentă (locuri)	13.936	1.068	1.170	916	724	10.058	275.941
Capacitate cazare în funcțiune (locuri zile)	3.703.416	354.436	328.665	314.966	150.166	2.555.183	53.988.640

REGIUNEA VEST

Indicatori de caracterizare a nivelului de dezvoltare și potențialului economic

- 2004-

INDICATORI	Regiune	Județele ¹				România
		Arad	Caras Șeverin	Hunedoara	Timiș	
I. Populație, ocupare, somaj²						
I.1 Populație totală (cifre absolute)	1939514	460466	332688	484767	661593	21673328
Populația urbană (%)	63.7	55.6	56.3	76.9	63.3	54.9
Populația rurală (%)	36.3	44.4	43.7	23.1	36.7	45.1
Sold migrator	1067	1389	252	-2524	1950	-10095
I. 2 Ocupare						
Populația activă în total populație (%)	44.8	44.8	39.2	44.3	48.0	40.6
Populația ocupată în total populație (%)	42.2	43.2	35.6	39.5	46.7	38.0
Populația ocupată pe sectoare economice (cifra absolută mii persoane):						
Agricultură (%)	26.5	25.5	37.6	23.2	24.9	32.0
Industria (%)	34.7	34.9	28.5	38.5	34.5	30.0
Servicii (%)	38.8	39.6	33.9	38.3	40.6	38.0
I.3 Șomajul						
Rata șomajului la 31 decembrie 2004 (%)	5.8	3.6	9.0	10.8	2.6	6.3
Rata șomajului feminin la 31 decembrie 2004 (%)	5.4	3.3	8.0	10.4	2.6	5.6
Pondere șomerilor neindemniți în total șomeri înregistrați la 31 decembrie 2004 (%)	52.6	59.9	46.3	54.8	48.6	59.3
II. Dezvoltare economică						
II. 1. PIB / locuitor (2003) – euro	2.733,3	2595,9	2265	2303	3385,5	2.420,5

¹ AD (Arad), CS (Caraș-Severin), HD (Hunedoara), TM (Timiș)² valoarea datelor înregistrată la 1 iulie 2003

II. 2. Productivitatea muncii (2003) - euro	5,454.2					4.625,3
II. 3. Investiții străine directe (mil. euro)	1.093					15.040
II. 4. Infrastructura de afaceri (parcuri industriale, științifice, tehnologice)	1			1		36
II. 5. IMM						
IMM/ 1000 locuitori (Nr.)	20,38	20,30	13,07	18,20	25,72	19,35
IMM total (cifra absoluta)	39.358	9.326	4.338	8.745	16.948	418.499
din care: Industrie prelucrătoare (%)	14,57	16,43	17,33	14,36	12,96	13,6
Construcții (%)	6,69	5,85	6,52	6,50	7,29	6,20
Servicii (%)	74,76	72,33	72,75	76,42	75,76	77,48
Structura IMM după mărime:						
Micro (%)	86,44	84,58	86,51	87,3	87,00	88,03
Mici (%)	10,79	12,47	10,55	10,00	10,33	9,57
Medii (%)	2,76	2,94	2,92	2,68	2,65	2,39
Grad de atractivitate ¹	35,8					
III. Infrastructura						
III. 1 Transport						
Densitatea drumurilor publice/100 kmp (%)	31,9	28,9	22,8	44,2	33,4	33,3
Drumuri publice modernizate în totalul drumurilor publice (%)	26	22,3	39,4	22,2	23,9	26,3
III. 2 Utilități publice						
Localități cu rețea de apă potabilă în total localități (%)	23,2	36,8	10,2	12,3	39,3	
Localități cu rețea de canalizare în total localități (%)	6,4	8,9	5,8	6,2	5,0	
III. 3 Educație						
Număr scoli	1.497	264	422	211	600	14.317
III. 4 Sănătate						
Număr spitale	46	11	8	11	16	425**)
III. 5 Turism						
Unități de cazare	369	81	95	87	106	3900
Capacitate cazare:						
Existenta (locuri)	21.066	4.690	7.000	4.189	5.187	275.941
In funcțiune (mii locuri-zile)	5.402.123	968.439	.864.450	971.315	1.597.919	53.988.640

REGIUNEA NORD-VEST								
Indicatori de caracterizare a nivelului de dezvoltare și potențialului economic								
- 2004 -								
INDICATORI	Regiune	Județele ⁴¹						Romania
		BH	BN	CJ	MM	SM	SJ	
I. Populație, ocupare, șomaj								
I.1 Populația totală (cifre absolute)	2.738.461	596.961	318.558	686.825	516.562	371.759	247.796	21.673.328

¹ Romanian Business Digest 2005⁴¹ BH - Bihor, BN – Bistrita Nasaud, CJ - Cluj, MM – Maramures, SJ - Salaj, SM – Satu Mare

Populația urbană (%)	52,8	50,4	36,2	66,4	58,1	46,2	40,7	54,9
Populația rurală (%)	47,2	49,6	63,8	33,6	41,9	53,8	59,3	45,1
Sold migrator	-2.815	-115	-434	-166	-1.202	-602	-296	-10.095
I. 2 Ocupare								
Populația activă în total populație (%)	42,9	46,1	39,1	46,7	40,3	39,1	40,4	40,6
Populația ocupată în total populație (%)	41,1	45,1	36,6	44,3	38,4	38,3	37,9	38,0
Populația ocupată pe sectoare economice:								
Agricultura (%)	35,1	34,6	40,2	25,9	39,9	41,6	40,1	32,0
Industrie (%)	30,3	31,7	27,6	32,0	28,6	30,3	27,4	30,0
Servicii (%)	34,6	33,7	32,2	42,1	31,5	28,1	32,5	38,0
I.3 Șomajul								
Rata șomajului la 31 decembrie 2004 (%)	4,2	2,1	6,4	5,1	4,6	2,0	6,2	6,3
Rata șomajului feminin la 31 decembrie 2004 (%)	3,8	1,7	7,2	5,0	3,8	1,4	5,3	5,6
Pondere șomerilor neindemnizați în total șomeri înregistrați la 31 decembrie 2004 (%)	59,8	60,2	52,7	65,4	61,3	62,1	50,4	59,3
II. Dezvoltare economică								
II. 1. PIB / locuitor (2003) – euro	2.338,9	2681,5	1909,4	2964,2	1745,3	2051,4	2012,7	2.420,5
II. 2. Productivitatea muncii (2003) - euro								4625,3
II. 3. Investiții străine directe – mil. euro	1.035							15.040
II. 4. Structuri de afaceri (parcuri industriale, științifice și tehnologice)	2			1			1	36
II. 5. IMM								
IMM/ 1000 locuitori (Nr.)	20,9	24,1	16,1	28,0	16,1	17,1	15,5	19,3
IMM total (cifră absolută)	57.319	14.359	5.101	19.259	7.139	5.427	3.321	418.499
din care: Industrie prelucrătoare (%)	16,0	13,7	22,6	13,8	21,0	16,5	15,9	13,6
Construcții (%)	6,9	5,4	5,1	7,4	7,1	10,1	7,3	6,2
Servicii (%)	74,6	78,2	69,0	77,4	69,9	69,1	73,9	77,5
Structura IMM după mărime:								
Micro (%)	87,8	88,7	87,7	88,7	86,2	86,0	87,0	88,0
Mici (%)	9,8	8,7	10,1	9,2	11,6	11,2	10,4	9,6
Medii (%)	2,3	2,5	2,1	2,0	2,2	2,8	2,6	2,4
Grad de atractivitate	39,8							
III. Infrastructura								
III. 1 Transport								
Densitatea drumurilor publice (km/100 km ²)	34,7	39,1	28,1	39,6	25,0	36,4	40,9	33,3
Drumuri publice modernizate în totalul drumurilor publice (%)	27,2	21,8	23,2	22,8	34,2	48,6	19,5	26,3

III. 2 Utilități publice								
Localități cu rețea de apă potabilă în total localități (%)	43,9	37,6	25,1	48,8	72,6	29,3	50,9	
Localități cu rețea de canalizare în total localități (%)	5,7	5,7	5,0	7,3	10,2	3,9	2,1	
III. 3 Educație								
Număr unități de învățământ	1.524	348	89	395	291	241	160	14.396
III. 4 Sănătate								
Număr spitale	60	15	3	22	9	5	6	425
III. 5 Turism								
Unități de cazare (număr)	427	85	24	143	98	57	20	3.900
Capacitate cazare existentă (locuri)	24.576	10.591	2.915	5.095	2.697	2.234	1.044	275.941
Capacitate cazare în funcțiune (locuri-zile)	6.699.830	2.940.130	807.967	1.658.574	671.340	367.839	253.980	53.988.640

REGIUNEA CENTRU

Indicatori de caracterizare a nivelului de dezvoltare și potențialului economic

- 2004-

INDICATORI	Regiune	Județele ¹						România
		AB	BV	CV	HG	MS	SB	
I. Populație, ocupare, șomaj								
I.1 Populație totală (cifre absolute)	2539160	382971	596140	223878	328547	584089	423535	21673328
Populația urbană (%)	60,0	58,0	74,9	50,5	44,3	52,9	67,8	54,9
Populația rurală (%)	40,0	42,0	25,1	49,5	55,7	47,1	32,2	45,1
Sold migrator	-2611	-582	-447	-381	-875	-336	10	-10095
I. 2 Ocupare								
Populația activă în total populație (%)	43,0	48,7	43,0	42,2	40,5	42,0	41,9	40,6
Populația ocupată în total populație (%)	39,7	43,8	38,4	38,7	37,6	40,1	39,2	38,0
Populația ocupată pe sectoare economice:								
Agricultura (%)	26,4	31,4	15,4	30,0	36,6	32,4	18,2	32,0
Industria (%)	35,0	32,2	40,2	34,4	30,7	31,8	38,9	30,0
Servicii (%)	38,6	36,4	44,4	35,6	32,7	35,8	42,9	38,0
I.3 Șomajul								
Rata șomajului la 31 decembrie 2004 (%)	7,8	10,0	10,7	8,1	7,2	4,4	6,3	6,3
Rata șomajului feminin la 31 decembrie 2004 (%)	7,2	9,1	10,4	6,4	6,2	4,2	6,1	5,6
Pondere șomerilor neindemnizați în total șomeri înregistrați la 31 decembrie 2004 (%)	55,2	45,7	63,0	59,1	38,2	60,2	59,1	59,3
II. Dezvoltare economică								

¹ BC (Bacău), BT (Botoșani), IS (Iași), NT (Neamț), SV (Suceava), VS (Vaslui)

II. 1. PIB / locuitor (2003) – euro	2595,5	2330,9	3086,1	2262,9	2106,8	2623,7	2664,0	2420,5
II. 2. Productivitatea muncii (2003) - euro	5467,6	-	-	-	-	-	-	4625,3
II. 3. Investiții străine directe	1038	-	-	-	-	-	-	15040
II. 4. Infrastructura de afaceri (parcuri industriale, științifice și tehnologice autorizate)	11	2	6	-	-	1	2	36
II. 5. IMM								
IMM/ 1000 locuitori (Nr.)	20,51	16,00	26,55	17,70	19,80	18,23	21,28	19,3
IMM total (cifră absolută)	51924	6064	15806	3962	6464	10640	8988	418499
din care: Industrie prelucrătoare (%)	17,28	20,41	12,36	20,21	22,98	17,63	17,98	13,6
Construcții (%)	6,72	7,02	7,16	6,26	5,50	6,30	7,30	6,2
Servicii (%)	73,13	69,1	78,80	69,05	67,77	72,41	73,38	77,5
Structura IMM după mărime:								
Micro (%)	86,85	85,70	88,40	85,31	85,47	86,67	86,80	88,0
Mici (%)	10,45	11,31	9,17	11,96	11,92	10,70	10,12	9,6
Medii (%)	2,70	2,96	2,43	2,72	2,60	2,63	3,07	2,4
Grad de atractivitate	32,7	-	-	-	-	-	-	-
III. Infrastructura								
III. 1 Transport								
Densitatea drumurilor publice/100 kmp (%)	29,7	41,6	27,8	22,5	24,8	29,2	29,4	33,3
Drumuri publice modernizate în totalul drumurilor publice (%)	23,0	15,5	29,0	26,5	28,21	21,8	24,05	26,3
III. 2 Utilități publice								
Localităților cu rețea de apă potabilă în total localități (%)	24,1	14,4	54,7	22,8	41,8	19,1	22,5	-
Localităților cu rețea de canalizare în total localități (%)	6,7	2,7	12,6	12,6	7,8	7,6	8,1	5,08
III. 3 Educație								
Număr școli	2568	491	456	118	557	692	248	14396
III. 4 Sănătate								
Număr spitale	50	9	14	6	5	6	10	425
III. 5 Turism								
Unități de cazare	914	29	431	64	180	96	114	3900
Capacitate cazare existentă	34365	1276	11380	4000	5964	7156	4589	275941
Capacitate cazare în funcțiune (locuitori – zile)	9071902	376974	3900501	10303 47	1472074	1184481	1107525	53989640

REGIUNEA BUCUREȘTI-ILFOV
Indicatori de caracterizare a nivelului de dezvoltare și potențialului economic

- 2004-

INDICATORI	Regiune	Județele ¹		România
		IF	B	
I. Populație, ocupare, șomaj				
I.1 Populație totală (cifre absolute)	2.207.596	280.037	1.927.559	21.673.328
Populația urbană (%)	90,6	26,1	100,0	54,9
Populația rurală (%)	9,4	73,9	-	45,1
Sold migrator	6.329	4.766	1.563	-10.095
I. 2 Ocupare				
Populația activă în total populație (%)	45,7	42,1	46,2	40,6
Populația ocupată în total populație (%)	44,4	40,4	45,0	38,0
Populația ocupată pe sectoare economice:				
Agricultură (%)	4,7	32,2	1,1	32,0
Industrie (%)	31,9	27,5	32,5	30,0
Servicii (%)	63,4	40,3	66,4	38,0
I.3 Șomajul				
Rata șomajului la 31 decembrie 2004 (%)	2,8	4,1	2,6	6,3
Rata șomajului feminin la 31 decembrie 2004 (%)	3,2	3,9	3,1	5,6
Pondere șomerilor neindemnizați în total șomeri înregistrați la 31 decembrie 2004 (%)	47,0	54,1	45,6	59,3
II. Dezvoltare economică				
II. 1. PIB / locuitor (2003) – euro	4.696,7	2.991,0	4.941,5	2.420,5
II. 2. Productivitatea muncii (2003) - euro				4.625,3
II. 3. Investiții străine directe (mil. euro)	8.426			15.040
II.4. Structuri de afaceri (parcuri industriale, științifice și tehnologice)	2		2	36
II. 5. IMM				
IMM/ 1000 locuitori (Nr.)	42,2	21,8	45,2	19,3
IMM total (cifră absolută)	93.246	6.176	87.070	418.499
din care: Industrie prelucrătoare (%)	10,4	16,2	10,0	13,6
Construcții (%)	7,0	6,2	7,0	6,2
Servicii (%)	82,1	74,6	82,6	77,5
Structura IMM după mărime:				
Micro (%)	89,0	84,4	89,3	88,0

¹ IF (Ilfov), B (București)

Mici (%)	8,9	12,0	8,7	9,6
Medii (%)	2,1	3,5	2,0	2,4
Grad de atractivitate	87,2			
III. Infrastructură				
III. 1 Transport				
Densitatea drumurilor publice (km/100 km ²)	47,9	49,4	37,8	33,3
Drumuri publice modernizate în totalul drumurilor publice (%)	52,4	47,2	97,8	26,3
III. 2 Utilități publice				
Localități cu rețea de apă potabilă în total localități (%)	20,0	19,2	100,0	-
Localități cu rețea de canalizare în total localități (%)	17,1	16,3	100,0	-
III. 3 Educație				
Număr unități de învățământ	681	125	556	14.396
III. 4 Sănătate				
Număr spitale	56	5	51	425
III. 5 Turism				
Unități de cazare (număr)	113	30	83	3.900
Capacitate cazare existentă (locuri)	11.467	1.564	9.903	275.941
Capacitate cazare în funcțiune (locuri –zile)	3.850.324	427.681	3.422.643	53.988.640

ANEXA 3 – ANALIZA SWOT PE REGIUNI DE DEZVOLTARE**Analiza SWOT - Regiunea Nord Est**

PUNCTE TARI	PUNCT SLABE
Drumul european E85 (străbate regiunea pe direcția nord-sud), coridorul pan-european IX; trei aeroporturi internaționale Iași, Suceava și Bacău;	Cea mai scăzută valoare a indicatorului PIB regional/locuitor dintre toate regiunile (71,7% din media națională - 2002)
Trei centre universitare cu infrastructură de bază în domeniul cercetării, dezvoltării și inovării în Iași, Suceava, Bacău	Cea mai ridicată rată a sărăciei dintre toate regiunile – 40.7% în 2001 (calculată conform metodologiei CAPSIS, pe baza indicatorul agregat al veniturilor și beneficiilor sociale).
Centre culturale (Iași, Suceava), mănăstiri (Agapia, Văratec, Voroneț, Iași, Moldovița, Sucevița, etc), monumente istorice (Cetatea Neamțului, Cetatea de Scaun a Sucevei, Hanul Domnesc din Suceava, Biblioteca Centrală Universitară din Iași, Biserica Trei Ierarhi - Iași, etc.), de importanță națională și internațională (patrimoniul UNESCO);	Cea mai mare rată de mortalitate infantilă dintre toate regiunile (20.1 decese/1000 născuți vii - județul Vaslui- 23.5 decese/1000 născuți vii), superioară mediei naționale (16.7 decese/1000 născuți vii);
Bucovina: zonă tradițional mai dezvoltată (sectorul serviciilor) cu influență asupra arealelor limitrofe	Productivitatea muncii inferioară celei naționale;
Ofertă turistică diversificată, cu specific în eco și agroturism;	Cel mai redus număr de IMM-uri dintre toate regiunile țării;
Infrastructura de telecomunicații bine dezvoltată și cu un grad ridicat de acoperire;	Productivitate slabă în agricultură (numai 21% din PIB regional);
Număr ridicat de IMM-uri de mărime mică și mijlocie ale localnicilor reînțorși din străinătate (doar în Bucovina);	Nivel scăzut al infrastructurii rutiere modernizate, precum și legături aeriene deficitare;
Specific meșteșugăresc (lemn, olărit, textile) și culinar bine conturate;	Grad scăzut de ocupare turistică în raport cu potențialul turistic existent;
Resurse de sol (păduri de rășinoase, soluri fertile), subsol (sare, hidrocarburi), resurse hidroenergetice	Grad scăzut de atractivitate a majorității orașelor mici și mijlocii neavând un profil economic bine conturat (cel mai redus procent de ISD, grad scăzut de ocupare turistică);
Forță de muncă calificată în industria chimică, petrochimică, metalurgică, textilă, lemn și prelucrarea acestuia	Grad scăzut al populației ocupate în domeniul serviciilor, inclusiv în construcții;
	Pondere ridicată a populației concentrate în mediul rural (59.23%);
	Rată ridicată a șomajului în regiune (12.3% în județul Vaslui);
	Numeroase întreprinderi puțin viabile cu capacitate redusă de adaptare tehnologică și managerială
	Vulnerabilitate la fenomene naturale (inundații, alunecări masive de teren), datorită lucrărilor civile insuficiente și tăierilor masive de păduri
	Relații de transport dificile spre Vestul Europei, în special în perioada de iarnă (trecători carpatice des blocate: Tihuța și cheile Bicaz)
	Vulnerabilitatea structurală a populației datorită plecării masive a bărbaților la muncă în străinătate, agravată de tendința de limitare a ofertelor pentru femei (preconizată criză a industriei ușoare)
	Resurse de subsol (hidrocarburi) limitate și tăieri masive a pădurilor

OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
Posibilitatea dezvoltării schimburilor comerciale datorită amplasării regiunii pe viitoarea graniță de est a Uniunii Europene: zone de concentrare pentru logistica produselor destinate comerțului cu Estul Europei;	Lipsa de coeziune a măsurilor de dezvoltare economică și socială pe fondul accentuării lipsei de încredere a populației în redresarea economică a țării;
Încurajarea practicării unor noi forme de turism și valorificarea moștenirii istorice, culturale spirituale și de tradiție;	Slaba competitivitate a firmelor de profil din regiune cu cele din statele membre după accesarea României în U.E.;
Posibilitatea dezvoltării mediului de afaceri ca rezultat al construcției parcurilor industriale, științifice și a incubatoarelor de afaceri;	Continuarea exodului „materiei cenușii” și, în general, a forței de muncă, către alte regiuni ale țării și în străinătate;
Materii prime: materiale de construcții, lemn capabile să atragă investitorii străini;	Creșterea în continuare a gradului de sărăcie a populației în regiune;
Modernizarea aeroporturilor din regiune pot susține mediul de afaceri regional și pot deveni puncte de plecare pentru itinerariile turistice regionale;	Extinderea zonelor afectate de dezastre naturale (alunecări de teren, inundații);
Experiență profesională și infuzie de capital provenind de la persoanele care lucrează în străinătate	Mărirea discrepanței între zona Bucovinei, mai dezvoltată și restul regiunii

Analiza SWOT - Regiunea Sud-Est

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
Poziția strategică a regiunii cu deschidere către piețe est-europene și asiatice	Numeroase orașe mici cu structuri urbane insuficiente (Măcin, Isacea)
Coridoarele de transport pan-europene	Nivel redus de eficiență și siguranță a traficului pe rețelele de transport
Porturi maritime (Constanța – important port maritim și cel mai mare de la Marea Neagră, Mangalia și Midia petrolier) și fluvio-maritime (Brăila, Galați, Tulcea și Sulina) și aeroporturi (Constanța - M. Kogălniceanu, și parțial Tulcea și Buzău)	Izolarea localităților din zona Deltei Dunării, cu nivel ridicat de sărăcie a populației Legături de transport instabile a zonei de nord a Dobrogei cu malul stâng al Dunării
Producție de energie electrică nucleară ieftină (centrala Cernavodă)	Cheltuieli de cercetare, dezvoltare și inovare foarte mici (numai 3,4 % din total)
Producție și zăcăminte de hidrocarburi și gaze în zona maritimă a platoului continental, roci de construcție (Dobrogea)	Resurse naturale limitate (excepție hidrocarburi). Vulnerabilitate mare a zonei subcarpatice datorată izolării satelor, insuficiența lucrărilor hidrotehnice, drumurilor de acces și mișcărilor tectonice.
Suprafețe agricole mari și soluri fertile cu condiții favorabile pentru o agricultură ecologică. Potențial economic extrem de valoros în Delta Dunării: una dintre marile rezervații naturale ale lumii. Sector de turism relativ bine dezvoltat (litoralul Mării Negre și Delta Dunării, stațiuni balneo-climaterice: Lacu Sărat, Techirghiol, Sărata Monteoru, unele pensiuni agroturistice în zonele montane și în Delta Dunării, mănăstirile din nordul Dobrogei și din Munții Buzăului și Vrancei)	Caracter sezonier al turismului pe litoral Absența unor politici și programe coerente de dezvoltare și nivel ridicat al prețurilor în turism

Capacitate ridicată de cazare (circa 40% din capacitatea de cazare turistică estivală a României)	Infrastructura de turism este slab dezvoltată sau învechită: discrepanță mare între vechile și noile facilități
Sectorul de IMM mai bine dezvoltat în comparație cu alte regiuni (12,4% din nivelul național, locul III din cele 8 regiuni)	Număr redus al investițiilor și repartizare neuniformă pe teritoriul regiunii Nivel redus de dezvoltare a sectorului IMM (excepție Constanța)
Industrie diversificată, cu valoare adăugată ridicată a producției (petrochimie – Năvodari, metalurgie – Galați și Tulcea, constructoare de mașini - Buzău), construcții navale - (Constanța, Galați, Brăila, Tulcea, Mangalia, Midia)	Dezvoltare insuficientă a infrastructurilor de servicii publice, utilități în orașe și management necorespunzător al deșeurilor
Forță de muncă flexibilă și calificată (nivel de instruire ridicat – 9,9% persoane cu studii superioare, locul IV)	Rata șomajului ridicată. Veniturile mici ale populației din regiune. Emigrație puternică a forței de muncă în ultimul deceniu.
	Dotare medico-sanitară insuficientă și cu acoperire redusă a spațiului rural și a Deltei
	Rata de penetrare redusă a telefoniei fixe (2003 – 20% față de 57% în UE 15)
	Fragmentarea terenurilor agricole conduce la diminuarea mecanizării și productivitate redusă în agricultură
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
Potențial ridicat de dezvoltare a turismului în domeniul ecologic, religios, cultural, balneoclimateric	Concurența zonelor turistice din străinătate cu o oferta turistică de calitate superioară și prețuri competitive
Interes internațional ridicat pentru conservarea biodiversității și promovarea turismului (Delta Dunării)	Accentuarea procesului de dezindustrializare; capacitate redusă de susținere financiară a modernizării și management defectuos al piețelor de desfacere
Determinat de situarea strategică a Mării Negre, investițiile străine pot determina o creștere a competitivității prin transfer tehnologic, piețe noi și management modern, atât pentru societatea din UE, pentru export, cât și cele extracomunitare care penetrează spațiul european.	Riscul migrării masive a populației din mediul rural către urban și creșterea șomajului după integrarea României la UE, datorită incapacității gospodăriilor țărănești dar și a fermelor de a concura cu produsele agricole comunitare.
Creșterea cererii consumatorilor pentru produse ecologice stimulând astfel îmbunătățirea ofertei acestora și specializarea în condiții naturale prielnice	Riscul emigrării restului de populație, determinat de pierderea locului de muncă după integrare.
Posibilitatea elaborării de proiecte cu finanțare din fonduri structurale pentru susținerea dezvoltării/ inovării, cercetării și transferului de tehnologie	Riscul deprofesionalizării categoriilor de populație cu calificări superioare din cauza lipsei locurilor de muncă.
Pol al producției de energie electrică ieftină cu posibilități de export (extinderea centralei Cernavodă)	Riscul relocalizării unor sectoare industriale către exterior (Republica Moldova și Ucraina), din cauza costurilor mai reduse (în special în industria ușoară)
Construirea rețelei de autostrăzi și modernizări. Transportul feroviar favorizează apariția de centre logistice pentru mărfuri cu destinație și proveniență central europeană	Riscul nerealizării reformei administrative pentru descentralizarea financiară și administrativă;
Apariția de zone industriale în lungul canalului Dunăre-Marea Neagră pentru prelucrarea primară a produselor în vrac importate din țările central-europene	Globalizarea și fluctuațiile valutare pot marginaliza anumite sectoare ale economiei și chiar să ducă la dispariția acestora (textile, ind ușoară, construcții de mașini, conserve)
	Risc mare de producere a calamităților naturale (inundații, alunecări de teren, erodarea zonei costiere, gripă aviară).

Analiza SWOT - Regiunea Sud

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
Prezența coridoarelor de transport pan-europene: 5 drumuri europene (E574, E81, E70, E85 și E60) și de autostrăzile A1 (București - Pitești) și A2 (București – Constanța, aflată parțial în exploatare), fluviul Dunărea	Condiții tehnice precare a drumurilor locale, cele mai ridicate ponderi ale drumurilor publice modernizate înregistrează-se în județele sudice: Teleorman, Ialomița, fiecare cu peste 33%.
Existența în cadrul regiunii a aeroporturilor București-Otopeni și București-Băneasa	Grad scăzut de utilizare a amenajărilor portuare de pe Dunăre, scăderea traficului generând declinul activităților de profil.
Profil economic diversificat al regiunii: partea de nord a Regiunii (județele Argeș, Dâmbovița și Prahova) se caracterizează printr-un grad ridicat de industrializare (Prahova deține locul 1 pe țară în producția industrială); partea sudică are un potențial agricol deosebit de ridicat (71,1% din suprafața totală reprezentată de suprafețe agricole, din care 80,2% terenuri arabile).	Declinul industriei tradiționale, care suportă, în prezent, impactul sever al procesului de tranziție spre economia de piață, prin închiderea majorității unităților industriale reprezentative
Variatatea resurselor naturale (petrol, gaze naturale, cărbune, sare, ape minerale, terenuri arabile, păduri)	Pondere scăzută a tehnologiilor moderne utilizate în industrie și agricultură
Resurse turistice diversificate: stațiunile montane de pe Valea Prahovei-masivul Bucegi, localitățile turistice și parcurile naturale situate în Munții Bucegi și Munții Piatra Craiului, stațiunile balneoclimaterice din Subcarpați	Infrastructură de turism învechită, majoritatea structurilor de cazare de două și trei stele precum și a structurilor de agrement fiind construite în perioada anilor 1980.
Existența unor societăți private reprezentative, cu capital străin sau mixt. În regiune s-au realizat importante investiții străine directe: Renault – Pitești, Holcim – Câmpulung Mușcel, Samsung COS – Târgoviște.	Existența a numeroase zone monoindustriale: Mizil, Plopeni, Urlați, Valea Călugărească și Câmpulung Muscel – din județele nordice, dar și a unora din județele sudice: Turnu Măgurele, Zimnicea, Alexandria, Videle, Giurgiu, Oltenița, Călărași, Slobozia și Fetești.
Forță de muncă flexibilă, ieftină, calificată în domenii ca petrochimia, construcții de mașini, industrie prelucrătoare.	Scăderea populației active și ocupate. Populația activă reprezintă 38,2% din populația regiunii, în timp ce populația ocupată reprezintă 35,4%. Pe domenii de activitate, 39,4% e ocupată în agricultură, 29,5% în industrie și 31,1% în servicii.
Rețea de așezări dezvoltată echilibrat: 43 de orașe (din care 16 municipii), 488 de comune și 2030 de sate.	Utilități publice degradate: grad avansat de degradare / subdimensionare a conductelor de apă, densitate scăzută a rețelei de alimentare cu gaze
Existența a numeroase parcuri industriale: (25% din numărul parcurilor industriale din România).	Creșterea ratei emigrației, îndeosebi în rândul populației tinere
Pondere mare a IMM-urilor din domeniul serviciilor (75,8%)	Proces accentuat de îmbătrânire a populației
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
Potențial ridicat de dezvoltare a turismului, datorită resurselor naturale și culturale bogate, precum și datorită creșterii cererii în domeniul turismului montan, ecologic, cultural și balneoclimateric.	Localizarea investitorilor în anumite areale, concomitent cu neglijarea altora. Adâncirea discrepanțelor dintre zonele dezvoltate din nord și zonele nedezvoltate din sud.
Creșterea numărului de investiții străine	Lipsa capitalului de susținere a investițiilor în economie
Dezvoltarea antreprenoriatului	Adâncirea dezechilibrului între cerere și ofertă pe piața muncii
Extinderea / modernizarea rețelei rutiere de transport	Mijloace financiare insuficiente pentru dezvoltarea infrastructurii
Dezvoltarea cooperării cu țările riverane Dunării	Trend demografic negativ

Dezvoltarea infrastructurii de sprijin pentru activitățile economice	Migrarea forței de muncă de înaltă calificare
Îmbunătățirea calității serviciilor turistice	Adâncirea dezechilibrului între comunitățile rurale și cele urbane
	Relocalizarea anumitor ramuri industriale datorită creșterilor salariale și aprecierii monedei naționale
	Impactul UE asupra unor ramuri industriale (îndeosebi asupra industriei alimentare)

Analiza SWOT - Regiunea Sud-Vest

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
Regiune de tranzit cheie între Banat și Muntenia (București) situată la confluența coridoarelor de transport paneuropene IV și VII;	Infrastructura de transport insuficient dezvoltată: Inexistența unei autostrăzi în regiune și lipsa unei joncțiuni corespunzătoare; Cea mai mică densitatea a căilor ferate din țară. Legături feroviare transfrontaliere inexistente cu Iugoslavia și Bulgaria, Porturi dunărene slab echipate fără posibilitatea de transbordare Ro-Ro și containere, Infrastructura aeroportuară existentă neutilizată (Craiova).
Cel mai mare producător de hidrocentralele de la Porțile de Fier și Lotru-Olt – cca ¾ din total și termoelectricitate (bazinele carbonifere Jiu-Motru: Rovinari și Turceni și Ișalnița – Craiova) – cca ¼ din totalul național;	Infrastructura de utilități și mediu slab dezvoltată (apă, canalizare, epurare, gaze, managementul deșeurilor, comunicații) în mediul rural, dar și în multe orașe; în general, cea mai redusă densitate a facilităților dintre toate regiunile
Regiunea este bogată în resurse de subsol (cărbune, gaze, petrol, izvoare minerale și termale, roci de construcție, sare) și sol (zonele muntoase și subcarpații Olteniei dispun de resurse forestiere (fag));	Dunărea a acționat de-a lungul timpului ca o barieră naturală, regiunea nu are decât rol limitat în tranzitul de marfă cu vecinii
Fluviul Dunărea, o resursă importantă pentru industrie, turism, pescuit, etc;	Capacitate scăzută de atragere a investițiilor străine directe, (3,5 % din volumul țării), rețea de sprijinire a afacerilor slab dezvoltată, capacitate slabă de consultanță.;
Craiova este unul din cele mai importante centre universitare din țară (cca 30.000 studenți);	Cu 28.256 IMM (2003) active regiunea Sud-Vest Oltenia se află pe ultimul loc
Regiunea dispune de un potențial turistic diversificat, incluzând: turismul montan și speologic (Mehedinți, Gorj și Vâlcea), balnear (izvoare termale, în județul Vâlcea (Govora, Băile Olănești, Călimănești-Căciulata), eco-turismul, parcuri naturale (peste 200.000 hectare de zone protejate), religios (peste 60 mănăstiri și schituri ortodoxe).	Structura de sprijinire a afacerilor în stadiu incipient de dezvoltare - trei parcuri industriale (Olt, Gorj, Dolj) și 5 incubatoare de afaceri.
Regiunea dispune de o suprafață agricolă totală de peste 1.8 mil ha, reprezentând 12,3% din totalul țării	Insuficiența și standardul scăzut al infrastructurii turistice și de agrement, calitatea slabă a serviciilor din turism
Zone de concentrare a industriei moderne: Slatina- aluminiu, cu numeroase investiții de capital internațional, Rm Vâlcea (chimie), Turnu Severin și Craiova (construcții de mașini)	Zone monoindustriale (bazinele miniere Motru și Rovinari - „zone defavorizate”) sau neindustrializate (Podișul Mehedinți)
	Densitatea populației se află sub media pe țară cu un număr relativ mare de sate și localități mici.
	Pondere ridicată a populației ocupate în agricultură și rentabilitate scăzută a activităților

	agricole; (54,7% din populația regiunii trăiește în mediul rural și contribuie cu 11,62% la formarea PIB regional).
	Probleme serioase cu sărăcia din mediul rural și servicii sociale precare;
	Acute probleme de mediu afectând apa, aerul, solul și subsolul (în zona exploatărilor de lignit din nord, în jurul Craiovei).
	Calitatea scăzută a infrastructurii de sănătate, nu numai în mediul rural, dar chiar și în orașe
	Discrepanța evidentă între meseriile oferite de sistemul educațional și cerințele pieței muncii (calitatea educației în mediul rural este afectată de infrastructura de educație slab dezvoltată)
	Infrastructura educațională preuniversitară la nivel regional se află într-o stare destul de avansată de degradare și cu o slabă dotare,
	Infrastructura de cercetare inovare slab dezvoltată și grad redus de punere în practică a rezultatelor cercetării inovării.
	Dificultăți legate de integrarea unei numeroase minorități de romi (5-6% din populația totală a regiunii);
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
Potențial de exploatare a Dunării ca un coridor de transport cu cost redus (coridorul VII);	Creșterea disparităților inter- și intraregionale
Construcția podului Calafat-Vidin (acces la șosea și cale ferată) către Bulgaria, Grecia, Turcia, Orientul Mijlociu (coridorul IV);	Creșterea ratei șomajului în urma privatizării întreprinderilor mari și a restructurării industriale
Potențial crescut pentru turismul montan, rural, balnear, dunărean, religios etc;	Problemele acumulate în industria extractivă a cărbunelui încă greu de rezolvat
Dezvoltarea sectorului serviciilor va oferi oportunități pentru crearea de noi locuri de muncă;	Lărgirea UE va duce la creșterea competiției pentru produsele agricole, putând defavoriza unele sectoare tradiționale,
UE alocă fonduri substanțiale pentru protecția mediului și resurse umane ;	Migrația masivă a tineretului datorită lipsei locurilor de muncă
Potențial crescut pentru agricultură ecologică și agroturism, în special în partea de nord a regiunii;	Decalificarea specialiștilor din industria constructoare de mașini (Craiova, Balș, Turnu-Severin)
Interes pentru înființarea parcurilor tehnologice și industriale;	Întârzierea foarte mare a privatizării marilor obiective industriale (Electroputere) sau eșecul acestora (Daewoo)
Disponibilitatea forței de muncă pentru recalificare și dezvoltarea abilităților;	
Resurse hidroenergetică ieftine și de hidrocarburi lichide	

Analiza SWOT- Regiunea VEST

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
Situarea regiunii la extremitatea vestică a României pe principalele trasee rutiere și ferate de intrare dinspre țările UE spre România;	Existența de zone mono-industriale, în curs de restructurare și care se confruntă cu acute probleme sociale (în bazinul Petroșani și în sudul regiunii);
Diversitatea domeniilor de activitate a firmelor cu brand bine conturat din județele Arad și Timiș (comerț, industrie prelucrătoare, servicii, construcții);	Existența unor industrii poluante, mari consumatoare de energie (Sidermat, Călan etc.);
Dezvoltarea puternică a sectorului privat în comerț și servicii (acestea contribuie cu aproximativ 50% la valoarea adăugată produsă);	Ponderea mică a industriei cu tehnologie de vârf, în afara nodului industrial Timiș-Arad;
Gamă variată de materii prime necesare industriei (hidrocarburi lichide și gazoase, minereuri metalifere și auroargentifer, zăcăminte de cărbuni; materiale de construcții, păduri);	Puternice disparități de dezvoltare între cele patru județe ale regiunii, precum și între mediul rural și urban, județul Timiș având rol de promovare a dezvoltării ;
Forță de muncă bine calificată și instruită (tradiție regională), cu renume în țările Europei Centrale;	Număr redus de IMM-uri în zonele defavorizate (în județul Caraș-Severin se regăsesc doar 13,07% din întreprinderile din regiune, iar spiritul antreprenorial în mediul rural este slab dezvoltat);
Centre de învățământ superior cu tradiție (universități și institute concentrate în Timișoara și Arad) și specializare recunoscută (mine- Petroșani);	Infrastructura de susținere a afacerilor este necorespunzătoare și neuniform repartizată în regiune, în special în zonele cu mari probleme de reconversie;
Experiență îndelungată în cercetare a personalului din institute și universități (electrotehnică, cibernetică, medicină);	Declinul industriei miniere și siderurgice (principală ramură generatoare de șomaj);
Rețea dezvoltată de distribuție a energiei electrice;	Șomaj ridicat în județele Caraș-Severin și Hunedoara;
Rețea de transport dezvoltată în Arad, Timișoara și Deva;	Investiții scăzute în resursele umane ale IMM-urilor;
Regiunea dispune de patru aeroporturi, două dintre ele fiind internaționale (Arad și Timișoara);	Densitatea drumurilor modernizate este foarte mică în anumite zone ale Regiunii (în special în sud);
Regiunea deține o pondere ridicată din piața turismului de afaceri și de tranzit (pe culoarele de circulație internațională Nădlag-Deva și Timișoara – Herculane);	Inexistența unei autostrăzi și a șoselelor ocolitoare, provoacă mari întârzieri în circulația prin Arad, Timișoara, Lugoj, etc.;
Zone alpine ideale pentru turismul sportiv de vară și de iarnă (Straja, Semenic, Muntele Mic, Munții Parâng);	Insuficiente incubatoare de afaceri și slaba performanță a celor existente (rata medie a incubării firmelor este 7, de 4 ori mai mică decât media europeană);
Stațiuni balneo-climaterice de tradiție (Băile Herculane, Geoagiu-Băi, Moneasa, Lipova, Buziaș);	Puțini tineri în cercetare, ei preferând alte locuri de muncă mai bine remunerate (vârsta medie a personalului din cercetare se apropie de 50 ani);
Rezervații și zone protejate recunoscute (<i>parcuri naționale</i> – Cheile Nerei-Beușnița, Cheile Carașului-Semenic, domogled-Valea Cernei, Retezat, Zarand, <i>parcuri naturale</i> – Porțile de Fier, Munții Orăștiei - Cetățile Dacice, <i>parcuri dendrologice</i> – Simeria, Gurahonț.	Slaba colaborare între autoritățile administrative, structurile CDI și industrie;
Existența centrelor urbane dezvoltate Arad și Timișoara;	Dotarea tehnică depășită în institutele de cercetare;
Grad ridicat de urbanizare (63,7% populație urbană în regiune cu 76,9% în Hunedoara);	Infrastructură de acces necorespunzătoare către obiectivele turistice;
Număr mare de investitori străini care operează în Regiune (11,3% din societățile comerciale cu capital străin din România, pe al doilea loc după București-Ilfov);	Număr redus de organizații de promovare a turismului;

Localizarea în regiune a unor importante firme multinaționale din domeniile IT și automotive (Timișoara, Arad).	Zone alpine cu utilizare minimă (Zărand, Poiana Ruscă, Godeanu-Cernei, Metaliferi, Parâng, Masivul Găina etc.);
Zonă logistică importantă pentru activități de import-export	Lipsa sau slaba calitate a marcajelor turistice;
	Oferta de servicii turistice este de slabă calitate (calitate slabă a produselor turistice oferite, slabă calificare a personalului, lipsă rețele);
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
Creșterea numărului de investitori în județele Caraș-Severin și Hunedoara ca urmare a fenomenului de migrare a acestora dinspre polii Arad și Timișoara către estul regiunii;	Posibilitatea neadaptării întreprinderilor la condițiile de calitate impuse de UE
Mediatizarea oportunităților de afaceri din Regiune, inclusiv cele din zonele defavorizate;	Invadarea pieței cu produse din import;
IMM-urile sunt generatoare de noi locuri de muncă, în special în servicii și deservirea marilor investiții;	Specializarea îngustă din zonele monoindustriale și lipsa unor programe de reorientare profesională coerente reduce atractivitatea acestor zone pentru investitori;
Implicarea marilor investitori străini în activități de inovare tehnologică sau chiar de înființare a centrelor de inovare în cadrul unităților economice din regiune;	Neadaptarea infrastructurii de transport la cererea existentă;
Macrostabilizarea economică și scăderea inflației în limite acceptabile poate crește apetitul pentru credite și investiții în producție și servicii;	Întârzierea înființării de parcuri industriale;
Specializarea parcurilor industriale pe domenii de activitate în funcție de specificul și potențialul zonei, precum și valorificarea zonei libere Arad Curtici;	Migrarea forței de muncă calificate și mai ales înalt calificate către țările membre ale UE;
Construirea autostrăzilor Nădlac-Arad-Timișoara-Deva-Sibiu și Timișoara-Belgrad;	Investiții scăzute în domeniul turismului;
Dezvoltarea aeroportului Timișoara ca centru intermodal (aerian, feroviar și rutier), dar și a celui de la Arad pentru decongestionare;	Ofertele de produse turistice ale regiunii nu sunt competitive internațional;
Imediata vecinătate cu UE;	Administrația publică nu este receptivă în legătură cu importanța dezvoltării turismului în regiune;
Atragerea marilor operatori internaționali de turism în regiune și integrarea Regiunii Vest în circuitele turistice internaționale	Migrarea cercetătorilor din instituțiile de cercetare către mediul de afaceri din țară sau străinătate;
Crearea și promovarea produselor turistice cu specific regional;	Degradarea dotărilor unor instituții de educație;
Dezvoltarea de circuite turistice tematice la nivel de regiune;	Probleme sociale datorate restructurării sectorului minier (bazinul Petroșani, Moldova Nouă etc.);
Dezvoltarea turismului montan în zonele alpine izolate ;	Balanță negativă natalitate - mortalitate;
Creșterea competitivității întreprinderilor prin investiții în proiecte de cercetare-dezvoltare-inovare.	Degradarea infrastructurii de sănătate și servicii sociale
Creșterea numărului de investitori în județele Caraș-Severin și Hunedoara ca urmare a fenomenului de migrare a acestora dinspre polii Arad și Timișoara către estul regiunii;	Slaba corelare între programele sectoriale și regionale.

Mediatizarea oportunităților de afaceri din Regiune, inclusiv cele din zonele defavorizate.	Aglomerarea excesivă a zonelor urbane (Timișoara, Arad), conduce la degradarea vieții citadine;
---	---

Analiza SWOT - Regiunea Nord-Vest

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
Buna accesibilitate pe calea aerului (aeroporturile din Cluj-Napoca, Oradea, Satu Mare); densitate mare a rețelei rutiere și feroviare (peste media națională)	Lipsa investițiilor pentru dezvoltarea infrastructurii aferente drumurilor, căilor ferate și aeroporturilor în regiune
Investiții importante în infrastructura de afaceri și formarea de clustere ale întreprinderilor cu mărci și tradiție în construcția de mașini și echipamente, mobilă și textilă	Număr redus de firme în regiune care au certificări în domeniul managementului calității și al mediului (ISO 9001; ISO 14001);
Resurse de subsol (minereuri complexe, bauxită, gaz metan)	Nivel redus de productivitate, în special în industrie
Pondere sectorului IT în crearea valorii adăugate brute este în creștere; sectorul IT&C în expansiune datorită firmelor private	Investiții scăzute în cercetare-dezvoltare; participare scăzută a firmelor la societatea informațională
Capacitate antreprenorială în creștere	Foarte puține servicii și produse cu valoare adăugată ridicată
Disponibilitatea serviciilor de baza în zonele urbane	Capacitate insuficientă și degradarea sistemului de canalizare și epurare a apei
Centre urbane de tradiție cu relații transfrontaliere bine structurate (Satu Mare, Oradea, Carei, Sighetu Marmăției, Salonta, Baia Mare)	Numeroase centre urbane afectate de serioase probleme sociale (grad mare de sărăcie) și degradare fizică a infrastructurii
Resurse turistice naturale și antropice de mare valoare la nivel național și internațional, valorificate printr-un număr ridicat de structuri turistice	Slaba diversificare a infrastructurii de cazare pentru turismul rural și cel practicat de tineri; nivel scăzut de specializare a forței de muncă din turism, lipsa de produse turistice și a suportului pentru dezvoltarea de mărci locale/regionale
Prezența unui centru universitar cu veche tradiție (Cluj-Napoca), a altor două centre universitare în plină dezvoltare în ultimii 15 ani (Oradea, Baia Mare) și a altor poli cu potențial de dezvoltare a mediului universitar (Satu Mare)	Infrastructura pentru cercetare este insuficient dezvoltată
Infrastructură de învățământ completă și echilibrat repartizată în teritoriu	Grad ridicat de rigiditate/lipsa de flexibilitate a sistemului de învățământ (nu oferă instrumente pentru învățare continuă)
Tradiție în domeniul serviciilor de sănătate performante (centrul universitar Cluj-Napoca, cu tradiție în învățământul sanitar superior)	Numărul scăzut al personalului medico-sanitar, în special în mediul rural, precum și starea edilitară neadecvată și dotarea tehnico-materială insuficientă a unităților medicale
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
Folosirea fondurilor europene pentru construcția/reabilitarea infrastructurii de acces (rutier, feroviar, aerian)	Deși regiunea este traversată de 7 drumuri europene, există riscul ca teritoriul regional să fie ocolit de către coridoarele europene majore (TEN - rutiere, dar și feroviare)
Existența multor nișe de piață pentru produse industriale, servicii și mobilă	Transferarea capacităților de producție ale firmelor străine spre Moldova și Ucraina, odată cu creșterea costurilor salariale ca urmare a integrării în UE
Reorientarea băncilor în vederea sprijinirii, înființării și dezvoltării sectorului IMM prin	Integrarea UE va prinde nepregătite majoritatea IMM-urilor în raport cu problemele de

diversificarea serviciilor	mediu, calitate, comunicare, practici manageriale
Posibilitatea accesării fondurilor europene post-aderare destinate coeziunii economice și sociale a UE	Competitivitate scăzută a întreprinderilor din regiune pe piața UE
Accentul pus în UE pe dezvoltarea regiunilor transfrontaliere; intensificarea relațiilor economico-sociale cu Ungaria și Ucraina	Nivel înalt de emigrare, în special a forței de muncă înalt calificate
Interes internațional sporit în turismul din parcuri naturale și turismul cultural	Neglijarea patrimoniului cultural
Interes pentru dezvoltarea zonelor metropolitane	Slaba calitate a utilităților publice reduce atractivitatea regiunii
Creșterea investițiilor publice și private în educație	Desființarea școlilor din satele mici, cu puțini elevi, favorizează apariția analfabetismului

Analiza SWOT - Regiunea Centru

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
Poziționată în zona centrală a României, are legături directe cu 6 din celelalte regiuni de dezvoltare	Datorită configurației specifice a reliefului, accesul rutier și feroviar se realizează doar pe anumite culoare de trecere
Principală zonă de legătură cu partea estică a țării (Est și Sud-Est)	Amplificarea migrației, în special a populației tinereși a celei de origine germană;
Populație cu nivel ridicat al civilizației, educată în spiritul hărniciei și al ordinii;	Sporul natural negativ și procesul de îmbătrânire a populației;
Diversitate etnică	Peste 50% din orașele Regiunii au o structură economică monoindustrială
Grad ridicat de urbanizare - Regiunea cu cele mai multe localități urbane: 57 de localități urbane dintre care 3 orașe cu peste 100.000 de locuitori	Reducerea funcțiilor urbane a localităților mici
Rețea echilibrat răspândită în teritoriu de centre urbane mici și mijlocii (~60% din totalul localităților urbane)	Mediu construit degradat (inclusiv a numeroaselor obiective istorice și culturale urbane)
Numeroase localități cu importanță istorică și culturală a patrimoniului construit	Infrastructură edilitară învechită
Existența a două aeroporturi internaționale (Târgu Mureș, Sibiu); Rețea de bază a infrastructurii feroviare satisfăcătoare cu două importante intersecții (Brașov, Teiuș);	Lipsa amenajărilor urbane sau necorespunzătoare
Rețea bine reprezentată de drumuri publice traversata de principalele șosele europene (E81, E68, E60) și de culoarul IV European	Lipsa condițiilor de acces în instituții publice pentru persoane cu handicap
Existența infrastructurii sociale și educaționale de bază în orașe	Infrastructura de transport local necorespunzătoare, în special în zonele montane din nord-vestul regiunii (inclusiv rețea de transport public deficitar, în special în marile centru urbane);
Existența unor rețele de pregătire profesională;	Pondere redusă a drumurilor județene și comunale modernizate
Centre universitare specializate și centre de cercetare (Brașov, Târgu Mureș, Sibiu)	Densitate redusă a drumurilor publice
Potențial turistic ridicat utilizabil pe tot parcursul anului datorat peisajului montan, tradițiilor, monumentelor arhitecturale și istorice	Infrastructură feroviară veche cu viteze de circulație foarte reduse, incompatibilă cu cerințele Uniunii Europene.
Existența numeroaselor stațiuni turistice și centre balneoclimaterice (parțial	Infrastructura educațională și sanitară deficitară în unele sate montane izolate;

modernizate - Poiana Brașov, Predeal, Păltiniș, Sovata, Băile Tușnad etc.)	
Numeroase arii protejate-parcuri naționale, parcuri naturale, monumente ale naturii și rezervații;	Lipsa sau uzura morală ridicată a dotărilor în sistemul educațional (în special în învățământul profesional) și sanitar, cu preponderență în mediul rural
Capacitate turistică ridicată	Probleme educaționale la grupele de populație sarace, în special rromi: creșterea numărului copiilor instituționalizați;
Deține o treime din parcurile industriale din România	Necorelarea ofertei educaționale cu nevoile de pe piața muncii ;
Sector industrial diversificat;	Subvalorificarea resurselor turistice din Regiune
Orientarea industriei spre prelucrarea resurselor și produselor existente în regiune ;	Rețelele turistice tematice la nivel regional sunt slab dezvoltate sau inexistente;
Existența unei infrastructuri de producție disponibilă;	Protecția necorespunzătoare a turiștilor care efectuează drumeșii montane la mare altitudine sau în anotimpul de iarnă Calitatea scăzută a serviciilor și a informațiilor turistice;
Tendința de creștere a numărului IMM-urilor și a start -up -urilor ;	Lipsa programelor și a resurselor financiare necesare protejării patrimoniului;
Resurse de muncă calificate în numeroase domenii de activitate (tradiții în agricultură și industrie)	Durată redusă a șederii turiștilor
Un mare potențial de utilizare a suprafețelor industriale ce dispun de o infrastructură de bază (reutilizarea fostelor zone industriale) ;	Reducerea aportului turismului în PIB-ul regional față de anii anteriori
	Utilități turistice nemodernizate și dotare tehnică necorespunzătoare.
	Indicele de utilizare a capacităților turistice aflate în funcțiune este scăzut
	Existența unor unități de cazare la standarde calitative necorespunzătoare
	Investiții reduse în tehnologii de protecție a mediului
	Distribuire neechilibrată a parcurilor industriale pe teritoriul Regiunii (6 din 11 sunt în județul Brașov)
	Disparități între numărul de IMM-uri înființate în zonele mai dezvoltate și cele mai puțin dezvoltate, între mediul urban și cel rural ;
	Serviciile de consultanță în domeniul afacerilor sunt slab dezvoltate.
	Sectorul cercetare-dezvoltare, transfer tehnologic și inovare în declin, număr redus de personal;
	Relațiile de colaborare dintre cercetarea universitară și sectorul economic slab dezvoltate pentru nivelul actual al relațiilor economice internaționale
	Serviciile de cercetare-dezvoltare, transfer tehnologic și inovare din cadrul întreprinderilor economice sunt slab dezvoltate sau inexistente;
OPORTUNITATI	AMENINȚĂRI
Poziție avantajoasă a regiunii în raport cu proiectele europene care vizează infrastructura de transport	Creșterea gradului de îmbătrânire a populației
Crearea de parteneriate pentru dezvoltarea urbană integrată a localităților	Gradul de sărăcie și izolare a unor zone generează fenomene de depopulare crează premisele dispariției unor localități (în special în zone montane cu accesibilitate redusă);

Elaborarea de planuri de dezvoltare inter-orășenești, metropolitane (zona Brașov, Sibiu)	Nerespectarea reglementărilor urbanistice în dezvoltarea orașelor
Dezvoltarea parteneriatelor sat-oraș	Creșterea disparităților între centrele urbane care beneficiază de finanțări și orașele mici și mijlocii (monoindustriale, cu funcții urbane diminuate, etc) care nu au acces la finanțare
Programele europene care vizează sprijinirea afacerilor, pregătire profesională și reconversie pe piața forței de muncă	Degradarea mediului natural pe axele noi de transport (în cazul neluării de măsuri corespunzătoare)
Programe europene pentru reabilitarea / modernizarea de diverse infrastructuri (de afaceri, sociale, educație);	Politicile protecționiste ale UE vor determina scăderea importanței produselor autohtone față de cele ale țărilor membre
Procesul de globalizare va determina creșterea competitivității	Libera circulație a forței de muncă, în special a celei înalt calificate, va afecta calitatea și cantitatea resurselor umane de pe piața muncii
Potențial de dezvoltare a cercetării în domeniile productive,	Capacitatea lentă de adaptare a întreprinderilor la modificările care apar în structura piețelor;
Crearea unor centre tehnologice și de cercetare orientate către valorificarea potențialului regional	Lipsa unor programe adecvate de sprijin ar putea duce la enclavizarea unor grupuri de populație dezavantajate
Existența Planurilor Regionale de Acțiune pentru Dezvoltarea învățământului Profesional și Tehnic;	Lipsa unor strategii de investiții care să ia în considerare evoluțiile demografice
Armonizarea politicilor sociale naționale cu cele europene	Pericolul degradării florei și faunei în zonele protejate datorită turismului necontrolat.
Creșterea cererii pe plan internațional pentru turismul cultural, eco-turism și turism balnear;	
Creșterea interesului UE pentru noile state membre	

Analiza SWOT - Regiunea București-Ilfov

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
București-Ilfov – un pol național al creșterii economice și creării de locuri de muncă	Niveluri scăzute de participare la activitatea economică, câștiguri și venituri relativ scăzute, precum și productivitatea muncii scăzută
Cel mai mare volum al investițiilor străine directe din România (56% din total în anul 2004)	Niveluri relativ ridicate ale șomajului în rândul tinerilor (sub 25 de ani) – 21,2%
O structură economică în care domină sectorul servicii (63,4%), precum și un important sector al industriei prelucrătoare	Trenduri demografice negative (rată de dependență demografică ridicată, ponderea scăzută a populației în vârstă de 0-20 ani în total populație)
Cel mai mare număr de IMM la nivel național	Grad de modernizare scăzut al drumurilor publice (52,4%), trafic intens în zona urbană (circa 1.500.000 mașini circulă zilnic în Municipiul București) care determină blocarea arterelor principale
Regiunea este lider național în ceea ce privește capacitatea de inovare	Șoseaua de centură din jurul Bucureștiului nefinalizată
Nivel ridicat de calificare a forței de muncă și cel mai ridicat nivel de salarizare din țară	Majoritatea infrastructurii de sănătate și educație necesită reabilitări/îmbunătățiri
Cel mai important nod de transport din România, aflat în inima a două coridoare de	Investiții insuficiente în cercetare și dezvoltare tehnologică

transport pan-europene (coridoarele multi-modale IV și IX)	
Concentrare mare de întreprinderi active în sectorul telecomunicațiilor	Pondere mare a populației rurale în județul Ilfov cu acces scăzut la serviciile de bază
Pondere mare a persoanelor cu studii superioare, precum și a facilităților de cercetare	Degradare socială și excluziune, mai ales în zonele urbane afectate de o masivă restructurare economică
Existența unei oferte turistice (în special de afaceri, dar și culturale, recreaționale și sportive)	Cartiere mărginașe cu condiții precare de locuit
	Infrastructură de mediu inadecvată, care nu sprijină dezvoltarea economică și socială
	Degradarea patrimoniului cultural-turistic
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
Investițiile private concentrate în domeniul afacerilor imobiliare (clădiri de birouri, spații de depozitare)	Migrarea forței de muncă calificate/educate
Dezvoltarea industriilor indigene, mai ales în sectoarele cu înaltă valoare adăugată și nișe de piață	Creșterea costurilor serviciilor publice pentru populație și agenți economici
Dezvoltarea sectorului IMM – o potențială sursă de creștere economică și creare de locuri de muncă	Abandonarea activităților agricole din cauza veniturilor scăzute și excluziunii sociale din mediul rural
Noi calificări, produse și procese derivate din cooperarea dintre universități, institutele de cercetare și mediul de afaceri	Riscul închiderii multor întreprinderi din cauza intrării în UE
Noi activități bazate pe tehnologia informațională	Incapacitatea de a dezvolta, printr-o planificare spațială adecvată, infrastructura fizică și socială necesară, pentru a facilita dezvoltarea regională
Creșterea alocărilor financiare UE pentru infrastructura de transport și mediu	Creșterea numărului problemelor medicale ca urmare a procesului de îmbătrânire a populației și condițiilor precare de mediu
Servicii mai bune pentru populație și agenți economici	
Reintroducerea României în circuitul turistic internațional	

ANEXA 4 – AJUTORUL DE STAT

Axa prioritară	Domenii principale de intervenție		Tipul de ajutor
1: Îmbunătățirea infrastructurii regionale și locale	1.1.	• Reabilitarea/modernizarea rețelei județene și locale de drumuri	Nu necesită ajutor de stat
		• Reabilitarea/modernizarea aeroporturilor și a porturilor	Ajutor de stat regional
	1.2.	Dezvoltarea și modernizarea/dezvoltarea infrastructurii serviciilor de sănătate, sociale și de siguranță publică	Nu necesită ajutor de stat
	1.3.	Reabilitarea /modernizarea/ dezvoltarea infrastructurii educaționale	Nu necesită ajutor de stat
2: Consolidarea mediului de afaceri regional și local	2.1.	Structuri de sprijinire a afacerilor specifice fiecărei regiuni	Ajutor de stat regional
	2.2.	Sprijinirea inițiativelor antreprenoriale	Ajutor de stat sub regulile „de minimis” și „exceptări în bloc”
3: Dezvoltarea turismului regional și local	3.1.	Restaurarea și valorificarea patrimoniului istoric și cultural	Nu necesită ajutor de stat
	3.2.	Valorificarea resurselor turistice naturale în condițiile unei dezvoltări durabile	Nu necesită ajutor de stat
	3.3.	Creșterea calității serviciilor turistice de cazare și agrement	Ajutor de stat sub regula „de minimis”
4: Dezvoltare urbană durabilă	4.1.	Sprijinirea regenerării urbane	Ajutor de stat sub regula „exceptări în bloc”/ Ajutor de stat pentru SIEG/ Ajutor de stat regional
5: Asistență Tehnică	5.1.	Sprijinirea implementării, managementului și evaluării POR	Nu necesită ajutor de stat
	5.2.	Sprijinirea activităților de publicitate și informare privind POR	Nu necesită ajutor de stat